

ORDO FRANCISCANUS SAECULARIS
FRANTIŠKÁNSKY SVETSKÝ RÁD

FORMAČNÝ MANUÁL
PRE
FORMÁTOROV
POČIATOČNEJ FORMÁCIE

PREDSEDNÍCTVO MEDZINÁRODNEJ RADY OFS
2008

OBSAH

PREDSLOV	3
ÚVOD	4
PLÁN POČIATOČNEJ FORMÁCIE	8
Kvalifikačný kurz	10
Postup kurzu	11
Úvodná prednáška	13
Tri základné princípy tohto kurzu	15
Sekcia 1 - Základné princípy kresťanskej náuky	15
Sekcia 2 - Základné prvky františkánskeho hnutia	17
Sekcia 3 – Základné a osobitné témy OFS	18
EKLEOZOLÓGIA A TEOLOGICKÝ NÁČRT LAIKÁTU	23
POVOLANIE, CHARIZMA A POSLANIE Svetských františkánov	31
PROFESIA V OFS	47
POVAHA FRANTIŠKÁNSKEHO SVETSKÉHO RÁDU	68
DEJINY OFS A REGULY	89
FRANTIŠEK Z ASSISI A JEHO VZŤAH K BOHU	121
Úvod	121
I. časť - Vzťah k Bohu	121
II. časť – Boh sa zjavuje	132
ĎALŠIE ÚVAHY O OBRÁTENÍ	143
BRATSTVO A SV. FRANTIŠEK	150
ČO JE FORMÁCIA	162
FRANTIŠKÁNSKA MLÁDEŽ	177
DUCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ASISTENCIA Františkánskej mládeži	184
Dodatok	189
Ďalšie aspekty ekleziológie a teológie laikátu	189
Konverzia sv. Františka	196
Duchovná a pastoračná asistencia Františkánskemu svetskému rádu	204
I. časť – Povaha asistencie, altius moderamen a kolektívna asistencia	204
II. časť – Asistencia v perspektíve vzájomného života	216

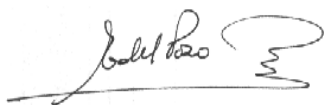
PREDSLOV

“(Formácia) je asi najcitlivejšou témou vôbec. Má svoj pevný význam vo formácii ako základný prvok, ktorý nám umožňuje, aby sme získali autentický a hlboký zmysel príslušnosti zakorenený v jasnom povedomí identity a prirodzenosti OFS, aby sme si uvedomovali, že máme svoje pevné miesto vo Františkánskej rodine i Cirkvi. Zisťujeme, že je potrebné objavovať vlastné nové a efektívne cesty, aby formácia, hlavne tá počiatočná, bola aktuálna, jednotná a hodná takéhoto Rádu, rozšíreného po celom svete; Rádu pozvaného uskutočňovať základnú úlohu zrelého a autonómneho apoštolátu v Cirkvi, v spolupráci a v súlade s ostatnými vetvami františkánskej rodiny“ (Závery, Generálna kapitula 2002).

Predsedaťstvo zvolené v rokoch 2002-2008 bolo privítané so silným a rozhodným mandátom Generálnej kapituly, pretože sa rozhodlo detailne angažovať v otázke kompletnejšej a mohutnejšej formácie v celom Ráde, ktorá by pramenila z identity, príslušnosti a vedomia skutočnej povahy Rádu.

Predsedaťstvo prijalo tento mandát s rozhodnosťou i s láskou a s veľkým úsilím sa ho snažilo rozvíjať, aj keď s určitou neistotou, či sa ujme. Tento manuál je toho živým svedectvom, popri toľkých svedectvách ľudí, ktorí sa v Ríme či na iných miestach, mohli tešiť z tohto projektu a z tohto formačného materiálu.

Ďakujeme Bohu, že nám svojou Láskou a Prozreteľnosťou toľko pomáhal, ďakujeme všetkým bratom a sestrám, že nám verili a držali palce. Osobitnú vďaku chceme vysloviť členom Formačnej komisie Predsedníctva¹, ktorí pracovali s nasadením a entuziazmom, ďalej dobrodincom, ktorí umožnili, aby sa tento projekt mohol realizovať a dovŕšiť aj napriek nedostatkom hlavne ekonomických zdrojov.

Encarnación del Pozo
Generálny minister

---

¹ **Benedetto Lino** OFS (Taliansko), koordinátor; **Marie-Odile Blanty** OFS (Francúzsko); **Marie Amore** OFS (USA); **Tibor Kauser** OFS (Maďarsko); **Fr. Irudaya Samy** OFM Cap. (India); **Fr. Martin Bitzer** OFM Conv. (Argentína).

ÚVOD

Kajúci Rád svätého Františka (alias Tretí františkánsky svetský Rád), nazývaný aj FRANTIŠKÁNSKY SVETSKÝ RÁD, prežíva dnes v istom zmysle **novú éru**, nový druh obrody, ktorú symbolizuje jednak nová Regula pápeža Pavla, nové Generálne konštitúcie, nový Rituál, jednak nový Štatút či nanovo zadaný *status ecclesiale*.

„Počas obnovy rehoľného života, ktorú predpovedal II. vatikánsky koncil, mali všetky rehoľné inštitúty za úlohu upozorniť na svoju vlastnú inštitucionálnu identitu. Len tak sa môžu konfrontovať s novým doktrínalným poriadkom, ktorý po právnej stránke 'schválil' samotný koncil a aby tak vopred ponúkol na základe svojej charizmy primeranú odpoveď na zmenené podmienky dnešných čias.“².

OFS nepatrí medzi klasické rehoľné inštitúty zasväteného života. Dejiny nášho Rádu, naše zákony či naša profesia nám ukazujú status, ktorý znamená, že tieto slová platia rovnako aj pre nás. Samotné pápežské Magistérium nás definuje ako „ozajstný, pravý Rád“ a „laický Rád“³. Musíme si uvedomiť, že naša skutočnosť je istým spôsobom v dejinách Cirkvi „jedinečná“.

Už tento proces obnovy spôsobil obrovské zmeny v našich štruktúrach a mal veľký vplyv na „sebapochopenie“ Rádu a na to, ako sa vnímajú členovia tohto Rádu. Spomínané zmeny však ostali vo veľkej miere obmedzené len na niektoré regióny a len ťažko sa môžu stať cestou bez formačného úsilia, ktoré smeruje ku koreňom samotného rádu.

To všetko si však vyžaduje:

- objasnenie svojej **vlastnej identity**;
- vedomie, že sme úplnou, autentickou a absolútne podstatnou **súčasťou** pôvodnej **Františkánskej trilógie**.
- nové **pochopenie a uvedomenie si úlohy, ktorú OFS**, a tým aj každý svetský františkán, zohráva v Cirkvi či vo Františkánskej rodine v dnešnej dobe,
- veľké úsilie, aby sme do DNA každého jedného profesia i celého Rádu vôbec zakomponovali rozmer **svetskosti, jednoty a autonómie**;

Formačná komisia pre Predsedníctvo Medzinárodnej rady Františkánskeho svetského rádu a následne aj samotné Predsedníctvo schválili projekt POČIATOČNEJ FORMÁCIE SVETSKÝCH FRANTIŠKÁNOV, ktorý platí pre celý Rád.

Prečo by sme mali vôbec začať POČIATOČNOU FORMÁCIU?

---

² **A. Boni** OFM, „La Novitas Franciscana nel suo essere e nel suo divenire“, Spicilegium Pontificii Athenaei Antoniani, s. 13.

³ **Benedetto XV**, Encyklika „Sacra propediem“; **Pius XII**, Discorso ai Terziari 1° Luglio 1956; **Giovanni Paolo II**, al Capitolo Generale OFS 14 Giugno 1988.

Na túto otázku prišlo naozaj veľa podnetov, zvlášť zo strany rehoľníkov. Predovšetkým v tom zmysle, že dôraz by sme už od začiatku mali klásť na permanentnú (trvalú) formáciu.

Na tomto mieste predkladáme niektoré dôvody nášho rozhodnutia:

- Rehoľníci (ak neberieme do úvahy skutočnosť, že by sa mohli stať kňazmi) strávia ešte pred svojou slávnostnou profesiou (večnými sľubmi) niekoľko rokov v *noviciáte*, kde prijímajú niektoré základné prvky formácie, aby sa vôbec mohli stať rehoľníkmi. Celý svoj čas venujú príprave na rehoľný život. *Noviciát* rehoľných inštitútov, aj keď nemusí byť v rôznych častiach sveta vždy rovnaký, ponúka v podstate identickú *pečať*, aby sa kandidáti stali bratmi a aby boli ako takýto bratia, ktorými sa rozhodli stať, aj chápaní.
- Svetský stav života je dosť odlišný od regulovaného. My nemôžeme všetok svoj čas bez výnimky venovať noviciátu v tomto zmysle. Nemáme ani žiadne takéto *noviciáty*.
- Snažíme sa urobiť prvé krôčiky k určitej jednotnej *ratio formationis et studiorum*. Predošlé predsedníctvo pripravilo Základný náčrt formácie v OFS, ktorý bol po prvýkrát predstavený Rádu až v roku 2004. Tieto myšlienky by sa mali zaviesť práve prostredníctvom dôkladného programu POČIATOČNEJ FORMÁCIE.
- Po dlhé stáročia bol OFS rozdelený do štyroch vetiev a totálne pod vedením rehoľníkov. Bol v oidestate vo svojom vnútri rozdelený, a to aj vo sfére „obediencií“⁴. Z tohto dôvodu nikdy ani neexistovala jednotná počiatočná formácia a neexistovalo ani ozajstné rozlišovanie povolania. Nemali sme žiadnu formu, ako by sa formačné skúsenosti dali komunikovať ostatným členom.
- Väčšina členov OFS bola jednoducho len „zapísaná“ do OFS. Stačilo, ak boli „dobrými a zbožnými“ a automaticky boli pripustení k profesii. Teda vôbec nenastal nejaký proces rozlišovania povolania, neskúmala sa priamo bezúhonnosť ich duchovného života a naozaj – mnohí z nich mali (možno aj majú) zmiešané pohľady na Zjavenie, na kresťanské učenie či františkánsku spiritualitu.
- Počiatočná formácia v Ráde a jej ohnisko sa uskutočňovala v miestnych bratstvách a nebralo sa do úvahy, či máme alebo nemáme dostatok primeraných a pripravených formátorov. Asistenti vykonali veľmi záslužnú službu, keď zastúpili formátorov a podporili tak formáciu, aj keď väčšia časť týchto asistentov mala len nepresné informácie o OFS, o reálnej jedinečnosti tohto Rádu. Aj formácia sa poväčšine obmedzila (a obmedzuje) na všeobecnú formáciu k správne kresťanskému životu, pričom sa zdôrazňujú niektoré aspekty františkánskej zbožnosti.
- Práve na základe toho, čo sme uviedli, vznikajú dosť podstatné rozdiely vo formácii i v tom, ako sa vníma Rád od jedného národa k druhému, ak nepoviem priam od jedného regiónu k druhému alebo dokonca, ako sa odlišne vníma medzi jednotlivými miestnymi bratstvami, ktoré spadajú pod tú istú asistenciu.

---

⁴ Komu po právnej stránke bratstvo prislúcha (pozn. prekl.)

- Dobrá systematická a dobre usporiadaná počiatočná formácia predstavuje nevyhnutný predpoklad toho, aby trvalá formácia prinášala svoje ovocie, pričom tá trvalá formácia nie je ničím iným ako formáciou, ktorá začína a nekončí, neustále pokračuje až do smrti.
- Permanentná formácia, keďže už má na čom stavať, berie do úvahy aj rovinu miestnej, konkrétnej formácie, osobitosť miestnych cirkví. V tomto zmysle sa logicky sústreďuje na lokálnu úroveň, hoci chce aj naďalej vštepovať všeobecné smernice Rádu a súčasné Magistérium Cirkvi.

PERMANENTNÁ FORMÁCIA tvorí bezpochyby základný a neodmysliteľný prvok formácie, ktorým sa ešte budeme podrobnejšie zaoberať, keď už **bude dostatočne zabezpečená primeraná jednota a komplexnosť počiatočnej formácie.**

Už aj príručka publikovaná pod názvom “*Základný náčrt formácie*” sama ponúka niektoré solídne náznaky, ako má vyzeráť správne pochopená permanentná formácia.

Úvahy o permanentnej formácii sa však nepovažujú za tak dôležité a urgentné ako úvahy o **počiatočnej formácii** zamerané na základný a bezprostredný cieľ, ktorým je formácia OFS v treťom milénií. A tá by mala spočívať na spoločnom a podstatne jednotnom základe opierajúcom sa o rovinu:

- našich autentických Františkových počiatkov⁵ a následne o začlenenie do Františkánskej rodiny;
- o aktuálnu pokoncilovú teológiu, ktorá osobitne poukazuje na *celostnú ekleziológiu spoločenstva*.

Nič nebráni tomu (**naopak, všetko tomu len nasvedčuje**), aby sa práve profesi prednostne zúčastňovali na samotných kurzoch počiatočnej formácie, ktoré vyplývajú z tohto projektu. Bola by to len vynikajúca príležitosť k vzájomnej komunikácii medzi novšou a staršou generáciou svetských františkánov a zároveň by z toho vznikol efektívny nástroj nášho vzájomného prepojenia.

DO TOHTO PRVÉHO TEXTU MANUÁLU sme okrem **prednášok, ktoré boli prednesené počas Medzinárodných formačných kurzov** pre formátorov v Ríme a inde, pridali ďalšie texty, ktoré sa nám zdali byť užitočné pre formátorov na celom svete.

Spolu s manuálom vám pošleme aj cédéčko, ktoré bude obsahovať **jednotlivé prezentácie v Powerpointe** – tie isté, čo boli použité na formačných kurzoch v Ríme a pod.

Tieto prezentácie boli úspešne použité aj na niektorých národných bratstvách, ktoré začali tieto kurzy opakovať vo vlastných krajinách. Ponúkame vám ich, aby ste si uľahčili vk vlastnej krajine svoju formačnú úlohu. Tieto prezentácie boli robené na kolene, a preto sú na hony vzdialené dokonalosti. Ak by ste ich boli schopní zlepšiť čo do formy alebo účinku, pokojne môžete. Nesiahajte však na obsah! Ak si myslíte, že ste to urobili naozaj dobre, prosíme vás, aby ste nám zaslali svoje koncepty a my budeme môcť vylepšiť tie svoje.

---

⁵ Pod termínom “Františkove počiatky” myslíme to, čo priamo poukazuje na Františka ako na osobu, na jeho život a jeho osobnú spiritualitu, teda na niečo, čo je v protiklade k termínu “františkánsky”. Tento druhý termín poukazuje skôr na to, čo začalo bujniť v nasledujúcich storočiach po Františkovi ako františkánska spiritualita s príspevkom Františkových nasledovníkov a vo všetkých vetvách tejto rodiny.

Ak niečo týmto prednáškam chýba - a je toho dost' – malo by sa to lokálne, s pomocou vhodných svetských bratov a duchovných spirituálov doplniť.

Tieto prednášky nechcú (a ani nemôžu) navodzovať dojem, že niektorú z tém vyčerpávajú. Sú to len náčrty, ktoré mali byť stručné, ale presné a tak mali jednak predstaviť momenty, ktoré sú pre formáciu absolútne potrebné a na druhej strane sú to podnety, aby ste okúsili krásu a príťažlivosť týchto tém ako duch a život a povzbudili formátorov k neustálemu prehľbovaniu vlastnej formácie i formácie iných bratov.

Ide o štýl odlišný od zvyčajného „rehoľného“. Brali sme ohľad na našu svetskosť, na rôznu kultúrnu, intelektuálnu tradičnú provenienciu našich rádových bratov a sestier.

Až na pár výnimiek nemáme v tomto svetskom stave šancu navštevovať mesačné alebo ročné systematické kurzy formácie, robiť skúšky a seminárky, študovať gréčtinu, latinčinu či teológiu naplno. Teda: štýl a prístup je odlišný, nemalo by sa to však odraziť na kvalitatívne horších výsledkoch. Naopak.

Prajeme si, aby sme s Božou pomocou a s pomocou bratov a sestier dosiahli excelentné výsledky!

Ako môžete vidieť, Manuál má veľmi jednoduchú, ako karisblok, do ktorého sa stále môžu pridávať ďalšie listy. Dôvodom nie je nedostatok ekonomických prostriedkov. Formačný manuál by mal byť predovšetkým „živý“, dynamický, aktuálny, mal by sa obohacovať, vylepšovať, ozvlášťňovať podľa našich potrieb.

Ak na jednej strane je základ rovnaký (Boh a jeho zjavenie, človek a Boží plán s ním), na druhej strane sa formy a prejavy menia o to viac, ako prenikáme do zjavenia a do vzťahu človeka s Bohom prostredníctvom kultúrnych a historických podmienok.

Preto sa prednášky môžu pozmeniť, vylepšovať, nahrádzať či dopĺňať. A úlohou Predsedníctva či navrhnutých kandidátov by malo byť pridávanie, modifikovanie či vylepšovanie obsahu i formy po spolupráci s národnými bratstvami.

K tomuto prvému manuálu musíme poznamenať, že nie všetky prednášky sú pripravené vo všetkých oficiálnych jazykoch. Chudoba nášho Rádu, čo sa týka ekonomických i ľudských zdrojov (pre presné a kompetentné preklady) nám neumožňuje disponovať prekladmi v oficiálnych jazykoch tak rýchlo, ako by sme chceli.

To, čo však bolo preložené a čo vám teraz predkladáme, je ovocím úsilia jednotlivých ľudí, ktorí ponúkli vo svojej štedrosti, bez akejkoľvek odmeny, iba ak z lásky a radosti zo služby bratom a sestrám.

Z hĺbky srdca sa chceme poďakovať týmto svetským i rehoľným bratom a sestrám.

Veľmi nás povzbudilo prijatie a entuziazmus, ktorý sprevádzal prednášky a kurzy jednak v Ríme, ale aj na iných miestach, kam sa až kurz rozšíril. Nazdávame sa z tohto dôvodu, že sme na správnej ceste a že s Božou pomocou a pomocou bratov budeme môcť prispieť k tomu, aby bol náš Rád čoraz svätejší, krajší, pevnejší vo viere a schopný odpovedať na poslanie a dedičstvo Františka, nášho brata a otca a na očakávania Cirkvi.

Sme plní vďaky voči Bohu, našej Láske. On je veľký a koná zázračné veci, pretože večné je jeho milosrdenstvo voči nám (Ž 135, 4) aj napriek našim priestupkom.

Vykročme s dôverou, bratia a „*začnime odznova slúžiť nášmu Bohu, pretože doteraz sme urobili málo alebo takmer nič*“ (1 Cel 103).

Benedetto Lino, OFS
Koordinátor Komisie pre Formáciu

PLÁN POČIATOČNEJ FORMÁCIE

PRE SVETSKÝCH FRANTIŠKÁNOV CELÉHO RÁDU

Plán schválený Komisiou a Predsedníctvom postupoval po týchto hlavných líniách:

- pripravil sa **JEDNOTNÝ A HOMOGÉNNY PROJEKT POČIATOČNEJ FORMÁCIE**, ktorý sa predstavil formátorom OFS po celom svete. Obsahoval všetky, **minimálne tie podstatné a základné špecifické prvky** svetských františkánov po celom svete, aby sa dali svetskí bratia spoznať hocikde, na základe svojho života a formácie a nielen kvôli tomu, že nosia TAU alebo že sa venujú františkánskym pobožnostiam.
- Formovať formátorov na národnej i kontinentálnej úrovni, ktorí by organizovali podobné formačné programy počiatocnej formácie pre miestnych i oblastných formátorov a pritom akceptovali všetky **potrebné kultúrne zvláštnosti**, ale nemenili a nezrádzali ani ducha a literu medzinárodného programu.
- Rozvíjať tento plán prípravou dobre zorganizovaného **štúdia a duchovnej formácie**, ktoré by sa mohli zozbierať do príručky a/alebo by sa na ich základe dala vytvoriť séria študijných a modlitebných pomôcok.
- Rozvíjať **KURZY POČIATOČNEJ FORMÁCIE PRE FORMÁTOROV PRE INICIAČNÚ FORMÁCIU**, ktoré by sa konali v Ríme po jednotlivých skupinkách a obsahovali naraz maximálne 20-25 ľudí.
- Uviesť prvý kurz pre týchto nových formátorov podľa regiónov a národov, pomáhať im pri príprave vlastných kurzov a zabezpečiť prítomnosť jedného člena alebo inej kvalifikovanej osoby v komisii. Úzko spolupracovať s miestnymi predstavenými, ale stále s úctou voči miestnym zvláštnostiam.

Cieľom týchto kurzov, ktoré sa konajú a budú konať v Ríme, by malo byť realizovanie stanoveného programu, ktorý by mal sledovať tieto tri nasledujúce ciele:

1. Žiť autentický, skutočný **život bratstva**.
2. Žiť vnútorným životom **osobnej a spoločnej modlitby**.
3. Viest' intenzívny **život štúdia**.

Formátori, ktorí sa zúčastnili a zúčastnia na týchto kurzoch, by mali uskutočňovať vo svojej krajine rovnaké ciele.

BRATSKÝ ŽIVOT A ŽIVOT MODLITBY

Tieto základné aspekty kurzu by sa mali uskutočňovať a zhodnotiť prostredníctvom priestoru, ktorý je venovaný individuálnej, kolektívnej i liturgickej modlitbe.

Okamihy vzájomného zdieľania a spoločných skúseností, spoločného nažívania, ktoré vzájomne zbližia bratov a sestry na jeden týždeň, predstavujú priestor a čas, kedy môžu všetci slobodne podľa svojej vôle vybudovať síce dočasné, ale za to autentické bratstvo. Tento kurz by mal byť ozajstnou ŠKOLOU BRATSTVA.

Mal by sa v ňom rozvíjať autentický duch jednoduchosti, otvorenosti jedných voči druhým.

Mali by sme sa zo všetkých síl pousilovať a vzájomne sa „nakaziť“ **týmto entuziazmom** (ozajstným *serafínskym ohňom*), ktorý našu „chorobu lásky“, radosť a cit pre spolupatričnosť premení vo chvíli, keď sa vrátíme do svojich vlastných národných bratstiev.

Veľmi dôležité sú SPOLOČNÉ STRETNUTIA A SKÚSENOSTI, reakcie voči predneseným témami a osobné či spoločné ocenenie.

Dôležité okrem toho je, aby sme sa mohli počas celého kurzu spoliehať na nejakého DUCHOVNÉHO VODCU.

Kurz by mal byť chápaný a vedený s vedomím, že formácia neznamená naučiť sa nejaký učebný materiál (hoci aj to je podstatné).

Musíme sa naučiť, ako sa máme formovať aj v základných hodnotách, ktoré dokážeme zažiť len na základe spoločného života.

Ducha modlitby a kontemplácie nemôžeme získať len z kníh.

Bratskému duchu života sa nedokážeme podučiť z kníh.

Dokonalá láska sa tiež nedá naučiť len z kníh.

Štúdium nám pomáha spoznávať „vzory“. Poskytuje nám potrebný základ pre formáciu, ale živá skúsenosť znamená niečo iné, niečo nenahraditeľné. Práve toto by sme mali zakúsiť na kurze.

ŽIVOT ŠTÚDIA

Svätosť nie je synonymom pre erudíciu, ale pre účasť na Božom živote a svätosti a Boh darúva svojim priateľom to, čo im slúži na dobré (Ž 127).

Keď sa snažíme nejakým spôsobom rásť za pomoci milosti, v modlitbe a kontemplácii, svätosťou života, nikdy tieto veci nemôžeme oddeľovať od základnej povinnosti študovať, ktorú nám pripomína čl. 9 našich Generálnych konštitúcií. Nesmieme zabúdať, že Cirkev od nás očakáva, že naplníme poslanie, ktoré sme dostali a že sme to v prvom rade my, kto stelesňuje jej pôsobenie vo svete.

Sme nástrojom Cirkvi a práve preto musíme byť vždy dokonale napojení na cirkevné Magistérium a dýchať tým istým dychom (mať toho istého ducha).

Ešte raz musíme zdôrazniť, že ide o **kurz pre formátorov** a nie pre všetkých členov svetských františkánov na svete.

Formátori by mali byť obzvlášť dobre pripravení a vybavení, pretože práve oni sa majú múdro a pružne zapojiť do „prekladu“. Prispôbovať svoje prednášky miestnej kultúre, podľa osobitných potrieb príslušného bratstva a zapájať všetky **tieto prepotrebné prvky**, ktoré predkladajú v kurze, do jedného celku, aby sme všetkých svetských františkánov po celom svete dokázali identifikovať nie len pre znak spolupatričnosti alebo františkánskej zbožnosti, ale práve na základe formačného vedomia a jednotnej náuky, ktorou sa majú vyznačovať.

KVALIFIKAČNÝ KURZ (ŽIVOT ŠTÚDIA)

Zo všeobecného hľadiska prichádzajú do úvahy tri základné oblasti, ktoré nastupujú po úvode:

ÚVOD: Povolanie, poslanie, charizma

1. ZÁKLADNÉ PRVKY KREŠŤANSKEJ NÁUKY
2. ZÁKLADNÉ PRVKY FRANTIŠKÁNSKEHO HNUTIA:
  - ŽIVOT SVÄTÉHO FRANTIŠKA, SPIRITUALITA A DUCHOVNÉ DEDIČSTVO. SPOZNÁVAŤ FRANTIŠKA NA ZÁKLADE JEHO SPISOV A ŽIVOTOPISOV.
  - FRANTIŠKÁNSKA SPIRITUALITA A DEJINY FRANTIŠKÁNSKEJ RODINY.
3. ZÁKLADNÉ A OSOBITNÉ PRVKY DOTÝKAJÚCE SA PRIRODZENOSTI, IDENTITY, POVOLANIA, POSLANIA A CHARIZMY OFS, V RÁMCI ŠIRŠIEHO KONTEXTU FRANTIŠKÁNSKEJ RODINY A CIRKVI.

Toto sú tri základné oblasti, ktoré považujeme za neodmysliteľné a zároveň vystihujú **logickú postupnosť**.

Čo sa však týka **osobitného kurzu pre formátorov**, myslíme si, že by sa mala pre nich vopred na začiatku uprednostniť 3. oblasť.

Dôvod spočíva totiž v tom, že takmer všade by sme mali mať prístup k základnému učeniu kresťanskej viery a v istej miere aj k základným prvkom františkánskeho hnutia. Kde sa vyskytujú veľmi nápadné nedostatky, je to spôsobené práve učením o OFS.

V nasledujúcej časti prinášame „projekt“, ako by sme mohli realizovať celý kurz pre formátorov. Na jeho základe potom samotní formátori môžu založiť postup, ktorý by sa mal sledovať pri národných, oblastných či miestnych bratstvách.

Musíme však poznamenať, že pripravené prednášky tejto prvej verzie Manuálu nepokrývajú všetky témy, ktoré si vyžaduje celý „projekt“. Skôr sú to kurzy, ktoré sa konali práve v Ríme v rokoch 2006 a 2007 či ďalších národoch, ktoré sa dožadovali týchto kurzov vo vlastnej krajine. Tieto prednášky vybrala Formačná komisia v súlade s vyššie spomenutými kritériami ako najdôležitejšie, podľa momentálneho stavu Rádu, uvedomujúc si krátkosť času (kurz v Ríme trval len sedem dní) i záväzky, ktoré nás spájajú so svetským stavom.

Ďalšie prednášky sa budú konať časom, aby sme poukázali na iné nevyhnutné témy, o ktorých sme ešte nehovorili.

POSTUP KURZU

VŠEOBECNÉ ÚVAHY

Tieto naše kurzy nemôžu byť síce z rôznych dôvodov dlhé, systematické a všeobsiahle kurzy teológie, musia ponúkať tie absolútne **najdôležitejšie prvky kresťanského učenia a františkánskej svetskej spirituality**. Mohli by nám pomôcť pochopiť, čo znamená byť kresťanom, františkánom a členom laického a svetského Rádu v Cirkvi, čo znamená zložiť večnú profesiu (skutočnú, vlastnú formu zasvätenia) a uvedomovať si vlastné poslanie či uskutočňovať ho v Cirkvi a vo svete.

Na konci kurzov by bolo potrebné, aby sa v súlade s tým, čo navrhuje tento Manuál a umožňujú dostupné texty, sa poskytli presné informácie a ponúkali sa primerané texty, aby si formátori mohli osobne prehĺbiť svoje ďalšie potrebné vedomosti.

Príliš často stretávame „zbožných“ bratov a sestry, ktorí majú veľmi nejasnú predstavu o tom, čo je vôbec sväté Písmo. Mnohí z našich bratov a sestier majú len veľmi hmlistý obraz, ak nejaký vôbec majú, čo je to Magistérium Cirkvi. Je veľmi vzácné, ak niekto z nich má jasnú, presnú a správne vytvorenú predstavu o kresťanskom učení. A úplné zatmenie nastane, keď vstúpime do sféry ako napríklad: cirkevné učenie o laikoch alebo o cirkevných združeniach laikov.

Samozrejme nám nejde o to, aby sme si vyformovali profesorov teológie, ale aby sme boli silno presvedčení o tom, že svetskí františkáni majú byť prvoradými interpretátormi cirkevného poslanca (nakolko ide o verejné združenie veriacich dostávame poslanie *in nomine Ecclesiae* – *v mene Cirkvi*).

Preto je pre nás tak dôležité, aby všetky formačné prvky, ktoré majú naši bratia a sestry podstúpiť, boli **jasné, presné, kompletné** a minimálne dostatočné.

Príliš často počúvame námietku, že medzi základné františkánske charakteristiky patrí jednoduchosť, pokora atď. A v podstate ide o skryté odmietnutie vzdelania. Takéto názory však musíme vedieť kvalifikovať. Tieto „františkánske“ vlastnosti nemôžeme totiž spájať s neznalosťou viery a zjavenia!

Svätý František nebol nejakým teológom, bol jednoduchý, pokorný a sám sa nazýval „nevedomým“, ale pozor! Ako hlboko dokázal chápať vieru a teológiu!!

Čo všetko získal z nepretržitej modlitby, z neustáleho a vytrvalého čítania svätého Písma, z hlbokého liturgického života, z intenzívneho eucharistického života a vnútornej mystickej jednoty, z neustáleho skúmania cirkevnej náuky, ktorú vo svojej obrovskej pokore vyhľadával u múdrejších, keď sa mu zdalo, že celkom nechápe Písmo!

Toto je náš vzor, ktorý máme nasledovať!

Miestni a oblastní formátori by mali absolvovať teologickú a doktrínalu formáciu, ktorá by nebola len priemerná a mali by byť schopní sa prispôbiť, vedieť múdro vyberať spolu s miestnymi formátormi medzi tým, čo by sa malo a čo by sa mohlo navrhnúť bratom a sestram miestnych a oblastných bratstiev.

Len bratia a sestry zodpovední za miestnu formáciu budú schopní spolu s miestnymi duchovnými asistentmi, teda na miestnych úrovniach zhodnotiť správnu formu povolania, odovzdanosť, osobné zaangažovanie a všetky ďalšie prvky, ktoré môžu byť veľmi dôležité aj pre samotnú formálnu a vzdelávaciu prípravu.

Každý z nás sa musí čo najviac angažovať v tom, aby sa zvýšila úroveň a kvalita miestnej formácie, či už po stránke učenia alebo duchovnosti, aby sme postavili tie najnižšie základy “kurzu”.

Okrem toho by sme mali pracovať s nasadením a v úzkej spolupráci s národnými bratstvami vytvoriť tak „*laické noviciáty*“ – tam, kde je to možné. Aby sme vytvorili čo najväčšie zoskupenie bratstiev na spoločnom programe POČIATOČNEJ FORMÁCIE, aby sme dosiahli, že čo najväčší počet bratov a sestier bude môcť využívať tie najlepšie zdroje vo svojich krajoch (GK 40, 1).

DÔLEŽITÉ ODPORÚČANIA

- Sekcie by sa mohli konať vo viacerých sedeniach, **každé minimálne 2-3 dni** a nemali by byť od seba príliš vzdialené, aby sa zvýšila efektívna postupnosť vo vyučovaní a vnímaní.
- Je dôležité, aby účastníkov kurzu nebolo viac ako 20-25 ľudí, aby sa umožnil vzájomný, medziľudský dialóg a utvorila živná pôda pre autentické bratské vzťahy medzi formátorom a účastníkmi.
- Ďalej je dôležité, aby sa každý formátor počas danej sekcie osobne angažoval a s odhodlaním študoval obsah prednášok, aby ich prehľbil čo do obsahu či textov, **kým si úplne „neosvojí“ jeho obsah.**
- Je úplne jasné, že čím viac času sa venuje **efektívnemu „spolunaživaniu“**, tým lepšie sa účastníkom formácie podarí zapájať a „formovať“ v živote modlitby a bratstva medzi sebou i vo vzťahu k formátorom.
- Odporúčame, aby sa na najbližších sedeniach **vždy zopakovali preberané závery z predošlých sedení a na niektorých stretnutiach** sa venoval priestor účastníkom, aby jednotlivo „**zopakovali**“ tieto témy. Cieľom by mohlo byť zhodnotenie, ako sa daná téma ujala a zreprodukovat ju formačným skupinkám vo vlastných bratstvách.

ÚVODNÁ PREDNÁŠKA

Prv než začneme tento kurz o základných témach, mali by sme pochopiť, čo je to *povolanie*, ako sa správne *rozlišuje* a čo všetko z toho vyplýva.

Z tohto dôvodu bude tou úvodnou témou:

POVOLANIE, POSLANIE A CHARIZMA ZÁKLADNÉ BODY TEOLÓGIE POVOLANIA, MISIE A CHARIZMY

POVOLANIE predchádza formáciu

Počiatočná formácia by mala podporovať rozlišovanie povolania a umožniť plný rozvoj samotného povolania. Veru, naše povolanie nie je všeobecné, ale konkrétne, špecifické a má slúžiť františkánskému životu.

Povolanie znamená volanie, volanie k MISII, aby sme formovali svoj život podľa Božieho plánu, ktorý má Boh s každým z nás.

Ak je naše povolanie františkánske, potom poslanie je poslaním, ktoré bolo zverené Františkovi a prostredníctvom Neho celej františkánskej rodine: *chod' a oprav mój dom...*

Poslanie si vyžaduje rôzne efektívne nástroje: Boh ponúka svoje dary, CHARIZMY tým, čo prijímajú jeho volanie, aby ho mohli uskutočňovať.

Naša základné charizma poslania je tou istou **CHARIZMOU SVÄTÉHO FRANTIŠKA**.

Úvodná téma by sa mohla rozvíjať nasledovne:

POVOLANIE – POSLANIE

- Povolanie k životu: v rámci tohto jedinečného, neodvolateľného a všeobsiahleho povolania sa nachádza celý Boží plán s každým z nás.
- Postupné vysvetľovanie Božieho plánu v našom živote: počas kurzu o našom živote sa nám ozrejmuju ďalšie podrobnejšie veci o našom poslaní.
- Povolanie k spoločenstvu s Bohom.
- Kresťanské povolanie
- Laické a kňazské povolanie – rozlišovanie
- Rehoľné a svetské povolanie – rozlišovanie
- Povolanie k (všeobecnému i konkrétnemu) poslaniu – rozlišovanie

POSLANIE

- Každý človek dostáva svoje poslanie
- Aké je moje životné poslanie, alebo aké je poslanie môjho života?
- Povolanie – poslanie – charizma: tri aspekty tohto plánu
- Boh sa pýta – a predvída
- Poslanie – povolanie svätého Františka a jeho rodiny
- Ak je františkánske povolanie autentické, poslanie musí byť špecifickým poslaním v rámci františkánskej rodiny vôbec

- Stotožniť sa s poslaním.

CHARIZMA

- Ide o „živý“ dar, ktorý máme prijať, nie o študijný materiál
- Všeobecné pojmy v prípade charizmy: dar určený k službe
- Osobné charizmy
- Charizma „zakladateľa“
- Dedenie charizmy zo zakladateľa na nástupcov
- Charizma inštitútu
- Charizma vytýčená k poslaniu
- *Charizma svätého Františka a charizma františkánska*
- Profesia a charizma
- Rozvíjať povedomie o tom, že som prijal túto charizmu a že ju vieme žiť
- Nechať sa viesť charizmou
- Spojenie charizmy s osobnými charizmami
- Spiritualita a charizma: nie je to isté, ale spiritualita je vo veľkej miere výsledkom charizmy

Ak už pochopíme a prisvojíme si tieto momenty, dokážeme lepšie pochopiť, či je naše povolanie skutočne *františkánskym povolaním*.

Rozlišovanie by malo byť bežnou súčasťou formačného obdobia, no len vtedy si uvedomíme, že môžeme zistiť, či je naše povolanie skutočne **františkánskym** (*nasledovanie Krista v šlapajach svätého Františka a sprítomňovať charizmu nášho spoločného serafínskeho otca v živote i poslaní Cirkvi*), ak:

- ak sme plne pochopili, čo toto povolanie predstavuje;
- ak dostatočne do hĺbky spoznáme svätého Františka: jeho život, jeho spisy, jeho „štýl“, jeho poslanie, rodinu a v našom osobitnom prípade aj špecifický rámec rodiny, ktorou je OFS;
- ak na základe tohto všetkého sme schopní potvrdiť, že toto je práve to, čo chceme byť a chceme robiť.

TRI ZÁKLADNÉ PRINCÍPY TOHTO KURZU

SEKCIA 1

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY KREŠŤANSKEJ NÁUKY

NAVRHOVANÉ TÉMY

SVÄTÉ PÍSMO

Poznanie a chápanie na základe Svätého Písma je absolútnym predpokladom. Keď sa predstavia v miestnych bratstvách postulanti, vo väčšine prípadov dostatočne nepoznajú Písmo, dokonca ani samotné bratstvá bežne nemajú prostriedky ani čas, aby im umožnili takúto formáciu.

Kurz by mal ponúknuť aspoň tieto nasledujúce prvky:

- štruktúra posvätných kníh;
- metodologický prístup k štúdiu;
- štúdium **podstatných** prvkov Dejín spásy;
- lectio divina;

Na kurzoch by sme si mali detailne pohovoriť minimálne o:

- evanjeliovom texte,
- základné prvky pavlovského učenia,
- žalmy.

Bližšie detaily môžu byť lepšie určené aj vďaka príspevkom väčších expertov.
--

TRINITÁRNA TEOLÓGIA/KRISTOLÓGIA

Vo všeobecnosti je náuka o Najsvätejšej Trojici medzi veriacimi zastretá rozsiahlou a permanentnou neznalosťou. Ale platí to aj o našom Ráde – hoci svätý František bol ozajstným, nadšeným propagátorom úcty k Najsvätejšej Trojici.

V mnohých teologických otázkach prevláda značný chaos. Ešte aj v tom, ako svätý František chápal a žil teológiu. Pochopenie takýchto základných prvkov trojičného zjavenia a ako tieto momenty vnímal svätý František by nám sprostredkovalo väčšiu zrelosť a plnosť vo vzťahu k Bohu v nasledovaní Františkových šľapají.

Jednoduchá, ale presná prednáška o trojičnej teológii by nám práve pomohla, aby sme objavili ozajstného Františka a dokázali aj nasledovať jeho príklad a skutky života.

LITURGIA/TEOLÓGIA SVIATOSTÍ

Len málo z nás má jasnú ideu o tom, čo je to liturgia a čo reálne predstavujú sviatosti. Preto je dôležité, aby sme svetským františkánom ponúkli jasné, po doktrínálnej stránke korektné prednášky,

ktoré by im umožnili naplno pochopiť a hlavne prežívať liturgiu a to, čo symbolizuje či uskutočňuje.

EKLEZIOLOGIA

Čo je to Cirkev?

Je to Boží ľud (*ekleziológia celej Cirkvi a ekleziológia spoločenstva, ontológia krstnej milosti*)?

Miesto laikov v Cirkvi a ich úloha: teológia laikátu.

Učenie o združeníach veriacich: OFS i ďalšie verejné združenie veriacich.

Táto sekcia je dôležitá k rastu – aby sme rástli vo vedomí našej cirkevnej úlohy ako jednotliví svetskí františkáni i ako celý Rád.

MARIOLOGIA

Naša láska k Márii, Ježišovej matke, je vo všeobecnosti autentická, ale dosť často sa naša úcta obmedzuje len na rovinu pobožnosti.

Mali by sme prejsť formáciou v tejto oblasti, naplno pochopiť Máriinu veľkosť, jej úlohu v ekonómii spásy a úlohu nášho života. Práve úloha nášho života, aby vzrastala naša láska k nej a aby konkrétne bola našou autentickou ochrankyňou a obhajkyňou nášho rádu.

KANONICKÉ PRÁVO (*Salus animarum suprema lex*)

Články 4 až 6 našich Generálnych konštitúcií uvádzajú, že OFS *sa riadi všeobecnými predpismi všeobecného kanonického práva alebo svojich vlastných: Reguly, Konštitúcií, Rituálu či vlastného Štatútu*. Poskytujú ďalší výklad Generálnych konštitúcií a Štatútu. V samotných Konštitúciách sa cituje množstvo článkov z Kanonického práva (CIC).

Ak chceme plne pochopiť, čo OFS znamená pre Cirkev, mali by sme si minimálne uvedomiť, o čom hovorí cirkevný zákon a čo zasa hovoria kánony dotýkajúce sa nás samých (215, 298-327 atď.)

Mali by sme im poskytnúť niektoré základné poznatky. Hlavne preto, aby sme vysvetlili, že hoci bol OFS ozajstným verejným združením veriacich v rámci Cirkvi, spomedzi ostatných verejných združení veriacich a tretích rádov sa vyznačuje hlavne svojimi výnimočnými vlastnosťami (kánon 303). Existencia OFS, ktorá siaha až do 13. storočia, jeho založenie samotným zakladateľom (svätým Františkom) a historické osudy z neho vytvárajú jedno jediné telo Cirkvi a Františkánskej rodiny. Sám Svätý Otec vo svojom posolstve Generálnej kapitule z 22. novembra 2002 zdefinoval OFS ako „jeden jediný“.

Nedávne udalosti ukázali, že aspoň pre nás je veľmi dôležité, aby sme boli veľmi familiárni s cirkevným právom a že práve toto nám pomôže, aby v rámci nášho Rádu vzrastalo povedomie o väčšej a hlbšej príslušnosti k Cirkvi. Zároveň nám to pomôže, aby sa aj v nás samých utužil rovnovážny a správny rozmer autonómie.

Ak spoznáme a uvedomíme si svoju *autonómnú, právnu subjektivitu, svoju povinnosť* v rámci Cirkvi, pomôže nám to akceptovať seba samých s väčšou vážnosťou v živote i aktivite, v súlade s našim povolaním a povahou Rádu, poslaním i charizmou (to znamená slávenie kapitúl, kanonické návštevy, úcta pred našou legislatívou, brať na seba zodpovednosť, jasné zdefinovanie prirodzenosti Rádu, rozmer autority v našom Ráde atď.). A tak dokážeme, že nás aj tí druhí budú brať viac vážne.

SEKCIA 2

ZÁKLADNÉ PRVKY FRANTIŠKÁNSKEHO HNUTIA

NAVRHOVANÉ TÉMY

ŽIVOT SVÄTÉHO FRANTIŠKA, NAŠA SPIRITUALITA A DEDIČSTVO. SPOZNÁVAŤ SVÄTÉHO FRANTIŠKA NA ZÁKLADE JEHO SPISOV A JEHO ŽIVOTOPISOV.

FRANTIŠKÁNSKA SPIRITUALITA

DEJINY FRANTIŠKÁNSKEJ RODINY.

Pre túto sekciu by sme našli veľa, možno až príliš veľa kníh.

Mali by sme starostlivo a múdro vyberať a do pozornosti formátorov dávať tie najlepšie texty, ktoré mám k dispozícii.

Duchovní asistenti môžu pritom na miestnej úrovni veľmi pomôcť. Nie vo všetkých krajoch však nájdeme spoločnú intuíciu rovnakých prvkov františkánskej spirituality a spirituality svätého Františka.

Niektoré z týchto základných princípov, ktoré by určite mali byť obsahom kurzu, sú:

- SPISY SVÄTÉHO FRANTIŠKA, s osobitným dôrazom na ZÁKLADNÉ PRINCÍPY SPIRITUALITY SVÄTÉHO FRANTIŠKA;
- Podrobnejšie štúdium aspoň dvoch ŽIVOTOPISOV SVÄTÉHO FRANTIŠKA;
- Život a duch SVÄTEJ KLÁRY;
- Život a duch SVÄTEJ ALŽBETY a SVÄTÉHO ĽUDOVÍTA;
- FRANTIŠKÁNSKE DEJINY A SPIRITUALITA;
- Svätci OFS počas stáročí;

SEKCIA 3

ZÁKLADNÉ A OSOBITNÉ TÉMY OFS

Pôjde jej o veľmi špecifickú tematiku, ktorá nie je k dispozícii v systematickej, organickej a úplnej podobe v žiadnom texte, ktorý momentálne máme.

Túto sekciu by mali viesť, pokiaľ je to možné, práve svetskí františkáni.

My, členovia OFS by sme mali podávať svoje argumenty za OFS. Žijeme vo františkánskej rodine vo svojom svetskom stave a priamo zakúšame požehnanie, odpor, ťažkosti a to, čo so sebou svetskosť prináša. Práve my musíme rozmýšľať o našom povolaní, prirodzenosti a identite, aby sme ponúkli vierohodnú, presvedčivú a vhodnú prezentáciu nášho učenia a života, ktorá nás definuje a utvára z nás „svetských františkánov“.

NAVRHOVANÉ TÉMY

FRANTIŠKÁNSKA RODINA

- **BOŽÍ PLÁN:** František ako prvý založil hnutie mnohých bratov a sestier, povolaných naplňať svet evanjeliom a obnoviť Cirkev – Kristovo telo. Pokorný ľud, ktorý si Ježiš vyprosil od Otca ((FF 1617; Leggenda Perugina 67).
- **STAVY ŽIVOTA:** *rôznymi cestami a spôsobmi, ale vo vzájomnom spoločenstve.*
- **POSLANIE CELEJ RODINY:** sprítomňovať charizmu nášho spoločného Serafínskeho Otca - svätého Františka a obnovovať prostredníctvom tejto charizmy Cirkev.
- **TRI STAVY A TRI SPÔSOBY:** **apoštolský, mužský, rehoľný** vo svete; **ženský, rehoľný, kontemplatívny** v sebaobetovaní sa *pro mundi vita* (pre život sveta) a v plodnej, spoločnej modlitbe s celou našou rodinou; **svetskí františkáni vo svete a pre svet.**
- **FRANTIŠKÁNSKA TRILÓGIA:** *funiculus triplex difficile rumpitur* (toto trojité lano sa len ťažko dá pretrhnúť). Sú to časti toho istého tela: „*eiusdem corporis membra existentes*“ (Tri františkánske rády jestvujú ako členovia toho istého tela) Urban IV. Bula Spiritus Domini z 15. mája 1263⁶.
- **DEJINY FRANTIŠKÁNSKEHO HNUTIA** a františkánskej rodiny počas stáročí.

OFS

PROFESIA A PRÍSŤUB EVANJELIOVÉHO ŽIVOTA

- individuálny záväzok zasvätiť sa Ježišovi Kristovi;

---

⁶ A. Boni OFM, Tres Ordines Hic Ordinatus, Ed. Porziuncola, Úvod a s. 169.

- slávnostný, verejný a trvalý záväzok;
- teologická hodnota a povaha profesie a rozmer zasvätenia;
- záväzok uskutočňovať profesiu v bratstve OFS podľa formy života spomínanej v Regule;
- poslušnosť Regule;
- Regula – ako forma života – ako **môj** život. Nechať sa utvárať Regulou, aby v nás vytvorila svoju podobu. Ak je naše povolanie autentické, ukrýva v sebe Boží plán s nami. Ak budeme uskutočňovať Boží plán, uskutočníme aj svoje povolanie k svätosti.

PRIRODZENOSŤ OFS

- bola pevne stanovená Cirkvou, nie je to teda téma, ktorú by mohli bratia a sestry OFS sami zdefinovať podľa vlastného uváženia či ľubovôle;
- verejné združenie veriacich. Cirkevné učenie o verejných združeniach veriacich;
- osobitosť a špecifickosť OFS ako verejného združenia veriacich;
- Rád bol založený našim spoločným zakladateľom – svätým Františkom – a nie Prvým rádom.
- Základné prvky Kanonického práva, ktoré nám pomôžu lepšie pochopiť Rád: Univerzálne a partikulárne právo.
- *Missio in nomine Ecclesiae* (Poslanie, ktorému sa máme venovať v mene Cirkvi): čo osobitné sa od nás, svetských františkánov, očakáva, že budeme robiť?
- Cirkev a Pápežské Magistérium – výroky týkajúce sa OFS.

IDENTITA

- Dejiny OFS: Kto sme boli a čím sme boli, kto sme a čím sme dnes, čo a ako máme byť, robiť.
- Kým a čím som ja ako svetský františkán?
- **Regula** a základné prvky našej identity.
- Vedomie príslušnosti k určitému orgánu – OFS a dôsledky tejto príslušnosti.
- *Zmysel pre príslušnosť* v protiklade k anarchii, vlastnému rozhodovaniu za seba.
- Čo nás vlastne robí „františkánmi“?
  1. Nie je to fakt, že sme dobrými ľuďmi alebo len dobrými kresťanmi: všetci ľudia a všetci pokrstení musia byť dobrými ľuďmi a kresťanmi.
  2. Vari to, že sa snažíme dosiahnuť dokonalosť lásky? Všetci pokrstení dostávajú svoje vlastné, špecifické povolanie.
  3. Alebo to, že navštevujeme ľudí a františkánske miesta alebo to, že obdivujeme a máme radi svätého Františka a františkánov-rehoľníkov? Ktokoľvek to môže dokázať a nemusí pritom sľubovať Regulu.
- Františkánska forma života, františkánska radikálnosť pri nasledovaní evanjelia.
- pochopiť a uskutočňovať to, čo od nás Cirkev očakáva. Rozdiel medzi tým, čo od nás Cirkev očakáva už dlhé stáročia a tým, čo sme naozaj aj uskutočnili.
- *Svetský františkán*: pre mnohých je takáto terminológia úplne nezrozumiteľná. Azda preto, že je ťažká, prekonaná alebo je to jednoducho preto, že sme sa vo veľkej miere stali „neviditeľnými“ a prakticky bezvýznamnými či nepotrebnými?
- Syndróm „kvázi príslušnosti“ k Cirkvi a k Rádu.
- Práve naopak: sme niečo ako bratia, ale nie sme nimi dostatočne.
- Sme naozaj aj podľa práva skutočnými františkánmi? Alebo sme len sekulárnou vetvou Prvého Rádu?
- Spolupráca rôznych vetiev v rámci Rodiny.

TOTO JE IDEÁLNY PROGRAM, ktorým by osobne formátori mali sami prejsť, osvojiť si a do hĺbky prežiť, aby ho potom mohli predložiť na kurze v miestom bratstve: tým istým spôsobom, obsahom i vhodnou formou.

Potrebuje dobrých formátorov, ktorí by to vedeli bratom a sestrám podať s odhodlaním a erudovane a vzbudili v nich istotu, entuziazmus i odhodlanie žiť sväto.

Toto sú práve tie prvky tvoriace základné vlastnosti formácie. Zodpovedajú očakávaniu Cirkvi i celej františkánskej rodiny. Od nás sa totiž očakáva dôležitý prínos v oblasti misie.

Za týmto účelom by som veľmi rád spomenul niekoľko momentov, ktoré celému Rádu pri príležitosti svojej pastoračnej návštevy na Medzinárodnom predsedníctve v novembri 2005 pripomenul br. José R. Carballo, generálny minister OFM:

“OFS má v Cirkvi veľmi dôležitú misiu. To je dôvod, prečo máte žiť a uskutočňovať svoje povolanie, prečo na seba brať konkrétny záväzok korešpondujúci s vašou svetskosťou. Je potrebné:

- prijímať minulosť s vďačnosťou,*
- žiť prítomnosť so zápalom,*
- pripravovať budúcnosť s veľkou nádejou.*

Františkán, ak v sebe nemá rozhodnosť a zápal, by mal radšej odísť.

*Mali by sme byť pozorní a bdeli, ak chceme byť dnes prorokmi. Prajem si len jedno: nech už sa nachádzate kdekoľvek, aby **Pudia mohli skonštatovať** nie ani to, že počúvajú Vaše slová, ale že **ste medzi sebou rozdielni**. Je dôležité nastúpiť novú cestu.*“

Ak už budú takto formovaní formátori, je potrebné, aby sa začali formovať „ostatní“.

V tejto veci je dôležitá veľká vnímavosť formátorov, aby boli schopní pochopiť, akým spôsobom, do akej miery a akými pomôckami by mohli ponúknuť to, čo sami prijali.

Formátori by mali vždy utvárať rovnováhu a zhodnocovať svoje vlastné voľby na základe konkrétnej skutočnosti a lásky. Vieme, že mnoho ľudí je jednoduchých, prichádza s nedostatočným vzdelaním, no žijú krásne povolanie, že žijú oveľa hlbšie svoju charizmu ako tí, čo prichádzajú z bohatého prostredia. Preto je dôležité, aby formátor vo svojej svätej pokore vedel osobne „rozlíšiť“, čomu a ako má venovať svoju počiatočnú formáciu kandidátov a vedel rozoznať aj ich osobité vlastnosti.

Ako sme už viackrát povedali, je absolútne potrebné, aby na takomto kurze boli spomenuté **všetky základné body** o viere, františkánskom povolaní a Františkánskom svetskom ráde. Aby to **bolo podané prijateľne a ľahko zrozumiteľné, aby sa nesprostredkúvali len samé informácie alebo to neupadlo do akademických prednášok**. Vždy sú možnosti, ako tieto témy podať. Nemusíme sa ani zrieknuť všetkého, ale dôležité je, aby sme občas menili jazyk alebo formu, ako to hovoríme.

Toto je veľká výzva pre formátora.

Jasné, nemôžeme si vytvárať vo formácii Rádu „minimalistický“ program, ktorý by bol len povrchným a všeobecným poprášením vedomosťami, aj keď okorenený zdravou „zbožnosťou“. Ozajstným rizikom, ktoré podstupujeme, je naša „spokojnosť“. Preto by sme sa vo všeobecnosti mali vyhnúť formálnosti a abstraktným úvahám, povrchnosti, nedostatočnej príprave a hlavne zdôrazňujeme jedno: **musíme žiť to, o čom hovoríme a hovoriť so zápalom a láskou o tom, čo žijeme.**

Za týmto účelom by sme mali z formačného priestoru odstrániť iné veľké, rozsiahle nezrovnalosti ohľadom formácie.

Formácia nespočíva v rozosielaní materiálu, teda v tom, že tieto “materiály” máme k dispozícii. Nezamieňajme si formáciu s formačnými “materiálmi”!

Veľmi často upadáme do omylu, keď sa nazdávame, že formácia je nedostatočná, akonáhle máme nedostatok “materiálov”.

Môžeme mať tony “materiálov” a ostať len pri neutešivej povrchnosti.

Máme predsa okolo seba toľko dobrých kníh! Nikdy predtým sme ich nemali tak hojne ako dnes! A ide o texty rôzneho druhu, každej chuti. To však nijako nebránilo, aby sa naša formácia – a nie len tá naša – nikam nepohla.

Pokiaľ niekto neuskutoční tento Manuál so zápalom a vierou ako **súčasť svojho života a pevnej viery**, potom z manuálu zostane len niekoľko listov papiera, ktoré nemajú žiadnu hodnotu.

Formácia je predovšetkým odovzdávaním toho, čo žijeme.

Formácia (tak ako pri viere) znamená odovzdávanie prežitej skúsenosti, emócií, živých poznatkov, zážitok chvenia dotýkajúci sa celého nášho „bytia“.

Formáciou teda nemôže byť nikdy čítanie knihy, manuálu, aj keby sme to robili akokoľvek dobre. Počas formácie sa dostáva do hry pohotovosť srdca, mysle formovaného, chvenie prednášajúceho formátora, svedectvo konkrétneho života a predovšetkým prítomnosť a účinok Ducha svätého, ktorý je Bohom či otvorené srdce, ktoré sa chce nechať viesť a naplniť jeho Milosťou.

Je to “oheň”, ktorým by sa mali všetci nechať “rozhorieť”. Oheň sa nedá rozpáliť len myšlienkou. Treba sa k nemu priblížiť, dotknúť sa horiaceho a plápolajúceho plameňa, aby sme sa od neho pripálili. Nezabúdajme, že sme synovia i bratia nášho “serafínskeho” otca svätého Františka. *Serafínsky* znamená horlivý. A my musíme “horieť” ako svätý František, horieť rozpálenou láskou k Bohu i bratom, stať sa “horiacimi krikmi”, ktoré horia, no nezhárajú.

Musíme si plne uvedomiť, aké veľké je naše povolanie, aké dôležité naše poslanie, ktoré nám Cirkev zverila spolu s celou františkánskou rodinou a aká výnimočná je charizma svätého Františka, ktorú dostávame ako pochodeň, aby sme ju niesli ďalej.

EKLEZIOLOGIA A TEOLOGICKÝ NÁČRT LAIKÁTU

Čo je Cirkev?

V akom vzťahu sú členovia Cirkvi, ktorí ju tvoria?

Akým spôsobom sa laici stávajú telom Cirkvi?

Svetskí františkáni mávajú často nepresné, zmätené predstavy o tom, čo je Cirkev a aká je úloha laikov a františkánov v nej.

II. vatikánsky koncil „premýšľa“ o Cirkvi vo svetle Zjavenia a evanjeliovej skúsenosti. Z nich povstali niektoré „dávne“ novinky, ktoré 8 stáročí predstihli svätého Františka a objav jeho Rodiny.

Preto je dôležité, aby svetskí františkáni mali jasnú predstavu a chápali, čo je to Cirkev a aká je úloha laikov v Cirkvi.

V Dodatku sa hlbšie pozrieme a zamyslíme nad ekleziológiou a laikátom.

EKLEZIOLÓGIA A TEOLOGICKÝ NÁČRT LAIKÁTU

Anna Pia Viola, OFS

I. CIRKEV A KONCILOVÉ UČENIE

II. Vatikánskym koncilom sa Cirkev zaviazala vytvoriť **nový spôsob** reflexie nad vlastnou identitou a úlohou v konfrontácii so spoločnosťou. Hoci bol z viacerých strán vítaný ako moment oslobodenia, aj dnes môžeme badať veľkú nevšímavosť voči jeho obsahu a hlavne, čo sa týka myslenia, ktoré sa snažil priniesť. V niektorých otázkach sa mu však nepodarilo uskutočniť dostatočne primeranú a prehĺbenú reflexiu a v ďalších, veľmi dôležitých oblastiach naopak pozorujeme, že sa duch Koncilu stále ešte uskutočňuje.

Napriek tomu je viac než zjavná táto zmena, ktorú Koncil priniesol v oblasti myslenia predchádzajúcej ekleziológie: urobil krok od právnej ekleziológie k ekleziológii spoločenstva.

Okrem *authority* (ktorá privádza Cirkev späť k apoštolom a ku Kristovi, svojmu zakladateľovi a zdôrazňuje právny rozmer) sa Koncil v tomto zmysle zaviazal zdôrazniť úlohu *Ducha Svätého* a *charizmy*, ktoré si vzbudzuje, kde len chce; *Slovo* a jeho spojenie so *sviatosťami*; *ľudské hodnoty* a schopnosti apoštolátu každého člena spoločenstva.

Nový spôsob ekleziologického premýšľania, ktoré zjednocuje a spája rôzne prvky, sa naznačuje v hlavných bodoch encykliky *Ecclesiam suam*, ktorú napísal Pavol VI. V nej zdôrazňuje úlohu, ktorú na seba vzal Koncil v otázke Cirkvi a teologickej sebareflexie Cirkvi.

Koncil chce však predovšetkým prizvukovať *vedomie* Cirkvi (čo Cirkev o sebe hovorí?), jej *obnovu* a *otvorenosť voči dialógu* (jednak vo vnútri Cirkvi, jednak s kresťanmi nekatolíckmi, s veriacimi nekresťanmi, či s ľuďmi dobre vôle, hoci nie sú veriacimi). Z tejto perspektívy môžeme vydedukovať formu – alebo lepšie povedané – Ducha, ktorý vnuká koncilovým otcom myšlienky.

Takto vzniká *pozitívny postoj* pri predstavovaní Pravdy, ktorú Cirkev uchováva. Už to nie je postoj odsúdenia zoči-voči omylom, postoj krajnej obrany tradičných pozícií, ale postoj úprimného dialógu s Božím slovom, lebo len ono je ozajstným pokrmom pravdy proti omylu.

Keď si uvedomíme, že Pravda prevyšuje ľudské schopnosti, že ju nemôžeme poňať vo jej hĺbke, získame autentického evanjeliového ducha pozostávajúceho v *otvorenosti voči pravde*, nech už sa nachádza hocikde: v neveriacom človeku, alebo v srdci, v ktorom neustále pôsobí Duch pravdy.

O tom, ako je dôležité hľadať pravdu či de facto rozmýšľať, hovorí Pavol VI. vo svojom posolstve intelektuálom: „My tu všetci, drahí konciloví otcovia, načúvame pravde. (...) Vaša cesta je našou cestou. Vaše myšlienky nám nie sú cudzie. Sme priateľmi vášho povolania pozostávajúceho v hľadaní, priatelí vašich problémov, obdivovatelia vašich víťazstiev a ak je treba, aj utešovatelia vašich omylov a neúspechov.“

Tento *živý štýl dialógu* sa stáva čoraz silnejšou potrebou, ktorá bude sprevádzať Cirkev pri riešení sociálnych problémov, úlohy ženy, dôležitosti umenia, či už v rámci Cirkvi, alebo mimo nej. Autentický štýl, ktorý nepozostáva len v prijímaní postojov tých druhých ako momentu, nad ktorým treba uvažovať, alebo ktorý treba súhlasne prijímať. Kdeže! Koncil sa zoči-voči druhým chce postaviť do pozície hlbokého načúvania, chce akceptovať, že sa môže, ba musí učiť od tých ostatných; chce sa nechať podnecovať k vlastnej autentickejšej interpretácii.

Tieto hlavné body reflexie vytvárajú spoločnú zápletku rôznych koncilových textov. Niektoré z nich sa však sústredia na povedomie Cirkvi. Sú to štyri dogmatické konštitúcie: *Lumen Gentium*, *Dei Verbum*, *Sacrosanctum Concilium*, *Gaudium et Spes*. Iné zasa poukazujú na záväzok obnovy (hlavne Dekréty); zvyšné potom zdôrazňujú úlohu dialógu (deklarácie).

V prvej časti tejto práce sa pozastavíme predovšetkým nad konštitúciou *Lumen Gentium* a budeme sa snažiť poukázať na **hlavné teologické momenty** pri reflexii o Cirkvi; v druhej časti rozvineme dva smery, ktorými sa zvyrazňuje **identita laika**: byť kresťanom so svetským charakterom.

1. PÔVOD A CIEĽ CIRKVI

Etymologický význam Cirkvi, *Ecclesia*, vyjadruje priamo jej hlbokú podstatu: ide o zhromaždenie (či komunitu) zjednotenú počúvaním. Tento termín *ecclesia*, ktorý bol prijatý už v Septuaginte, nachádzame aj v Novom zákone.

V ňom sa dosvedčuje, že štruktúra a konštitúcia Cirkvi predstavuje **vzťah**. Vzťah medzi Bohom, ktorý hovorí, zvoláva - a jeho ľudom, ktorý načúva a odpovedá. To na jednej strane. Na druhej strane ide o vzťah medzi členmi tohto ľudu.

II. Vatikánsky koncil v dogmatickej konštitúcii *Lumen Gentium* vyjadril teologickú reflexiu o Cirkvi pojmom zhromaždenia zvolaného Božím slovom. Súčasne zdôraznil aspekt vzťahu v „spoločenstve“. Okrem toho nachádzame ešte ďalšie dve kategórie či rozmery v Cirkvi ako jej prejav: svedectvo a službu (služobný charakter).

Týmto spôsobom sa spoločenstvo (*koinonía*), svedectvo (*martyria*) a služobný charakter (*diakonía*) stávajú troma termínmi či kategóriami, ktoré definujú prirodzenosť a poslanie Cirkvi. Na týchto troch spočíva teologické pochopenie, čo je identitou a poslaním celej Cirkvi a obzvlášť laikov.

a) Cirkev: sviatosť spoločenstva

„Cirkev je v Kristovi akoby sviatosťou, čiže znakom a prostriedkom dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudského pokolenia“ (LG 1).

Definícia Cirkvi ako sviatosti mala za cieľ zdôrazniť úzke spojenie s Kristom, zdrojom každého úkonu milosti. Preto Cirkev nie je len správkyňou sviatostí ako znakov či prostriedkov milosti, ale celá cirkev sama svojím bytím a konaním má cieľ komunikovať Krista.

Byť „sviatosťou“ znamená pre Cirkev byť **znakom** vertikálneho (čiže hlbokej jednoty s Bohom) a horizontálneho spoločenstva (jednota ľudského pokolenia). V nej človek zakusuje tajomstvo Božej lásky. Vo svojej nekonečnej láske chce Boh stretnúť človeka ako celok a v jednote každého člena, aby ho pozdvihol k „účasti na svojom božskom živote“ (LG 2).

Takéto **spoločenstvo** Boha s človekom a spoločstvo ľudí medzi sebou vytvára božský plán jednoty v Kristovi. Večný plán progresívneho a radikálneho pričlenenia k ľudstvu, ktorý vytvára z Cirkvi viditeľný **znak** Božej prítomnosti a **nástroj** uskutočňovania povolania pre všetkých ľudí.

b) Cirkev: znak trojičného spoločenstva

Ku kristologickej interpretácii sa pripája trojičná – tvrdením, že Cirkev je „ľud zhromaždený jednotou Otca, Syna a Ducha svätého“ (LG 4).

Viditeľný aspekt Cirkvi nám pripomína, že ide o spoločenstvo spasených ľudí. Je to však súčasne inštitúcia, ktorá spôsobuje takéto spoločenstvo. Tú istú Cirkev vytvárajú dva aspekty, duchovný a pozemský, jediná skutočnosť, v ktorej koná a zachraňuje jedine Kristus.

Cirkev je miestom, na ktorom sa slávi stretnutie medzi trojičným spoločenstvom a ľudskými dejinami; Cirkev je **novými dejinami** – vytvára ich svojimi svetlými i tienistými stránkami, sú to dejiny, ktoré Boh utkáva s človekom. Na tomto mieste môžeme jasne vidieť dôležitosť „vzťahu“ v Cirkvi, ktorá je sama sebou, keď vyjadruje spoločenstvo človeka s Bohom a vzájomné zmierenie ľudí.

V takomto vzťahu sa Cirkev stáva priestorom a časom **pre skúsenosť Boha**. Tým, že vytvára miesto spoločenstva, premieňa sa na ikonu Božieho tajomstva.

Cirkev nepochádza sama od seba, nežije len pre seba, nie je založená na sebe samej, ale prijíma tento základ **od Boha skrze Ježiša Krista a v Duchu svätom**.

2. POSLANIE CIRKVI

Boh volá všetkých ľudí, aby sa stali Božími synmi a vďaka tomu aj Kristovými bratmi (alebo synmi v Synovi) na dôkaz lásky Boha Otca a na rozšírenie božskej rodiny, ktorá má účasť na jeho živote: „Všetci ľudia sú povolaní k tejto jednote s Kristom, ktorý je svetlo sveta, od ktorého pochádzame, skrze ktorého žijeme a ku ktorému smerujeme“ (LG 3).

Poslanie Cirkvi a jej úloha začína trojičným spoločenstvom a Kristovým vtelením. „Cirkev je svojou prirodzenosťou misijná“ (AG 2), neohlasuje samu seba, ale dar, ktorý dostala zhora.

„A tak sa Cirkev (spolu s ňou každý človek) modlí a pracuje, aby sa celý svet vo svojej plnosti stal ľudom Božím, Telom Pánovým a chrámom Ducha Svätého a aby v Kristovi, ktorý je Hlavou všetkých, vzdávala Stvoriteľovi a Otcovi vesmíru všetku chválu a slávu“ (LG 17).

Obsahom poslania je zvesť (dobrá zvesť) o Božej láske skrze Krista a v Duchu svätom.

Nositeľom poslania je komunita. Je to „mnohoraký“ subjekt tvorený osobami, ktoré sa stávajú „subjektom-Cirkvou“, čo nie je len výsledný súčet všetkých členov. Každý člen Božieho ľudu sa ako subjekt zúčastňuje poslania: priviesť ľudstvo späť k jednote, akú prišiel ohlásiť Kristus.

Cirkev sa stáva misionárskou tým, že sa sama dáva a prítomnosťou Ducha, ktorý ju oživuje. Prvým poslaním, ktoré uskutočňuje voči svojim synom, je posolstvo, že sú Božími synmi a povzbudzuje ich, aby žili podľa „dôstojnosti a slobody Božích detí, v srdciach ktorých prebýva Duch Svätý ako v chráme. Jeho zákonom je nové prikázanie lásky, akou nás miloval sám Kristus. Jeho cieľom je napokon kráľovstvo Božie, ktorého začiatky položil na zemi sám Boh a ktoré sa má ďalej rozširovať, kým ho na konci vekov On sám nezavší, keď sa zjaví Kristus, náš život“ (LG 9).

Tým, že je Cirkev ponorená do dejín, zdieľa spolu s ľudstvom cestu stáročiami. Je pre ľudstvo spoločníčkou na cestách. Nestavia sa viac do pozície víťazstva či obrany, lež s priazňou a úctou voči človekovi sa ponúka ako **kvas**, ktorý vovádza k plnosti toho, čo Boh zasial.

Teologická reflexia, ktorú si osvojil Koncil, nám ponúka vedomie o Božej prítomnosti vo svete, v ľudských skutkoch i v ľudskom raste, ktoré nie je samo o sebe negatívne. Prajnosť tomuto svetu nevytvára zo sveta protivníka, ktorého treba poraziť, ale miesto, čas, situáciu, kedy sa Boh manifestuje tajomným a slobodným spôsobom.

Tak ako Kristus prijal na seba celé ľudstvo, aby nám ukázal pravú totožnosť Božích synov, tak sa aj Cirkev sprítomňuje svetu ako tá, pre ktorú „radosti a nádeje, žalosti a úzkosti ľudí dnešnej doby, najmä chudobných a všetkých, čo trpia sú zároveň radosťami a nádejami, žalosťami a úzkosťami Kristových učeníkov a niet nič naozaj ľudského, čo by nenašlo ozvenu v ich srdci“ (GS 1).

Cirkev tvoria skúsenosti ľudu, ktorý kráča vo vedomí, že Boh chce vo svojom tajomstve lásky „posvätiť“ a spasť ľudí nie každého osve, bez akéhokoľvek vzájomného spojenia, ale vytvoriť z nich národ, ktorý by ho pravdivo poznal a sväto mu slúžil“ (LG 9).

Nová identita Božích synov a ľudu, ktorý prežíva trojičné spoločenstvu umožňuje každému členovi i celej Cirkvi vytvárať nový vzťah, hľadiť na človeka tak, ako naňho hľadá Boh vo svojom pláne lásky.

II. IDENTITA LAIKA

Teologickú úvahu o laikoch rozvinul Koncil v niekoľkých textoch. Spomedzi nich vyniká: IV. kapitola *Lumen Gentium* (č. 30-38), dekrét *Apostolicam Actuositatem* a *Gaudium et Spes*, pastorálna konštitúcia o Cirkvi v dnešnom svete.

Z týchto textov sa okrem doktrínálnych odpovedí rodí aj nová tvár Cirkvi, ktorá koná v prospech sveta a zveruje laikom osobitnú úlohu pri realizovaní svojho poslania. Je jasné, že vedomie laikov čerpá z vedomia Cirkvi, respektíve z teologických úvah o kresťanoch laikoch.

Nová totožnosť Cirkvi potom priznáva laikom poslanie s osobitným významom, svetskú skutočnosť a „moc“ založenú na spoločnej príslušnosti k Božiemu ľudu na základe krstu.

1. Svetský charakter

Totožnosť laika a jeho osobitné poslanie v Cirkvi vyplýva z *kresťanskej obnovy* v krste. Touto sviatosťou sa všetci nanovo rodíme do nového života, sme začlenení do Krista a oživení mocou Ducha ohlasujeme spásu, nádej a lásku.

Tým, že sme pokrstení, *sme* všetci Božími synmi, avšak *spôsob* tejto existencie sa líši u každého laika od kňaza a rehoľníka. Tento spôsob nie je marginálny, sekundárny, ale vlastný a osobitý pre laika, to znamená: lipne na jeho *hlbokej prirodzenosti*, ktorá je svetská.

„Svetský charakter je laikom vlastný a osobitý“.

Konciloví otcovia k bodu 31 konštitúcie *Lumen Gentium* dosvedčili, že „pod menom laici sa chápu všetci veriaci okrem členov duchovenstva a Cirkvou schváleného rehoľného stavu; teda veriaci, ktorí boli krstom privtelení ku Kristovi a stali sa ľuďom Božím, majú svojím spôsobom účasť na kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade Kristovom, a tak majú svoj podiel na poslaní všetkého kresťanského ľudu v Cirkvi a vo svete“.

Najprv zadefinovali tento vzťah negatívne, to znamená: čo títo laici nie sú (nie sú duchovenstvom ani rehoľníkmi), čím sa poukazuje na to, že laici ako veriaci sú v krste začlenení do Krista. Dôsledkom **krstu** laici prijímajú **identitu a poslanie** v Cirkvi. Krstom majú teda účasť na troch mesiášskych „munera“ (úlohách, poslaniach) – kňazskej, prorockej a kráľovskej: **osobitným** a vlastným spôsobom, ktorý prislúcha svetskému stavu.

α) kňazský stav, o ktorom sa tu hovorí, je „duchovný“ v širšom i vlastnom zmysle slova: ponúknuť svoj každodenný a konkrétny život Otcovi v Duchu, ktorý viedol samotného Krista k sebažertve. Všetky skutky: či už modlitby, apoštolské aktivity, alebo práca a rodinný život konané v Duchu sa stávajú duchovnými obeťami, vhodnými pre Boha. Vidíme teda jasný dynamický rozmer kňazstva: konať sväto vo všetkých situáciách života znamená privádzať svet k naplneniu.

β) Proroctvo sa zhoduje so svedectvom. Uskutočňuje ho laik, keď prostredníctvom daru hovorí o vlastnej skúsenosti viery a ohlasuje svojím životom zázraky, ktoré na ňom Pán vykonal. Ak prežíva utrpenie ako miesto, na ktorom sa tajomným spôsobom

spriťomňuje Boh, je to mocná zvesť o nádeji. Laici „si počinajú ako synovia prisľúbenia, ak pevní vo viere a nádeji využívajú prítomný čas a trpezlivo očakávajú budúcu slávu. Túto nádej nech však neuschováajú v hĺbkach duše [...], ale nech ju dávajú najavo aj v usporadovaní svetského života“ (LG 35).

Byť prorokom znamená byť svedkom viery, ktorú sme dostali, chápať túto vieru po doktrínálnej stránke a uskutočňovať ju skutkami i slovami. Vážnosť tejto prorockej úlohy obsahuje v sebe požiadavku, aby sme boli pripravení po stránke múdrosti i vierouky. Preto je štúdium teológie pre laikov záväzným. Dokážu tak zvíťaziť nad nevedomosťou a nevzdelanosťou.

- c) Kráľovský dar pre laikov je daný všetkým pokrsteným, ktorí žijú v slobode Božích detí. Pre nich „služiť znamená kráľovať“ (LG 36), v súlade s Kristovým zmýšľaním, pre ktorého najväčšia moc bola viesť sa vydať do rúk človeka z moci lásky.

Služba, sloboda a kráľovský dar sú tými aspektmi, ktorých priesečníkom vzniká stav tých, čo prislúchajú Kristovmu kráľovstvu. Uskutočňovanie tohto stavu nastáva u laika predovšetkým v každodennom úsilí o sebaovládanie, ale aj úsilím o odkrývanie Božej slávy vo stvorených veciach.

Laikom neprislúcha súdiť veci. Tie sú Božím dielom a preto sú „dobré“. Úlohou laikov je spoznávať, aké dobré je stvorenie a sústrediť všetky veci k tomu, že „Kristus bude svojím spasiteľným svetlom pomocou údov Cirkvi čím ďalej tým viac osvecovať celú ľudskú spoločnosť“ (LG 36). Kristova spásenosná činnosť sa teda uskutočňuje v rámci spoločnosti, prostredníctvom veriacich, ktorí sú pozvaní oslobodiť definitívny naplnený zmysel stvorených vecí. Laici majú za úlohu byť mostom medzi svetom a Cirkvou, vniesť nekonečno do svojho pozemského života, prežívať vlastnú činnosť v otvorenosti voči Božej moci.

Aby mohli byť takýmto „mostom“ medzi Cirkvou a svetom, ekonómiou stvorenia a spásy, musia byť pevnými kresťanmi a energickými ľuďmi dnešných čias, aktívni i zodpovední, otvorení voči bohatstvu skúseností, aké svet môže ponúknuť, lež stáli pri ohlasovaní kresťanskej zvesti.

2. Laici a poslanie Cirkvi

Svetský rozmer patrí síce celej Cirkvi a tá je v každom svojom veriacom (klerikovi, rehoľníkovi či laikovi) povolaná budovať Kristovo telo vo svete, no realizuje ho špecifickým spôsobom laik. Posolstvo spásy sa obracia k celému svetu. Práve tam: **vo svete a prostredníctvom** svetských vecí odpovedajú laici na Božie volanie, stávajú sa svedkami jeho **prítomnosti**, začleňujú do svojho života dielo Božieho zjavenia.

„Vlastným povolaním laikov je hľadať kráľovstvo Božie tým, že sa zapodieajú časnými záležitosťami a usporadujú ich podľa Boha. Žijú vo svete, t.j. venujú sa všetkým svetským povinnostiam a prácam každého druhu vo zvyčajných podmienkach rodinného a spoločenského života, s ktorými ich existencia takrečeno zrastla“ (LG 31).

- a) laickosť ako teologické „miesto“

Koncil nám ponúka veľmi dôležitý bod náuky: svet nie je miestom, priestorom ani prostriedkom spásy, ale **predstavuje** spôsob, ako žiť dôstojnosť Božích synov v najtajnejších zákutiach ľudstva, ktoré vzal na seba Kristus.

Laik svojím bežným životom (čiže prácou, emóciami, záľubou v poznávaní a objavovaní, voľným časom na šport, politiku, ekonomickými obchodmi a pod.) svedčí o výnimočnosti života a uskutočňuje dokonalosť lásky. V tomto zmysle treba čítať slová z *Christifideles laici*: „bytie vo

svete a konanie vo svete predstavujú pre laikov nielen antropologickú a sociologickú danosť, ale aj - a predovšetkým - špecificky teologickú a cirkevnú“ (KrL 15), to znamená: znak zjavenia Božieho kreatívneho a spásneho diania. A koncil potvrdil, že laici „v duchu evanjelia, znútra sť a kvas sa pričiňovali o posvätenie sveta, a tak urobili Krista zjavným ostatným ľuďom, najmä svedectvom svojho života, jasom svojej viery, nádeje a lásky. Je teda ich osobitnou úlohou postaviť všetky časné veci, s ktorými sú úzko späté, do takého svetla a usporadovať ich takým spôsobom, aby sa vždy diali a zveľaďovali podľa Krista a boli na chválu Stvoriteľa a Vykupiteľa“ (LG 31).

Univerzálne povolanie k svätosti sa konkretizuje v odlišnosti či rôznosti členov Cirkvi a Cirkev uznáva, že laikát predstavuje jej základnú charakteristiku.

b) kompetentnosť laikov

Laici sú „kompetentní“ v otázkach týkajúcich sa spoločného života (sobáša, rodiny, ľudskej kultúry, politického života, ekonomiky a pod.). Prostredníctvom nich je s nimi Cirkev prvotne a osobitne prítomná.

V týchto oblastiach laici konajú zodpovedne a „Cirkev potrebuje zvlášť pomoc tých, čo žijú vo svete, sú znalcami rozmanitých ustanovizní a disciplín a dobre chápu ich ducha, či už ide o veriacich, alebo neveriacich. Všetok ľud Boží, obzvlášť duchovní pastieri a bohoslovci majú s pomocou Ducha Svätého pozorne počúvať, rozoznávať a vysvetľovať rozličné spôsoby vyjadrovania našej doby a vedieť ich posúdiť vo svetle slova Božieho, aby sa tak zjavená pravda mohla čoraz dôkladnejšie poznávať, lepšie rozumieť a vhodnejšie predkladať“ (GS 44).

Počúvať svet neznamená pre Cirkev len získať nástroje a jazyk, ale prostredníctvom nich chce získať novosť a spoznať očakávania, požiadavky a Božiu prítomnosť pôsobiacu v každej skutočnosti.

Pavol VI. píše vo svojej apoštolskej exhortácii *Evangelii nuntiandi* takto: „Vlastným poľom ich evanjelizačnej činnosti je rozsiahly a zložitý svet politický, hospodársky a sociálny, ako aj svet kultúry, vied a umení, medzinárodného života a spoločenských komunikačných prostriedkov. Sú však ešte aj iné osobitne vhodné oblasti pre evanjelizáciu, ako manželská láska, rodina, výchova detí a dospievajúcej mládeže, pôsobenie na pracoviskách a ľudské utrpenie. Čím viac bude laikov naplnených duchom evanjelia, na ktorých padne zodpovednosť za prácu v týchto oblastiach a otvorene budú tejto práci oddaní, čím lepšie ju budú môcť zvládnuť a budú si vedomí, že majú vynaložiť všetky svoje kresťanské sily, ktoré často driemu skryté a nevyužívané, tým viac bude táto práca slúžiť na výstavbu Božieho kráľovstva a prinesie spásu v Kristovi Ježišovi“ (EN 70).

3. Laici a pastieri pri poslaní Cirkvi

Koncil po tom, čo rozsiahlym spôsobom potvrdil účasť laikov na poslaní Cirkvi, zaoberá sa ešte otázkou autonómie laikov a ich vzťahom k hierarchii – v *Lumen Gentium*, bode 37.

Takýto vzťah sa definuje a vyjadruje v súlade s teologickým princípom **rovnakej dôstojnosti** Božích synov a **rozličné formy poslania**. Hovoríme teda o právach a povinnostiach.

„Laici, ako všetci veriaci, majú právo prijímať od duchovných pastierov hojnosť duchovných dobier Cirkvi, najmä posilu slova Božieho a sviatostí. Nech im teda slobodne a s dôverou dávajú najavo svoje potreby a želania, ako sa svedčí na dieťky Božie a na bratov v Kristovi“.

Prechádza sa od „možnosti prijať“ k „povinnosti vysloviť“ vlastný názor na to, čo sa týka dobra Cirkvi, nie nerozumným a svojvoľným spôsobom, ale „podľa svojej pripravenosti, povolanosti a zodpovednosti“. To nech sa uskutočňuje „vždy pravdivo, smelo a múdro, s úctou a láskou voči tým, ktorí vzhľadom na svoju posvätnú funkciu zastupujú Krista“. Vyjadriť svoj názor preto predstavuje pre laikov samotný spôsob, ako žiť vieru zdravým spôsobom a s efektívnou zodpovednosťou.

Predstavujú sa tu aj povinnosti duchovných, títo nech „uznávajú a napomáhajú vážnosť a zodpovednosť laikov v Cirkvi; nech radi používajú ich rozumné rady; nech im s dôverou zverujú úlohy v službách Cirkvi a nech im ponechajú slobodné pole činnosti, ba nech ich povzbudzujú, aby sa dali do práce aj z vlastnej iniciatívy. Nech posudzujú pozorne a s otcovskou láskou v Kristovi podujatia, želania a túžby, ktoré im laici predkladajú“.

Hierarchia a laikát sú takto pridružené k jedinému poslaniu cirkvi, ktoré je „nielen prinášať ľudom Kristovu blahozvesť a milosť, ale aj preniknúť a zdokonaľiť časný poriadok duchom evanjelia“ (AA 5).

Pravdou je, že bez laikov by sa evanjelium a spása v niektorých sférach života nemohli stretnúť s ľudmi. Preto netreba zabúdať, že túto úlohu uskutočňuje celá cirkev **v odlišnej a komplementárnej forme**.

Preto je „úlohou duchovných pastierov vyjadriť jasné zásady o ciele stvorenia i užívaní sveta a poskytovať mravnú a duchovnú pomoc, aby sa časný poriadok obnovil v Kristovi. Laici majú zas vziať na seba obnovu časného poriadku ako svoju vlastnú úlohu a vyvíjať v tomto poriadku priamu a konkrétnu činnosť vo svetle evanjelia podľa úmyslov Cirkvi pod vedením kresťanskej lásky. Ako občania majú spolupracovať s ostatnými občanmi, každý vo svojom odbore a na vlastnú zodpovednosť; všade a vo všetkom hľadať spravodlivosť kráľovstva Božieho“ (AA 7).

Úzke spojenie medzi laikmi a duchovnými ukazuje, že účasť na poslaní Cirkvi nezávisí od toho, či patríme k jednej kategórii ľudí, ale k príslušnosti k Ježišovi Kristovi.

4. Laická spiritualita

Osobitosť laikov sa ukazuje plodným a originálnym spôsobom nielen na úrovni apoštolátu, ale aj na úrovni spirituality, ktorú neprijali od rehoľníkov.

Kresťanskí laici sú povolaní byť „strážcami“ Božieho dychu, ktorý oživuje a zúrodňuje slovo.

Laický „život podľa Ducha“ (čiže *spiritualita*) má **osobitné odliene**.

- Charakterizuje ho predovšetkým služba a „apoštolská“ spoluzodpovednosť. Tá berie ľudské dejiny vážne a prežíva ich ako každodenné miesto posvätenia. Do nášho konkrétného života zasahuje Boží čas, náš každý deň je Božou „hodinou“, dnešným dňom spásy. Svetský záväzok preto nepozostáva v tom žiť vieru posväcujúc pritom svet, ale žiť podľa Ducha – podľa vlastného poslania daného od Boha.
- Je kristoforný v tom zmysle, že vyplýva z účasti na prorockom a kňazskom kňazstve Krista v Cirkvi.
- Je charizmatický - spočíva na vnútornej slobode ducha a na neustálej novosti, ktorú život ponúka.
- Je evanjeliový - podľa ducha blahoslavenstiev nie sú laici väzňami rozumu a svetskej múdrosti, ale vytvárajú zo svojho života a z „cesty“ miesto uskutočňovania čností: múdrosti, spravodlivosti, sily a miernosti.
- Je založený na múdrosti, nakoľko s dvojakou príslušnosťou k cirkevnému spoločenstvu a komunite ľudí harmonizuje požiadavky božského zjavenia a ľudského rozumu.

Gaudium et Spes udáva vážnu chybu, ktorá vzniká oddeľovaním každodenného života od života viery: „Nemajú pravdu tí, čo vediac, že nemáme tu trvalého miesta, ale že si hľadáme budúce, sa nazdávajú, že z toho dôvodu môžu zanedbávať svoje pozemské povinnosti, pričom im

uniká, že práve viera ich k nim ešte viac zaväzuje, súhlasne s povolaním, ktorého sa každému dostalo (...) Tento nesúlad, vyskytujúci sa u mnohých, medzi vierou, ktorú vyznávajú a ich každodenným životom, treba zarátať medzi najvážnejšie bludy našej doby (...) Kresťan, zanedbávajúc svoje časné povinnosti, zanedbáva aj svoje povinnosti voči blížnemu, ba proti samému Bohu a vystavuje nebezpečenstvu svoju večnú spásu“ (GS 43).

A to tvorí laické povolanie či spiritualitu: hľadať Božie kráľovstvo a zaujímať sa o to, o čo sa Boh sám zaujíma.

Kresťan laik je Cirkvou povolaný k tomu, aby bol pozorný a vnímavý voči tomu neslýchanému a nevidanému, čo darúva Duch. Je pravdou, že zjavenie sa už naplnilo v Kristovi. No zároveň pravdou zostáva, že obsah Slova ešte nebol úplne zakúsený, prijatý, pochopený a uskutočnený.

ZÁKLADNÉ BIBLIOGRAFICKÉ ODKAZY

Pramene:

Koncilové dokumenty: *Lumen Gentium*, *Gaudium et Spes*, *Apostolicam Actuositatem*, *Ad Gentes*.

Encyklika *Ecclesiam Suam* (Paolo VI)

Apoštolská exhortácia *Evangelii nuntiandi* (Pavol VI.)

Cirkevné posolstvá svetú (8. december 1965)

Apoštolská exhortácia *Christifideles laici* (Ján Pavol II.)

Štúdie:

- Canobbio G., *Laici o cristiani? Elementi storico-sistematici per una descrizione del cristiano laico*, Morcelliana, Brescia

- Sartori L., *Chiesa*, in *Dizionario di Teologia*, EP, Roma 1982, 122-148.

- Sartori L., *La "Lumen Gentium"*, Edizioni Messaggero, Padova 1994.

- Scabini P., *Laici (e spiritualità laicale)*, in *Dizionario enciclopédico di spiritualità*, II, Città Nuova, Roma 1990, 1380-1399.

- Semeraro M., *Con la chiesa nel mondo. Il laico nella storia, nella teologia, nel magistero*, Roma 1991.

POVOLANIE, CHARIZMA A POSLANIE SVETSKÝCH FRANTIŠKÁNOV

Príliš často, hlavne v minulosti, sa vstupovalo do Rádu preto, že to boli „dobrí ľudia“. Alebo preto, že ktosi cítil sympatiu k niektorému svätému bratovi, sympatiu k svätému Františkovi a pod. Často však bratia vstupujú do Rádu preto, že sa cítia osamelí, majú problém sa s niekým zísť alebo sa nemôžu venovať pobožnostiam.

Väčšinou to však nestačí. Naopak...

Nastúpiť „formu života“ svetských františkánov neznamená „voľbu“. Je to výsledok priameho Božieho povolania, chcieť sa stať sa svetským františkánom s presne stanoveným cieľom. Byť svetským františkánom je a musí byť ovocím autentického povolania. K tomu sa ešte pripája konkrétne poslanie v spoločenstve s celou františkánskou rodinou, ktorú rovnako udržiava Františkova charizma. Tá nám dáva schopnosť uskutočňovať Františkove poslanie vo všetkých členoch.

Mali by sme nanovo objaviť a prežívať tento rozmer, aby celý Rád nažíval z milosti povolania, ktorú dostali všetci členovia.

Dnes už nie je možné, aby sa niekto rozhodol pre svetských františkánov len zo sympatie. Preto máme rôzne, otvorené formy, ako sa môžeme stretávať a zdieľať svoj život, svoje povolanie s tými, ktorým sa ich nedostalo.

POVOLANIE, CHARIZMA A POSLANIE SVETSKÝCH FRANTIŠKÁNOV

Benedetto Lino, OFS

POVOLANIE

- Boh povoláva. My si toto povolanie nevolíme.
- Sme povolaní k životu.
- Sme povolaní k životu v Kristovi.
- Sme povolaní k svätosti: spájame svoj život s Bohom.
- Sme povolaní k tomuto stavu: kňazskému, rehoľnému, svetskému.
- Sme povolaní k františkánskému životu.
- Rozlišovanie povolania.

CHARIZMA

- Charizmy.
- Charizma zakladateľa inštitútu.
- Charizma sv. Františka.
- Františkánska spiritualita (apoštolské rády, kontemplatívne rády, svetskí apoštolskí laici).
- Františkánska spiritualita vo svojom svetskom prejave.

POSLANIE

- „*František, chod' a oprav môj dom*“ v troch františkánskych podobách.
- „*Missio in nomine Ecclesiae*“ (poslanie v mene Cirkvi) ako Verejné združenie veriacich.
- „*Spriťomňovať charizmu svätého Františka v živote a poslaní Cirkvi*“ (Reg. 1): „nech si uvedomujú ... (GK 100).
- žiť v spoločenstve s Cirkvou a so svetom.

POVOLANIE

„Lásku chcem a nie obetu, skôr SPOLOČENSTVO so mnou, hovorí Pán“
(antifóna k Žalmu 49, Pondelok 3. týždeň, Ofícium posvätného čítania).

Ak chceme hovoriť o povolaní, nemôžeme odhliadnuť od *spoločenstva*. Spoločenstvo je samotným **cieľom** Božieho volania (*povolania*), je **základom** našej nádeje, **predmetom** našej viery (spoločenstvo s Bohom), definitívnou a najlepšou **realizáciou** zmyslu života (lásky k Bohu a k blížnym).

Keď hovoríme o „povolaní“, myslíme väčšinou na povolanie rehoľných bratov a sestier, respective kňazské povolanie. V lepšom prípade sa hovorí aj o laickom povolaní ako o *ozajstnom* povolaní (NMI s. 54) – hoci je to zriedkavé.

Nikdy som však nemal možnosť vidieť, že by sa riešenie tejto problematiky začínalo prvým, jediným a univerzálnym povolaním v absolútnom zmysle, teda „*povolaním k životu*“.

Takýto prístup je podľa môjho názoru podstatný, pretože nás uvádza do tématiky VEČNÉHO BOŽIEHO PLÁNU (1 Kor 2, 6-10; Rim 16, 25-27; Ef 1, 3-14; Ef 3, 8-12; Kol 1, 24-28; Jn 1, 1-18 atď.). Vytvára totiž základ a východiskový bod pre teologické úvahy o *povolani*, v ktorom príbeh ľudskej existencie nadobúda plný zmysel.

V tomto zmysle nás Pavol mocne povzbudzuje:

*„Nech osvieti oči vášho srdca, aby ste vedeli, aká je nádej z vášho povolania, aké bohatstvo slávy je z jeho dedičstva vo svätých (...) lebo jedno je telo a jeden Duch, ako ste aj vy **povolani** v jednej nádeji svojho povolania...“* (Ef 1, 18-19; 4, 4).

Vďaka Zjaveniu vieme, že **Boh je láska**.

Otec od večnosti *tvorí* prostredníctvom Syna, večného Slova. Všetko bolo naplánované už od večnosti (teda naraz) a všetko jestvuje v Kristovi *vo večnosti*. Z toho vyplýva, že aj **my sme** v Bohu **už** od večnosti.

Božia láska sa uskutočňuje vo vzájomnej komunikácii so stvorením (s *inou svojbytnou bytosťou*). Preto je nevyhnutné, aby stvorenie existovalo **samo osebe** (*ex-sistere* = vychádzalo zo seba), aby *samo* zadefinovalo a vyslovilo vôľu, ktorá vyvierá z jeho odlišnej identity a nepochádza od samotného Boha.

A práve to je predpoklad lásky: stretnutie dvoch osobných rozhodnutí, teda dvoch odlišných vôľ, ktoré si vzájomne želajú dobro a delia sa absolútne osvoje intimitu života (o vnútorné *spoločenstvo*).

Sme takto *povolani*, aby sme najprv vystúpili z Božej mysle (v ktorej sme od večnosti), no sme aj *povolani existovať* sami osebe, v plnom, slobodnom, subjektívnom vedomí vlastného bytia.

BOH NÁS VOLÁ K ŽIVOTU, aby sme mohli **existovať ako Boží náprotivok**, spoločník a *uvedomovali* si samých seba. Človek sa musí sám vedieť poznať a rozhodnúť, otvoriť sa zjaveniu bytia, *rozhodovať o vlastnom živote* na základe svojho vlastného „seba-vedomia“ vedomia o sebe.

Toto je teda OTCOV PLÁN: JE neuveriteľný a neskutočne absurdný:

Večný a nekonečný Boh na nás myslí od večnosti ako na predmet svojej lásky, volá nás k životu, aby sme mohli večne žiť a mať účasť na jeho živote, na jeho božstve!

V Synovi nás Boh stvoril a v ňom „prijíma“ celé naše ľudstvo, jednotlivo i ako celok. Táto ľudskosť sa prostredníctvom jeho milosti stáva „zbožstvenou“, či už jednotlivo, alebo kolektívne. To znamená, že človek sa milosťou stáva tým, čím nemôžem byť na základe svojej prirodzenosti.

To je to, k čomu nás tak naliehavo „volá“. Toto je naše **povolanie**.

Bratia a sestry, toto naše vnútorné povedomie sa musí vzmáhať a musíme z neho žiť. Musíme mu naozaj uveriť, ako nás vyzýva sv. Peter: „*Usilujte sa viac upevňovať svoje povolanie a vyvolenie...*“ (2 Pt 1,10).

„... a vyvolenie...“ Sme nielen *povolani*, ale aj *vyvolení*, každý z nás dostal **osobitný plán**. Každému povolaniu predchádza Boží plán. Je to plán **ako taký, v prospech ostatných**.

Boh sa zjavuje mnohými spôsobmi, aby sme ho mohli poznávať a prijímať rôznymi spôsobmi - v slobode Božích detí (slobode, akú si vyžaduje láska) naplňovať Boží plán s nami. Len svojím slobodným prijatím tohto plánu, prijatím a opätovaním jeho lásky, novým prijatím tejto milosti nás môže priviesť k účasti na svojom živote.

Biologický, *telesný*⁷ život je len prechodnou fázou, keď ho porovnávame s týmto absolútnym zázrakom Božej lásky. Tá chce premieňať to, čím sama nie je, na sebe podobné. Tak nám ponúka večnú účasť na svojom trinitárnom živote (preto sa sám *stal dokonalým*⁸, lebo nepotrebuje už žiadnu premenu).

Toto je teda naše **POVOLANIE**, neodvolateľné **volanie k svätosti, volanie k účasti na Božom živote**.

Stvorenie, teda každé stvorenie, Boh takto vyzýva pomocou vlastnej, jedinečnej a neopakovateľnej účasti na ľudstve, aby samo uskutočnilo *základnú voľbu*⁹: aby prijalo, alebo odmietlo jeho plán, prijalo, alebo odmietlo jeho lásku – čiže prijalo, alebo odmietlo samotného Boha.

Volanie (povolanie) k životu a k základnej voľbe predchádza a určuje **ostatné charakteristiky nášho povolania**, dáva im zmysel.

Osobne skôr uprednostňujem tento výraz (*ostatné charakteristiky*) než „*osobitné povolania*“, lebo my de facto nedostávame nejaké ďalšie, dodatočné *povolania*.

Povolanie je jedinečné a pre každého osobné: je absolútne neopakovateľné.

Boh už od večnosti „vykoná“ niekoľko plánov s nami. Vo svojom večnom pláne lásky nás utvoril ako večné a živé, milované bytosti, ako „podstatné“, nie nadbytočné deti. Všetci – aj ten najponíženejší, najviac hendikepovaný, naoko bezvýznamný a skrytý tvor má v Božom srdci nesmierne veľkú a nevýslovnú hodnotu.

Sv. Písmo nám to priamo dosvedčuje.¹⁰

V ďalšom bode našich úvah by som chcel poukázať na dva evanjeliové texty, nad ktorými môžeme spoločne pouvažovať. Ide o stať s *bohatým mladíkom* (Mt 19, 16-26) a pasáž o *posadnutom Gerazejčanovi* (Mk 5, 1-20) a (Lk 8, 26-39)¹¹.

BOHATÝ MLADÍK

Bohatý mladík prichádza k Pánovi a pýta sa, čo má robiť, aby dosiahol večný život (Mt 19, 16-26). *Musíš zachovávať prikázania*, hovorí Pán. *Tie som už zachovával. Čo mi ešte chýba?* Nie, určite len ten, kto zachováva prikázania, kto si plní povinnosti, kto je dobrým otcom rodiny atď. môže získať večný život a prísť do raja. Bezpochyby.

Pán sa naňho pozrie a povie: ešte ti niečo chýba. **Ak chceš byť dokonalý** (toto je kľúčové slovo), **chod', predaj, čo máš a daj to chudobným. Potom príď a nasleduj ma.**

Bolo to ozajstné **povolanie**, rehoľné povolanie. Toto bol Boží plán s ním.

POSADNUTÝ GERAZEJČAN (Mk 5, 1-20) a (Lk 8, 26-39)

Tí, čo prišli za Ježišom, videli pri ňom sedieť posadnutého, oblečeného a zdravého, hoci býval predtým posadnutý légiou – a dostali preto strach. Tí, čo to všetko videli, začali im vysvetľovať, ako sa mu to stalo a čo sa prihodilo sviniam. Preto ho tí druhí začali prosiť, aby odišiel z ich kraja. Kým Ježiš vystupoval z lode, ten, čo bol posadnutý, začal ho prosíkať, aby mohol ísť s ním. On mu to však nedovolil, ale riekol mu: „Chod' domov, povedz všetkým, čo Ti Pán urobil a ako Ti preukázal milosrdenstvo“. Ten odišiel a začal po Dekapole ohlasovať, čo na ňom Ježiš vykonal a všetci sa nad tým čudovali.

⁷ Tento telesný život je zázračný, aj keď rudimentálny spôsob života, práve kvôli tomu sa dá ľahko získať. Ide o prvý stupienok v hierarchii vyššej existencie, prečo sa stáva momentom pre bytostné sprostredkovanie.

⁸ Hebr. 12, 23.

⁹ Porov. Ján Pavol II. encyklika *Veritatis Splendor* 66-67, 1993

¹⁰ Jer 1, 5-10; Ž 138, 13-18; Iz 49, 1-7; Ef 1, 3-14; Ef 4, 1-16; 2 Tim 1, 9-10.

¹¹ V tejto i nasledujúcej časti o volaní k „dokonalosti“ sa opieram o myšlienky a texty brata Andrea Boniho OFM.

Vidíme dva rôzne spôsoby nasledovania. Prvý z nich dostáva „rehoľné“ povolanie. Druhý musí zostať vo svojom dome a vo svojom prostredí a ohlasovať Božie zázraky. Očividne ide o „svetské“ povolanie. Obidve vychádzajú od Boha a preto obe sú „dokonalé“: ak ich uskutočníme naplno, privedú nás k „dokonalosti“.

POVOLANIE ZNAMENÁ VŽDY A PRE VŠETKÝCH VÝZVU K DOKONALOSTI

Keď sme si čítali príbeh o bohatom mladíkovi, pozastavili sme sa pri komplikovanom slove „dokonalý“. Čo vlastne znamená spojenie - „*ak chceš byť dokonalý*“?

Na chvíľu zotrvajme pri tomto dôležitom pojme.

Kresťan musí **dozrievať**, ak má dosiahnuť svoju **plnosť**, svoj „telos“ – čiže dokonalosť (Τελειων== *naplniť, dokonat, dokončiť*).

V tomto zmysle sú všetci kresťania povolaní k dokonalosti. Ak sa to niekomu nedarí, je to preto, že sa zriekol uskutočnenia Kristovho prikázania v evanjeliu: „*Buďte dokonalí (τέλειοι) ako je dokonalý váš nebeský otec*“ (Mt 5, 48).

Preto sú dokonalí aj tí najjednoduchší, menej vzdelaní kresťania, ktorí dosiahli dokonalosť života hlbokou vierou a činnou láskou, podľa večného Božieho plánu, ktorý má s každým človekom a vďaka darom, ktoré Boh každému ponúka.

Pozor! Boh nás už pred našim narodením posvätil, ako to píše sv. Pavol (Rim 8, 28-30). Neexistuje - a preto ani nemôže existovať - *životný stav*, ktorý by bol „dokonalejší“ než ten druhý!

Krst sám osebe neobsahuje výzvu k celibátu alebo panenstvu, zrieknutie majetku, poslušnosť predstavenému, tak ako evanjeliové rady. **Krstné zasvätenie** však posúva všetkých Kristových nasledovníkov do spoločného a základného *stavu zasvätenia*, vďaka ktorému každý veriaci (*christifidelis*) dostáva možnosť plného **sebauskutočnenia podľa vlastného životného plánu**, ktorý mu Boh „vopred pripravil“ (teda laického, klerického či rehoľného stavu). *Toto je povolanie*.

Akýkoľvek morálny záväzok, ktorý si kladie človek pred Bohom, „vyviera z“ krstnej milosti. Touto milosťou môže dosiahnuť dokonalú lásku – čiže – môžeme dospieť k dosiahnutiu svätosti.

Rehoľná profesia ako morálny záväzok uzavretý s Bohom (pakt manželskej zmluvy), bezpochyby „vyviera“ z krstnej milosti. Takto „pramení“ z krstnej milosti aj zasvätenie vo svätom ráde, ale aj zasvätenie v manželstve.

V perspektíve uskutočnenia krstnej milosti sa každý *veriaci* (christifideles) dokonale realizuje na základe svojho cirkevného **povolania-poslania**, ku ktorému je volaný.

Plne sa uskutočňovať (byť *teleios*) teda znamená **plne uskutočňovať životný plán, aký Boh „vopred určil“ každému človeku už od večnosti**.

Všetci pokrstení musia v Cirkvi na základe svojho osobného povolania odpovedať na predchádzajúci Boží plán: uskutočnia svoj vlastný životný plán (z Božej iniciatívy), pomocou duchovných síl, ktorými disponujú a pomocou daru, ktorého sa im dostalo (Ef 4, 7).

Pápež Ján Pavol II. vyslovil na túto tému nádherné a jasnozrivé myšlienky v posolstve, ktoré adresoval mladým v roku 1998. Je dobré, aby sme si ich zacitovali:

*Dar Ducha vytvára z dávneho Božieho príkazu napísaného pre vtedajší ľud aktuálne posolstvo pre všetkých: „Bud'te svätí lebo ja, váš Pán som svätý“ (Lv 19, 2). Stať sa svätým - vyzerá možno ako ťažký cieľ, ktorý je rezervovaný len výnimočným osobám, prípadne vhodný pre toho, kto chce zostať vzdialený bežnému životu či kultúre vlastnej krajiny. **Byť svätým znamená dar a úlohu zakorenenú v krste a birmovke. Dar zverený celej Cirkvi a v každom čase.** Je to dar a úloha pre laikov, ale aj poslanie pre rehoľníkov a kňazov, poslanie v súkromí, ale aj verejný záväzok, dar v živote jednotlivca, ako dar pre rodiny a spoločenstvá.*

*No vo vnútri tohto **spoločného povolania** vyzývajúceho všetkých, aby sa nepripodobnili tomuto svetu, ale Božej vôli (porov. Rim 12, 2), jestvujú rôzne životné stavy a mnohé povolania a úlohy.*

Dar Ducha stojí na povolaní každého človeka. Je základom posvätných biskupských, kňazských a diakonských ministrov, ktoré pomáhajú cirkevnému životu. Práve Duch formuje a stvára ducha povolaných pre život v osobitnom zasvätení a pripodobňuje ich chudobnému, poslušnému a panenskému Kristovi. Z rovnakého ducha, ktorý prostredníctvom sviatosti manželstva zahaľuje a posväcuje manželskú jednotu, vychádza sila a podpora pre rodičov, ktorí sú povolaní vytvárať z rodiny prvotnú Cirkev, jej podstatné uskutočnenie...

*Preto je pre každého z nás **neodvolateľnou povinnosťou hľadať a poznávať cestu, ktorou si Pán osobne nachádza cestu k nemu. Drahí priatelia, vážne si položte otázku svojho povolania a buďte pripravení odpovedať Pánovi, ktorý vás volá, aby ste zaujali miesto, ktoré vám od vekov pripravil.***

POVOLANIE NA SPÔSOB VŠEOBECNEJ SPÁSY¹²

Ako sme si už povedali: každému povolaniu zodpovedá Boží plán: **Boží plán ako taký, v prospech ostatných.**

Povolanie je vždy *prospešné*. Nikdy nie je určené samo pre seba. Nezabúdajme, že Otcov plán nás pozýva **k úplnému spoločenstvu** s Bohom, k spoločenstvu v Synovi, spoločenstvu so všetkými. Povolanie teda z nás vytvára **nástroj** (nech už je náš plán akýkoľvek), ktorý je osobitným spôsobom *prospešný* pre tých, čo v danom momente ešte nie sú povolaní.

Biblické povolanie, ak berieme Krista ako vzor, **je zrieknutím (expropriatio) sa vlastnej existencie pre všeobecnú spásu**: stať sa Božím vlastníctvom, aby sme prostredníctvom Neho boli vydaní svetu na a vykúpenie, boli použít i strávení v udalosti spásy.

Každé biblické povolanie je prvotne osobným povolaním. Neskôr (keď vyslovíme Bohu súhlas) sa môže stať nástrojom (osobitným plánom, ktorý je niekomu *prospešný*).

POVOLANIE AKO ÚPLNÁ DISPONOVANOSŤ

Povolanie vychádza od Boha, preto musí byť nasmerované na Neho.

Jediný spôsob, ako sa môže človek prispôsobiť Bohu, ktorý sa zjavuje, je ten, že sa stane **úplne a bezhranične pripravený** pre plán, ku ktorému ho Boh chce použiť (Gn 12, 1; 1 Sam 3, 9; Iz 6, 8; Sk 9, 6).

Povolanie si vyžaduje **celý život človeka**, žiada si patričnú odpoveď.

---

¹² Táto i nasledujúca časť je prevzatá z diela: „Povolanie“ od H. U. von Balthasar, Ed. Rogate, 2002.

Tí, čo si vo chvíli svojej odpovede na povolanie, v momente prijatia vlastnej úlohy (alebo aj dodatočne) stanovili tejto svojej úlohe podmienky či hranice, nepochopili minimálne základnú teologickú a podstatnú súčasť povolania.

Táto **disponovanosť je podmienkou spásanosnej (soteriologickej¹³) plodnosti povolania**. To, v akom životnom „stave“ a v akej konkrétnej realizácii sa toto povolanie prejavuje, je sekundárne.

Každá takáto realizácia nastáva v Duchu, neustálym vzývaním, vytrvalým a horlivým vzývaním.

Len bezpodmienečná vnímavosť nás otvára voči Božiemu Duchu: *Prijat' povolanie znamená nechať sa viesť* tak, ako lístok sa necháva nadnášať turíčnym vánkom...

Žiť povolanie ako život podľa Ducha znamená **v láske oddať svoj život druhým ľuďom**, nastúpiť vlastný *exodus bez návratu*, v ktorom môžeme dosiahnuť naplnenie nášho bytia i konania podľa Božieho plánu: „volaní láskou k nepovolánym ľuďom a tak uskutočňovať spoločenstvo s Bohom“.

OSOBITNÉ FRANTIŠKÁNSKE POVOLANIE

Táto téma si vyžaduje, aby sme sa najprv zaoberali *charizmou svätého Františka a františkánskou spiritualitou*, v ktorej sa konkrétne vyjadruje.

Preto si vysvetlíme niektoré základné body.

František je stále aktuálny, nakoľko nám zobrazuje celého Ježiša Krista.

Toto je samo osebe absolútne dobré, no často môže spôsobovať ťažkosti na rovine povolania. Mnohých ľudí totiž priťahuje František a myslia si, že majú františkánske povolanie. Bohužiaľ často to tak nie je. Uvidíme prečo.

Každý človek potrebuje nájsť zmysel svojho života, nájsť prameň, mať akoby svojho rodiča, svojho otca, teda *Otca*. Takéto podvedomé hľadanie, lepšie povedané - nie celkom uvedomené hľadanie sa podobá človeku, ktorý „si spomína na počiatok“ a pritom túži po trojičnej vlasti. Človek tak či onak vždy hľadá Otca, zdroj života a vlastného dokonalého uskutočnenia. Dnes už vieme, že len Ježiš, Syn Otca nás môže priviesť k Otcovi.

Práve preto je **Ježiš** cestou, pravdou a životom, ktoré hľadáme, po ktorých túžime, či už vedome alebo podvedome.

Nech nás vedie ku Kristovi ktokoľvek, je to dôvod k zdravej nespokojnosti. **Svet hľadá Krista a vo Františkovi vidí jeho živé sprítomnenie, ktorý je čo do spôsobu, čo do dejín či ľudskosti dokonale pochopiteľný pre ľudí a priťahuje ich.**

Všetko, čo František urobil, čím sa stal, bolo výsledkom jeho *imitatio Christi*, nasledovania Krista. František sa stal *alter Christus*, druhým Kristom.

To je práve dôvod, prečo ľudia Františka milujú a v každej dobe hľadajú: jeho život sa stal *Ježišovou sviatosťou*. Preto je úplne jasné, že ich František priťahuje: je sym-patický¹⁴ Kristovi i nám!

Byť priťažlivý neznamená, že niekto musí vstúpiť a zaviazat' sa v nejakom konkrétnom františkánskom ráde povolaním. Treba rozlišovať. Treba sa snažiť pochopiť s Božou pomocou, čo chce Boh od nás.

¹³ Soter v gr. = spasiteľ. Myslíme na plodnosť, ktorá „pomôže pri projekte spásy“.

¹⁴ Z gr. syn= čo znamená „spolu, s“ a patický = znamená „mať rovnaké cítenie“.

FRANTIŠEK NÁS MÔŽE INŠPIROVAŤ, ALE NEMUSÍME BYŤ HNEĎ POVOLANÍ SLUŽIŤ ROVNAKÝM SPÔSOBOM.

Boh si vzbudil Františka ako príklad a vzor, nielen pre „františkánov“, ale pre celý Boží ľud, pre celé ľudstvo.

Aby sme správne rozumeli: ak máme skutočné FRANTIŠKÁNSKE POVOLANIE, je dôležité poznať Františka, zrovnávať sa s ním. Musíme opustiť všeobecné myšlienky, romantické predstavy a sentiment. Musíme sa bytostne konfrontovať s Františkovým plánom, aby sme pochopili, či náš vlastný projekt ide rovnakým smerom.

MAŤ SKUTOČNÉ FRANTIŠKÁNSKE POVOLANIE znamená byť povolani nastúpiť **tú istú cestu, identifikovať sa a úplne sa pripodobniť** – tak ako František Kristovi.

Mať pravé františkánske povolanie či už rehoľné apoštolské, kontemplatívne alebo svetské, znamená **overiť svoju vlastnú schopnosť celostne nastúpiť túto cestu.**

Stručne povedané: FRANTISKANSKE POVOLANIE:

• je bytostne ovplyvnené celkovým nasledovaním, aby sme vo svojom vnútri prijali, žili a živili **Františkovu charizmu** a bránili ju pred svetom životom v jednoduchosti a integrite,

a je preň typická:

- veľmi intenzívna eucharistická spiritualita (kenóza)
- výnimočné *bratské spoločenstvo*,
- *jednoduchosť*,
- láska k *chudobe*,
- *pokora*,
- pravý cit pre *minoritu*,
- totálna, aktívna odovzdanosť Bohu, konkrétne vyjadrená v poslušnosti a hlavne poslušnosti Cirkvi.

Mať AUTENTICKÉ FRANTIŠKÁNSKE POVOLANIE znamená úplne sa zhodnúť s tým, čím je charakteristická táto forma života, táto charizma i poslanie, táto spiritualita.

Tí, čo vedia správne rozlíšiť a spoznať, že ich plán *by mal byť* nasledovaním Františkových šľapají, mali byť totálne prijať tento spôsob života a zložiť **verejný, slávnostný a trvalý záväzok** (profesiou) pred Bohom a Cirkvou. Toto je prípad františkánov Prvého, Druhého i Tretieho rádu.

Tieto úvahy nás hneď približujú k Regule, ktorá opisuje vzťah profesa a Boha obrazmi *manželskej zmluvy*, a kodifikuje toto povolanie a záväzok, ktorú na seba berú profesiou.

Františkánske povolanie by malo prejsť skúškou **rozlišovania**, ako sa to uvádza v duchu Reguly, ku ktorej sa toto osobité povolanie vzťahuje.

- V prípade nás, svetských františkánov, v nej nájdeme veľmi silné citáty, napr.
- v Regule celá 2. kapitola;
  - Generálne konštitúcie, články 37.2, 3; 38, 1; 40, 1, 2
  - Generálne konštitúcie, nadpis I. z druhej kapitoly.

POVOLANIE, CHARIZMA, POSLANIE. Momenty, ktoré majú za cieľ jedinečný projekt, Boží plán a sú zakotvené jeden v tom druhom. Každý moment takto predpokladá a pripravuje ten druhý.

CHARIZMA

Všetci vieme, že my ľudia sme utvorení tak, že niektoré veci *prirodzené* nás „príťahujú“ viac ako druhé, určité aspekty nás motivujú viac ako iné. Už toto *príťahovanie* je *dar*: Je to dar vnímania - vnímať skutočnosť života i sveta, ktorá nás obklopuje, a to osobitným, vlastným spôsobom. Je to osobitný postoj ku skutočnosti. Na základe tohto vnímania sa potom rodí prax, naše postoje a naša « chuť ».

Už tu môžeme hovoriť o charizme, semienku, ktoré Boh zo začiatku vkladá do nás, aby sme „*sa stali tým*“, kto svojím spôsobom uskutočňuje Bohom zverený plán.

Ten istý koncil nasmeroval *teológiu chariziem* k úvahám o tomto bohatstve v Duchu, ktoré nám bolo ponúknuté **v prirodzených talentoch sťa zárodkoch**. V takom prípade teda máme objavovať a oceňovať bohatstvo, ktoré Boh každému z nás konštitutívne daroval.

Regula OFS nás povzbudzuje slovami (čl. 1)

*„Medzi duchovnými rodinami, ktoré si vzbudil Duch svätý v Cirkvi, františkánska rodina spája všetkých členov Božieho ľudu: laikov, rehoľníkov a kňazov, ktorí **si uvedomujú** svoje povolanie nasledovať Krista v šľapajach svätého Františka z Assisi. Rôznymi spôsobmi a formami, ale v živom a vzájomnom spoločenstve sa snažia **sprítomniť si „charizmu“ spoločného Serafínskeho otca v živote a poslaní Cirkvi**“.*

Preto my, VŠETCI františkáni musíme prinášať „Františkovu charizmu“, nie tu svoju. Aspoň toto sa dá vydedukovať z textu.

ČO TO VLASTNE ZNAMENÁ CHARIZMA?

A HLAVNE, ČO ZNAMENÁ FRANTIŠKOVA CHARIZMA?

Celé stáročia, ktoré nasledovali po apoštolskej dobe, sa už nepoužíval termín *charizma*. Dlhý čas sa používal na označenie výnimočných darov Ducha, ktoré boli určené k budovaniu prvej Cirkvi. Toto slovo sa začalo používať v minulom storočí a všeobecne sa zaužívalo krátko pred II. vatikánskym koncilom. Nakoľko ho koncil začal spomínať rozvážnym spôsobom, pojem *charizma* sa stal pomaly obsesívny: všetci hovorili o charizme a všetko zrazu bolo charizmou!

Započúvajte sa ale do toho, čo Cirkev (Katechizmus katolíckej Cirkvi) hovorí o charizmách:

799. **Charizmy**, či už mimoriadne, alebo jednoduché a skromné, sú *milosti* Ducha Svätého, ktoré sú priamo, alebo nepriamo *užitočné Cirkvi*, lebo sú zamerané na jej budovanie, na dobro ľudí a na potreby sveta.

800. **Charizmy** má vďačne prijímať nielen ten, kto ich dostáva, ale aj všetci členovia Cirkvi. Veď sú obdivuhodným bohatstvom milosti pre apoštolskú životnosť (vitalitu) a pre svätosť celého Kristovho tela; pravda, ak ide o dary, ktoré skutočne pochádzajú od Ducha Svätého a **používajú sa** spôsobom, ktorý plne zodpovedá jeho autentickým podnetom, čiže **v duchu lásky**, ktorá je pravým kritériom chariziem.¹⁵

801. V tomto zmysle je vždy potrebné **rozoznávanie chariziem**. Nijaká charizma neoslobodzuje od závislosti od **pastierov Cirkvi** a podriadenia sa im, lebo im „zvlášť patrí úloha neuhášať Ducha, ale

---

¹⁵ Porov. 1 Kor 13.

všetko skúmať a držať sa toho, čo je dobré“¹⁶ aby všetky charizmy vo svojej rozmanitosti a vzájomnom dopĺňaní boli „na spoločný úžitok“ (1 Kor 12, 7).¹⁷

2684. V spoločenstve svätých sa v priebehu dejín Cirkvi utvorili rozličné *spirituality* (duchovnosti). **Osobná charizma** niektorého svedka Božej lásky k ľuďom sa mohla *preniesť* na iných, ako „duch“ Eliáša na Elizea¹⁸ a na Jána Krstiteľa¹⁹, aby niektorí učenici mali účasť na tomto duchu.²⁰ Určitá spiritualita je aj na sútoku iných prúdov, liturgických a teologických, a svedčí o inkulturácii viery v istom ľudskom prostredí a v jeho dejinách. Kresťanské spirituality majú účasť na živej tradícii modlitby a sú nevyhnutnými vodcami pre veriacich. Vo svojej bohatej rozmanitosti sú odrazom čistého a jediného svetla Ducha Svätého.

Táto druhá definícia nás uvádza do nasledujúcich tém, ktorými sa nás dotýkajú dosť úzko, to znamená – hovorí o **charizme zakladateľa** a charizme, ktorá sa dnes v teológii nazýva **charizmou inštitútu**, alebo charizmou **členov inštitútov**.

CHARIZMA ZAKLADATEĽA

Je to dar (dary), ktorý Boh osobitne darúva veriacemu. Ženie ho k založeniu rehoľného inštitútu, alebo rehoľného hnutia, **špecifickému spôsobu bytia** prostredníctvom duchovných skúseností, ktoré daroval Boh výlučne jemu.

CHARIZMA INŠTITÚTU, ALEBO ČLENOV INŠTITÚTU

Pod týmto termínom chápeme osobitné **poslanie, cieľ, apoštolskú úlohu** členov inštitútu, ktoré **prevzali od zakladateľa** a ktorý svojím príkladom a životom preniká a presviedča iných o tom, aby ho nasledovali.

Členovia získavajú **osobitnú milosť povolania**, aby **nasledovali túto životnú skúsenosť** a istým spôsobom **sa pričlenili k charizme zakladateľa**.

Často hovoríme, že charizma zakladateľa sa „prenáša“ na nasledovníkov. Hovoríme napríklad, že Františkova charizma sa preniesla na členov Františkánskej rodiny, teda aj na Svetských františkánov *priamo* od Františka.

Ako sa však môže *osobný* dar (charizma) zakladateľa preniesť na niekoho iného? Ako ho môže aj samotný zakladateľ preniesť? Nepochádza vari *priamo* od Boha?

Charizmatická osobnosť zakladateľa je určite *neopakovateľná*. Nie preto zostáva je jeho skúsenosť zúžená na obdobie, počas ktorého žil. Tu vidíme, ako sa konkrétne uskutočňuje prepojenie charizmy, pretože *čosi neopakovateľné sa stáva opakovaným*. REHOĽNÝ INŠTITÚT ponúka toto prepojenie, pretože v priebehu dejín rozširuje a sprístupňuje charizmu svojho zakladateľa (K. Rahner).

Zdá sa mi, že tu vidno určitú slabú analógiu medzi **Vtelením, pokračovaním vtelenia** v Cirkvi a **charizmou** či **pokračovaním** charizmy v nasledovníkoch: len pôsobením Ducha a jeho milosti sa

¹⁶ Druhý vatikánsky koncil, dogm. konšt. *Lumen Gentium*, 12: AAS 57 (1965) 17

¹⁷ Porov. *Lumen Gentium* 24.

¹⁸ Porov. 2 Kr 2, 9.

¹⁹ Porov. Lk 1, 17

²⁰ Porov. Druhý vatikánsky koncil, dekrét *Perfectae caritatis*, 2: AAS 58 (1966) 703

uskutočňuje to prvé (predĺženie vtelenia vo veriacom – krst) i to druhé (predĺženie charizmy v nasledovníkoch – profesia).

Takto sa práve charizma zakladateľa *opakuje* a v nasledovníkoch *pokračuje*. Z nej chcel Duch rozdeliť Cirkvi i svetu, aby sa uskutočnil VEČNÝ BOŽÍ PLÁN.

Vráťme sa však k Františkovi. V čom spočívala, lepšie povedané, spočíva jeho charizma?

Len ťažko asi dokážeme vyčerpávajúco, niekoľkými frázami zadefinovať dynamiku života, ktorej bol aj František živým príkladom. Všetci, čo hľadajú Františkovu charizmu, nikdy neponúknu kompletnú definíciu. Každý z nich vníma odlišné odtienky a zdôrazňuje iné vlastnosti. Veľmi nám túto charizmu objasňuje František, keď vysvetľuje, kto je pravým a dokonalým menším bratom (Zrkadlo dokonalosti 85, FF 1782).

Musí však jestvovať určité *základné jadro*, ktoré je síce rôzne chápané, ale vždy ho charakterizuje určitá jednota *charizmy*.

No ani na túto tému nenájdeme jednotné názory. V tejto prednáške obzvlášť poukážeme na intuitívne myšlienky veľkého fanúšika OFS, brata Cristofora Piacitelliho, OFM²¹.

FRANTISKOVA CHARIZMA A CHARIZMA FRANTISKANSKEJ RODINY

Poslanie, ku ktorému je povoláný František ukrýva výnimočný charakter. Nakoľko môžeme povedať, ide o *jediné* takéto presne indikované poslanie v dejinách Cirkvi.

Výnimočnému poslaniu prislúcha **osobitá charizma**, ktorú má uskutočniť. A tá nemôže pozostávať len v heroickom, čnostnom živote, ale v totálnom sebadarovaní, ktoré existenciálne ozvlášťňuje tento život v mnohorakých podobách.

Svätý Bonaventúra píše, že František „*sa ešte za života dokonalým nasledovaním snažil pripodobniť živému Kristovi; v smrti zasa umierajúcemu Kristovi a keď zomrel chcel sa pripodobniť Kristovi mŕtvemu a zaslúžil si česť niesť na svojom tele viditeľný obraz Krista...*“ (FF 1240).

Čo však tvorí **Kristovu základnú charakteristiku**, ktorá vystihuje zároveň podstatu jeho života?

Je to práve fakt, že je **Synom** (NMI 24). Je to osobnosť Syna. Ježišovo synovstvo je tým definitívnym určením, ktoré zasahuje hlboko do jeho tajomstva.

Ak je František „*druhým Kristom*“, potom Kristus, ktorého stelesňuje a vyjadruje, nemôže byť nič iné ako Kristus ako Syn.

Môžeme sa odôvodnene nazdávať, že charizma, ktorú daroval Duch svätý Františkovi je **dynamickou, celostnou skúsenosťou, v ktorej sa reálne ocitol ako syn v rukách nebeského Otca**, podobne ako Ježiš-Syn so všetkým, čo z toho vyplýva.

Synovstvo nenastáva len krstom, ktorý ho zašepuje do Božej rodiny. Skôr je osobitným darom, ktorým nadobúdame rovnaké myslenie Ježiša-Syna, ktorý sa stal chudobným, prijal postavenie sluhu, bol poslušný až na smrť, vždy konal všetko v súlade s Otcom (Flp 2, 5-8).

František sa dostáva vďaka tomuto daru k synovskej mentalite. Vidí synovskými očami, miluje synovým srdcom a koná s odovzdanosťou a dôverou syna.

Všetky stvorenia, tak živé ako neživé, sa v Bohu stávajú bratmi a sestrami. A tí, čo sa budú k nemu chcieť pridať, musia vytvoriť určité bratstvo žijúce pod dohľadom nebeského Otca.

V sile tohto osobitného daru, ktorý ho pripodobňuje Kristovi, zakladateľovi Cirkvi, môže „*obnoviť*“ Cirkev.

---

²¹ **Cristoforo Piacitelli OFM**, „*La spiritualità del Francescano Secolare*“, pag. 42-54, Imprimenda, 2008

Františkova charizma preto vo svojej podstate pozostáva v **mocnej a radikálnej synovskej skúsenosti**, charakteristickej povedomím radosti, láskyplným a dôverným postojom, v jasnom a zodpovednom správaní – byť pripravený plniť vôľu nebeského Otca. Len tej „*sa chcem jedine neustále a vo všetkom prispôsobovať, byť poslušný a pokorný*“ (FF 504) – tak ako Ježiš-Syn, ktorý hovorí, že jeho pokrmom je plniť Otcovu vôľu (Jn 4, 34).

Veľký a osobitý dar, ktorý František dostal, spočíva v kontemplovaní **Božej pokory** a výnimočnom živote, ktorý je pre Františka podstatný, v úplnom sebadarovaní, v **pokornom** uponížení, v Synovi (*pokore, tej vrcholnej pokore, v akej sa Pán ponížil do nepatrného chleba* a pod., FF 221).

František ako nik iný s nesmiernou intenzívnosťou vnímal Ježišovo *poníženie*, akt *totálneho sebadarovania* (kenósis) ako jadro a **podstatný základ** VECNEHO BOŽIEHO PLANU určeného tvorstvu, ktoré predstavuje večný predmet Božej lásky.

„*Ó nežná pokora a pokorná nežnosť, v ktorej sa Pán znížil do nepatrného kúska chleba*“ atď. (FF 221).

František dostal dar **založiť túto skutočnosť na základe svojej intuícií**.

Boh chcel, aby František vnímal jeho *pokornú podstatu*, bezhraničnú *hĺbku jeho lásky*, *chudobu, jednoduchosť* so všetkými dôsledkami, ktoré z toho pre praktický život vyplývajú.

Vzor, obraz, prostredník Božej rozdávejúcej lásky, Toho, ktorý uskutočňuje a *stelesňuje* večný Otcov plán. Len on je cestou, pravdou a životom, je Synom, ktorý umožňuje, aby Otca bolo vidieť, počuť, aby sa ho bolo možné dotknúť (1 Jn 1, 1-4 a *Kto vidí mňa*: Jn 14, 8-11). Františkove oči, srdce i myseľ patria len Ježišovi, kontempluje nimi Božie sebadarovanie, poníženie, vyprázdnenie z lásky (*kenósis*), a to počas celého Ježišovho *Vtelenia*, v **kolíske**, na **kríži** či v **eucharistii** (teda nielen na kríži).

František vníma *Vtelenie-hominizáciu* (od slova *humus*, od ktorého pochádza slovo pokorný), tento vstup do materiálnej schránky pozostávajúcej zo zeme, do matérie, z ktorej bolo všetko stvorené, ako spoločnú a živú účasť na Božej láske v tejto materii. A z toho vyplývajú všetky typické františkánske dôsledky – hlboká úcta k živému i neživému stvoreniu týchto Kristových bratov a sestier, ktorí (aj vďaka tejto živej účasti) sú aj našimi bratmi a sestrami.

Boh mu dal dar to *vnímať* a spolu s ním aj milosť neustáleho hľadania a úplného pripodobnenia sa Synovi, až do tej miery, že vtlačil do Františkovho tela znaky Kristovho umučenia.

V tomto zmysle asi pochopíme pápežské slová o Františkovi ako o „alter Christus“. František nie je Kristom. Aj keď zostáva „alter“, stal sa Kristovi v dokonalosti podobný ako nik iný - *christoformis*.

To je teda ten dar. Toto je *charizma*.

František sa nechal touto darovanou milosťou viesť, pretvárať, zanechal svoju vôľu a svoje rozhodnutie: *toto chcem, toto si žiadam, toto túžim robiť z celého srdca* ! (1 Cel IX, 22 ; FF 356)

Z tejto charizmy, ktorú Boh vsadil do Františkovho života, vznikli rôzne návyky a odlišný spôsob bytia, výnimočná forma života, ktorú voláme františkánskou. Takáto forma života je františkánskou spiritualitou typickoľu hlavne vďaka:

Intenzívnemu *eucharistickému životu* (kontemplovať kenózu)

Chudobe(dôsledok kenózy)

Minorite– pokore (dôsledok kenózy)

*Jednoduchosti*²²,

Poslušnosti (vôľa zjednotiť sa s večným Otcovým plánom)²³,

Čistote (Boh, ktorý je všetkým. Čo iné môžeme chcieť, keď sám Boh nám stačí, keď do nás vstúpi Boh, sme naplnení a niet už miesto pre nič. V ňom sme schopní milovať všetkých, oveľa viac a oveľa lepšie)

Bratstvu – osobitný charakteristický prvok, ak ho prijímame ako univerzálne a kozmické, ktoré sa osobitným spôsobom konkretizuje v bratstvách, miestach spoločného života, v členoch i duchovných synoch.

Františkánskej evanjeliovej radikálnosti – myslí sa špecifická cesta svätého Františka, ktorou nasledoval celého Krista doslovne (sine glossa) a v jednoduchosti.

Na tomto výnimočnom dare-charizme **majú účasť všetci Františkovi synovia** (1., 2., 3. rád). Sú povolani, aby pokračovali v tomto poslaní v priebehu dejín. Pre nich všetkých František predstavuje inšpiráciu a oporný bod. Zostane učiteľom i vzorom pre všetkých. Ukazuje im cestu, po ktorej treba kráčať aj dnes. Žiť svedomite svoje povolanie, zodpovedne a účinne uskutočňovať misiu, ktorá im bola zverená vo Františkovi. Pápež Pius IX. to spomína vo svojej modlitbe pri Františkovom hrobe: „Reformačné dielo prešlo od Teba na Tvoje potomstvo a dobre odpovedalo na tak veľkú úlohu“ (8/5/1857).

Po tomto krátkom zamyslení nad charizmou, sa môžeme vrátiť k otázke „osobitného františkánskeho povolania“.

Ak nás František niečím *priťahuje*, hoci ešte nevieme čím, musíme byť odhodlaní a nezastaviť sa len v tomto bode– pri sentimentoch, sympatii alebo pri emocionálnom pohnutí. Nemusi ísť hneď o pravé povolanie.

Je to Božia pomoc, má nám pomôcť zamerať sa znova na Neho, hoci to ešte neznamená nejaké „špeciálne“ zameranie.

„Osobitné“ povolanie si vyžaduje, aby som pochopil dôvody tejto „príťažlivosti“. Vyžaduje, aby som sa vydal na cestu a hľadal „Františkovho Krista“. A ak ho nájdem ako on (a objavím v sebe semienko *charizmy*, ktorá je dynamickým darom), objavím aj rovnaké veci, ako on, na ktorých vybudoval svoj spôsob bytia a života. Ak všetko toto nájdem, objavím v sebe charizmu, ktorá je dynamickým darom.

Ak nájdem Boha pokorného, jednoduchého, poníženého a ak ho nájdem v Synovi a ak ho nájdem a neostanem len pri intelektuálnych úvahách, ale ak sa nejakým spôsobom dostane do môjho života tak ako do Františkovho, vtedy pochopím, že toto je františkánske povolanie.

---

²² Všetko vlastne môžeme previesť na jeden jediný akt Božej lásky: v ňom je všetko. Práve to je dôvod, prečo František nalieha na sine glossa (čítanie bez komentára), čo nebola narážka na štúdium, ale výzva, aby sa bratia chytili podstaty – Božej jednoduchosti a vyhýbali sa všetkému, čo nám zamotáva zrak, dôsledkom čoho dokážeme menej chápať a vnímať skutočnosť. Ak sa tisíckami delení a členení vzdáľujeme od rozpálenej vyhne lásky, od jediného prikázania a tým je prikázanie lásky, ktorá je Božou podstatou, lebo láska nás ženie (Caritas Christi urget nos – 2 Kor), aby sme boli ako on (buďte dokonali ako je dokonalý váš Otec; buďte svätí ako je Boh svätý), tak samotná táto láska stuhne, skryštalizuje sa na zvitky zákonov, predpisov, čoraz chladnejších noriem, ktoré sú čoraz tuhšie a neschopné splodiť život.

²³ Podstatnou vlastnosťou Františkovej spirituality je poslušnosť Cirkvi. Touto poslušnosťou sa uznáva plná prítomnosť Kristovho Ducha v Cirkvi. Poslušnosť Cirkvi a predstaveným je totálna a František neustále zdôrazňuje bratom, aby boli „katolíkmí“. Preňho je Cirkev poslom, ktorý potvrdzuje, že kráča správnou cestou. Svätí pastieri i kňazi Cirkvi sú predmetom Františkovej úcty, pretože František verí, že bez Cirkvi niet Eucharistie a bez Eucharistie niet toho, kto premieňa Kristovu krv a telo.

Tento dar, ktorý bol vo mne najprv ako semienko, sa podľa večného Božieho plánu odhalí. Sám seba si uvedomím ako existujúceho, aby som objavil príklad a vzor, ktorý mi Boh kedysi daroval, a tým je František z Assisi.

Samotná Františkova charizma sa postupne vo mne odkryje, aj keď sa mi *osobným spôsobom* odhalí, čo mi je vlastné.

Môj pohľad na Františka mi umožní lepšie zadefinovať **moju** charizmu v **jeho** charizme a stať sa efektívnym nasledovateľom misie, ktorú mu zveril Boh.

Ak sme sa rozhodli správne, musíme sa uistiť o tom, že náš záväzok uskutočňovať toto povolanie naplno nevyjde nazmar.

Ozajstné povolanie sa nezhoduje s apatiou, s únavou z monotónneho každodenného života. Ak sa ocitneme v podobnej situácii, mohlo by to znamenať, že máme buď skutočné povolanie alebo sme ho nenaplnili, alebo nemáme toto povolanie vôbec.

Niet nič horšie na ceste ako nesprávne topánky. Než si to vieme predstaviť, začnú nás bolieť nohy, ak nosíme tie isté topánky aj naďalej, riskujeme, že sa nám zdeformujú nohy a nebudeme môcť chodiť. V tomto momente je dôležité zmeniť topánky, len čo nevládzeme chodiť. Len správne topánky, správna cesta nás môžu priviesť tam, kam chceme.

Zhrňme si teda to, čo sme si povedali o Františkovej charizme, o charizme, ktorú mu bol daroval!

- Boh ju vzbudil vo Františkovi, aby mohol slúžiť ako vzor, príklad, iniciátor a príhovorca pre všetkých tých, čo ho NASLEDUJÚ TÝMTO SPOSOBOM, naplňajúc Boží večný plán pre toto poslanie, ktoré zveril Františkovi a jeho rodine.
- Boh zapustil na začiatkusemienko v každom z nás a toto semä predstavuje osobitnú *charizmu*, *teda genetické, existenčné patrimonium* (dedičstvo), ktoré je naše a ktoré uskutočňujeme tým, že sme ho dostali, že ho rozvíjame.
- František nám pomáha objavovať, derivovať, definovať i rozvíjať tieto hodnoty.
- Boh vytvoril z Františka svoju *sviatosť* a v istom zmysle aj našu *charizmu*.

Prijať Františkovu formu života (každý podľa svojho životného stavu), ako profesiu, verejný cirkevný, slávnostný a doživotný akt znamená v podstate prijať **jeho charizmu**.

A „prijímať jeho charizmu“ v tomto zmysle znamená:

- *prijímať Františka* za svoj vzor, za neustálu inšpiráciu a duchovného otca. Dá sa povedať, že toto prijatie nám umožňuje získať *jeho ducha*. Podobne ako to bolo s dvoma tretinami Eliášovho ducha, ktorého si žiadal Elizeus (2 Kr 2, 9);

Františkovou charizmou získavame aj základné dary, ktoré nám pomáhajú plne uskutočňovať františkánskym spôsobom svoje povolanie a poslanie:

- **osobitnú milosť**, ktorú istým spôsobom Boh darúva svojim synom a dcéram, aby im pomohol a uspôsobil ich na takéto nasledovanie a poslanie. Z profesie vyplýva určitý *milostivý stav*, ozajstná *manželská zmluva* uzavretá s Bohom na celý život. Táto milosť je ženíchovým darom: my darujeme svoj život, On darúva ten svoj. Profesia je *liturgickým úkonom*: uskutočňuje teda to, čo naznačuje. Preto osobitný dar milosti získavame práve týmto svojím zasvätením.
- Františkov takpovediac **zásadný príhovor**. Na jeho základe sa všetci stávame duchovnými synmi – so všetkým, čo z toho vyplýva.
- **Začlenenie sa do vzájomného a živého spoločenstva** celej františkánskej rodiny, tak dnes až po všetky časy.

Toto nové patrimonium (dedičstvo), toto nové „veno“ získame zvyčajne spolu so všetkými osobitnými darmi, ktoré sú „mojimi osobnými charizmami“ a ktoré v rámci tohto františkánskeho života vytvárajú zo mňa jedinečnú a neopakovateľnú bytosť, akú Boh plánoval od večnosti.

POSLANIE

Po tom, čo sme si rozprávali o charizme bolo by dobré, aby sme si zopár slov povedali aj o **Františkovom poslaní: OBNOVIŤ DOM – CIRKEV**.

Toto „Františkovo“ *všeobecné* a takpovediac *celostné (totálne)* poslanie je v skutočnosti Františkovým „**špecifikom**“.

Bol to Ježiš Kristus, kto mu zveril poslanie, keď František v kostolíku san Damiano „*začul svojimi telesnými ušami ako k nemu zostupuje hlas a trikrát mu hovorí: František chod' a oprav môj dom, ktorý sa rúca – ako vidíš*“ (FF 1038).

VO FRANTIŠKOVÍ TAM BOLA V TEJ CHVÍLI PRÍTOMNÁ CELÁ FRANTIŠKÁNSKA RODINA.²⁴

Ako je možné obnoviť dom? Iba tými istými prvkami a s tým istým materiálom, s akým bol postavený!

Čo to ale znamená dom-Cirkev? Je to **Kristovo telo**. V Cirkvi je **Kristus hlavou** a my údmi. Ak je však dom Kristovým telom, nemôžeme ho opraviť inak, ako **samotným Kristom**, prostredníctvom jeho Ducha!

²⁴ Spomína to Pavol VI.: „Vízia, ktorú dostal Innocent III. o Františkovi zachraňujúcom lateránsku baziliku, čiže Cirkev – mystické telo Krista vo svojej historickej i centrálnej, hierarchickej a rímskej podobe, táto vízia predvídala povolanie i **poslanie veľkej Františkánskej rodiny**“ Na gen. kapitule OFM, 23/6/1967). Toto pripísal aj svetským františkánom v odvolávke na víziu Innocenta III.: „*Dúfame i veríme, že viditeľnú, ľudskú Cirkev posilňujete a povzbudzujete vy, predovšetkým vy, naši drahí terciári*“ (195/1971).

František neobnovil Cirkev „svojou kritikou, ale postojom svätosti“. „Jeho charizmou a poslaním bolo vzorovo, konkrétne ukázať, že evanjelium bolo zverené Cirkvi a že toto evanjelium možno žiť a úplne prijať v Cirkvi, so súhlasom a podporou Cirkvi“ (Ján Pavol II. posolstvo františkánskej strážu v bazilike S. Pietro, 2/10/1982).

Cirkev-dom, Kristovo telo je mocnou stavbou, ak ten, kto na ňu hľadi, kto v nej býva, vidí Ježiša a tým, že ho vidí, vidí a „cíti“ aj Otca. „Ukáž nám Otca a to nám postačí“. „Kto vidí mňa, vidí Otca“. Vidieť Kristovu tvár – cestu, pravdu a život (NMI 16n) znamená kráčať k Otcovi, **vidieť Otca**.

„*Chceme vidieť Ježiša*“ (Jn 12, 21). Toto si pýtal človek v I. storočí, ale toto si žiada aj človek XIII.-teho storočia. **Po tom istom túži aj človek XXI. storočia.** Žiada si ho vidieť a **vždy** si to bude každý žiadať.

Boh chcel urobiť z Františka druhého Krista (*alter Christus*) - dalo by sa povedať - bol celostne pripodobený Kristovi, aby mohol naplniť Boží plán a dostal *správny materiál* k uskutočneniu tohto plánu, ktorý mu bol zverený: hľadme na Františka a uvidíme Krista! A Kristus nás privedie k Otcovi.

Musíme teda aj my vo svojej charizme objavovať **centrálnu postavu nebeského Otca**, prijať jeho význam pre našu duchovnú cestu a uskutočnenie poslania.

Toto je cesta, ktorú nastúpil František pod vedením Ducha a ktorú musíme nastúpiť aj my. Vyplýva z nej záväzok, aby sme sa vnímali a správali ako autentickí synovia a objavili nekonečné bohatstvo Božieho otcovstva a dosiahli schopnosť milovať, darovať, odpustiť.

Ježiš chce, aby sa Otec stal normou a vzorom, vnuknutím a cieľom pre ľudí. „*Bud'te dokonalí ako je dokonalý váš nebeský otec*“ (Mt 5, 48 – NMI 31). Toto pozvanie má osobitný význam a zodpovednosť pre nás Františkových synov, ktorých Duch obohatil **osobitou charizmou nástupníctva**. To si vyžaduje pripodobniť sa Synovi a započúvať sa so synovským srdcom do toho, čo nám hovorí o Otcovi a tým nám ukazuje spôsob, ako ho nasledovať.

Aby sme sa mu pripodobnili a žili vzorovo a budovali Cirkev na výstrahu svetu.

Pochopme teda, že v poslaní svetských františkánov nie sú uzavreté oblasti. Predmetom poslania je celá Cirkev a spolu s ňou celý svet. Svetský františkán musí byť pripravený tak ako František – kedykoľvek ho Cirkev volá. Vždy keď má niečo, čo by bolo potrebné „opraviť“. Oblasti teda ostávajú bez hraníc: napomáhajú zmierenie, zmiernujú utrpenie, dooprevádzajú osamelých, potešujú nešťastných, venujú sa ľuďom na okraji, materiálne duchovne podporujú tých, čo to potrebujú v otázkach života a prirodzenosti, milujú a doprevádzajú mladých, katechizujú, animujú liturgiu, podporujú kresťanské spoločenstvá vo všetkom, čo im pomáha a pod. Nie sú ničím obmedzení!

Nám prislúcha poznať, kam nás posielajú Boh i Cirkev k službe.

Uvedomme si preto, že **charizma** nám dáva možnosť, ako uskutočniť **poslanie**, ale ho aj oduševňuje, robí efektívnym a aktuálnym.

Všetci Františkovi synovia, musia pokračovať v tomto poslaní v živom vzájomnom spoločenstve! Aká je to zodpovednosť!

Keď si to predstavíme, chytá nás hrôza! Spontánne sa nám tlačí do úst: Pane, asi si sa zmýlil.

Nie, Pán sa nemýli. *Bohu nič nie je nemožné!*

Prichádzajú mi na myseľ slová brata Massea, keď sa pýtal Františka: *Prečo to k tebe všetci prichádzajú?* A František mu odpovedal: *Pretože Pán nenašiel nikoho sprostejšieho ako som ja!* Tak je to.

Pán buduje dom aj spolu s nami.

sMusíme však byť jeho pokorní spolupracovníci.

PROFESIA V OFS

Mnohí svetskí i rehoľní bratia zdieľajú názor, že profesia svetského františkána je len záväzok “druhej kategórie”, “zjemnená” profesia.

Nie je to bratom jasné, preto nemáme šancu žiť z “milosti” profesie – lebo nevieme, čo profesia naozaj je: autentická partnerská zmluva s Kristom ako osobné zasvätenie sa Bohu a veľmi úzke puto s Cirkvou pre dokonalú lásku a k uskutočneniu Františkovho poslania.

Túto povahu profesie môžeme vidieť z dejín a z povahy samotného nášho Rádu, o ktorom najvyšší veľkňazi, pápeži, napísali tieto slová:

*„... (František) založil **ozajstný Rád**, terciársky Rád, nie tak zviazaný rehoľnými sľubmi ako predošlé dva rády, ale veľmi podobne formovaný jednoduchosťou odevu i kajúcim duchom. František ako prvý pochopil a s Božou pomocou radostne zrealizoval to, čo predtým nikomu zo zakladateľov nenapadlo: pridelil všetkým spoločne rovnaký obsah rehoľného života“ (Benedikt XV., encyklika „Sacra Propediem“, 6. januára 1921).*

*„Aj vy ste 'Rádom', ako sa vyslovil pápež (Pius XII.): „**Laickým Rádom, ale za to pravým Rádom**“. A napokon, už Benedikt XV. hovoril o „Ordo veri nominis“ (Skutočným ráde čo do mena). Tento antický – ba mohli by sme povedať stredoveký – termín 'Rád' neznamena nič iné ako vašu úzku príbuznosť veľkej františkánskej rodine. Termín 'Rád' znamená účasť na disciplíne a vlastnom odriekaní konkrétnej spirituality, aj keď v autonómii svojho laického a svetského stavu, ktorý často so sebou prináša nemalé obete a tie sa často prinášajú aj v rámci rehoľného a kňazského života (Ján Pavol II., 14. júna 1988 počas Generálnej kapituly OFS).*

Táto prednáška o profesii by mala otvoriť oči jednak formovaným, ale aj formátorom či profesom vôbec. Určite nás podnieti, aby sme sa cítili a skutočne aj „boli“ svetskými františkánmi.

PROFESIA V OFS: DAR I ÚLOHA

Fr. Felice Cangelosi OFM Cap

I. PROFESIA – DAR DUCHA

Sestry a bratia, povolání k františkánskému životu vo svetskom ráde skladajú svoju profesiu počas osobitného Rituálu, ktorý má OFS. Tento aspekt nie je vôbec zanedbateľný, pretože takéto slávenie vytvára pre profesu základný okamih a súčasne predstavuje dialogickú prípravu na odpoveď voči Bohu. Dôsledky, ktoré vyplývajú zo záväzku, aký na seba berie svetský františkán sľubom, vyplývajú z úlohy a rozhodnutia, ktoré Boh vykonal ešte predtým voči človeku.

Slávenie profesie nám to dokazuje, pretože ide o Boží akt, Božiu spásonosnú udalosť: je to moment, v ktorom spása zasahuje veriaceho a dáva mu silu zložiť františkánsky evanjeliový sľub života a spôsobuje v ňom osobitné účinky milosti, ktoré ho predurčujú k špecifickým úlohám uprostred Božieho ľudu. Len človek, ktorý bol posvätený počas liturgickej činnosti, kedy zakúsil nesmiernosť a silu Božej lásky, môže ponúknuť takúto odpoveď lásky.

Na druhej strane sa počas tohto slávania rozmýšľa o postoji Cirkvi k profesii vo Františkánskom svetskom ráde. Liturgia je vlastne vždy *confessio fidei*, pretože Cirkev počas nej, teda počas slávania, autentickým spôsobom ohlasuje vlastnú vieru v tajomstvo spásy, ktoré sa konkrétne uskutočňuje na veriacich a pre veriacich.

1. Milosť profesie

Ten, kto skladá profesiu v OFS hovorí: “Pretože mi Pán dal tú milosť, obnovujem svoj krstný sľub a zasväcujem sa službe jeho kráľovstvu” (*Formula profesie*).

Zasvätenie sa kráľovstvu nastáva preto, lebo Pán dáva milosť, aby sme sa zasvätili Božiemu kráľovstvu. Profesia je milosť a dar Ducha. Nielen *Duch Svätý je zdrojom povolania* svetských františkánov (Konšt. 11), pretože *Duch ich vedie* k dokonalosti lásky vo vlastnom svetskom živote (Regula 2). Ale aj profesia nastáva pod vedením toho istého Ducha. Preto “Úvodné poznámky” k Rituálu (porov. b. 7) potvrdzujú, že “Rituál OFS (...) musí otvorene zjavovať *dar Ducha a na rozhodnutie pre evanjeliový život, ktorý je podstatou Františkánskeho svetského rádu*”.

Najprv sa hovorí o dare Ducha a až potom o rozhodnutí pre evanjeliový život, pretože ten nie je možný bez predchádzajúcej, inšpiratívnej milosti Ducha. Z toho istého dôvodu kandidáti prehlasujú svoje rozhodnutie žiť evanjeliový život až po tom, keď sa nad nimi vzýval Duch Svätý:

«Pane, obráť svoju tvár k týmto Tvojim sluhom a vlej im do srdca Ducha svojej lásky, aby s Tvojou pomocou mohli plniť svoje rozhodnutie pre evanjeliový život” (Rituál II,30).

2. Profesia: úkon Cirkvi

Profesia sa chápe ako Boží zásah. Pretože Boh vždy koná prostredníctvom Krista, ktorého presväte vtelenie predstavuje styčný bod medzi Bohom a človekom, aj Kristus dnes žije a koná prostredníctvom Cirkvi. Z toho vyplýva, že profesia je súčasne Kristovým úkonom i úkonom Cirkvi, teda celého Kristovho tela: Hlavy, ale aj údov. Veľmi dôležité slová nám adresujú Konštitúcie (42,1), keď definujú profesiu ako *slávnostný úkon* (činnosť) Cirkvi a Rituál (v Úvodných poznámkach, b. 13) poznamenáva, že *má cirkevnú i verejnú povahu*: profesia nie je len úkonom, ale aj dianím, či lepšie povedané, spásonosnou *udalosťou, kairós*.

3. Profesia a bratstvo

Keď tvrdíme, že profesia je čo do svojej prirodzenosti cirkevnou skutočnosťou, úkonom Krista i Cirkvi, musíme sa pýtať, kto je tým subjektom konkrétne uskutočňujúcim tento úkon, respektive: ako a na kom sa zviditeľňuje či manifestuje tento úkon Krista a Cirkvi?

Pod Cirkvou chápe Rituál konkrétne liturgické zhromaždenie, ktoré pozostáva z Božieho ľudu a miestnej bratskej komunity Františkánskeho svetského rádu. *Miestne bratstvo prvotne zviditeľňuje prítomnosť i činnosť Cirkvi v profesii*. Teda “*profesia*, od chvíle, keď sa čo do prirodzenosti stáva verejným cirkevným aktom, *sa musí sláviť za prítomnosti bratstva*” (Rituál, Úvodné poznámky, b. 13).

Najpodstatnejší dôvod tejto myšlienky sa nachádza v samotnom Miestnom bratstve: práve *ono je viditeľným znakom Cirkvi* ako spoločenstva viery a lásky (porov. Regula 22; Rituál II, 29 d). Miestne bratstvo je (a musí byť) pravým cirkevným večeradlom. Na základe tohto vnútorného dôvodu “...svetskí františkáni *slávia* v bratstve i v duchovnej jednote s celým Božím ľudom *tajomstvo spásy*, ktoré nám bolo zjavené a komunikované v Kristovi – robia to modlitbami a vzdávaním vďaky či obnovou vlastného záväzku nového života” (Rituál, Úvodné poznámky, b. 3)

Z toho dôvodu sa profesia skladá pred zhromaždeným bratstvom – a práve bratstvo prijíma žiadosť kandidátov. Profesia totiž predstavuje dar, ktorý Otec dáva svojmu bratstvu, keď doň povoláva nových členov. Preto sa bratstvo, vďačné za takýto dar, spája v modlitbe s profesantmi, aby Duch Svätý dokončil dielo, ktoré započal.

Rituál ďalej podrobnejšie opisuje vzťahy s bratstvom, ktoré vyplývajú z profesie či sľubu evanjeliového života. Profesia znamená “začlenenie do Františkánskeho svetského rádu”. Predstavuje teda živé pripojenie k rodine, k Františkánskej rodine so všetkými dôsledkami, ktoré vyplývajú z príslušnosti k duchovnej rodine.

Profesia zároveň určuje vzájomné postoje, myslenie, vzťahy, povinnosti, práva a pod. “Úvodné poznámky” (b.14) k Rituálu, keď opisujú povahu profesie v OFS, poznamenávajú, že prináša so sebou “dôveru kandidáta, spočívajúcu v pomoc Regule OFS a bratstva. Kandidát cíti podporu i pomoc Reguly, ktorú schválila Cirkev a zakusuje radosť, že sa môže zúčastňovať na ceste evanjeliového života spolu s mnohými bratmi, od ktorých môže niečo prijať, ale ktorým môže aj niečo darovať. Začlenením do miestneho bratstva – bunky Cirkvi – zapája svoje úsilie do obnovy celej Cirkvi”.

V týchto výrokoch Rituálu rozoznávame:

- *liturgický základ* jednak bratstva, ktoré predstavuje určitú vzájomnosť (reciprocitu), presne tak, ako ju zamýšľal František;
- *liturgický základ* príslušnosti k Františkánskemu svetskému rádu.

Z tohto dôvodu sa v slovách profesie zvoláva: “Nech mi stále pomáha milosť Ducha Svätého, príhovor preblahoslavenej Panny a sv. Františka a *bratské spoločenstvo*, aby som dosiahol dokonalosť kresťanskej lásky” (Rituál II.31).

Tú istú skutočnosť vysloví minister bratstva prijímajúci profesiu: “Bohu vďaka. A ja *Ťa* ako minister *prijímam do tohto bratstva* Františkánskeho svetského rádu. *Tvoje začlenenie* do neho je pre všetkých bratov zdrojom radosti a nádeje” (Rituál II, 32).

Z týchto citovaných výrokov vyplýva pri profesii vo Františkánskom svetskom ráde *dvojaká bratská moc*.

1. Profesia prináša *dôveru a odovzdanosť kandidáta voči bratstvu*. Ňou sa vytvára zmluva s bratmi, ktorá by sa nemala zľahčovať. Posvätnosť profesie, v ktorej sa uzatvára doživotný záväzok voči Bohu (porov. Regula 2, Konšt. 42,2) obsahuje podstatné momenty, ktoré treba chápať a žiť práve vo svetle tohto “právneho aktu” s Bohom.

2. Profesia vo svojom liturgickom základe *začleňuje* do miestneho bratstva a prostredníctvom neho aj do Františkánskeho svetského rádu.

Takto si môžeme uvedomiť, že to, čo vyplýva zo slávania profesie nemá anagrafickú povahu (teda “nezapisuje nás do OFS”), aj keď akt profesie by sa mal zaznamenať. Aj keď má svoj právny charakter, pojem i skutočnosť začlenenia prekračuje tieto rozdiely a vyjadruje ono pripojenie k živému telu, zjednotenie s pôvodným organizmom, v ktorom sa má konštituovať jediná skutočnosť. Toto začlenenie pretvára viaceré aspekty do jedného jediného tým, že sa všetky pohltia v jednom a asimilujú. Nedokážeme si tú jednu realitu predstaviť inak (ako jednu realitu popri inej), pretože tá určuje extenzívny vzťah jedného kandidáta v inom (bratstve), alebo naopak. Tak ustanovuje začiatok väčšej živej a komplexnejšej podstaty. Z tohoto dôvodu sa minister na záver slávania iniciácie obracia k novým členom bratstva a hovorí im: „vzmáhajte naše bratstvo čo do počtu i tým, že v ňom budete prítomní a účastní“ (*Rituál* I, 16). Teda vzťahy, ktoré vznikajú na základe profesie a profesiou sú duchovnej a cirkevnej povahy. Preto je miestne bratstvo, do ktorého sa kandidát začleňuje, “prvou bunkou celého rádu a viditeľným znakom Cirkvi, spoločenstva lásky” (*Regula* 22; cfr. *GK* 47,1).

4. Ministériá pri slávení profesie

Úkon Cirkvi/bratstva sa konkrétne prejavuje v rôznych ministériách, ktoré vysluhujú ľudia v rámci liturgického zhromaždenia určené vykonávať tieto osobité funkcie.

4.1. Kandidáti

Úkon Krista a Cirkvi sa prejavuje v *osobe kandidátov*, ktorí skladajú akt profesie sľubom evanjeliového života. Sú to pokrstení *veriaci*. Práve preto predstavuje profesia kňazský úkon, osobitný úkon toho, kto silou krstu vstúpil do Cirkvi, kňazského tela a pripodobnil sa Kristovi, kňazovi, kráľovi a prorokovi.

Kandidáti sú (alebo mali by byť) *pobirmovaní*. Profesia je takto kňazským úkonom – úkonom toho, kto v *birmovke* nanovo prijal dar Ducha a získal možnosť sláviť Eucharistiu, sviatosti a posunúť vlastný život do kňazskej a kultickej pozície a tak zložiť kňazský úkon profesie.

Rituál presne predvída, že kandidáti na profesiu vo Františkánskom svetskom ráde už prijali sviatosť birmovania, preto sa vyjadruje slovami, ktoré poukazujú nielen na časovú následnosť troch udalostí (krst, birmovka, profesia), ale hlavne na vzťah vnútornej prepojenosti medzi spásanosnými udalosťami. Vďaka nim nielen krst, ale aj birmovka vytvára – ako sme si už spomenuli – základný a nevyhnutný predpoklad k uskutočňovaniu profesie: «Krstom ste sa stali členmi Božieho ľudu a v *birmovke* ste boli *posilnení darom Ducha*, aby ste ohlasovali Krista svojim životom i slovom. Profesiou sa chcete ešte hlbšie zviazať s Cirkvou...» (*Rituál* II, 29 e).

4.2 Minister bratstva

Činnosť Cirkvi sa konkrétne zviditeľňuje ešte aj v prítomnosti ministra bratstva. Toto výslovne zdôrazňuje Konštitúcie i Rituál:

«Profesiou prijíma minister miestneho bratstva alebo delegát *v mene Cirkvi a OFS*» (*GK* 42,3).
«Cirkev prijíma sľub a profesiu prostredníctvom kňaza a ministra, ktorý symbolizuje bratstvo... » (*Rituál*, č. 9).

Cirkev koná prostredníctvom kňaza a ministra, ktorý symbolizuje bratstvo a Cirkev. Rituál o to jasnejšie definuje úlohu ministra bratstva a presbytera predsedajúceho slávnostnému zhromaždeniu, keď tvrdí:

«Profesiu evanjeliového života prijíma minister v mene Cirkvi i bratstva. Obradu predsedá kňaz ako svedok pred Cirkvou a rádo» (b. 16).

Počas slávania profesie minister bratstva vysluhuje ozajstné liturgické ministérium a plní funkciu “znaku”: Práve on zviditeľňuje a manifestuje prítomnosť a činnosť Cirkvi, kým samotná Cirkev a bratstvo prijímajú profesiu prostredníctvom neho.

4.3 Kňaz

Aj kňaz predsedajúci slávnosti je uvádzaný ako “svedok pred Cirkvou a rádom” (*Rituál*, Úvodné poznámky, č. 17). Aby sme pochopili povahu takéhoto svedectva musíme prekonať právne kategórie, pretože úkon i udalosť profesie má sviatosťnú povahu. Svedectvo kňazom nie je tým pádom právnym, ale skôr sviatosťným a posvätným svedectvom.

Úlohou kňaza pri slávení profesie je bezpochyby úloha *záruky*.

Zoči-voči týmto dôležitým udalostiam, ktoré zjednocujú a zaujímajú existenciu kresťanov, Cirkev vždy zaujíma postoj úzkosti. Počas liturgických, sviatosťných úkonov sa zviditeľňuje *Ecclesia mater*, právom ustarostená o niektorých svojich synov. Z tejto skutočnosti vyplývajú rôzne otázky na rodičov pred krstom, na birmovancov, na kandidátov kňazstva, na snúbencov pred manželským sľubom, voči profesantov pred zložením rehoľných sľubov či *propositum castitatis* (rozhodnotia žiť v čistote). Z nej vyvierajú aj otázky pre tých, čo zamýšľajú zložiť profesiu vo Františkánskom svetskom ráde.

Klást' takéto otázky a právo na odpoveď prislúcha kňazovi, pretože je jej prostredník. Cirkev chce byť uistená o pochopení významu profesie u tých veriacich, čo chcú tvoriť súčasť Františkánskeho svetského rádu a o ich reálnych úmysloch. Nielen to. Práve preto, že cirkevný úkon je taký, profesia vo Františkánskom svetskom ráde musí byť potvrdená Cirkvou. Takéto potvrdenie predstavuje aj prítomnosť kňaza, ktorý po tom, čo kandidáti prečítajú formulu profesie, povie: “A ja v mene Cirkvi potvrdzujem vaše sľuby” (*Rituál* II, 33).

Kňaz pri slávení profesie teda plní úlohu *svedka* potvrdzujúceho a predstavujúceho prítomnosť, činnosť Cirkvi; *garanta*, ktorý uisťuje Cirkev o vhodnosti kandidátov a *odobruje* profesiu v mene Cirkvi.

5. Dar Ducha pri slávení profesie

Úlohou kňaza nie je len to. Jeho poslanie zachádza ďalej – dotýka sa predovšetkým funkcie posväcovania, ktorá je vlastná každej liturgickej činnosti.

Aj slávenie profesie vo Františkánskom svetskom ráde má za cieľ posvätenie tých, čo sú volaní nasledovať Krista podľa príkladu sv. Františka z Assisi a zostávajú pritom vo svojom svetskom stave. Posvätenie je vždy Otcovým dielom, sprostredkuje ho však Kristus i Cirkev, pritom sa uskutočňuje v Duchu Svätom. Kristovo sprostredkovanie a prostredníctvo Cirkvi sa potom ukazuje hlavne v činnosti kňaza, pretože len on koná *in persona Christi* (v Kristovom zastúpení).

Vo svetle týchto tvrdení Rituál o profesii poznamenáva:

«Cirkev prostredníctvom kňaza a ministra predstavujúceho bratstvo, *prijíma* sľub i profesiu. Navyše svojou verejnou modlitbou im Cirkev vyprosuje pomoc a Božie milosti; na nich spočíva jeho požehnanie a pripája ich sľuby či profesiu k eucharistickej obete » (Úvodné poznámky, č. 9).

Momenty, ktoré plynú z obsahu Rituálu, sú naozaj podstatné pre pochopenie nielen funkcie Cirkvi pri slávení profesie, ale aj k hlbšiemu uvedomeniu si povahy prirodzenosti profesie a jej vzťahu k Eucharistii.

Text nám teda opakovane ukazuje nevyhnutnosť, aby bola profesia schválená zo strany Cirkvi, no zároveň predstavuje epiklézu²⁵. Cirkev je prítomná pri slávení profesie kvôli modlitbe a príhovoru. Vyjadrenie esenciálneho epikletického rozmeru slávnosti profesie má ukazovať účinnosť samotného liturgického slávania. V nej sa synergicky stretáva *ecclesia supplex* s Trojicou v tomto spásonosnom “*dnes*”, a to na základe “ekonomického” dynamizmu inkarnačno-paschálnej či parakletickej *missio*. V ňom sa slávenie profesie stáva úkonom Otca, ktorý prostredníctvom Krista uskutočňuje spásu v Duchu Svätom.

Počas liturgického diania sa pri slávení profesie uskutočňuje dynamika “invokácie” “zvolania”, špecifická pre povahu Cirkvi, ktorá práve preto, že je “zvolaná” (myslí sa význam slova ekklesia – pozn. prekl.) v jednote Otca, Syna a Ducha Svätého “zostáva pri epikléze, vzývaní” (sv. Cyprián, *De dominica oratione*). Takáto dynamika sa odráža v slávení tajomstiev a dotýka sa celého liturgického diania i jednotlivých výrazových prvkov: obradu, slova, euchológie²⁶.

V tomto svetle sa ukazuje zmysel nielen osobitných funkcií, ktoré sú pri slávení potrebné, zmysel Božej milosti spočívajúcej na tých, čo skladajú profesiu, ale *predovšetkým sa nám ozrejmuje hodnota cirkevného požehnania profesov i profesie*. Na rozdiel od iných obradov skladania profesie po profesii vo Františkánskom svetskom ráde nenasleduje nejaké požehnanie – teda po vyslovení sľubu evanjeliového života. Určitý náznak vidíme v “Úvodných poznámkach” a má svoje opodstatnenie. Momentálny obrad navyše pred aktom profesie umiestňuje formulu modlitby požehnania vyprosujúceho “spásonosnú výmenu” a “posvätenie”, hoci nepoužíva vyslovene sloveso *požehnať* ani podstatné slovo *požehnanie*. Ním Cirkev výslovne prosí o dar Ducha Svätého: «vlej do ich sŕd svoju lásku, aby (Tvoji služobníci) s Tvojou milosťou mohli zachovávať rozhodnutie pre evanjeliový život» (*Rituál* II,30). To sa stane po tom, čo prehlási minister bratstva po vyslovení kandidátov, že chcú pristúpiť k zloženiu profesie: «Bratstvo prijíma vašu žiadosť a pripája sa k vašej modlitbe, aby Duch Svätý dokončil dielo, ktoré započal. (*Rituale* II, 27).

Počas liturgického slávania profesie vo Františkánskom svetskom ráde sa vzýva Duch Svätý tak, ako sa vzýva pri slávení eucharistie a pri iných sviatostiach, pri skladaní rehoľnej profesie, pri zasväcovaní panien a pod.. Slávenie profesie sa tak pripodobňuje epikléze, hlavne na základe cirkevného vzývania, ktoré prosí o dar milosti a *vyliatie* Ducha na tých, čo sú povolani nasledovať Kristove šľapaje františkánskym evanjeliovým životom.

Počas každej liturgickej činnosti – teda aj počas slávania profesie - sa vzýva Duch, pričom zostúpi, koná a premieňa. Preto sa slávenie profesie prirovnáva k Turíciam, účinnému zjaveniu Ducha, ktorá posväcuje a premieňa tých, čo skladajú profesiu evanjeliového života vo Františkánskom svetskom ráde.

Hodnota požehnania zostupujúceho na profesantov spolu s darom Ducha, ešte zviditeľňuje úlohu presbytera pri slávení profesie. Jemu prislúcha najmä úloha posväcovať. Kňazská úloha je prepojená s Božím aktom požehnania. Je teda vysluhovateľom požehnania, tým, kto ho získava a prenáša na profesantov.

Účasťou na jednom jedinom sviatostnom kňazstve sa spája Hlava s údmi, ktoré sú jej pripodobnené, a to všetko sa zobrazuje v osobe kňaza. Toto kňazstvo umožňuje vždy len Kristus, prvotný zdroj kňazstva. Avšak tým, kto sviatostne zviditeľňuje Krista-Hlavu je zasa len kňaz – ten udeľuje Cirkvi schopnosť aktívne prejať svoje vlastné kňazské bytie. Ak je profesia úkonom konkrétnej cirkevnej komunity, ktorá pozostáva hlavne z miestneho bratstva sláviaceho tajomstvo spásy, potom musíme v prítomnom kňazovi vidieť aktívny faktor krstno-birmovného kňazstva celebrujúcej komunity – on jej udeľuje možnosť vyjadriť vlastnú kňazskú službu.

²⁵ Epikléza pochádza z gr. vzývanie. Počas liturgie sa obracia táto invokácia, zvolanie na Boha Otca a prosí o dar Ducha v eucharistickom slávení.

²⁶ Euchológia – je niekoľko typických modlitieb, ktoré sú určené pri špecifickom type slávania.

Privilegovanými adresátmi tohto predsedajúceho kňazstva sú kandidáti na zloženie profesie. Akt profesie je – ako sme si už povedali - vyjadrením istej osobitnej liturgickej služby, kňazským aktom pokrsteného a pobirmovaného a tento kňazský akt je ustanovený prítomnosťou a činnosťou kňaza.

6. Profesia a Eucharistia

Prostredníctvom kňaza *Cirkev pridáva sľub, profesiu k eucharistickej obete*. Tomuto aspektu rituál rezervuje osobitný postoj, keď predpisuje, že “obrad prísľubu evanjeliového života či profesie” sa musí “sláviť počas svätej omše” a neumožňuje iný variant slávania.

Slávenie profesie v rámci Eucharistie vyjadruje vnútorný *obetno-darovný rozmer* profesie evanjeliového života vo Františkánskom svetskom ráde. V akte profesie pred bratstvom i Cirkvou sa manifestuje skutočnosť kňaza a obete – tá je špecifická pre kandidátov, ktorí sa zložením profesie evanjeliového života dávajú vnútorne do dispozície Bohu a tým kladú svoje telo (osobu) na Kristov obetný oltár ako obetu svätú a Bohu ľubeznú.

V tejto skutočnosti sa zviditeľňuje vnútorný vzťah medzi profesiou a eucharistiou, v ktorom sa sviatostne sprítomňuje jednak obeta, ktorú vytvára Kristus-kňaz zo seba pre Otca, jednak obeta, ktorou sa kandidáti na profesiu darujú Otcovi. Slávenie profesie nachádza svoju hodnotu aj pre život mimo obrad, pretože je základom kresťanského života, vnútorne poznačeného liturgickou charakteristikou a nasmerovaného k neustálej oslave Boha.

Profesia teda nie je chvíľkovým aktom, ktorý by bol izolovaný od života. Je to skôr *záväzok života a záväzok pre život*. Akt profesie, ktorý je sám osebe vymedzený v čase, určuje novú existenčnú situáciu, uvádza do “stavu” profesia a predstavuje samo osebe permanentný stav, ktorý treba prežívať vo svetle aktu profesie vyplývajúceho zo slávania a tento stav je **vnútorne spojený s Eucharistiou**. Z tohto spojenia vyplýva, že vzťah profesia-Eucharistia prežívame počas celého života a dosahuje svoju plnú autenticnosť vtedy, ak je špecifikovaný eucharistiou (*ab Eucharistia ad Eucharistiam*). Z tohto dôvodu na úvod slávania sľubu alebo profesie evanjeliového života vyzve niektorý svetský spolubrat alebo samotný celebrant prítomných týmito alebo inými slovami:

«Dnes máme pri vzdávaní vďaky (Eucharistii) skrze Krista Otcovi novú motiváciu ku ďakovaniu... *Povolání k nasledovaniu Krista*, ktorý ponúkol seba samého Otcovi ako živú hostiu pre život sveta, sme neustále aj my pozvaní – a to osobitným spôsobom práve dnes – *pripájať svoju obetu ku Kristovej obete*” (*Rituál II*, 24).

Na eucharistii sa musí sviatostne zviditeľňovať neustály dar, ktorý sa vyjadruje už v momente profesie; z Eucharistie musí zasa pritekať účinok Kristovej obety, ktorá potvrdzuje a pečatuje záväzok evanjeliového života a ten si musíme neustále vštepovať, aby františkánsky svetský život získal rytmický rast vo svetle tej istej iniciačnej udalosti profesie.

7. Krst a profesia

Profesia evanjeliového života ako úkon Cirkvi vo Františkánskom svetskom ráde prináša so sebou cirkevné dôsledky. Jasne to dokazuje aj Regula v jednom zo svojich článkov s hutným teologickým obsahom:

«Ak boli krstom pochovaní a vzkriesení s Kristom, stali sa živými údmi Cirkvi; sľubmi sa ešte dôvernejšie zjednotili s Cirkvou. Preto majú kráčať životom ako svedkovia a nástroje jej poslania medzi všetkými ľuďmi a ohlasovať Krista svojím životom a svojimi slovami.» (*Regula* 6).

Prvotným momentom, ktorý vyplýva z podstaty tohto textu Reguly, je vzťah krst-profesia. Z

neho vyplývajú ostatné vzťahy svetských františkánov s Cirkvou. Vzťah krst-profesia nám pripomínajú tak Konštitúcie ako aj Rituál.

Konštitúcie v b. 42,1, tvrdia:

«Sľub je slávnostný cirkevný akt, ktorým kandidát, súc pamätlivý volania, ktorého sa mu dostalo od Krista, obnovuje svoje krstné sľuby a verejne potvrdzuje svoj vlastný záväzok žiť vo svete podľa evanjelia spôsobom podľa príkladu sv. Františka a podľa Reguly Františkánskeho svetského rádu.».

V Rituáli, ktorý sa viackrát navracia ku vzťahu krst-profesia čítame:

- «Mnohí muži a ženy (...) i mnohí diecézni kňazi sú povolani (...) a sľubujú, že budú nasledovať Ježiša Krista a žiť evanjelium v bratstve v oddanosti Františkánskemu svetskému rádu. *Týmto spôsobom sa v nich prejavuje nedoceniteľný dar krstu a o to plnšie a plodnejšie sa aktualizuje*» (Úvodné poznámky 1);
- «Základnou vlastnosťou prísľubu evanjeliového života je *obnova zasvätenia - krstných či birmovných sľubov*» (Úvodné poznámky 14 a);
- «My – bratia zhromaždení na tomto mieste – žiadame vstúpiť do tohto bratstva Františkánskeho svetského rádu, aby sme *žili o to intenzívnejšie a snaživejšie milosť a krstné zasvätenie* a nasledovali Ježiša Krista podľa učenia a príkladu sv. Františka z Assisi» (Rituál I,12);
- «Chcete sa ako členovia Božieho ľudu na základe krstu a posilnení novým darom Ducha v birmovaní, stať Kristovými svedkami životom i slovom, o to užšie spojiť s Cirkvou a spolupracovať na jej neustálej obnove a poslaní medzi ľuďmi?» (Rituál II,29 c);
- «Ja, M., pretože mi Pán dal túto milosť, *obnovujem svoje krstné sľuby* a zasväcujem sa službe jeho kráľovstvu» (Rituál II,31).

Ako sme už mohli zbadáť, legislatívne a liturgické texty Františkánskeho svetského rádu nám vstúpajú do mysle i do srdca udalosť krstu. Ten symbolizuje *milosť a nedoceniteľný dar*, ktorý:

- spôsobuje *zasvätenie*;
- *sviatostne pripodobňuje Kristovmu paschálnemu tajomstvu – v smrti, pochovaní a zmŕtvychvstaní*;
- *z pokrstených vytvára živých členov Cirkvi – Boží ľud*.

Pripojenie k Františkánskemu svetskému rádu a zloženie profesie v tomto ráde majú za cieľ «žiť o to intenzívnejšie a horlivejšie milosť a krstné zasvätenie» (Rituál I,12). Rituál konkrétne poukazuje týmto naliehaním na morálny rozmer, ktorý síce má a udržuje si svoju hodnotu, no tento rozmer nie je spôsobilý vyjadriť vnútorný vzťah pretrvávajúci medzi krstom a profesiou vo Františkánskom svetskom ráde. Záväzok a starosť o uskutočňovanie krstu, ktoré sa vyžadujú od kresťanov a zvlášť od svetských františkánov po profesii, predstavujú dôsledok liturgického slávenia a spásonosnej udalosti, ktorá má vplyv na samotný krst.

Môžeme vari povedať, že ak platí, že krst je “jeden” a profesia nie je “novým” krstom, potom platí, že aj profesia prináša isté účinky na nadprirodzený organizmus kresťana, ktorý sa zrodil v krste. Rituál kladie do svetla osobitný vplyv profesie na krst a používa slová ako *obnoviť, ukázať, aktualizovať*.

7.1 Pripomienka krstu

Hovoríme, že profesia je čo do svojej povahy «*obnovou* zasvätenia a krstných sľubov» a pri akte zloženia kandidát prehlasuje, že chce *obnoviť svoje krstné sľuby*. Je to akoby sa chcelo povedať, že prostredníctvom profesie si chce *pripomenúť* svoje krstné zasvätenie a sľuby. Z tohto dôvodu sa profesia vo Františkánskom svetskom ráde úplne trefne nazýva «pripomienkou krstu».

Termín «pripomienka» sa však nechápe vo všeobecnom zmysle, v akom si niečo

«pripomíname», keď pristupujeme k vlastnej minulosti. Chápe sa ako istý pohyb, ktorým minulosť zasahuje našu prítomnosť. Týmto sa to “minulé” mocou Ducha Svätého sprítomňuje a aktivizuje. Tu nachádzame biblický zmysel «pripomienky, spomienky». V tomto zmysle teda musíme chápať profesiu ako *živú pripomienku krstu*. «Pripomínať si» v tomto zmysle znamená návrat ku krstu, dovoliť, aby sviatosť, ktorá spôsobila nový život obnovila náš súčasný život. «Pripomínať si» znamená nanovo objaviť zmysel krstu, znovu ho prijať, «klásť si ho na srdce» (preto taliansky-latinský výraz *ricordare* – cor - srdce), teda do centra svojich životných záujmov, skutočností a zmyslu krstu.

7.2 Obnova krstu

Profesia teda znamená osobitný spôsob, ako si obnoviť sviatosť krstu a jeho nové zaktuálnenie. Rituál vsuktu hovorí (Úvodné poznámky, b. 1) o «nedocniteľnom dare krstu», ktorý «*sa na nich prejavuje a ešte plnšie a plodnejšie sa aktualizuje*». Jazyk, ktorý Rituál používa, sa veľmi podobá jazyku II. vatikánskeho koncilu a postkoncilových dokumentov, keď hovoria o rehoľnej profesii: táto profesia je «osobitným zasvätením, ktoré korení hlboko v krstnom zasvätení a nachádza v profesii svoj najdokonalejší výraz» (PC 5 a).

Výraz krstu a *prejav krstu* sú podobnými spojeniami, s ktorými sa spája myšlienka *zjavenia*. Vyplyva z nich, že tak rehoľnú profesiu, ako aj profesiu svetských františkánov musíme považovať nielen za epifániu krstu, ale aj *za plnú a plodnú aktualizáciu* krstu, za jeho *najdokonalejší výraz*. Koncil, keď hovorí v konštitúcii *Lumen gentium* o rehoľníkoch potvrdzuje, že veriaci «už krstom síce odumrel hriechu a zasvätil sa Bohu; *aby však mohol v hojnejšej miere požívať ovocie krstnej milosti*, chce sa zachovávaním evanjeliových rád v Cirkvi oslobodiť od prekážok, ktoré by ho mohli odviesť od horlivosti v láske a dokonalosti pri uctievaní Boha a vrúcnejšie sa zasväcuje službe Božej. » (44 a).

Takto pochopíme, ako profesia prináša *nové ovocie* krstu, *zosilnenie* či *obohatenie* krstu. Pri slávení profesie *obohacuje* krstný organizmus osobitné františkánsko-svetské povolanie – spečatené posilnením Ducha – a dodáva mu plnosť na svedectvo Kristovi a budovanie tela Cirkvi. Prostredníctvom profesie sa teda prejavujú a aktualizujú implicitné možnosti krstu, pretože profesia stavia stavia na krste a rozvíja ho, vytvára nového človeka a spôsobuje nové vyliatie Ducha.

8. Vzťah s Cirkvou

Základný vzťah kresťana a Cirkvi sa ustanovuje v krste, pretože ním sa začleňujú do Božieho ľudu – Kristovho tela - synovia zrodení z vody a Ducha. Profesiou sa rodí nový vzťah s Cirkvou – lepšie povedané – základný krstný vzťah, obnovený a zdokonalený v birmovke a ten sa “umocňuje”, “utzuje”. Regula františkánskeho svetského rádu nám preto hovorí:

«Keď boli krstom pochovaní a vzkriesení s Kristom, stali sa živými údmi Cirkvi; sľubmi sa zjednotili s Cirkvou ešte dôvernejšie. Preto majú kráčať životom ako svedkovia a nástroje jej poslania medzi všetkými ľuďmi a ohlasovať Krista svojím životom a svojimi slovami» (Regula 6).

Určitú odozvu tejto myšlienky nachádzame aj v Rituáli:

«Krstom ste sa stali členmi Božieho ľudu a v birmovke ste boli posilnení darom Ducha, aby ste ohlasovali Krista svojím životom i slovom. Profesiou sa chcete ešte hlbšie zviazať s Cirkvou...?» (II, 29).

Z textov, ktoré sme si uviedli, môžeme pochopiť, že profesia vytvára nový vzťah k Cirkvi; chce

sa vlastne povedať, že profesia vo Františkánskom svetskom ráde rozvíja a zintenzívňuje vzťah krst-birmovka s Cirkvou. No na dynamike jazyka v týchto textoch sa ukazuje aj hĺbka vzťahu medzi svetským františkánom (profes) a Cirkvou. Hoci nejde o vzťah, ktorý by bol odlišný od vzťahu krst-birmovka, je to predsa len silnejšie a užšie spojenie (*fortius et arctius*). Profesia teda nie je nečinná (inertná) vo vzťahu ku krstu; ako sme už povedali – stavia na ňom a prináša cirkevné ovocie, o povahe ktorého však nehovorí ani Regula, ani Konštitúcie či Rituál Františkánskeho svetského rádu.

9. Svedkovia a nástroje cirkevného poslania

"Dokumenty sa skor zaoberajú tým, ako vyjadriť ten výsostne úzky vzťah Cirkvi, ktorý z profesie vyplýva, a cirkevného poslania svetských františkánov. Teda:

- «Keď boli krstom pochovaní a vzkriesení s Kristom, stali sa živými údmi Cirkvi; sľubmi sa zjednotili s Cirkvou ešte dôvernejšie. Preto majú kráčať životom ako svedkovia a nástroje jej poslania medzi všetkými ľuďmi a ohlasovať Krista svojím životom a svojimi slovami».
- « Keďže sú pozvaní ako František obnoviť Cirkev, nech sa horlivo usilujú žiť v plnom spoločenstve s pápežom, biskupmi a kňazmi, povzbudení Františkovým príkladom, a viesť otvorený a úprimný dialóg o apoštolskej účinnosti a tvorivosti» (*Regula 6*)

To čo vystihuje Regula, ešte širšie rozvádzajú a špecifikujú konštitúcie a Rituál. Z dokumentov vyplývajú základné črty poslania svetských františkánov, vnútorne zamerané *k rekonštrukcii Cirkvi*. Časté používanie slov *budovať- vybudovať* v textoch má veľký význam, pretože vyvoláva dojem poslania, ktoré Ukrižovaný zveril Františkovi v San Damiano: Je súčasne charakteristickým znakom františkánstva a jeho osobitného cirkevného rázu. František a jeho synovia prijali od Pána dar začleniť sa do živého tkaniva Božieho ľudu, aby sa týčil vo svete a prebýval v ňom ako «univerzálna sviatosť spásy».

Poslanie svetských františkánov sa nedá definovať tým, čo robia, ale len podstatou života «Vernosť vlastnej charizme, františkánskej i svetskej, a svedectvo úprimného a otvoreného bratstva je ich hlavnou službou Cirkvi, ktorá je spoločenstvom lásky. *Nech ich v ňom možno rozpoznať už pre samo ich bytie, z ktorého pramení ich poslanie*» (GK 100,3).

Záujmom Reguly, Konštitúcie a Rituálu je preto poukázať na skutočnosť autentického *cirkevného života* prispôbeného tomuto silnejšiemu a užšiemu putu, aké svetskí františkáni uzavreli prostredníctvom profesie s Cirkvou. Ide predovšetkým o *pojivo spoločenstva*; a toto je základný prvok Cirkvi, potvrdený na konkrétnej existenčnej úrovni deň čo deň. Povinnosť *svedčiť*, k čomu nás zaväzuje najprv krst a potom aj profesia, vyplýva z vnútornej podstaty Cirkvi, ktorá je spoločenstvom viery a lásky.

Ako Regula i Konštitúcie naliehajú na svedectvo, má neustále vštepovať bratom a sestrám Františkánskeho svetského rádu vedomie, že ich existenciu v Cirkvi môže zdôvodniť len autenticnosť života. Od kajúcich bratov a sestier sa žiada, aby neustále, vo všetkých okolnostiach života čo najviac dokazovali svoju vernosť Bohu, aby vydávali svetu svedectvo o svojej nádeji, aby svedčili neustále o svojej vernosti zmluve potvrdenej Cirkvou a bratstvom v okamihu skladania profesie.

Všetky charakteristiky tejto povinnosti: *byť svedkom poslania Cirkvi a ohlasovať Krista životom i slovami* a vyjadriť «svoj primárny apoštolát» «osobným svedectvom života», službou «*budovania Božieho kráľovstva v pozemských skutočnostiach*», ktoré sú vyjadrené v Regule, Konštitúciách a v Rituáli, prijímané a praktizované v plnom vedomí bohatstva na základe kresťanského svedectva, ktoré predstavuje tú najzákladnejšiu povinnosť Ježišových učeníkov.

II. ZÁVÄZOK PROFESIE

10. Zasvätenie

Formula profesie vo Františkánskom svetskom ráde znie:

Ja, M.M. pretože mi Pán dal tú milosť, obnovujem svoje krstné sľuby a *zasväcujem sa službe jeho kráľovstvu*» (Rituál II,31)

Ešte predtým «Úvodné poznámky» k Rituálu tvrdia:

«Poslaním prísľubu evanjeliového života je hlavne obnova krstného zasvätenia a krstných a birmovných sľubov. To znamená: *zasvätiť sa Bohu* v jeho ľude, so všetkými dôsledkami, ktoré z neho vyplývajú, s ohľadom na zjednotenie s Bohom a prijatie jeho spásonosného plánu, *prostredníctvom zasvätenia, ktoré sa uskutočňuje vo svete* » (14a).

V súvislosti s textami, ktoré sme si citovali vyššie, musíme spomenúť nejednoznačnosť pojmu *zasvätenie*, spomedzi viacerých možných významov tohto slova vyberá Rituál Františkánskeho svetského rádu len jeden. Tým chcel konkrétne poukázať na záväzok *darovať seba samého Bohu*. Rituál používa sloveso *zasvätiť* a pripisuje mu pritom význam *devovere*, čo znamená: venovať, oddať, darovať, rezervovať Bohu a len službe jemu nejakú vec či osobu. Samo sebou je jasné, že v kontexte Rituálu sa myslia osoby, ktoré sa majú napokon v plnej slobode a teda pri plnom poznaní, ponúknuť a darovať Pánovi.

Z tohto hľadiska je profesia úkonom, ktorým sa osoba vkladá do rúk (*mancipare = manus capere*) Božích a nechá sa ním viesť. Od istého momentu profesie už viac nepatrí sebe, ale ponúka sa a je pripravená (expropriata) k úplnej a bezpodmienečnej dispozícii Bohu. V sile tejto profesie sa človek stáva Božím vlastníctvom, preto je "svätým".

V skutočnosti však sloveso *consecrare* a substantívum *consecratio* poukazujú hlavne na akt, ktorým sa Boh ujíma osoby (tá sa mu totálne darúva na základe daru milosti, ktorou ju Boh priťahuje), otláča do nej svoju pečať a utvára z nej svoje výlučné vlastníctvo.

Hodnota zasvätenia sama osebe spočíva v zostupnom aspekte: *človek sa posväcuje, získava posvätenie od Boha*, ktorý ho ťahá k sebe a vnútorne ho premieňa, aby mohol žiť to, čo žiada nebeské kráľovstvo.

V Rituáli Františkánskeho svetského rádu nechýba tento aspekt (naznačili sme si to v prvej časti, keď sme hovorili o profesii ako o dare Ducha). Používa však sloveso *consecrare* a substantívum *consecratio* v zmysle slova *devovere* (venovať, rezervovať), a tým chce Rituál zdôrazniť, že profesia vo Františkánskom svetskom ráde znamená *zasvätiť seba samého* (reflexívny tvar – zasvätiť sa) k určitej úlohe, k určitému plánu, ktorým sa nechám pohltiť.

Plán, ktorému sa možno totálne odovzdať (zasvätiť) profesiou vo Františkánskom svetskom ráde je jasným Božím plánom a dôsledky, ktoré vyplývajú z tohto zasvätenia sa týkajú zjednotenia s Bohom, prijatia spásonosného plánu, služby kráľovstvu životom vo svete a pre svet.

Tieto myšlienky Rituálu sa prirodzene dopĺňajú s plánom života načrtnutým v Regule a Konštitúciách a skľbujú so záväzkom žiť po celý život podľa vzoru sv. Františka a zostať svetským bratom.

11. Profesia, Rozhodnutie Prísľub

"Tu sa dopĺňajú aj pojmy ako *profesia*, *rozhodnutie* či *spojenie 'prísľub evanjeliového života'*, ktoré sa nachádzajú v Reguli, Konštitúciách a v Rituáli Františkánskeho svetského rádu, aby poukázali na záväzok, aký na seba berú svetsíi františkáni pri slávení profesie..."

11.1 Profesia (*Professione*)

V taliančine je termín *profesia* podstatným menom. Zodpovedá latinskému koreňu *professio*, ktoré samo pochádza zo slova *profiteor*, zloženého zo slov *pro* a *fateor*.

Vnútrotný význam slova *profiteor* znamená – povedať nahlas, verejne, prehlásiť, urobiť prehlásenie, ale znamená aj sľúbiť, zaumieniť si a zaviazat' sa niekomu.

Táto vlastnosť oficiálnosti a verejného charakteru je rovnako vlastná aj substantívu, pretože profesiou sa myslí verejné prehlásenie niečoho a hlavne určitej myšlienky, názoru, pocitu, vlastnej príslušnosti k náboženstvu, ideologickému smeru a podobne.

Profesia (v tomto zmysle vyznanie) viery je prehlásením, navyše s určitou záväznou formuláciou (v katolíckom náboženstve *Krédo* či *Apoštolský symbol* či *Nicejsko-konštantinopolský symbol*), s pričlenením k určitej náboženskej komunite a v širšom zmysle je to svedectvo vlastných politických, morálnych či umeleckých presvedčení a pod.

Druhý význam slova *profesia* poukazuje na určitú intelektuálnu či manuálnu činnosť, ktorá má kontinuálny charakter a cieľ niečo získať. V širšom zmysle *profesia* naznačuje určitú pracovnú činnosť s určitými záväzkami a činnosťami, kým v užšom zmysle poukazuje na určitú intelektuálnu činnosť, vykonávaním ktorej sa získava diplom alebo nejaká osobitná kvalifikácia.

Špecifický uzus slova *profesia*, ktorá nás zaujíma viac, má pôvod v náboženskom živote. V tomto zmysle sa *profesiou* bežne myslí akt, ktorým pokrstený verejne a nastalo prijíma stav dokonalosti v súlade s evanjeliiovými radami, ktoré sa snaží zachovávať prehlásením troch sľubov čistoty, chudoby a poslušnosti (*profesia sľubov*) a stáva sa efektívnym členom rádu alebo náboženskej kongregácie. V rámci mníšskej literatúry sa termín *professio* používal aj pre rôzne «stavy života» a pre rôzne kategórie kresťanov, či už boli osobitným spôsobom zasvätení alebo nie. Termín *professio* sa teda používa aj pre «stav verejných kajúcnikov». Nechýba teda zmysel, ktorý poukazuje na kajúci Rád.

11.2 *Propositum* – vôľa, rozhodnutie

Propositum doslova znamená «niečo, čo stojí pred nami». Latinské sloveso *pro-ponere*, z ktorého pochádza slovo *propositio* znamená «položiť predtým», «položiť pred niečo/niekohto». Všeobecne sa slovom *propositum* chápe vôľa zameraná vykonať niečo, správať sa určitým spôsobom. V pôvodnom zmysle *propositum* sa rovná intencii, plánu, projektu. Stáva sa to aj pri rôznych latinských vydaniach Biblie, kde sa *propositum* prekladá aj ako plán (zámer, projekt) spásy.

V dobe prvého mníšstva sa pod termínom *propositum* chápalo stále rozhodnutie prijímať a zachovávať určitý spôsob života. Počas stredoveku sa užívali výrazy ako *regulare propositum* (riadne rozhodnutie vôle), *propositum sacrae religionis* (zámer posvätného zasvätenia), *propositum monachorum* (rozhodnutie mnícha) a pod. Stredoveké *propositum* špecificky – či už osamote alebo v komunite – predstavuje vôľu rozhodnúť sa pre stav rehoľného života a v tomto zmysle sa používa v mnohých príslušných dokumentoch aj v kajúcom ráde.

Substantívum *propositum* ponúka pohľad, ktorý je dôležitý: slobodné rozhodnutie človeka, pričom nevylučuje aspekt nezištného povolania zo strany Boha.

11.3 *Prisľub*

Latinské slovo *promittere* samo osebe znamená poslať dopredu, poslať von. Nadobúda teda význam slova nechať výjsť, vyniesť von, rozliať, vyroniť a nechať podrásť. V prenesenom zmysle by znamenal niečo ako ponúknuť nádej; a z tohto významu potom vychádza bežný úzus slova

prísľubiť, zaviazat' sa a ubezpečiť, garantovať, prísľubiť sľubom, zložiť sľub a pod. Dnes slovo *prísľub*, *sľub* bežne poukazuje na slobodný, slovom vyjadrený záväzok, ale aj s určitou legálnou formou. Ide o prísľub pred inými ľuďmi, že niečo urobíme alebo darujeme.

Sväté písmo často hovorí o *prísľuboch*; biblické zjavenie sa však zriedkavejšie vzťahuje k prísľubom človeka, ale skôr k *Božím prísľubom*, ktoré sa naplnili v Ježišovi Kristovi. Z hľadiska biblickej perspektívy termín *prísľub* zdôrazňuje totálnu suverenitu, s akou sa Boh rozhodol pre svoj ľud, s akou ospravedlnil ľudí prostredníctvom viery v Ježiša Krista, s akou im daroval život, svojho Ducha atď. Čiže v kontraste k tým veriacim, čo si myslia, že to všetko dosiahnu skutkami podľa zákona. Ježišovo poslanie bolo práve naplnením Božích prísľubov.

V dejinách rehoľného života sa termín prísľub častejšie používal k vyjadreniu záväzku niekoho, kto sa rozhodol zaviazat' mníšskymi alebo rehoľnými záväzkami. Takto napr. v benediktínskej regule predstavuje pojem *promissio* a sloveso *promittere* definitívny mníšsky záväzok, ktoré dnes nazývame "profesiou" a "doživotnými sľubmi".

Aj svätý František a Klára pripisujú takýto význam a hodnotu slovesu *promittere*. V spisoch svätého Františka nenájdeme termín profesia a ani substantívum *promissio*; František spája však slovo prísľubiť s polušnosťou, s evanjeliom, Regulou, s chudobou v tom zmysle, že predmetom prísľubu je poslušnosť, chudoba, evanjelium i Regula. To isté nastáva aj u sv. Kláry, ale na rozdiel od Františka, Klára hovorí aj o profesii.

Dnešná perspektíva, vo vzťahu k hodnote a významu sľubu, je odlišná od tej vtedajšej. Dnes rozlišujeme medzi rehoľným sľubom a profesiou, hoci profesia sa dotýka zachovávania evanjeliových rád. Sľub či prísľub má menší význam ako rehoľná profesia; prísľub chápeme skôr ako akt prísľubu nejakému inštitútu a nie ani tak Bohu. Preto z neho nevyplýva nejaké zasvätenie. Zaväzoval by na základe *vernosti* a nie na základe *zbožnosti*.

Evidentne nie všetci súhlasia s touto interpretáciou, hoci z hľadiska právnej hodnoty sa rozlišuje medzi prísľubom a rehoľným sľubom, čiže rehoľnou profesiou. Avšak aký význam môžu mať prísľuby, ktoré nie sú určené Bohu, ale ľuďom, ak sa tie isté sľuby týkajú evanjeliových rád? Čistota, chudoba a poslušnosť nie sú sľubmi a záujmy pre človeka, sú vždy určené Bohu, skladáme ich *pre Boha* a preto sú vždy "rehoľnými". Zachovávanie týchto sľubov si vždy žiada vernosť – nielen voči ľuďom, ale voči Bohu; preto ide vždy o *rehoľnú vernosť*.

Z tohto dôvodu II. vatikánsky koncil uprednostnil obmenu terminológie. *Lumen Gentium* hovorí o «sľuboch alebo o iných, svojou povahou podobných záväzkoch» (LG 44), pričom pod týmto termínom «posvätný záväzok» chápe aj sľuby a prísľuby zložené v sekulárnych inštitútoch.

12. Hodnota profesie v OFS

Len zopakujem, že prísľub, rozhodnutie a hlavne profesia sa vo všeobecnosti používajú pre označenie záväzku veriacich (*christifideles*), ktorí sa zaväzujú pred Bohom a Cirkvou sľubami poslušnosti, chudoby a čistoty. Tie sa zložia v inštitúte zasväteného života, ktorý kanonicky schválila príslušná cirkevná autorita (CIC, kan. 573,1-2) a platí preto, že význam týchto termínov z rehoľného života je veľmi podobný významu v legislatívnej a liturgickej oblasti Františkánskeho svetského rádu.

V Regule, Konštitúciách a Rituáli Františkánskeho svetského rádu tieto termíny poukazujú na záväzok zachovávať evanjelium v šľapajach sv. Františka, záväzok uzavretý pred Bohom a Cirkvou, ktorý vyslovia veriaci laici (ženatí alebo slobodní) a členovia svetského kléru. Tak jedni ako aj druhí nie sú inak viazaní sľubom poslušnosti, chudoby a čistoty, ani sa nimi nezaväzujú. Chcú práveže žiť v spoločných podmienkach a svetskom stave.

Jazyk, ktorý sa používa v Regule, Konštitúciách a Rituáli, jeho obsah nepredstavuje nejakú

novotu. Veď samotná legislatíva Františkánskeho svetského rádu a všetky pramene, ktoré sa ho týkajú, vždy používali termíny *prísľub*, *rozhodnutie (propositum)*, *profesia*. Memoriale Propositi hovorí niekoľkokrát o *promissio*, *promittere*. V názve druhej kapitoly Supra Montem sa nachádza termín *profesia*, ale text tejto kapitoly sa navracia k terminológii z *Memoriale Propositi*. V ňom sa vša tak ako aj v *Supra Montem* pod termínom *promissio* chápe ozajstná *profesia*, ktorou po skúške, obliečke a roku skúšky začína iniciácia do Rádu. Štyri prvky iniciácie, o ktorých sme sa zmienili, sú spomínané aj v Memoriale, aspoň na začiatku roku 1228 a nachádzame ich aj vo všetkých regulách františkánskych kajúcnikov 13. storočia, hoci s rôznymi obmenami spôsobenými odlišnými okolnosťami. Tento postup čo sa týka kandidátov pre život v bratstve nebol výnimočným znakom františkánskych kajúcnikov; skôr verne odzrkadľuje mentalitu tohoto obdobia ako cirkevnú legislatívu, ktorá platila pre všetkých “rehoľníkov”.

Keď skončí skúšobný rok, *profesia* znamená definitívny a kanonický vstup do bratstva, preto sa z neho nedá vystúpiť, iba v prípade prestupu do schváleného “rehoľného” rádu. Tento predpis sa nachádza v legislatíve všetkých súčasných rehoľných hnutí a ukazuje úctu voči Regule niektorého inštitútu, ale aj k samotnému životu, ktorý sa v ňom žije za podpory Reguly. Závazky zo sľubu-profesie trvajú však po celý život, môžu narastať čo do intenzity.

To, čo sme si práve povedali o prvotnej legislatíve Tretieho františkánskeho rádu nám umožňuje objaviť základné momenty profesie kajúcich bratov a sestier. Profesia predstavuje teda:

- a) zmluvný záväzok pred Bohom;
- b) záväzok zachovávať formu života a Regulu;
- c) definitívne začlenenie do bratstva.

Rovnaké momenty sú konštitutívne aj pre rehoľnú profesiu a to potvrdzuje, že *propositum vitae* či *promissio* svetských františkánov sa rovná rehoľnej profesii. Z toho vyplýva, že aj keď nejde o rehoľný rád v úzkom zmysle slova, vlastnosť “rádu” Františkánskeho svetskému bratstvu bytostne prislúcha. Ak sa na jednej strane v tomto ráde nevyžaduje ani spoločný život ani sľuby, na druhej strane samotný “kajúci rád” má regulu schválenú Svätou stolicou, noviciát a nezmazateľnú profesiu: je to teda *rehoľný rád v širšom zmysle* alebo ináč povedané *svetský rád*.

Z toho vyplýva, že pôvodní františkánski kajúcnici neboli “laikmi” či obyčajnými veriacimi; boli to “svetskí rehoľníci” a ako takí prislúchali k cirkevnému stavu. “Laik” je vlastne protikladom “klerika”, kým “svetský františkán” je protikladom “regulovaného” brata. “Svetský františkán” žije v *saeculum* (vo svete), či je laikom, klerikom alebo rehoľníkom. Kým “Regulovaný” žije v kláštore alebo v komunite či niektorej komunite spojenej s Cirkvou. “Regulovaný” laik môže byť buď *rehoľníkom* alebo *klerikom*.

Františkánsky svetský rád si počas stáročí nielen neudržal terminológiu pôvodnej legislatívy (*promissio*, *promittere*), ale postupne začal podľa schválenej Reguly uprednostňovať pre záväzok evanjeliového života termín *profesia*.

Na základe toho môžeme vydedukovať, že počiatočné silné presvedčenie, podľa ktorého bol sľub kajúcich bratov a sestier ozajstnou profesiou, neustále žilo v povedomí Františkánskeho svetského rádu. Toto jasné povedomie sa nielen nezakalilo, ale s ešte väčšou silou a jasom pretavilo do Reguly Pavla VI. a konštitúcií, ktoré boli následne schválené Kongregáciou pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života. A prejaví sa aj na Rituáli – rovnako potvrdenom Kongregáciou pre sviatosti a Božský kult.

Na základe toho môžeme v krátkosti zhrnúť: Ako sa zdá –význam pojmu *profesia* nemožno chápať jednoznačne. Nemôžeme ho teda ho spájať výlučne (či prevažne) s rehoľnou profesiou. Pojem profesie sa chápe analogicky, pritom ľubovoľne rehoľnú profesiu považuje za *analogatum princeps* a ostatné profesie (spolu s profesiou svetských františkánov) za *analogata secunda*.

Z dejín významu slov *profesia*, *sľub-prísľub*, *rozhodnutie*, keď myslíme na dejiny laických hnutí – ako napr. svetského františkánstva – je evidentná jedna vec: že toto *specificum* profesie nie je

nikdy utvorené *sic et simpliciter* sľubom poslušnosti chudoby a čistoty.

Termín profesia predstavuje širšiu kategóriu, ktorá sa musí špecifikovať pri konkrétnom prípade. Neexistuje profesia ako taká, ale existuje len profesia v niektorej rehoľnej inštitúcii, ktorá môže byť „rehoľná“ v prísnom zmysle (Inštitúty zasväteného života) alebo svetská/sekulárna a/alebo laická. Profesia vo Františkánskom svetskom ráde nadobúda dôstojnosť *slávnostného a rehoľného záväzku*, ktorý sa uzatvára s Bohom a Cirkvou a ktorý nemožno považovať za menej významný ako sú záväzky, aké skladajú „rehoľníci“ – ak si uvedomíme, že obidve profesie sa obsahovo od seba líšia. Toto však korení len v mnohotvárnej činnosti Božej milosti a rozličnosti chariziem.

Na druhej strane, keď Cirkev schvaľuje na základe svojej apoštolskej autority legislatívu, ktorú v priebehu stáročí Františkánsky tretí rád získal, stále uznáva a potvrdzuje vedomie samotného rádu ako profesie vo Františkánskom svetskom bratstve. Františkánsky svetský rád je „pravým laickým rádom, *Ordo veri nominis*“, ktorý ponúka „školu celostnej kresťanskej dokonalosti“, podobne ako ostatné rehoľného inštitúty. V tomto „ozajstnom, pravom ráde“ sa skladá „ozajstná profesia“. Tá sa síce líši čo do obsahu (ako sľuby) od profesie, ktorú skladajú rehoľné inštitúty v striktnom slova zmysle, no hodnotou sa jej úplne vyrovná.

13. Sľub evanjeliového života

Význam termínov, ktoré sme doteraz preberali, kladie do nového svetla osobný aspekt: *profesia* je akt, ktorý sa dotýka osoby v jej totalite i plnosti jej schopností. Priamo sa ním poukazuje na nevyhnutnosť ľudskej vôle, pretože profesia či prísľub, rozhodnutie obsahujú voľbu, silné rozhodnutie a záväzok. Prvou definíciou profesie by mohlo byť toto: profesia je *osobný záväzok*. Na takýto záväzok neustále poukazujú texty z Reguly, konštitúcií i Rituálu Františkánskeho svetského rádu.

Už od začiatku Regula hovorí, že Františkánsky svetský rád « sa ukazuje ako organická jednota všetkých katolíckych bratstiev roztrúsených po celom svete, otvorených pre všetky vrstvy veriacich, v ktorých bratia a sestry, pod vedením Ducha dosahujú dokonalosť lásky v sekulárnom stave, sa profesiou *zaväzujú žiť evanjelium* podľa vzoru sv. Františka a vďaka tejto Regule, potvrdenej Cirkvou”. Regula a následne aj konštitúcie častejšie spomínajú ten istý pojem, keď tvrdia, že záväzok prijatý a potvrdený v akte profesie je existenciálnym, čiže konkrétnym *záväzkom života*. Dotýka sa celého ľudského bytia i konania: neviaže sa na konkrétny okamih, pretože ide o *život ameraný na evanjelium*. Evanjelium tak profesiou stvára život svetského františkána a zaväzuje ho zachovávať evanjelium: profesia predstavuje „vôľu žiť evanjelium” (Rituál 14b).

14. V šľapajach sv. Františka

Druhý moment, ktorý vyznačuje profesiu vo Františkánskom svetskom ráde nevyhnutne poukazuje na sv. Františka. Svetskí bratia sľubujú žiť evanjelium na spôsob sv. Františka, nasledujúc jeho šľapaje, podľa jeho príkladu a poučenia, ktoré sú dnes obsiahnuté v Regule Františkánskeho svetského rádu.

Nie náhodou sa snaží zdôrazniť, že svetskí františkáni chcú žiť evanjelium *na spôsob sv. Františka* a na základe Reguly, ktorú schválila Cirkev (*Regula* 2; *GK* 1.3; 8,1).

Profesia vo Františkánskom svetskom ráde má teda svoju vnútornú štruktúru. Stojíme pred obrazom, osobitnou perspektívou, z ktorej vyplýva, že život svetských františkánov závisí od evanjelia na základe inšpirácie a skúsenosti Františka z Assisi, ktorý ho už od začiatku svojho obrátenia za normu svojho života a svojho konania.

Treba však upresniť, že Františkovým zámerom bol návrat k *Ježišovmu evanjeliu*. Každé františkánske povolanie je teda *evanjeliovo-františkánske povolanie*. Nie žeby Františkova skúsenosť túžila zatieniť evanjelium, ale preto, že Františkova interpretácia evanjelia spočíva na zviditeľnení evanjelia. Pre františkánov to znamená nasledovanie Františka - tak ako on nepoznať

inú Regulu, iný život ako Ježišovo evanjelium, pretože na počiatku nášho povolania tkvelo Františkovo evanjeliové podanie.

Evanjeliové podanie sa rozpínalo aj na Regulu Františkánskeho svetského rádu, na “túto Regulu” (a nie inú), nakoľko bola “schválená Cirkvou”. Svojím najvyšším schválením si Cirkev osvojuje Regulu Františkánskeho svetského rádu (Regula prislúcha Cirkvi; je to *res Ecclesiae*) a svojou autoritou ju ponúka svetským františkánom. Takýmto spôsobom predáva samotným svetským františkánom evanjelióvú zvesť spásy a navrhuje evanjeliové (slová), ktoré sú pre veriacich Duch a život.

Pre tých, čo skladajú profesiu vo Františkánskom svetskom ráde s cieľom “dosiahnuť dokonalosť lásky vo vlastnom svetskom stave” (Regula 2) nie je František dobrovoľný, ale vzor a záväzok. Toto všetko evidentne závisí od spôsobu, ako chápeme a žijeme františkánske povolanie. Ozajstné povolanie zasahuje celú bytosť človeka, ktorá sa stáva podstatou tejto osobnej podstaty človeka a to natoľko, že individuum sa nemôže samo zadefinovať ináč: môže povedať len to, že je povolaný a v osobitnom prípade ako povolaný k evanjelióvo-františkánskemu povolaniu.

Regula a konštitúcie nie sú len vonkajšími danosťami v živote svetského františkána, ale vo vzťahu k evanjeliu tvoria práve oni život svetského františkána. Mali by sme však skôr hovoriť o “živote”, než o Regule – teda prijímať toto úplné poňatie sv. Františka, pre ktorého život znamená zachovávať evanjelium nášho Pána Ježiša Krista.

Svojím spoločníkom a nasledovníkom (či už rehoľným či sekulárnym) nechcel prikázať nejaké normy, len im ukázal život vyvierajúci z evanjelia. Vo svojich spisoch František hovorí skôr o “živote”, než o Regule (“Toto je život evanjelia Ježiša Krista, ktorú si brat František vyžiadal od pána pápeža Innocenta, aby mu ju udelil a potvrdil” *Nepotvr. Reg*; FF 2) a keď hovorí o Regule, často pridáva Regula a život (Regula, FF 75).

Pre Františka je jedinou Regulou evanjelium, ktoré treba žiť a nasledovať celé a pritom doslovne. Z toho vyplýva obsah Reguly OFS: «Regula a život svetských františkánov je toto: zachovávať evanjelium nášho Pána Ježiša Krista nasledovaním príkladu sv. Františka, ktorý urobil Krista inšpirátorom a stredobodom svojho života s Bohom a s ľuďmi» (Regula 4).

Na záver si spomeňme, že Profesia vo Františkánskom svetskom ráde ako prísľub evanjelióvého života v šľapajach sv. Františka nám kladie pred oči radikálny, jasný a radostný spôsob, akým František počúva evanjelium a snaží sa ho zachovávať.

15. Evanjeliový život nasledovaním Krista

Úvodné poznámky v Rituáli pre Františkánsky svetský rád začínajú týmito slovami:

« Mnoho mužov a žien, slobodných i ženatých, množstvo členov diecézneho kléru Boh volá nasledovať evanjelióvú cestu dokonalosti podľa príkladu a spôsobu Františka z Assisi (...) zložiť sľub nasledovania Ježiša Krista a žiť evanjelium v bratstve tým, že vstúpia do svetského františkánskeho rádu... » (Úvodné poznámky, č. 1).

Rituál spája *nasledovanie Krista* s evanjelióvym životom, pretože dôvodom, prečo treba zachovávať evanjelium je práve nasledovanie Ježiša. Práve Františkovo charizmatické vnuknutie je vysvetľuje, prečo závisí *nasledovanie Krista* od zachovávania evanjelia. František spoznáva Krista a zakúša ho prostredníctvom evanjelia, ako to robí aj Cirkev, keď pod vedením Ducha Svätého poznáva Krista a s vierou prijíma jeho slová i činy.

Aj evanjelium je teda *sprostredkované, dokonca* je to sviatosťné sprostredkovanie, pretože nám ponúka Kristovu prítomnosť.

František ešte niekoľko stáročí pred II. vatikánskym koncilom pocítil v evanjeliu prítomnosť

Ježiša Krista. Žil v živom povedomí toho, že Pán k nemu priamo hovorí: nie v *časе a prietore*, ale prostredníctvom biblického slova. V tomto slove František uzrel pokračovanie Vtelenia Slova, ktoré mu zjavuje Božiu vôľu i pravdu. Pre Františka však pravda evanjelia nie je niečím, čo sa dá poznať. Je to *živá osoba, ktorú treba nasledovať*, prežívať s touto osobou - s Kristom celý život. Preto sa František nechcel pri zakladaní bratstva opierať o predchádzajúce reguly. Prijatím evanjelia prijíma samotnú osobu Krista, ktorý k nemu hovorí a pozýva ho k bezhraničnému nasledovaniu.

Zmysel nasledovania takto nadobúda pre Františka maximálnu konkrétnosť. Podľa Františka je to nasledovanie *Kristovej chudoby*; nasledovanie *Kristovej pokory*; nasledovanie *Kristovho života*; nasledovanie *Kristových prikázaní*; nasledovanie *Kristovho učenia*; nasledovanie *Kristovej vôle*; nasledovanie *Kristovej dobroty*; nasledovanie *ducha Písma*; o nasledovanie Dobrého pastiera; *Kristových šľapají*. Tento posledný výraz má pre Františka osobitný význam. Našiel ho v Prvom liste sv. Petra, no František z neho vybral predovšetkým nevyhnutnosť *nasledovať Kristove šľapaje*, pretože „Kristus trpel za vás a zanechal vám príklad, aby *ste kráčali v jeho šľapajach*“. Význam nasledovania sa teda sústreďí na udalosť pre výnimočnosť Ježišovho života: utrpenie a smrť Pánovho služobníka, ktoré podstúpil neprávom pre spásu sveta.

Tak ako pre Petra, aj pre Františka *nasledovať Krista* neznamena rozoberať postoje a gestá Pánovho pozemského života, ale skôr postaviť celý svoj život na evanjeliových požiadavkách, napodobňovať a uskutočňovať skutky Boha, ktorý sa ponížil až na smrť na kríži – pre spásu sveta.

16. Nasledovať kvôli pripodobneniu

František postúpil pri nasledovaní Pánovho života, pri odrážaní Kristovho obrazu až do tej miery, že pred očami ostatných vyzeral ako „nový Adam“. Ľud ho vzýval ako „nového človeka, ktorý prišiel z iného sveta“ (*ICel* 36; FF 383).

Prví Františkovi životopisci často používajú niektoré termíny, ktoré poukazujú na *podobu (formu) s Kristom*, akú získal jeho nasledovaním a ktorú chcel vtlačiť do seba a nachádzať u ostatných bratov. Vyskytujú sa v týchto životopisoch rôzne termíny ako *pretvoriť sa, pripodobniť sa, obnoviť sa, utvoriť sa* (*transformare, conformare, reformare, formare*) v zmysle stvárnenia a sebazvedávania. No najviac používaným termínom je termín *pripodobnenie (conformatio)* sa Kristovi „vo všetkom“ (*Kvietky* XIII; FF 1841), hlavne v utrpení.

Františka viedla jedna hlavná myšlienka, jedna neodohratelná túžba, neustály zámer: *premeniť sa natolko v Krista, až sa mu pripodobní*. Nasledovanie z lásky nemá za cieľ nič iné ako „pripodobniť sa Kristovi“ (*cristificazione*) a ústi v *premene milujúceho na obraz milovaného* (*LM* XIII, 2; FF 1224). František bol «naozaj totálne zamestnaný Kristom. Ježiša niesol v srdci, mal ho na perách, v ušiach, na očiach, v rukách, vo všetkých ostatných údoch svojho tela... Kedykoľvek, keď sedel pri stole, keď počul, predniesol alebo si pomyslel na meno Ježiš, zabudol ihneď na telesný pokrm...» (*ICel* 115; FF 522).

A tak sa František plne pripodobnil Kristovi. Naplno si ho uvedomuje, až jedného dňa bude môcť svojmu bratovi, ktorý ho povzbudzoval k čítaniu Písma povedať: «Čo sa mňa týka, už som si zapamätal toľko z Písma, že mi to pri rozjímaní a uvažovaní úplne stačí. Viac nepotrebujem, lebo *poznám Krista, chudobého a ukrižovaného* » (*2Cel* 105; FF 692).

Toto je okúsenie Kristovho tajomstva, vnútorný podiel vyplývajúci z lásky, a ten nachádza svoj vrchol pri čoraz intenzívnejšej skúsenosti na Laverne, po ktorej sa „naozaj na Františkovi zjavil obraz kríža a utrpenia nepoškvrneného Baránka, ktorý zmyl hriechy sveta: zdalo sa, akoby bol práve sňatý z kríža, ako by ruky a nohy boli prerazené klincami a pravý bok bol prebodnutý kopijou. » (*ICel* 112; FF 516).

17. Kristus, kniha života

Vo svetle predchádzajúcich úvah chápeme slová z Reguly Františkánskeho svetského rádu, keď tvrdí, že sv. František z Assisi urobil «Krista inšpirátorom a centrom svojho života s Bohom a ľuďmi». Je to povzbudenie pre tých, čo skladajú profesiu vo Františkánskom svetskom ráde, aby konali podobne.

Regula nám však ponúka nádherné kristologické posolstvo, svojím jasom osvecujúce život tých, čo sa prostredníctvom profesie zaväzujú zachovávať sväté evanjelium a nasledovať Ježiša, zotrvať v živom spoločenstve s Kristom. Ten sa bez šomrania, dobrovoľne vydal do rúk smrti a po svojom utrpení vstúpil do Otcovej slávy. Naozaj, «Kristus, láskyplný dar Otca, je cestou k Nemu, je pravdou, v akej nás Duch Svätý vyučuje a je životom, ktorý prišiel dať v plnosti» (73),

Toto podivuhodné tvrdenie zo začiatku Reguly musí vo svetských bratoch a sestrách vzbudiť plnú kontempláciu lásky – “láskyplného daru Otca” – musí stále nasmerovať náš pohľad k Ježišovi, musí neustále preverovať náš život prostredníctvom konfrontácie s Tým, ktorý je cestou, pravdou a životom.

Tak ako pre Františka, aj pre svetských františkánov sa nasledovanie Krista rodí z lásky k Nemu, z totálnej a radikálnej lásky, ktorá nás núti nasledovať milovanú osobu a vedie k jednote pripodobňujúcej nás milovanému. Regula nám predkladá presne tento program, keď v 10. kapitole hovorí:

“Zjednotení s vykupiteľskou poslušnosťou Ježiša, ktorý vložil svoju vôľu do Otcových rúk, nech verne plnia svoje stavovské povinnosti v rozličných okolnostiach života. Nech nasledujú chudobného a ukrižovaného Krista ako jeho svedkovia i v ťažkostiach a prenasledovaniach”.

Na Regulu nadväzujú konštitúcie, ktoré preberajú túto kristologickú a paschálnu výzvu a dostávajú sa aj k bonaventúrskej téme Krista - “knihy života”. Profesia vo Františkánskom svetskom ráde znamená nechať sa učiť v Kristovej škole, lebo ten “je knihou Múdrosti, napísanou v Otcovom vnútri, nakoľko Kristus je umením (poznáním) všemohúceho Boha. Táto kniha je ale napísaná aj navonok, keďže Kristus sa stal telom” (sv. Bonaventúra).

Veru:

“Kristus chudobný a ukrižovaný, víťaz nad smrťou a zmŕtvychvstalý, najväčší prejav lásky Boha k človeku, to je »kniha«, z ktorej sa bratia, podobne ako František, učia, prečo a ako žiť, milovať a trpieť. V ňom odhaľujú hodnotu protikladov spravodlivosti a zmysel ťažkostí a krížov života každého dňa. V ňom môžu prijímať vôľu Otca aj v najťažších okolnostiach a žiť životom vo františkánskom duchu pokoja, odmietať každé učenie, ktoré sa protiví dôstojnosti človeka” (GK. 10).

Na záver treba povedať, že pre svetských františkánov nasledovať Krista a pripodobniť sa mu znamená prisľúbiť zachovávanie evanjelia podľa vzoru sv. Františka – žiť do hĺbky všetky požiadavky evanjelia, až do konca. Žiť teda až na smrť a otvoriť sa prisľubom, ktoré nám ohlasuje toto evanjelium.

18. Profesia v OFS a evanjeliové rady

Už sme sa zmienili o tom, ako sa pojmy *profesia*, *rozhodnutie*, *prisľub* vzťahujú na rehoľníkov, ktorí svojou profesiou verejne a trvalo prijímajú stav dokonalosti v súlade s evanjelióvymi radami a tie sa zaväzujú zachovávať tri sľuby čistoty, chudoby a poslušnosti.

Svetskí františkáni neskladajú sľuby, ale plánujú vlastný projekt života svetských františkánov. Regula a konštitúcie im ukazujú, akú cestu sebaodumierania (*via ascetica*) si majú zvoliť, aby žili podľa formy svätého evanjelia – cestu “evanjeliových rád” – majú byť poslušní, chudobní a

disponibilní pre lásku.

Základná legislatíva Františkánskeho svetského rádu poukazuje na učenie II. vatikánskeho koncilu o tom, ako majú všetci veriaci kráčať cestou svätosti:

«Svätosti Cirkvi sa napomáha aj rozmanitými radami, ktoré Pán odporúča v evanjeliu zachovávať svojim učeníkom» (LG 42c).

Koncil hovorí o mnohorakých radách a tie netreba priamo stotožňovať s tromi radami, ktoré rehoľníci sľubujú v profesii. Všetci Pánovi učeníci sú vlastne pozvaní k dokonalej láske; všetci musia prijímať prikázanie lásky. Evanjeliové rady nachádzajú svoj prirodzený kontext vo vnútri “prikázania”, v bezhraničnom priestore lásky, kde sa nevyhnutne zrodili, aby získali charakter povinnosti a požiadavky. Evanjeliové rady majú vyjadriť určitý elán – onen veľmi intenzívny dynamizmus lásky zaodetý do konkrétnej a existenčnej voľby, ktorá presahuje hranice prikázaní: “nenaplní príkaz lásky ten, kto nechce milovať Boha viac ako ho miluje” (Svätý Tomáš).

Nesmieme však zabudnúť na fakt, že dialóg medzi Regulou a konštitúciami Františkánskeho svetského rádu o evanjeliových radách je sklbený klasickou trojicou poslušnosti, chudoby a čistoty srdca (porov. *Regula* 10-12; *GK* 10; 12,2; 15), pretože podľa logiky všeobecného povolania k svätosti život podľa týchto troch evanjeliových rád je daný všetkým Pánovým učeníkom: každý podľa osobitosti svojho vlastného stavu, je pozvaný ku *nasledovať Krista*, aby nadobudol jeho myšlienky a nasledoval jeho šľapaje.

Regula a konštitúcie nerozmýšľajú abstraktne o poslušnosti, chudobe a čistote srdca, ale pozorným a láskyplným pohľadom obráteným ku Kristovi.

Aj svetskí františkáni - ako ich Otec a zakladateľ, sú pozvaní vtlačiť do svojho srdca Krista a vnútorne sa mu pripodobniť.

Legislatíva Františkánskeho svetského rádu je hlboko zladená s Františkovou skúsenosťou a závisí od nej, pretože povolanie svetských františkánov závisí od Františkoveho povolania.

Z toho teda vyplýva, prečo sa tieto tri rady zakladajú na evanjeliom blahoslavenstva o chudobe a prečo nastal návrat k terminológii charakteristickej pre Chudáčika (Poverello). Takýto život znamená *sebazrieknutie* (expropriatio), život v chudobe. Chudoba nás vedie k slobode a sloboda nám dáva schopnosť neustále širšej a hlbšej lásky. Práve na základe tejto *úplnej disponibilnosti* spočíva požiadavka *žiť evanjeliové rady* aj vo svetskom kresťanskom živote. Pripravenosť vo vnútri obsahuje ducha i najhlbší obsah panenstva, chudoby a poslušnosti. Predpokladá a znamená lásku ku Kristovi, väčšiu než k sebe samému, väčšiu než všetky veci a osoby, lásku vždy, za každých okolností a bez nejakých výnimiek: v nej nie je priestor pre dišpenzy či úľavy. Pri tejto úplnej disponibilnosti neexistujú rôzne stupienky, pretože viera v Krista, čiže disponibilnosť voči všetkému, znamená niečo absolútne vážne.

19. Pôvodná kajúca identita

Evanjeliová zvesť sa otvára výzvou k obráteniu: “Naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľovstvo. Kajajte sa a verte evanjeliu” (Mk 1,15).

Kajúci rozmer tvorí jadro evanjelia, je nevyhnutný k evanjeliómu životu.

Z tohto dôvodu sa svetskí františkáni svojím prísľubom evanjelióveho života zaväzujú žiť kajúci život na základe svojej pôvodnej charizmy. Ako sme si už povedali, sľubujú žiť evanjelium *podľa formy sv. Františka* a prostredníctvom *tejto Reguly*, ktorú schválila Cirkev (*Regula* 2; *GK* 1,3; 8,1).

No «táto regula nahrádza *Memoriale Propositi* (1221) reguly schválené predošlými pápežmi (Gregorom IX., Mikulášom IV. a Levom XIII.) a prispôsobuje Františkánsky svetský rád potrebám a očakávaniam svätej Cirkvi a zmeneným podmienkam súčasnej doby. Jej výklad prislúcha Svätej stolici. Generálne konštitúcie a partikulárne stanovy ju uvedú do života» (*Regula* 3).

Tento text ukazuje nadväznosť aktuálnej Reguly na predchádzajúcu legislatívu OFS: Regula sa situuje do plodného riečiska monoteizmu dejín Františkánskeho svetského rádu a hlavne sa spája s pôvodným vnuknutím tohto hnutia, vyjadreného v “nových zákonoch kajúcnosti” (LM 6; FF 1073), ktoré ustanovil František. Veľmi pravdepodobné je, že tieto “nové zákony” sa vo všetkom alebo aspoň sčasti zhodujú s Františkovým *Listom veriacim*.

Práve vďaka týmto “novým zákonom” sa aj penitenti pozdvihli zo stavu “priemernej dokonalosti” (Julián zo Špajeru, *Život sv. Františka*).

Z tohto dôvodu bol namiesto prológu do novej Reguly pod názvom “Povzbudenie sv. Františka bratom a sestrám kajúcnikom” vložená *prvá verzia (recensio prior)* práve tento *List všetkým verným kresťanom*, ktorý môžeme odôvodnene považovať za inšpiratívny a konštitutívny zdroj celej tradície a spirituality OFS.

V oboch verziách tohto Listu (v *prvom* ale aj *druhom* vydaní) František žiada od laikov, aby ho nasledovali s vytrvalosťou a ako bežnú súčasť života, radikálnym spôsobom života. Usiluje sa dosiahnuť u týchto veriacich obnovu *života podľa formy svätého evanjelia*.

Zriedkakedy sa františkánska forma života spájajúca menších bratov, “chudobné ženy” a “kajúcich bratov a sestry” predstavuje tak jasným, komplexným a obširným spôsobom - ako to vidíme v tomto *Liste*. Dielom Pánovho Ducha sa radikálne menia čisto pozemské hodnoty ľudského života v spoločnosti na spoločenstvo kresťanov, vďaka slovám na hore a vďaka evanjeliu. František žiada od tých, čo ho nasledujú, bez výnimky, radikálny život podľa evanjelia, život proti prirodzenosti. S prekvapivou nenútenosťou kladie namiesto “ducha a tela”, teda na miesto ľudského ja: egoistického, autoritárneho ja, teda miesto tohto všetkého kladie “Pánovho ducha”. Čo znamená myslieť, chcieť, žiť a konať čisto podľa evanjelia.

Tou formou života pre Františka je “metánoia”, čiže “agere poenitentiam” (konať pokánie)! Toto je prameň pokáania vo františkánskom zmysle. Svetskí františkáni sú teda:

“Svojím povolaním spojení ako bratia a sestry kajúcnici a sú pobádaní dynamickou silou evanjelia. Preto musia prispôbiť svoje myšlienky a skutky myšlienkam a skutkom Kristovým radikálnou vnútornou zmenou, ktorú samo evanjelium nazýva »obrátением«. Ľudská krehkosť vyžaduje, aby sa toto obrátenie dialo každodenne.

Na tejto ceste obnovy je sviatosť zmierenia výsadným znakom Otcovho milosrdenstva a prameňom milosti” (*Regula* 7).

20. Sekulárnosť

Perspektíva evanjeliových rád ako ju podáva Regula a konštitúcie, vo svetle Rituálu nemôže viesť k záveru, že terciáci sú rehoľníkmi vo svete. Svetskí františkáni sa teda nezaväzujú sľubami kvôli praktizovaniu evanjeliových rád.

Treba si všimnúť, že program evanjeliovej radikálnosti je určený pre všetkých kresťanov, kým rehoľníci sú povolaní, aby ho trvalo zviditeľňovali odlišným životom a zrieknutím sa niektorých ľudských hodnôt, aby sa mohli sústrediť na hodnoty plodiace samotný kresťanský život. Tieto hodnoty sú v podstate tým, k čomu sa musí Cirkve neustále vraciat, aby pochopila samu seba a zachovala vieru v seba ako tajomstvo.

Nenahraditeľná úloha rehoľníkov v Cirkvi sa vníma ako “znak”, kým rehoľné sľuby vyznačuje podstatná funkcia služby kresťanskému životu, ktorú práve treba považovať za “stav evanjeliovej rady”.

Aby sme sa vyhli prípadným dvojzmyselnostiam, Rituál Františkánskeho svetského rádu hovorí vyslovene o «zasvätení, ktoré sa prežíva vo svete» a o «vôli žiť vo svete a pre svet» (*Úvodné poznámky* 14a,d). Na druhej strane sa Regula už od začiatku zaoberá upresnením úlohy, ktorou chcú bratia a sestry Františkánskeho svetského rádu, pod vedením Ducha, dosiahnuť dokonalosť lásky:

osobitným svetským stavom (Regula 2).

Svetský stav či *svetskosť* a *svet* sú takto dvoma podstatnými súčasťami života pre pochopenie osobitnej identity členov Frantikánskeho svetského rádu a ich osobitného poslania, ktoré vyviera z profesie. *Svetskosť* vystihuje existenčný a sociologický stav: je to bytie vo svete na spôsob ľudských bytostí, v spoločenstve mužov a žien. Z tohto aspektu je sekulárnosť rozmerom, ktorý prislúcha ľudskej existencii, vo vzťahu k iným. Sekulárnosť sídli v celej spleti geografických, historických, kultúrnych a sociálnych vzťahov, v ktorej sa narodili a žijú. Sekulárnosť je pôvodnou skutočnosťou, ktorá nezávisí na slobodnej vôli jednotlivca: *sekulárnymi sa rodíme, nie stávame*.

Jestvuje však aj teologický rozmer sekulárnosti. V tomto zmysle je vedomým prijatím vlastného stavu, aby sa z neho stal “znak” a špecifické “miesto”, kvalitatívny rozmer vlastného povolania s prijatím tohto eschatologického “už a ešte nie” Krista a Cirkvi. Z tohto aspektu sekulárnosť vyplýva ako prijatie Božieho zásahu do ľudských dejín a jeho “vtelenia”. Vystihuje sa uznaním sveta (*saeculum*), v ktorom pôsobí Duch, aby boli všetky veci obnovené (re-capitulatio) v Kristovi. Na tejto úrovni sekulárnosť už nie je len pôvodnou danosťou, ale poukazuje na slobodnú voľbu toho, kto chce vo viere vložiť vlastný život do služby Božiemu kráľovstvu. Takto vlastný existenčný a sociologický status nadobúda teologickú hĺbku, stáva sa špecifickou cestou k realizácii a svedectvu o spásе. V tomto zmysle môžeme právom hovoriť aj o “sekulárnom stave, ktorý je zasvätený Bohu”, pretože je to práve tento stav, ktorý mu venujeme, vkladáme do jeho rúk ako nástroj, ktorým si môže poslúžiť a vyjadriť spása sveta.

Aj samotný svet nadobúda svoju teologickú hodnotu. Vo svetle *Gaudium et Spes* je svet «celou ľudskou rodinou so všetkými skutočnosťami uprostred ktorých žije; svet, javisko ľudských dejín, poznačený úsilím človeka, jeho porážkami a víťazstvami. Svet, o ktorom kresťania veria, že ho utvorila a udržuje láska Stvoriteľa; svet, čo síce upadol do otroctva hriechu, ale ktorý ukrižovaný a vzkriesený Kristus, zlomiac moc zlého ducha, oslobodil, aby pretvoril podľa úmyslov Božích a dosiahol svoje završenie» (GS 2).

Bytie a konanie laikov a svetských františkánov sa kladie do vnútra tohto kontextu “sveta”. Žijú vo svete, smerujú k dokonalejšej láske a usilujú o posvätenie sveta svojou prácou v jeho vnútri.

Svetskí františkáni, spolu s veriacimi laikmi, sú pozvaní žiť vlastný život v bežných situáciách sveta, v rámci osobitnej “svetskej” úlohy sa zúčastňujú na evanjelizačnom poslaní Cirkvi.

Keď vychádzame z týchto predpokladov, ktoré nachádzajú svoj základ v tajomstve Vtelenia a vnútornom “svetskom” charaktere celého Božieho ľudu, dokážeme pochopiť aj špecifické poslanie laikov a svetských františkánov. «Pre laikov je vlastný a charakteristický svetský ráz (...) Vlastným povolaním laikov je hľadať kráľovstvo Božie tým, že sa zapodieávajú časnými záležitosťami a usporadujú ich podľa Boha. Žijú vo svete, t.j. venujú sa všetkým svetským povinnostiam a prácam každého druhu vo zvyčajných podmienkach rodinného a spoločenského života, s ktorými ich existencia takrečeno zrástla. Ta ich volá Boh, aby vykonávaním svojho zamestnania v duchu evanjelia, sa znútra s ňou kvas pričiňovali o posvetenie sveta, a tak urobili Krista zjavným ostatným ľuďom, najmä svedectvom svojho života, jasom svojej viery, nádeje a lásky. Je teda ich osobitnou úlohou postaviť všetky časné veci, s ktorými sú úzko späté, do takého svetla a usporadovať ich takým spôsobom, aby sa vždy diali a zveľaďovali podľa Krista a boli na chválu Stvoriteľa a Vykupiteľa» (LG 31).

«Hľadať Božie kráľovstvo zapodievaním sa časnými záležitosťami a ich usporadúvaním podľa Boha»: toto je špecifickosť laického poslania. Sú zasvätení vo svete a pre svet. Veriaci laici majú úlohu *posväcovať svet* svojou plnou prítomnosťou v ňom.

«Prislúchať Kristovi neznamená popierať svet. Cenou, ktorú kresťan platí za svoje nasledovanie

Krista nie je negácia či pohrdanie svetom, lež osobitná zodpovednosť za svet, pripravenosť darovať sa a ponúknuť sa svetu » (J. B. Metz). Toto však predpokladá radostný postoj optimizmu a úprimného prijatia svetskej skutočnosti, ktoré ju pochádza z Vtelenia Slova. Vtelenie predstavuje Božie “áno” svetu: neodvolateľné, nezničiteľné “áno”, ktoré neumožňuje návrat späť.

Kresťanova láska k svetu vyviera z túžby vstúpiť ešte hlbšie do Božej lásky k svetu a zúčastňovať sa tak priamo na uskutočňovaní tej lásky, ktorú Otec zjavil, keď poslal svojho jednorodného Syna na svet. Tak sa svet stáva “miestom”, na ktorom sa uskutočňuje *nasledovanie Krista*, na ktorom sa posväcujeme: neposväcujeme sa aj napriek tomu, že sme vo svete, ale práve v ňom a prostredníctvom neho (*in saeculo et ex saeculo*).

Vtelenie, ktoré vlastne dosvedčuje Božiu lásku k svetu, je tajomstvom, ktoré nám umožňuje pochopiť spôsob, ako samotný svet musí byť nasmerovaný k Bohu a musí sa zmeniť zvnútra.

Vtelenie nastalo prostredníctvom skrytej *kénosis* (uponíženia), vyprázdnením Božieho Syna až do tej miery, že sa obetoval na kríži.

Ten, kto chce byť Kristovým učeníkom, musí zaprieť sám seba, vziať každý deň svoj kríž a nasledovať ho, aby bol napokon ukrižovaný svet. Svet môžeme zmeniť len askézou vlastného nasledovania, pretože je to nový človek, ktorého vykúpil Kristus a ktorý sa očistil neustálym pokáním budujúcim novú spoločnosť. Je to nový človek, ktorý darúva život pokroku a službe človeku, nie proti človeku.

Svetskí františkáni svojou profesiou evanjeliového života, životom zasvätenia Bohu vo svete a pre svet “vnášajú do pozemskej skutočnosti autentického evanjeliového ducha” (*Rituál*, III. 46) a svedčia o tom, že posvätenie sveta nastáva neustále prostredníctvom posväcovania človeka, pretože tento svet možno premeniť len duchom blahoslavenstiev. (porov.. *LG* 31).

POVAHA FRANTIŠKÁNSKEHO SVETSKÉHO RÁDU

Čo je to Františkánsky svetský rád?

Hnutie? Hnutie zbožných františkánov vo farnosti? Laické spoločenstvo rehoľných františkánov?

Istý čas sa tento Rád nazýval Františkánsky tretí rád. Čo to znamená?

Čo znamená Tretí rád dnes. Čím bol Tretí rád v časoch svätého Františka?

A prečo nám dnešná Cirkev hovorí, že sme verejné združenie veriacich? Čo to vôbec znamená?

Aký vzťah prevláda medzi bratmi Prvého františkánskeho rádu a Tretím regulovaným rádom? Sme od nich závislí?

Otázok by bolo mnoho, odpovede sú však takmer vždy nepresné, kusé, často mylné a takmer vždy nezdokumentované.

*Čo sme si už spomenuli v stati o Povolaní, charizme o poslaní svetského františkána, o profesii a čo si ešte len budeme hovoriť v stati Dejiny Františkánskeho svetského rádu, nám pomôže lepšie pochopiť, že sme dávnou a ctihodnou cirkevnou ustanovizňou, ktorú založil svätý František, že máme svoj program života a presné poslanie v lone veľkej Františkánskej rodiny. Ďalej máme vlastné, osobité charakteristiky, sme **jednou a jedinou** cirkevnou inštanciou v dejinách Cirkvi, ktorú z hľadiska bohatstva treba stále skúmať v dosiaľ nepoznaných prejavoch života i cirkevnom poslaní vo svete.*

POVAHA FRANTIŠKÁNSKEHO SVETSKÉHO RÁDU

Benedetto Lino, OFS

ÚVOD

Čo chápeme pod pojmom „**prirodzenosť**“, keď hovoríme o OFS?

Slovník nám hovorí: **prirodzenosť** je konštitutívna podstata vecí či ľudí, ich vlastností či charakteru.

Prirodzenosť teda označuje pôvodnú konštitúciu, prvotnú povahu, ktorá vytvára určitú podstatu toho, čím niečo je a čo jednoznačne charakterizuje. Prirodzenosť človeka je odlišná od prirodzenosti zvierat, či prirodzenosť domu je odlišná od prirodzenosti stromu.

Trochu odlišný termín v tomto kontexte je identita. Prirodzenosť a identita sú odlišné pojmy.

Pozrime sa, čo nám o identite hovorí slovník: *je to vlastnosť osoby, miesta či veci, vďaka ktorej sú takými a nie inými (identita – idem = tento, ten istý).*

V rámci ľudskej rasy poznáme rôzne **identity**. Každý človek, hoci je svojou prirodzenosťou človekom, má svoju vlastnú identitu, ktorá ho odlišuje od miliónov iných ľudí.

Prirodzenosť a vlastná identita akéhokoľvek človeka, veci je napokon úzko spätá a determinovaná tým, kto ju vytvoril a dal jej život. Prirodzenosť a identita sa preto nemôžu ľubovoľne zamieňať, ako si kto zmyslí, ako sa to komu zapáči. V našom osobitnom prípade OFS predstavuje niečo, čo vzniklo na základe Božieho vnuknutia Františkovi a čo Cirkev potvrdila prostredníctvom cirkevných zákonov.

Aká je teda *prirodzenosť* OFS?

Najjednoduchšou odpoveďou by bolo nájsť nejakú všeobecnú definíciu v Kódexe kanonického práva, ktorá by mohla naň najlepšie pasovať a vtesnať tak OFS do definície.

No takáto metóda by nebola správna, pretože istú vec definujeme na základe toho, čím je a nie na základe toho, čo si zadefinujeme a potom aplikujeme na predmet, ktorý chceme zadefinovať.

Prirodzenosť každého organizmu hľadáme hlavne

- skúmaním samotného organizmu do hĺbky
- študovaním jeho esenciálnych vlastností.

Na základe toho sa potom uvidí, ktoré vlastnosti, v akej miere – a či vôbec – sa tieto vlastnosti dajú zovšeobecniť do určitého, vopred dohodnutého právneho kontextu.

Nie náhodou som použil slovo „vopred dohodnutého“. Nezabúdajme, že OFS existuje nepretržitej línii kajúcnikov z Assisi (ktorých praotcom bol sám František), ako Rádu existujúci skoro 800 rokov! Je teda ťažké, aby sme vmiesili tak mnohotvárnú, komplexnú a úctyhodnú skutočnosť do prostej a všeobecnej definície z kódexu, ktorá sa prijala o 768 rokov neskôr!

Prirodzenosť OFS môžeme presnejšie definovať na základe troch prvkov:

1. Na základe **vzniku** a **úmyslu** zakladateľa, sv. Františka, jeho **vnuknutia**, aké dostal od Boha a ktorý ho chcel založiť.
2. Na základe **historického vývoja**.

3. Na základe **výslovnej vôle Cirkvi** prostredníctvom
a. **legislatívy**, ktorú ustanovila²⁷ a
b. **magistéria** Cirkvi, vyjadrenom Najvyššími pastiermi v priebehu dejín

Ak chceme preskúmať **prvý** a **druhý** bod, nemôžeme odhliadnuť od komplexného kontextu onoho *nádherného diela* (Kvietky, kap. X; FF 1838), ktoré Boh vnukol Františkovi a ktoré po Františkovi nachádza svoj nástroj nielen v jednom ráde, ale v celej *Františkánskej rodine*, ktorá sa prejavila v troch vetvách: v Prvom, Druhom a Tretom ráde, teda v trojici *Františkánskych rádov*.

Čo však znamená táto Františkánska trilógia?²⁸

Františkánska trilógia je prvou (a jedinou) náboženskou skúsenosťou, vopred predurčenou k apoštolskému životu, ktorá sa zrodila vo svojej dobe a sústredila v sebe všetky stavy života.

František dostáva od Krista veľmi presný údaj: „**chod' a oprav môj dom...**“

Pápež mu ho potvrdí, čím sa projekt ešte ozrejmi: bude **uskutočňovať pokánie na sebe samom a ohlasovať ho iným** (*facere et predicare poenitentiam*).

František sa dá ihneď do práce a plne sa zverí Duchu svätému.

Sv. František nikdy neplánoval zámerne *založiť* tri rády. Pri ich formovaní sa František nechal viesť jedine Pánovým duchom. Prijal všetko, čo mu vyrástlo pod rukami, a to postupne, vôbec to vopred *neplánoval*.

Pri Františkovi sa teda rodia tri rády a sám si rýchlo uvedomí, že tieto tri rády **sa vzťahujú k jeho apoštolskému poslaniu** (každý osobitne, iným stavom života), ktorým mala byť obnova Pánovho domu. V dôvere voči tomuto povolaniu im zverí **spoločnú zodpovednosť** za Boží plán, **motivovaný vzájomnou, bratskou pomocou** na ceste k Pánovi. TOHO 27

František zveril týmto trom rádom jednu jedínú regulu: **dokonalejšie zachovávať evanjelium vo vlastnom stave života.**

Závazok neustáleho obrátenia k evanjeliu (*facere poenitentiam*) by mal formovať život vo všetkých troch rádoch.

Tieto tri františkánske rády v tomto apoštolskom poslaní neprechováajú medzi sebou nejaké hierarchické vzťahy, ale po inštitucionálnej stránke sú rovnako dôležité a potrebné navzájom **uznávajú svoju duchovnú závislosť a potrebu pomoci.**

V reformačnej snahe IV. lateránskeho koncilu bol František **prvým, kto bol schopný založiť tri rehole.**

František nemohol do svojej „apoštolskej rehole“²⁹ prijať ženské komunity, komunity mužov a žien žijúcich vo vlastných domovoch, preto bol nútený založiť Druhý rád a následne aj Tretí, nakoľko tieto dva rády si vyžadujú autonómnosť na základe vlastnej prirodzenosti.

Z hľadiska tohto spoločného založenia Prvého, Druhého i Tretieho rádu nemôžeme Františkánsky svetský rád zredukovať (zjednodušiť) len na **verejné združenie veriacich** (budeme sa tým podrobnejšie zaoberať neskôr): **ak niekto vstúpi do Prvého alebo do Druhého či Tretieho rádu, dostáva účasť na celom spoločenstve**, ktoré Boh zamýšľal pre obnovu Cirkvi.

²⁷ Regula určuje *prirodzenosť*, cieľ i ducha OFS. GK čl. 4.2.

²⁸ V tejto prvej časti som použil niekedy aj celé state z knihy brata Andera Boniho OFM, “Tres Ordine Hic Ordinatus”. Ed. Porziuncola, 1999.

²⁹ Myslí sa na rehol' *menších bratov*, ktorých schválil Innocent III. a IV. lateránsky koncil.

IV. lateránsky koncil jednak opätovne usmernil problematiku rehoľného života (4 *rehole*), ale poukázal aj na spôsob, ako upraviť a zorganizovať komunity v ráde kajúcnikov.

Regula Mikuláša IV. dáva všetkým bratstvám františkánskych kajúcnikov **spoločný legislatívny rámec - štruktúru**.³⁰

Hoci sú tieto tri Františkánske rády z inštitucionálneho hľadiska autonómne a nezávislé, i keď autonómia každého nie je podmienená ich spoločnou existenciou, duchovná dynamika si vyžaduje vzájomnú oporu a odmieta ilúziu o vlastnej dostatočnosti.

Môžeme uzavrieť toto základné učenie tromi latinskými spojeniami, aké použil P. Andrea Boni vo svojej vzácnej a významnej knihe „*Tres Ordines Hic Ordinati*“. Tie dobre vyjadrujú bohatstvo týchto pojmov:

- *Tres ordines hic ordinati*³¹
  - spoločný zakladateľ
- *Eiusdem corporis membra existentes*³²
  - rovnaká charizma
  - rovnaké poslanie v rôznych, vzájomne sa dopĺňajúcich a závislých stavoch života: všetky tri sa usilujú o nádherné dielo
- *Funiculus triplex difficile rumpitur*³³
  - nezávislosť a jednota
  - dynamická prepojenosť

Prirodzenosť nášho rádu by sme teda mohli opísať ako:

- skupinu *christifideles laici*, ktorí sa vo vlastnom stave svetského života zaviazali evanjeliovým záväzkom, že budú plne odpovedať na volanie a nasledovať pokorného, chudobného a ukrižovaného Krista **tak ako František**.
- Svetských františkánov, ktorí sa rozhodli spolu s bratmi a sestrami z Prvého a Druhého rádu, **uskutočňovať poslanie, ktoré Boh zveril Františkovi - obnovovať Boží dom, ktorým je Cirkev**, Kristovo telo akýmkoľvek prejavom, aby Cirkev mohla zadost'učiniť svojmu poslaniu spásy, hlásať obrátenie a evanjelióvu zvesť celému stvoreniu (*obrátte sa a verte evanjeliu*)

---

³⁰ Tretí františkánsky rád založil sv. František na základe možností, ktoré umožňovalo penitenčné právo dotýčaj sa doby, teda nebolo nutné, aby bol schválený na základe nejakého špecifického konštitutívneho schválenia zo strany Svätej stolice.

Úradné dokumenty vznikali postupne, no **nemôžeme sa vôbec nazdávať**, že „konštitutívne schválenie“ Tretieho františkánskeho rádu nastalo bulou „Supra Montem“ z 18. augusta 1289, ktorú vydal Mikuláš IV., pretože jej podnetom bolo vyhlásenie Novej reguly pre Tretí svetský rád sv. Františka bez ďalších právnych smerníc.

V tomto zmysle *schválenia*, ktoré nastalo na základe platných právnych princípov, môžeme chápať svedectvo, aké podáva *Legenda troch spoločníkov*, ktorá sa v súvislosti so schválením troch františkánskych rádov, vyjadruje týmito slovami: ... *Každý z týchto troch rádov bol schválený Najvyšším veľkňazom vo svojej dobe* (FF 1472; Lts 60).

Šlo o **pápežské schválenie**, ktoré bolo **priame** i **nepriame** súčasne: bolo **nepriame**, nakoľko tieto tri rády sa zrodili v plnom súlade a na základe všeobecného cirkevného práva. Bolo však aj **priame** pretože apoštolská stolica nanovo pre tieto tri rády obnovila a udelila meradlá a privilégia, keďže už predtým patrili medzi obrátencov a *poenitentes saeculares*. (A. Boni).

³¹ „A založil tri rády“ - Julián zo Speyera. Ofícium o sv. Františkovi. Antifóna chvál.

³² „Boli ako údy toho istého tela“ - Urban IV., bula *Spiritus Domini*, 1. C, 671.

³³ „Povraz upletený z troch šnúr sa len ťažko roztrhne“ - Kaz. 4, 12

- Svetských františkánov, hoci nie sú „rehoľníkmi“ v pravom slova zmysle, ktorí sa sami prostredníctvom **ozajstnej „rehoľnej“ profesie** zaväzujú, že budú svedčiť o spásenosnej novine evanjelia a pridávať sa k apoštolátu bratov z Prvého rádu a ku kontemplácii sestier klarisiek.³⁴

Pristúpme ale k 3. podstatnému bodu: pohovorme si o **VÔLI CIRKVI** spomínanej v cirkevnej legislatíve a Magistériu.

Už niekoľkokrát sme z viacerých strán počuli námietku: sme vlastne *Rád* alebo *združenie*? Dnes sa voláme Františkánsky svetský rád, predtým sme sa volali Tretí františkánsky rád a ešte predtým bratia a sestry kajúceho rádu sv. Františka.

Čo to však je Rád?

A čo vlastne znamená názov Tretí rád, názov, ktorý sme nosili asi 6 storočí?

Predovšetkým sa snažíme o odstránenie rozličných povier, ktoré prisudzujú Prvému, Druhému a Tretiemu „rádu“ chronologickú hodnotu. Tie nepoukazujú na kajúce františkánske hnutie ako na Tretí rád, pretože vznikol údajne až po Prvom a Druhom ráde, ale až na základe jeho zmiešanej štruktúry.

Myšlienku troch odlišných **rádov či životných stavov** (kresťanskí laici, klerici venujúci sa pastorácii, mníši a mníšky nažívajúce v kontemplácii) načrtol sv. Gregor Veľký (535-604) vo vzostupnej hierarchii od najnižšej úrovne dokonalosti po najvyššiu. V roku 1162 prijal rytiersky rád v Santiago (schválený Alexandrom III.) schému troch rádov, aby sa tak rozlíšili medzi sebou rôzne kategórie členov – od najnižších po najvyšších:

- *Prvý rád* určený pre ženatých rytierov;
- *Druhý rád* pre rytierov s doživotnou zdržanlivosťou;
- *Tretí rád* pre kaplánov a učiteľov.

V roku 1201 zvýšili lombardskí humiliáti rozsah 3 rádov či **tried** a aplikovali ich na všetkých svojich členov. Už neboli teda rezervované len pre samotných rytierov. Z vôle pápeža (Innocenta III.) obrátili túto hierarchiu od najvyšších až po najnižších:

- *Prvý rád* – pre klerikov a mníšky
- *Druhý rád* – pre bratov laikov a obrátené sestry;
- *Tretí rád* – laici – muži a ženy zotrvávajúce vo svojich domovoch, ktoré môžu uzatvárať manželstvo.

Františkánska nomenklatúra sa bude inšpirovať touto dejinno-právnou skutočnosťou, aj keď niektoré aspekty zmení:

- *Prvý rád* – sú rehoľníci a klerici so sľubami;
- *Druhý rád* – zasvätené mníšky;

³⁴ Aby František mohol naplniť poslanie, ktoré mu bolo dané, Kristus v ňom uskutočnil „nádherné dielo“ tým, že ho **pripodobnil sebe v živote i vo smrti** (FF 1240); a aby v ňom mohol pokračovať, vnukol mu, nech založí trojaké vojsko (rytieri zo sna, ktorý sa mu prisnil v Spolete, FF 1031-1032).

1. Rád, aby mohol vykvetnúť apoštolský život;
2. Rád, ktorý by nanovo zdôraznil silu kontemplatívneho života v modlitbe a obeti;
3. Rád, ktorý by ozdravil rodinný a sociálny život zvnútra, Rád, v ktorom by sa ľudia zaviazali žiť vo svete evanjeliové hodnoty.

VŠETKY TIETO TRI RÁDY SÚ DEDIČMI POSLANIA I CHARIZMY, KTORÚ MAJÚ NAPLNIŤ.

Dôvod Františkovo bytia i bytia jeho duchovnej rodiny spočíva práve v tomto poslaní, ako potvrdzuje Pavol VI: „*Vízia, ktorú dostal Innocent III. o Františkovi zachraňujúcom Lateránsku baziliku, čiže Cirkev – mystické telo Krista vo svojej historickej i centrálnej, hierarchickej a rímskej podobe, predvídala povolanie i poslanie veľkej Františkánskej rodiny*“ (Preslov na gen. kapitule OFM, 23. 6. 1967). – C. Piacitelli, OFM.

- *Tretí rád* – ženatí muži a vydaté ženy, alebo slobodní muži/dospelé ženy žijúci vo svojej rodine a pracujúci vo svete.

Názov tohto samotného hnutia nebol od začiatku „tretí rád“, ale spočiatku sa nazývali BRATIA A SESTRY KAJÚCEHO RÁDU SV. FRANTIŠKA, neskôr mal podobné mená. Názov Tretí rád sa začína používať ku koncu 13. storočia, no nezaobišlo sa to bez určitého odporu zo strany kajúcnikov.

Aký zmysel má ten názov Rád dnes?

Môžeme určite odpovedať, že na základe našich dejín a tradície, ktoré sú úctyhodné a nesú so sebou cirkevnú i duchovnú náplň a význam ranného dynamizmu, ktorý si musíme osvojiť a ktorý by sme mali uvedomelo a efektívne niest' ďalej.

Slovo „Rád“ dnes, v dnešnom jazyku už nemá veľký význam³⁵ a navyše sa viac spája s rytierskymi rádmami a tradičnými rehoľnými rádmami, ktoré sa zrodili v období stredoveku. Spomeňme si len, že názvy rehoľných inštitútov, ktoré vznikali po tomto období, už neboli „Rády“, ale „spoločnosti“, kongregácie“ a pod.

Preto je určite naším privilegiom, keď nás nazývajú „Rádom“ kvôli našim počiatkom a slávnym dejinám, aj keď také niečo by v nás nemalo podnecovať detinské myšlienky o nadradenosti, ktorá reálne neexistuje a strácal by sa zmysel našej charizmy.

Za posledné dve storočia pápeži vždy zdôrazňovali našu cirkevnú skutočnosť, keď nás charakterizovali ako „**pravý Rád**“, čím chceli zdôrazniť hlavne našu prirodzenosť a odlíšiť nás od iných konfraternít, laických bratstiev či združení.

Nezabúdajme však, že existujú mnohé, iné skupiny veriacich laikov, ktorých viaže apoštolský záväzok. Tí však nemajú naše starobylé dejiny a už vôbec nie pôvod či štruktúru, no tešia sa z názvu tretí rád (karmelitáni, augustiniáni atď.) Nový Kódex kanonického práva v sekcii Verejné združenia veriacich vyhradzuje jeden osobitný kánon tretím rádom (303), kde ich charakterizuje ako osobitné formy združenia (popri klerikálnych), ktoré sa odlišujú od iných verejných či súkromných združení veriacich.

FRANTIŠKÁNSKY SVETSKÝ RÁD

Františkánsky svetský rád predstavuje pre Cirkev Verejné združenie.

GK, čl. 1.5 – (CIC 301 §3; 312; 313).

Františkánsky svetský rád ako **Verejné medzinárodné združenie** je viazaný osobitným **putom k rímskemu veľkňazovi**, ktorý mu **schválil regulu a potvrdzuje jeho poslanie** v Cirkvi a vo svete.

GK OFS, čl. 99,2

Alfou a omegou Generálnych konštitúcií OFS sú dve základné tvrdenia, ktoré charakterizujú cirkevnú povahu OFS ako:

Všeobecné združenie veriacich

- **s medzinárodnou povahou**
- **spojenú osobitným putom s rímskym veľkňazom**, ktorý jej dal
  - **regulu** a
  - **potvrdil poslanie** v Cirkvi a vo svete.

³⁵ Možno ak v profesionálnych rádoch, kde znamená sociálnu triedu, zoskupenie či kategóriu.

Čo znamená verejné zhromaždenie veriacich podľa normy Kódexu kanonického práva?

Je známe, že II. vatikánsky koncil zreformoval predchádzajúcu ekleziológiu tým, že vytvoril priestor pre Boží ľud ako prvý a základný subjekt Cirkvi.

Boží ľud > klerici > hierarchia > pastieri > laici > rehoľníci.

Práve v takomto poradí sa hovorí o nositeľoch ekleziológie v *Lumen Gentium*, podľa následnosti a logickej či teologickej postupnosti, ktorá predstavovala silný podnet k absolútnej ekleziológii spoločenstva, založenej na ontológii krstnej milosti, čím sa úloha všetkých veriacich presúva do sveta a zvlášť úloha veriacich laikov, čo boli od istého času ochudobnení a pozbavení akejkolvek substancijálnej a právnej subjektivity v Cirkvi.

Teda, Kódex kanonického práva sa zamýšľa nad týmto všetkým a ponecháva široký priestor možnosti (a právu) veriaceho zhromaždenia a zvlášť veriacich laikov. Kódex im ponecháva značnú mieru osobitosti, čo bolo určite dovtedy v oblasti cirkevného práva neznáme. Sekcia zaoberajúca sa združeniami veriacich sa týka V. knihy Kódexa kanonického práva, rozdelenej na 4. kapitoly a týka sa kánonov 298 až 329.

Tu je ich štruktúra:

- Prvá kapitola: Spoločné normy (298-311)
- Druhá kapitola: Verejné združenia veriacich (312-320)
- Tretia kapitola: Súkromné združenia veriacich (321-326)
- Štvrtá kapitola: Špeciálne normy pre laické združenia (327-329).

Veľmi systematicky teraz popíšeme, ČO ZNAMENÁ PODĽA KÓDEXU KANONICKÉHO PRÁVA VEREJNÉ ZDRUŽENIE VERIACICH:

- je to združenie **ustanovené hierarchiou** ako právny útvar
- táto hierarchia jej vytyčuje **kanonické poslanie**, lebo zábery takéhoto združenia predpokladajú účasť na pastoračnej misii, ktorá prislúcha hierarchii
- **združenie koná v mene hierarchie** (*nomine Ecclesiae*)
- **jeho imanie patrí Cirkvi**
- Takéto združenia sú **vo všetkom podriadené správe svojich pastierov**. Tí:
  - zasahujú do menovania funkcií a odvolávajú z týchto funkcií;
  - menujú kaplána či cirkevného pomocníka;
  - majú možnosť vymenovať komisárov;
  - štatúty schválené kompetentnou cirkevnou autoritou;
  - kontrolné funkcie nad patrimoniom (imaním, dedičstvom...)

Akt *kanonického ustanovenia* hierarchiou potvrdzuje, že takto ustanovené združenie je samo osebe verejné a má tým pádom verejnú právnu subjektivitu v Cirkvi.

Františkánsky svetský rád preto ako verejné združenie veriacich,:

- Predstavuje úmyselný akt cirkevnej vôle³⁶ (Cirkev chce, aby existoval, pretože **OFS napomáha Cirkvi**),

---

³⁶ Túto vôľu Cirkev vyjadruje a potvrdzuje už 8 stáročí.

- **Ustanovila ho Svätá stolica,**
- je hlboko zviazaný so životom Cirkvi, z čoho nadobúda **osobitné poslanie, ktoré by sa malo odvíjať v Jeho mene.**

Keď si podrobnejšie preskúmame právny poriadok OFS, musíme si uvedomiť niektoré **osobitné vlastnosti**, ktorými sa OFS líši – hlavne ak ho porovnáme s definíciou Verejných združení veriacich v Kódexe kanonického práva.

1. Hierarchia nezasahuje do nominácií a presunov bratov: OFS má na základe svojho práva schopnosť sám si voliť predstavených a nesmie do toho zasahovať hierarchia. Presuny môžu zo strany hierarchie nastať, ale len vo vrcholných prípadoch.
2. Asistenti nie sú presne identickí s cirkevnými asistentmi, ako o nich píše Kódex. Na základe privilégia od Svätej stolice si ich volia vyšší predstavení alebo generálni ministri Prvého rádu a TOR **na žiadosť bratstva a nie na základe vkladania rúk.**
3. Regula a Generálne konštitúcie sú schválené Svätou stolicou. Štatúty schvaľuje samotný OFS.
4. Kontrolnú funkciu nad patrimoniom vykonáva samotný OFS. Len v prípade neistoty alebo v prípade zrušenia celého združenia vôbec môže jej majetkom disponovať hierarchia.

Tieto myšlienky, ktoré sú hlbšie opísané v novom kódexe, vrhajú nové a veľmi dôležité svetlo na vlastné seba pochopenie Františkánskeho svetského rádu. Nové svetlo plnšie odkrývaajúce prirodzenosť nášho Rádu, ktorý bol predstavovaný negatívnym opisom Tretieho rádu spolu s celým množstvom sekundárnych a vedľajších skutočností, ktoré priniesol v posledných stáročiach.

Všeobecná definícia združenia (k. 298 §1)³⁷ ukazuje v kontexte Kódexu kanonického práva, že cieľom združenia je umožniť veriacim, aby *boli viac a konali viac*.

Definícia Tretieho rádu (k. 303) sa odvoláva na združenie, ktorého členovia vedú apoštolský život a nastúpili cestu kresťanskej dokonalosti³⁸, žijú život spirituality toho rehoľného inštitútu, ktorý ich vedie. Môžeme na základe toho povedať, že prirodzenosť Tretieho rádu sa podľa Kódexu kanonického práva určuje skôr cieľom: byť viac a nie: konať viac (A. Boni, Quaderno Compi, č. 6, FEDELI LAICI FRANCESCANI, 1990, s. 54).

Cirkev nás definuje ako verejné združenie. To dosvedčuje, že nielen my máme byť viac, ale máme *byť viac* preto, aby sme *viac konali* a uskutočňovali kanonické poslanie, ktoré Cirkev zverila verejným združeniam veriacich. Toto poslanie sa zhoduje so samotným poslaním Františkánskej rodiny a nachádza svoju konkrétnejšiu podobu v Regule (6, 10 14, 15, 16, 17, 18, 19)

³⁷ Kán. 298 - §1. V Cirkvi sa nachádzajú združenia, ktoré sú odlišné od inštitútov zasväteného života, ale aj od spoločností apoštolského života. V nich veriaci, či už klerici, alebo laici, alebo laici a klerici spolu prostredníctvom spoločnej činnosti smerujú k rastu v dokonalom živote, k pozdvihnutiu všeobecnej úcty či kresťanskej náuky, alebo uskutočňujú iné skutky apoštolátu, ktoré predstavujú iniciatívu pre evanjelizáciu, skutky milosrdenstva, alebo lásky a formovanie tohto dočasného poriadku prostredníctvom kresťanského ducha.

³⁸ Pádny dôvod pre všetkých pokrstených, aby neprihliadali na skutočnosť, či vytvárajú časť niektorej rehoľnej či svetskej komunity alebo nie.

a v Generálnych konštitúciách. Celá II. kapitola GK (čl. 17-27) sa veľmi otvorene zaoberá naším poslaním a články 99-103 dopĺňajú tento opis!

Než začneme s týmto štúdiom, musím povedať, že nikdy by som si nebol pomyslel, že OFS (a teda aj ja) som bol nositeľom osobitného poslania, ktoré nám bolo vyslovene zverené Cirkvou ako misia a tú máme naplňať svojím mandátom a v našom mene!

Aká je to zodpovednosť, aké veľké angažovanie, aká nádherná účasť na spoločenstve rodiny i celej Cirkvi!

Navyše, ak si pozorne všimneme pápežské vyhlásenia o našom Ráde, nemôže nám uniknúť, že za posledných dvesto rokov Najvyšší veľkňazi³⁹ písali veľmi jasné a presné vyhlásenia, o činnosti OFS, ktoré boli neskutočne dôležité pre vzbudzovanie živej a dynamickej misie v Cirkvi (počnúc Levom XIII. až po Pavla VI. a ďalej).

Toto bolo veľmi dôležité zdôrazniť, aby sme vzťahovali a rozvíjali naše vedomie o ráde.

TRETIE RÁDY DNES

Vráťme sa však k definícii Tretieho rádu.

Zdá sa, že mnohí naši bratia akosi ťažko chápajú, čo znamená Františkánsky svetský rád.

Niektro si hneď z toho vydedukuje, že po schválení nových konštitúcií už nebudeme „Rád“, ale že klesneme na „obyčajné združenie“!!!⁴⁰

Sme teda Tretím rádom podľa toho, čo tvrdí Kódex kanonického práva, alebo nie?

A čo máme spoločné s ostatnými tretími rádmi?

Evidentne sa nám veľmi nedarí uvažovať o prirodzenosti OFS v tom, aký je, aby sme ho pritom nepotrebovali dať do súvisu s definíciou z kódexu.⁴¹

Ako sa dá hnuť,

- ktoré sa zrodilo pred 8 storočiami,
- ktoré bolo predchodcom ekleziológie, ktoré objavil až II. vatikánsky koncil,
- potvrdené históriou,
- ktoré je živým členom františkánskej trojice predurčené a spojené s apoštolským poslaním,
- ktoré už od svojho zrodu prináša presne stanovené poslanie,
- ktoré priamo zdedilo charizmy svojho zakladateľa, spolu s bratmi Prvého a sestrami Druhého rádu,

---

³⁹ Všetci pápeži od Leva XIII až po Jána XXIII boli svetskými františkánmi!

⁴⁰ Nezdá sa, že by naši rehoľní bratia trpeli nejakou krízou identity preto, že ich nový Kódex kanonického práva už nenazýva „rádom“, ale „len“ inštitútom zasväteného života!

⁴¹ Nezabúdajme však, že v Regule ani v konštitúciách nenájdeme žiaden odkaz na Tretí rád, alebo lepšie povedané, že OFS je tretím rádom. Dokonca ani keď sa cituje kánon 303, ktorý sa spomína práve preto, aby poukazoval na *altius moderamen*, o ktorom sa nehovorí nikde v celom Kódexe kanonického práva, len v tomto jednom kánone. Rovnako sa nemôžeme dovoliť na niektoré zmienky, ktoré boli vložené do poznámok (tie však netvoria súčasť právneho textu), kde sa naznačuje, že kedysi sa OFS volal Tretí rád a že OFS sa nazýva (a nie je) aj Františkánskym svetským bratstvom, alebo skratkou TOF a pod.

vmiesiť do definície či kodifikácie, ktoré sa zrodili 8 storočí po ňom, keď ich cieľom bolo regulovať cirkevné hnutia, ktoré sa zrodili v tieni rehoľných inštitútov a ktoré sa samy osebe nemôžu pochváliť založením osobitnej činnosti, ktorým preto chýba vlastná charizma a vlastné poslanie, ktoré si musia naopak prisvojovať od niektorého inštitútu zasväteného života?

Vidíme však, čomu presne zodpovedá Tretí rád podľa súčasnej normy Kódexu kanonického práva. Prinášame aj napriek tomu presnú verziu kánona 303:

„Združenia, ktorých členovia sa venujú životom vo svete a účasťou na duchu rehoľného inštitútu apoštolátu a dosahujú kresťanskú dokonalosť pod dozorom samotného rehoľného inštitútu, volajú sa tretie rády, alebo nesú iný, vlastný názov...“

Tu pridávame interpretáciu niekoľkých expertov, čo sa týka vlastností „tretích rádov“:

A) L. Chiapetta, Kódex kanonického práva – právno-pastoračný komentár, zv. I, s. 422, § 1697)

Svetský rád je svetským združením **zvereným** určitému rehoľnému inštitútu. Ich členovia:

- žijú vo svete
- venujú sa apoštolátu a dosahujú kresťanskú dokonalosť tým, že majú účasť na duchu rehoľného inštitútu, s ktorým sú spojení
- konajú pod vedením samotného inštitútu (od ktorého závisia)

NOVÉ NARIADENIA KÓDEXU KANONICKÉHO PRÁVA:

- a. Akýkoľvek rehoľný inštitút môže mať **svoj** vlastný tretí rád, nevyžaduje sa osobitné privilegium zo strany Apoštolskej stolice.
- b. Revízia a schválenie štatútov zo strany Svätej stolice je nevyhnutná len v prípade, že tretí rád má univerzálny, alebo medzinárodný charakter.
- c. Rehoľník – člen inštitútu môže byť súčasťou tretieho rádu iného inštitútu so súhlasom predstaveného: vyžaduje sa len súhlas vlastného predstaveného (kán. 307 § 3)
- d. Tá istá osoba môže byť zapísaná do viacerých tretích rádov rôznych rehoľných inštitútov bez osobitnej autorizácie. Kán. 307 §2 (pozri pozn. 3)
- e. Podľa termínu nového kánona 303 zachovávajú tretie rády ustanovené normy pre združenia ako také.

B) Luis Navarro – Právo čo sa týka Združení a Združení veriacich – Giufre editore 1991, s. 192)

1. **Závisia** od rehoľného inštitútu
2. **Nasledujú jeho spiritualitu**
3. Chcú dosiahnuť apoštolské ciele a kresťanskú dokonalosť
4. Ich členovia žijú vo svete

Vo veci verejnej či súkromnej prirodzenosti týchto združení neexistuje medzi expertmi absolútne jednotný názor. Sekcia, v ktorej sa nachádza kánon 303 je všeobecná, nie je to sekcia pre verejné či súkromné združenia. Definícia týchto združení predchádza rozdielu medzi súkromnými a verejnými združeniami ako špecifickým prípadom združení a iným druhom takýchto združení – klerickým. Niektorí podporujú názor, že sa jedná o verejné združenia, iní zasa tvrdia, že táto norma neurčuje jednoznačne ich povahu („Z kódexu nedokážeme vydedukovať, či ide o verejnú či súkromnú povahu tretích rádo“ - W. Aymans, Kirchliche Vereinigungen, Paderborn, 1988, s. 42 – s poukazom na poznámku L. Navarra, op. cit., s. 193). Iní zasa podporujú názor, že hoci tieto združenia nie sú čo do povahy verejnými, tretie rády majú istým spôsobom účasť na verejnom charaktere inštitútu, s ktorým sú spojené (Martin De Agar, Hierarchia a združenia, cit. v poznámke v L. Navarro, cit. d., s. 193).

Teraz sa pokúsime analyzovať náš Františkánsky svetský rád a porovnáme, aký vzťah má k týmto základným vlastnostiam „tretieho rádu“.

TRETIE RÁDY	FRANTIŠKÁNSKY SVETSKÝ RÁD
Svetské združenia <u>zverené a pridružené</u> k určitému rehoľnému inštitútu	OFS sa rodí úplne autonómne a komplementárne k iným dvom rádom z tejto rodiny, pričom <u>nie je pridružený alebo zverený</u> Prvému rádu, alebo TOR.
Majú účasť na duchu rehoľného inštitútu ku ktorému sú pridružené	OFS je časťou rehoľnej rodiny založenej sv. Františkom v trojakej podobe a má účasť na duchu celej rodiny, ako priamom dare charizmy nášho spoločného Serafínskeho otca 1. a 2. rádu.
Závisia od tohto rehoľného inštitútu	OFS sa rodí ako autonómny, čo sa týka iných dvoch rádo.
Člen rehoľného inštitútu môže byť členom Tretieho rádu iného inštitútu so súhlasom svojho predstaveného	Treba poznamenať značný rozdiel v našom zákone, ktorý tvrdí pravý opak: čl. 2.1 GK
Tá istá osoba môže byť zapísaná do viacerých tretích rádo rôznych rehoľných inštitúto bez osobitnej autorizácie.	Takáto možnosť si protirečí s GK (2.1): „Osobitné povolanie, ktoré formuje život a apoštolskú činnosť našich členo“.
Akýkoľvek rehoľný inštitút môže mať svoj tretí rád, čo si nevyžaduje osobitné privilegium Apoštolskej stolice.	OFS je verejným združením veriacich, ktoré bolo ustanovené najvyšším veľkňazom a nie rehoľným inštitútom. Nik z troch Prvých rádo ani TOR nechápe OFS ako „vlastným tretím rádom“. OFS je subjektom i objektom privilegia, že môže byť zverený v kolegiálnom duchu rehoľným bratom ale aj biskupovi.

Nakoniec môžeme vidieť, že medzi OFS a tretím rádom prevládajú mnohé, podstatné odlišnosti, ktoré ho odlišujú od „tretieho rádu“ v zmysle, ako ho definuje Kódex.

Jasný je však aj úmysel legislatívy, ktorá nás už druhýkrát definuje vyslovene ako **verejné združenie veriacich**.

Na základe pozorovania i toho, že Tretí rád nie je svojou prirodzenosťou verejným združením veriacich a že zákonodarca, ak by chcel, mohol by nepochybne prehlásiť OFS v Cirkvi za Tretí rád, by som chcel urobiť niekoľko záverov:

- OFS je v Cirkvi verejným združením veriacich, čo do univerzálneho charakteru, ktorý vytvárajú veriaci a ustanovila právna subjektivita Najvyššieho veľkňaza.
- OFS ako verejné združenie sa teší *privilégiu*, že je pastoračne i po duchovnej stránke zverené svojim bratom v Prvom ráde a TOR, ale aj biskupom, pričom prirodzene zostávajú závislí od neho v apoštolskej činnosti, ktorú vykonávajú v dotýčnej diecéze (čl. GK 101.2).
- OFS je *autonómny* (má totiž vlastné štatúty) a *jednotiaci*, v plnosti prežíva svoju svetskosť, aby v plnosti slúžil spoločnej misii, akú uskutočňuje františkánska rodina.
- Tieto tri skutočnosti: **autonómia, jednota a svetskosť** sú podstatnými vlastnosťami, ktoré tvoria súčasť konštitutívnych prvkov prirodzenosti Františkánskeho svetského rádu.

OFS vlastní jeden osobitný zákon, ktorý sa necháva inšpirovať viac rehoľným právom, než právom samotných združení veriacich.

OFS sa v istých ohľadoch podobá Tretiemu rádu, no nemá tie základné vlastnosti, aké spomína Kódex.

OFS prijíma normy platné pre Verejné združenia veriacich, hoci sa veľmi líšia mnohými vlastnosťami, ktoré z neho vytvárajú verejné združenie ako také.

Naša denominácia aj tak zostáva „Rádom“, jednak kvôli historickým koreňom, z ktorých pochádzame, ale jednak kvôli našej vlastnej prirodzenosti *sui generis* a jedinečnosti, charizme a poslaniu v Cirkvi i vo Františkánskej rodine.

OFS zostáva stále „týmto“ Tretím františkánskym rádom, tým istým navždy v neprestajnej kontinuite s Rádom, ktorý založil sv. František.

Nová kódexová definícia Tretieho rádu nezmenila jeho prirodzenosť.

Vďaka svojej osobitnej prirodzenosti *sui generis*, ktorá sa nedá stotožniť s povahou Tretieho rádu, hoci sa jej podobá, OFS spadá pod jurisdikciu Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života (kvôli vnútornej povahe OFS) a pod jurisdikciu Pápežskej rady pre laikov (kvôli apoštolskému životu).

Táto vlastnosť „*Privilegovaného verejného združenia*“ vyznačená osobitnými zvláštnosťami nás stavia do pozície veľkej zodpovednosti v Cirkvi a vo františkánskej rodine. Ten istý najvyšší pastier, Ján Pavol II. - blahej pamäti pápež - definuje OFS v jednom zo svojich pamätných posolstiev generálnej kapitule 2002 ako „**jeden jediný**“ a povzbudzuje nás, aby sme boli „**vzorom**“ s jasným

významom, aby sme boli vzorom iným cirkevným a svetským laickým formáciám, ktoré sa môžu nami inšpirovať, vziať si od nás príklad.

V tom istom posolstve použil Svätý otec – ako toľkí pápeži pred ním - asi trikrát výraz „Cirkev od vás **očakáva**“ – znak, že Cirkev, a hlavne pápež, nám dali poslanie a že sú ustarostení tým, či bude správne pochopené, či pristúpime k uskutočneniu tohto posolania s vytrvalosťou a vernosťou.

Úvahy o prirodzenosti OFS, štúdium verejných združení či nespočetných vlastností OFS nás napokon obohatilo v pochopení nášho Rádu, objavili sme jeho veľkosť, a to bez našej vlastnej zásluhy (!). Rád svojím vznikom, dejinami i povahou prevyšuje naše očakávania a jasne sa líši od „obyčajného“ Tretieho rádu či „obyčajného“ združenia veriacich.

Ako sme si už povedali, nejde o živenie nejakých nepodložených komplexov o našej nadradenosti voči iným, pretože sa veľmi zle adaptujú na františkánsku prirodzenosť, ale o uvedomenie si odlišnosti v identite, osobitosti i poslaní OFS v porovnaní s ostatnými komunitami v rámci Cirkvi.

Mali by sme teda lepšie pochopiť seba samých, lepšie sa zhostiť vlastnej úlohy a identity zameranej na poslanie.

Všetci pokrstení sú pozvaní, aby sa stali svedkami, dosahovali dokonalosť lásky a svätosť. Všetci. Z tohto dôvodu si ostatné komunity v Cirkvi zasluhujú našu úctu a uznanie. Každý z nás v OFS i celej Františkánskej rodine musí vedieť prijať vlastnú úlohu pri uskutočňovaní Božieho plánu na každom človeku.

PÔVODNÁ REGULA

Skúmať pôvodné reguly je veľmi dôležité, aby sme objavili čistotu nášho povolania a pokračovali v myšlienkach, úmysloch s tým, čo nás predchádzalo, čo poznačilo naše dejiny i prirodzenosť nášho rádu.

Z týchto regúl si často dokážeme prevziať bohatstvo, ktoré upadlo do zabudnutia a ktoré často potrebujeme nanovo oživiť, aby sme naozaj pochopili, čo znamená, že sme Svetskí františkáni.

Preto by som sa chcel krátko zamyslieť nad tým, aký postoj mala naša prvá schválená regula voči kandidátom profesie v našom Ráde. Cieľom by bolo pochopiť, aký bol náš cirkevný „status“ na počiatku a ako sa táto skutočnosť chápe dnes:

„Nariaďujeme súčasne a určujeme, že nik, kto vstúpil do bratstva, ho nemá opúšťať, aby odišiel do sveta; no môže slobodne vstúpiť do inej schválenej rehole“. (Supra Montem, cap. 2, s. 64, Historické horizonty TOF, Mannu).

Z týchto slov si môžeme vydedukovať niektoré veľmi dôležité premisy:

1. vstúpiť do Rádu a zložiť profesiu prinášalo a stále prináša záväzok, ktorý poznačuje a zasahuje celý život.⁴²

---

⁴² *Profesia začleňuje kandidáta do rádu a predstavuje samo osebe trvalý záväzok. Reg 23; GK 42,2 – Povolanie OFS je osobitným povolaním, ktorý stvára život a apoštolské pôsobenie jeho členov. GK 2.1 – „...Sľubujem žiť ... po zvyšok svojho života...“* Formula profesie, Rituál 31.

2. Profesia nás stavia do stavu, ktorý si vyžaduje to, čo nám František rozpráva vo svojom Testamente: *odísť zo sveta!* Duch je dnes stále ten istý, ako hovoria evanjeliové slová: *vo svete, ale nie zo sveta*. Jn 17, 14-18.
3. náš *status* bol pripodobnený statusu rehoľníkov ako *cirkevných osôb* (...do inej schválenej *rehole*).⁴³ V dnešnej dobe nemôžeme komunikovať rovnako, avšak naša profesia zostáva naďalej aktom zasvätenia, ktorý nás akosi premieňa na laikov zasvätených Božiemu kráľovstvu (porov. ... *zasväcujem sa službe Božiemu kráľovstvu*... Formulácia profesie)

Teraz zacitujem niektoré myšlienky pátra Andreu Boniho.

„Cirkevní právnici podporujúci *cirkevnú subjektivitu* terciárov sa nezastavili len pri úvahe o nejakom prijatí OFS, ale skúmali tento problém na základe jeho *ontologickej skutočnosti*, založenej na poslaní kresťanského života, ktorý stavia terciárov v istom ohľade na rovnakú úroveň s rehoľníkmi (*regulares*).

Tridentský koncil zmetie túto koncepciu rehoľníkov v širšom zmysle slova a zredukuje Tretí rád na čisto laické združenie bez výnimočných a špecifických práv na poli svätosti.

Nemohol však odstrániť duchovnú skúsenosť, ktorú Tretí rád nadobudol a bula *Supra Montem* schválila!

Po toľkých stáročiach psychologického a právneho útlaku, aký bol pred Tridentom, dnes vyrastá Tretí rád v perspektíve univerzálneho povolania spásy, ktoré prislúcha všetkým pokrsteným a zároveň tým, že tento koncil povzbudil všetky rehoľné hnutia k návratu k počiatkom (*Perfectae caritatis*).

II. vatikánsky koncil odmietol prijať tridentské učenie, ktoré prízvukovalo, že stav dokonalosti (*perfectionis acquirendae*) môžu nadobudnúť len rehoľníci (hl'a, monopol na svätosť). Ale potvrdil, že krstný stav je stavom dokonalosti, pretože vedie (alebo môže viesť) k získaniu dokonalej Božej lásky a dokonalej lásky k človeku.

REHOĽNÝ REŽIM – POSLUŠNOSŤ – POVAHA AUTORITY

REŽIM

OFS malo sedem storočí decentralizovanú štruktúru: jednotlivé bratstvá boli bratstvami *sui iuris* a udržiavali vzťahy s inými bratstvami len na úrovni konfederácie (mníšskeho systému).

Dnes má OFS centralizovanú štruktúru: Rád si uvedomil, že je jedným a jediným bratstvom, ktorý má štrukturálny charakter a rozhodla sa prekonať rozdiely, ktoré sa prejavili v oblasti Prvého rádu.

To sú pojmy, ktoré si treba vštepiť, aby sme získali ten **prepotrebný zmysel pre príslušnosť**, bez ktorého by bol vstup do Rádu a účasť v ňom len marginálnou a jalovou záležitosťou.

---

⁴³ Sv. Ján Kapistránsky po stránke vlastného duchovného záujmu zaradil svojim právnickým rozlišovaním svetských františkánov niekam uprostred medzi *christifideles laici* a *christifideles religiosi*, aj keď s určitou náklonnosťou k tým posledným. Až do začiatku 16. storočia boli napokon františkánski kajúcnici **cirkevnými** osobami, čiže boli vylúčené z vojenskej služby a typicky civilných povinností.

Nezabúdajme, že **profesia začleňuje kandidáta do Rádu** (KG 42.2 a Praenotanda 14.c), **do celého Rádu**. Podobne ako telo nemôže žiť bez ostatných údov, ktorí ho vytvárajú. Nesmieme si namýšľať, že nemáme ruky alebo oči, ignorovať vlastné srdce, alebo nohy atď. Súčasťou celej našej bytosti je, že môžeme rásť v harmónii a rozvíjať neustále naše povolanie k bratstvu, k životu charizmy a šírenia misie.

POSLUŠNOSŤ A AUTORITA

Povaha našej centralizovanej štruktúry nie je identická, hoci pripomína štruktúru rehole.

Rehoľná štruktúra spočíva na (bratskej a materskej) autorite niekoho, kto je zvolený za vodcu a sluhu bratov v rôznych stupňoch (poslušnosť gvardiánovi, ministrovi provinciálovi a ministrovi generálovi).

Osoba *ministra* je v rehoľnom živote odlišná od úlohy *ministra* v OFS. Aj keď sú rehoľní definítori autonómni (na rôznych stupňoch), nemôžu obmedzovať autoritu svojho ministra.

Inak je to v OFS.

V našom ráde je najprv Rada a potom minister, nie naopak. Minister je motivovaný k tomu, aby konal to, na čom sa zhodne Rada, ktorej je minister členom a ktorej predsedá.

Svetskí františkáni neskladajú sľub POSLUŠNOSTI

To by bolo nereálne a úplne nekompatibilné so svetským a laickým životom, ktorý naplňa práca a rodina.

Pojem poslušnosti sa rozoberá v Regule, článku 10 a v jej záverečnej glose⁴⁴, ale aj vo formule našej profesie (...*sľubujem žiť evanjelium Ježiša Krista v OFS zachovávajúc Regulu...*).

Svetský františkán žije *ducha evanjeliovej rady poslušnosti*, je poslušný evanjeliu, Cirkvi, vlastnému svedomiu a keď sa z istých nedostatkov vyžaduje aj poslušnosť naším predstaveným, vždy objektívne stojí na prvom mieste poslušnosť voči Regule, ktorú sme sľúbili zachovávať.

Povahu authority v Ráde treba chápať v súlade s duchom dvoch slov, ktoré sa opakujú v našej Regule i Konštitúciách: *animovať a viesť*. Nie požadovať a predpisovať.

Podstatná je preto Regula v zmysle subsidiárnosti.

Miestne bratstvá sú ohniskami Rádu, žijú v nich bratia a sestry. Bratstvá sa vyznačujú veľkou schopnosťou vlastnej koordinácie (a mali by). To, čo vedia konať dobre, musia robiť bez nenáležitého zasahovania vyšších úrovní (Rádu).

---

⁴⁴ Reg. 10: „Zjednotení s vykupiteľskou poslušnosťou Ježiša, ktorý vložil svoju vôľu do Otcových rúk, nech verne plnia svoje stavovské povinnosti v rozličných okolnostiach života. Nech nasledujú chudobného a pokorného Krista ako jeho svedkovia i v ťažkostiach a prenasledovaniach.“

A slávnostný záver Reguly: „A kto toto zachová, nech oplýva v nebi požehnaním Najvyššieho Otca a na zemi požehnaním jeho milého Syna, spolu s Duchom Svätým, Utešiteľom...“ (Požehnanie sv. Františka)

Orgány regionálnej a národnej správy sú orgánmi podpory a usmernenia, nie absolútneho vládnutia. Predstavujú akúsi záruku a službu, musia v prvom rade slúžiť, zapojiť sa, usmerňovať a popri tom stále animovať a viesť.

Takéto orgány sú istotne darom autority a táto sa konkrétne prejavuje:

- **prijatím kandidáta k profesii v mene Cirkvi,**
- **predsedením na volebnej kapitule** v prípade bratstva na nižšej úrovni,
- **mocou suspendovať a prepúšťať** z bratstva,
- **schvaľovaním osobitných, vlastných štatútov** (miestne, oblastné, národné i medzinárodné), no hlavne
- **bratským návštevami**, pri ktorých má vizitátor moc i povinnosť poukázať a často aj nastaviť kritériá, keď sa potláča bratstvo alebo Regula zjavne ignoruje alebo keď v bratstve nastanú veľmi vážne problémy.

Je dobré ešte raz zopakovať, že minister nie je „absolútnym šéfom“ bratstva. Toto je skutočnosť, ktorú sme ešte nepochopili dobre a ktorá sa vstupuje len ťažko. Zvolenie za ministra mu neudeľuje moc robiť, čo sa mu zachce (napríklad v ekonomických veciach), len možnosť slúžiť bratom, bdieť nad nimi a milovať ich (porov. GK 31.2).

Vždy myslíme na to, ako sv. František interpretoval zodpovednosť za duchovné vedenie a nikdy nezídeme z cesty.

VZŤAH S REHOĽNÍKMI A POMOCNÍKMI

Prvý rád sa nachádza v situácii, v ktorej **by mal** slúžiť a duchovne pomáhať nie na základe normy, ktorú ustanovil sv. František, ani na základe vlastnej iniciatívy (ktorá by nemusela byť prijatá), ale na základe výslovného mandátu zo strany Apoštolskej stolice.

Pred encyklikou *Supra montem* sa vyskytli isté **problémy** s Prvým rádom (Sv. Bonaventúra a 12 dôvodov, prečo bratia nesmú podporovať kajúci rád). Neboli však prvé ani posledné!

Práve toto je prvým dôkazom plnej právnej a inštitucionálnej nezávislosti, ktorá prevláda medzi Prvým a Tretím rádom.

Aj v kontexte súčasnej cirkevnej legislatívy nesmieme zabúdať, že v podstate nie Prvý rád získal „privilégium“ jurisdikcie nad Tretím rádom (*altius moderamen*) (kán. 315), ale že **Tretí rád dosiahol u Apoštolskej stolice privilégium**, že môže právne prislúchať pod jurisdikciu Prvého rádu za účelom vlastného duchovného dobra (kán. 312 §3).

Na základe týchto slov je jasné, aký má OFS vzťah k františkánskym rehoľníkom.

Naša Regula sa vyjadruje v tejto veci veľmi jasne a zdôrazňuje, že (bratia) „...*chcú rôznymi spôsobmi a v rôznych formách, ale vo vzájomnom živom spoločenstve (bratov a sestier všetkých troch rádo) sprítomňovať charizmu serafínskeho otca sv. Františka v živote a v poslaní Cirkvi*“.

Je to vzťah rovnosti, komplementarity, hlbkej a dynamickej komunikácie, vzájomnej pomoci a spolupráce pri zdieľaní darov i skúseností medzi bratmi a sestrami. Len tak sa dá naplňať poslanie, ktoré nám Boh zveril skrze Františka.

Vzťah vzájomnej potreby, v duchovnej a pastoračnej pomoci, ktorú nám Cirkev osobitne prideliť u našich rehoľných bratov, skôr než pomoc u biskupa: bratstvo a rodinnú solidaritu považujeme za oveľa viac, než to, čo umožňuje kódex.

Vzťah poslušnosti a záruky Cirkvi v prípade altius moderamen. Lebo ako dobre vieme - obe poukazujú na **vernosť charizmu, spoločenstvu Cirkvi a na jednotu s františkánskou rodinou** (GK 85.2).

Táto služba rehoľníkov, uskutočňovaná nie na základe osobitného privilégia, alebo pôvodného práva (František ho neustanovil), lež na základe vlastnej vôle a pripravenosti Cirkvi (Regula konštitúcie, Štatúty) sa vykonáva:

- ustanovením miestnych bratstiev,
- pastoračnými návštevami,
- duchovnou asistenciou na rôznych úrovniach.

VŠEOBECNÉ ZÁVERY

1. OFS alebo **Tretí** františkánsky rád (*pôvodne Bratia a sestry asketického, alebo kajúceho rádu*, ktorý založil sv. František) je už od svojho počiatku skupinou *christifideles laici* s **evanjeliovým záväzkom** a vlastným stavom **svetského života**, ktorý plne odpovedá na výzvu nasledovať pokorného, chudobného a ukrižovaného Krista tak **ako František**.

Vytvára **integrálnu a konštitutívnu súčasť františkánskej trilógie**, založenej sv. Františkom a vopred nasmerovanej k **apoštolskej činnosti**, ktorú mu zveril Kristus.

2. **Poslanie** svetských františkánov spolu s bratmi a sestrami **Prvého a Druhého** rádu sa sumarizuje v príkaze, ktorý Ukrižovaný Kristus zveril Františkovi: **obnoviť jeho dom, ktorým je Cirkev**, obnoviť Kristovo telo akýmkoľvek prejavom, aby mohlo zadosťučiniť poslaniu spásy ohlasujúc obrátenie a evanjelióvu zvesť celému stvoreniu.

3. Svetskí františkáni, hoci nie sú „rehoľníkmi“ v užšom zmysle slova, sú zaviazaní svojou, pravou „**rehoľnou**“ **profesiou** svedčiť o spásonosnej novine evanjelia a pripájať sa k apoštolátu bratov pochádzajúcich z Prvého rádu a ku kontemplácii sestier klarisiek.

Profesia ako vlastné a ozajstné, trvalé, verejné a slávnostné **zasvätenie** vytvára pre Svetských františkánov **záväzok, ktorý poznačuje a zasahuje celý život** a vytvára z nich **laikov zasvätených Božiemu kráľovstvu** (porov. *...zasväcujem sa službe Božiemu kráľovstvu...* formula profesie).

4. OFS **predstavuje v Cirkvi Verejné združenie veriacich s univerzálnym charakterom. Pozostáva z veriacich a je ustanovené právnou subjektivitou**

Najvyšším veľkňazom, od ktorého dostalo **Regulu** a **potvrdenie svojho poslania v Cirkvi** a vo svete.

OFS sa teší *privilegiu*, že môže pastoračne i duchovne spadať pod bratov Prvého rádu a od TOR, alebo pod biskupov.

5. OFS je *autonómny* (má totiž vlastné Štatúty) a *jednotný*, v plnosti prežíva svoju svetskosť, aby v plnosti slúžil spoločnej misii, akú uskutočňuje Františkánska rodina. Tieto tri skutočnosti: **autonómia**, **jednota** a **svetskosť** sú podstatnými vlastnosťami, ktoré tvoria súčasť konštitutívnych prvkov prirodzenosti Františkánskeho svetského rádu.
6. Vďaka svojej osobitnej a nezovšeobecniteľnej povahe *sui generis*, ktorá sa nedá stotožniť s povahou *Tretieho rádu*, hoci sa jej podobá, nás Kódex stavia pod jurisdikciu **Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života** (pre vnútorný život OFS) a pod jurisdikciu **Pápežskej rady pre laikov** (z aspektu apoštolského života).
7. OFS nie je „obyčajným“ Tretím rádom, ani „bežným“ *verejným združením veriacich*. **Jeho prirodzenosť sa úplne vysvetľuje v počiatkoch tohto rádu, v jeho dejinách a legislatíve.**
OFS je a vždy aj bude **„tým“ Tretím františkánskym rádom, tým istým navždy v nepretržitej kontinuite s Rádom, ktorý založil sv. František**. Nová definícia *Tretieho rádu* v Kódexe nezmenila jeho prirodzenosť.
8. Dnes má OFS **centralizovanú štruktúru**: Rád si uvedomil, že je **jedným jediným bratstvom, ktorý má štrukturálny charakter** a rozhodol sa prekonať rozdiely, ktoré sa prejavili v oblasti Prvého rádu. Toto **vedomie** musí vzrastať a dotknúť sa aj najmenších a najvzdialenejších miestnych bratstiev, aby získali ten **potrebný zmysel pre príslušnosť**, bez ktorého nemá zmysel vstúpiť do rádu.
9. **Profesia začleňuje kandidáta do celého Rádu** a nielen do miestneho bratstva. Len **vo vedomí vlastnej príslušnosti k celému Rádu** sa môže plne uskutočniť naše povolanie k bratstvu a naplniť charizma sv. Františka či už jednotlivo, alebo ako celý Rád, v živote i poslaní Cirkvi.
10. Svetskí františkáni **neskladajú sľub poslušnosti**. Svetský františkán **žije ducha evanjeliovej rady poslušnosti**, ktorým je poslušnosť evanjeliu, Cirkvi, Regule a vlastnému svedomiu. Poslušnosť predstaveným OFS ako autorite sa vždy viaže poslušnosťou Regule, poukazuje teda na poslušnosť voči Regule a tú sme sľúbili zachovávať.
11. Považa našej centralizovanej štruktúry nie je **identická** s rehoľnou štruktúrou, hoci ju pripomína. Rovnako sa od nej líši aj autorita v OFS.
Postava *ministra* je v rehoľnom živote (inštitúte) odlišná od úlohy *ministra* v OFS. Minister vo Františkánskom svetskom ráde nie je sám vládnucou autoritou vo vzťahu k bratstvu. Takáto autorita spočíva prvotne na **Bratskej rade**. V OFS jestvuje Rada

a v rámci nej minister, nie naopak. Toto je skutočnosť, ktorú sme ešte nepochopili dobre a ktorá sa vstiepuje len ťažko. Zvolenie za ministra mu neudeluje moc robiť, čo sa mu zachce, len možnosť slúžiť bratom, bdiť nad nimi a milovať ich (porov. GK 31.2) a uskutočňovať rozhodnutia bratstva a Rady (porov. GK 51.1).

12. **Vlastnosti authority** v Ráde sa dajú pochopiť v súlade s duchom dvoch slov, ktoré sa v našej Regule a Konštitúciách opakujú: *animovať a viesť*. Nie prikazovať a predpisovať.

13. Podstatná je preto Regula v zmysle **subsidiárnosti**.

Miestne bratstvá sú opornými bodmi Rádu, žijú v nich bratia a sestry. Bratstvá sa vyznačujú (a musia) veľkou schopnosťou vlastnej koordinácie a to, čo vedia konať **dobre**, to musia robiť bez **nenáležitého** zasahovania vyšších úrovní (rádu).

14. **Orgány Regionálnej a Národnej správy** sú orgánmi **podpory a usmernenia**, nie absolútneho nariaďovania.

Predstavujú akúsi záruku a službu, musia v prvom rade slúžiť, zapojiť, usmerňovať a pritom stále animovať a viesť.

Orgány tejto správy sú bezpochyby darom authority.

Tá sa konkrétne prejavuje:

- **prijatím a prijímaním profesie** *in nomine Ecclesiae* (v mene Cirkvi),
- **predsedníctvom na volebných kapitulách** bratstva na nižších úrovniach,
- **bratskými návštevami**,
- možnosťou **suspendovať** a **prepúšťať z Rádu**.

15. **Vzťah OFS k františkánom-reholníkom** sa zakladá na myšlienke, ktorú spomína naša Regula: (Bratia) „...*chcú rôznymi spôsobmi a v rôznych formách, ale vo vzájomnom živom spoločenstve (bratia a sestry všetkých troch rádov) sprítomňovať charizmu serafínskeho otca sv. Františka v živote a v poslaní Cirkvi*“.

Vyplýva z nich, že **duchovná asistencia**, ale aj *altius moderamen* musia vyústiť v **živom vzťahu** a naň treba hľadiť **optikou bratstva**, ktorá nerozlučne spája tri Rády do jednej Františkánskej rodiny. Z takejto perspektívy sa vyníma požiadavka nášho povolania: *vzájomne duchovne na sebe závisieť a spoločne si pomáhať*.

Poznanie a prehĺbené rozmyšľanie o prirodzenosti nášho Františkánskeho svetského rádu nás musí priviesť späť k „bytiu“ svetských františkánov, dať nám vedomie **o veľkosti nášho povolania, o poslaní, ktoré sme dostali a o výnimočnej charizme**, ktorej sme nositeľmi spolu s inými bratmi a sestrami z františkánskej rodiny.

Cirkev v každom čase zverovala františkánskemu svetskému rádu poslanie vrcholnej zodpovednosti. Bol OFS na vrchole tejto úlohy? Alebo je na vrchole dnes? Toto je téma, ku ktorú si musí Rád ako celok, ale aj každý svetský františkán vážne klásť otázky.

ZOZNAM LITERATÚRY A NAVRHOVANÉ TEXTY

Základné texty

1. Regula OFS
2. Generálne konštitúcie OFS
3. Rituál OFS
4. Štatút duchovnej a pastoračnej asistencie v OFS
5. PASTOR BONUS, Apoštolská konštitúcia o rímskej kúrii, Ján Pavol II.
6. TEXTY A DOKUMENTY O FRANTIŠKÁNSKOM SVETSKOM RÁDE, LINO TEMPERINI A ĎALŠÍ, ED. FRANCISCANUM, 1991

O DEJINÁCH A JURISDIKCIÍ V OFS A FRANTIŠKÁNSKEJ RODINE

1. ANDREA BONI, *Tres Ordines Hic Ordinatus*, Ed. Porziuncola, 1999
2. ANDREA BONI, *La Novitas Franciscana nel suo essere e nel suo divenire*, 1998
3. ANDREA BONI, *L'assistenza spirituale dell'OFS nella legislazione canonica attuale*, Fedeli Laici Francescani, Quaderni COMPI, n. 6, pag. 51-74, 1990
4. FELICE CANGELOSI, *Autonomia e Unità dell'Ordine Franciscano Secolare*, Segr. CIOFS, 2000
5. GABRIELE ANDREOZZI, *Storia delle Regole e delle Costituzioni dell'Ordine Franciscano Secolare*, Ed. Guerra, 1988
6. Gabriele Andreozzi, *San Giovanni da Capestrano e il Terz'Ordine di San Francesco*, Ed. Franciscanum, 1987
7. ROBERT M. STEWART, *De illis qui faciunt penitentiam – The Rule of the Secular Franciscan Order: Origins, development, interpretation*, Ist. Storico dei Cappuccini, 1991
8. MARIANO D'ALATRI ET AL., *Il movimento Franciscano della Penitenza nella società medioevale*, Ist. Storico Capp. 1980
9. MARIANO BIGI, *L'universale Salute, Profilo storico dell'Ordine Franciscano Secolare*, Coll. Tau, 1990
10. PROSPERO RIVI, *Le origini dell'OFS*, Coll. Tau, 1988
11. PROSPERO RIVI, *Francesco d'Assisi e il laicato del suo tempo*, Ed. Messaggero Padova, 1989
12. RAFFAELE PAZZELLI, *San Francesco d'Assisi e il Terz'Ordine*, Ed. Messaggero Padova, 1982

PRÁVNÉ TEXTY

1. LUIGI CHIAPPETTA, *Il Codice di Diritto Canonico – Commento giuridico-pastorale*, Ed. Dehoniane, 1996
2. LUIS NAVARRO, *Diritto di Associazione e Associazioni di fedeli*, Giuffrè Ed. 1991
3. G. FELICIANI, *Il Popolo di Dio*, Il Mulino 2003
4. DOMINGO J. ANDRES, *El derecho de los religiosos*, Commentario al Codice, Ed. Claretianas, 1984

OSTATNÉ

1. AMBROGIO PERUFFO, *Il Terz'Ordine Franciscano nel pensiero dei Papi*, Comm. Gen. T.O.F. OFM, 1944
2. MARIANO BIGI, LUIGI MONACO, *Magistero dei Papi e Fraternità secolare*, Coll. Tau, 1985
3. CRISTOFORO PIACITELLI, *Con Francesco nel mondo per il mondo*, Coll. Tau, 2004

DEJINY FRANTIŠKÁNSKEHO SVETSKÉHO RÁDU A REGULY

FRANTIŠKÁNSKA «NOVOSTĚ». FRANTIŠKÁNSKA TROJICA.
DOKTRÍNA PÁPEŽOV O OFS

Benedetto Lino, OFS

PODSTATNÁ ÚLOHA DEJÍN PRI FORMÁCI

Prečo sa počas počiatočnej formácie v OFS vyučujú dejiny?

Keď poznávame svoje dejiny, dostávame sa ku koreňom a živým prameňom milosti, skrze ktorú sa na Františkovi uskutočnil Boží plán - a vďaka Františkovi sa všetci vydali na cestu nasledovania podľa svojho povolania. Dejiny nám ukazujú **kontinuitu** s tými, ktorí nás v našej rodine, v našom povolaní predišli. Ukazujú nám kontinuitu vývoja, ktorým v priebehu dejín naša rodina prešla.

Poznať svoje dejiny nám umožňuje na jednej strane kontakt s čírym prameňom, z ktorého čerpáme. Na druhej strane nám umožňuje preskúmať, či „dar“ povolania, charizma či poslanie neboli počas dejín zmenené, poškvrnené, či pôvodné povolanie a poslanie neupadlo a nezahanbilo samotnú Božiu charizmu.

Len poznanie našich dejín nám umožňuje **kontinuitu** s pôvodným Božím plánom, ktorý **pokračuje v nás**, aby sme tento plán nezradili a neupadli do pokušenia, že si vystačíme sami a že *tvoríme sami stredobod dejín*.

Práve dejiny nám ukazujú chyby minulosti, ktoré by my dnes nemali spáchať. Pomáhajú nám spoznať nás samých pomocou postáv bratov a sestier, ktorí nás predišli a snažili sa čo najlepšie žiť františkánsky ideál a dali nám príklad.

Dejiny sa vždy uskutočňujú v priamom kontexte pomocou ľudí a milosti. Preto nám aj ukazujú, ako máme svoje povolanie a poslanie realizovať v rôznych dejinno-kultúrno-politických obdobiach, aby sme nežili mimo času a zároveň zostali verní svojmu pôvodnému povolaniu ako ľudia dnešnej doby. Dejiny sú naozaj učiteľkou života.

Nemôže preto existovať formácia, ktorá by nebrala do úvahy dejiny. Bola by to len abstraktná (nekonkrétna) formácia a tým pádom aj neužitočná.

Platí to tak pre počiatočnú ako aj permanentnú formáciu. Veru, dejiny sa vytvárajú každý deň a my si každý deň musíme pýtať od Boha múdrosť, aby sme „správne vykladali“ znamenia čias, ktoré sú vždy spojené s plánom, ktorý má Boh **dnes** s nami (*hic et nunc*). Ten máme naplňať aj naďalej a v súlade s pôvodným plánom, ktorý Boh zveril Františkovi a jeho rodine.

V predchádzajúcich prednáškach sme si hovorili o jednotlivých povolaniach a o príkladných povolaniach „zakladateľov“ – napríklad o sv. Františkovi, ktorého Boh daroval Cirkvi.

Hovorili sme si aj o základnej charizme a tú Boh daroval Františkovi pre život Cirkvi v každom čase. Hovorili sme aj o kontinuite poslanca a charizmy, ktoré pokračujú v dejinách prostredníctvom Františkových nasledovníkov.

Tak aj my, svetskí františkáni, sme priamo zapojení do dejín, ktoré sa tajomne pretkávajú s dejinami sv. Františka. Týmito dejinami sú príbehy, ktoré Boh vytvára spolu s ľuďmi.

Bratia, poznať vlastné korene, znamená stať sa *spôsobilým k tvorbe dejín* – tak ako to chce sám Boh, teda s Bohom a prostredníctvom bratov.

FRANTIŠKÁNSKA «NOVOSŤ»

František z Assisi prináša do života Cirkvi i sveta určitú „*novitas*“ (novosť). O tej sme dosiaľ ešte nerozmýšľali, a preto ju musíme dostatočne zvážiť. Ak máme nanovo zosobňovať úlohu Františkových nasledovníkov, musíme si túto skutočnosť naplno uvedomovať.

Započúvajme sa do niekoľkých svedectiev, ktoré hovoria o tejto *novitas*:

*„Nikdy sme dosť nerozmýšľali o tejto výbušnej a prozreteľnej novosti, ktorú vniesol do Cirkvi i sveta sv. František. Práve toto nedostatočné pochopenie dynamizmu **Novitas franciscana** rozšírené medzi Františkovými spoločníkmi a nasledovníkmi by malo byť pre nás neustálym varovaním. Nepochopenie sa následne prejavilo v bujnení inštitúcie, ktoré sa zrodilo v rámci františkánskeho hnutia a neostalo vždy verné pôvodnej spiritualite a cirkevnému poslaniu“.*
(*La Novitas Franciscana*, Andrea Boni)

„Po kresťanstve je františkánske hnutie najväčším dielom človeka, na aké si dejiny spomínajú“ (E. Renan, *Nouvelles études d'histoire religieuse*, Paris 1884).

„Sv. František umožňuje kresťanstvu urobiť najväčší krok, krok, ktorý ešte nebol dostatočne docenený: podarilo sa mu priviesť ľudí k zbožnosti“.
(Chateaubriand, *Mémoires d'outre-tombe* 1803-1846).

„Sv. František zachránil Cirkev v trinástom storočí. A jeho duch zostal až podnes výnimočne dynamický. Potrebujeme ho. Ak budeme chcieť, vráti sa späť“ (Paul Sabatier, *Etudes inédites sur st. François d'Assise*, Paris 1932).

Páter Luciano Canonici práve vďaka tejto *novitas* neváha a nazýva OFS „*hlavným dielom morálnej a sociálnej obnovy, ktorú sv. František vykonal*“ (*Studi e testi sul TOF*, Rím 1967).

A o tejto *Novitas* (novosti) musíme hovoriť, pretože v nej vychádzajú naše korene, korene, ktoré sú už nám svetským františkánom „vzdialené“ na základe historických premien v Ráde. Tie vyústili v „obdobie slepej poslušnosti“ /*obbedenzialita*/ - ako ho nazývame. Udržala nás síce pri rodinnom krbe, no prispela k tomu, že sme stratili vlastný a autentický zmysel pre naše hnutie v lone samotnej františkánskej rodiny i Cirkvi.

V prvej prednáške sme počuli, že II. vatikánsky koncil nanovo propagoval teológiu Cirkvi, keď sa rozhodol čerpať z prvotných prameňov a preniesť tieto pramene do tretieho tisícročia. Koncilové myšlienky o Cirkvi potvrdzujú všeobecné povolanie k svätosti – povolanie všetkých Kristových nasledovníkov bez rozdielu. Koncil tak znovu otvoril jedinečnú dôstojnosť všetkých *christifideles* (*veriacich v Krista*), založenú na **ontológii krstnej milosti**. A to umožnilo nové spracovanie laickej teológie ako **celostnej ekleziológie a ekleziológie spoločenstva**, ktorá uznáva veriacich laikov za plnoprávne osoby zodpovedné za cirkevné poslanie. Ekleziológia sa dotkla tých aspektov, ktoré ešte neboli z veľkej časti preskúmané.

Tieto prvky ekleziológie a praxe tvorili základ výbušnej *novosti* (*Novitas franciscana*), ktorú na základe Božieho vnuknutia priniesol sv. František Cirkvi a svetu v 13. storočí! František takpovediac anticipoval myšlienky II. vatikánskeho koncilu, pretože čerpal z prvotnej evanjeliovej čistoty a obnovil, zreštauroval Cirkev. Hlavne tým, keď prisúdil plné občianstvo

všetkým členom ľudskej i cirkevnej komunity (klérus, muži a ženy, rehoľníci a laici). Ved' všetci sú zodpovední za šírenie Kristovho evanjelia po celej Zemi.

Ním začína **NOVÁ FORMA REHOĽNÉHO ŽIVOTA** – hlavne **apoštolského**. Tá sa začlenila medzi ostatné, jestvujúce cesty (mníšsky, pustovnícky či kanonický spôsob života). Znakom rehoľného života tak dodal väčšiu úplnosť a stabilitu.

Apoštolský život sv. Františka a jeho nasledovníkov začína skúsenosťou „obrátenia“, ktorá sa pretaví do osobného záväzku vnútorného obrátenia a v dare osvietenia pre ostatných: obrátiť sa a ohlasovať obrátenie. Vnútorne sa obrátiť pre Františka znamená uznať Božiu vládu nad všetkým tvorstvom, uznať človeka za všeobecného správcu všetkých stvorených vecí. Tí sa na začiatku nazývali „kajúcnikmi z Assisi“.

Vďaka Františkovi nachádza **kontemplatívny život žien-mníšok** aj Klára z Assisi a jej spoločníčky a v nej získava *novú podobu*, „františkánsku tvár“ v odtlačku totálnej chudoby. Chudobu si zvolili ako cestu pravého nasledovania Boha, ktorý sa darúva.

František dáva **kajúcemu hnutiu** novú silu a energiu, výnimočnú charizmu, aby Kristovo evanjelium vyplnilo každý kút tohto sveta, každý okamih ľudskej činnosti.

Rodí sa tak **františkánska trilógia**, ktorá dokonale predbehla teológiu II. vatikánskeho koncilu: Františkánska rodina.

František sa vracia späť, aby postúpil dopredu. Vracia sa k pôvodnej čistote evanjelia, k prvej apoštolskej skúsenosti, pretože chcel ukázať večnú novosť Kristovho evanjelia, hoci mu robili úklady ľudská zloba usilujúca sa zvíťaziť niečím pominuteľným nad tým podstatným a základným.

František sa vracia **K REHOĽNEJ PROFESII**, vracia jej hodnotu **INDIVIDUÁLNEJ I SPOLOČNEJ ZÁSNUBNEJ ZMLUVY**, ktorá sa uzatvára s Kristom. Je to viac ako len jednoduchý súhlas s ľudskou inštitúciou. „*Novitas franciscana nanovo utvára v Cirkvi formu života, ktorú Kristus nariadil apoštolom, keď ich povolal po mene, aby ho nasledovali*.“⁴⁵

Tak sa znova začína **púť - ITINERÁRIUM** zvesti. Druhý Kristus - František po návrate do sveta po ňom putuje spolu so svojimi apoštolmi – prvými spoločníkmi.

BRATSTVO – túto evanjelióvu hodnotu podstatnú pre každého, kto úprimne nasleduje Krista - František prijme ako **absolútny a základný stredobod**, dá mu tie isté črty, ktoré vyznačovali Ježišovu skúsenosť života a skúsenosť jeho apoštolov.

Veľmi význačné sú slová kardinála Rogera Etchegarraya, ktoré vyslovil 9. apríla 2000 pri príležitosti veľkého františkánskeho jubilea v bazilike sv. Jána Lateránskeho:

„...vzdelávať ľudstvo k ozajstnému bratskému životu bol bláznivý sen, odvážny projekt, tvrdošíjný Františkov program a program jeho spoločníkov. František svojím životom dosvedčil, ako sa evanjeliové bratstvo, na hony vzdialené od utópie, dá prežívať každý deň: ľudia pochádzajúci z rôznych pomerov žijú pospolu a sú im vzdialené akékoľvek snahy o nadradenosť... Priamy kontakt s evanjeliom, evanjeliom, ktoré sa žije „doslovne, bez komentárov (sine glossa)“, vyvolal okolo Františka hotovú explóziu bratstva plného dynamickej radosti.

Františkánske bratstvo sa javilo ako prorocký obraz ľudstva, v ktorom sa všetci plne uznávajú ako bratia. Bratstvom nadobudlo evanjelium mesiášsky nádech, jubilejnú črtu, stalo sa opäť nádejou pre ľudstvo...

---

⁴⁵ Andrea Boni OFM, La Novitas Franciscana nel suo essere e divenire.

Nič tak neukáže rozmer bratského obzoru, ako Pieseň piesní, ktorá rozširuje bratstvo ľudí až na kozmické bratstvo a neobjavuje len ekologický zmysel, ale aj reálnu blízkosť so všetkým stvorením...

Nikdy nebola františkánska charizma tak aktuálna ako dnes - ponúka Krista emancipovanému svetu, čo má strach pred bratstvom solidárnym so všetkými bez výnimky. Pozýva k univerzálnemu bratstvu, k univerzálnej, nie selektívnej solidárnosti podľa vlastných záujmov a kritérií: priateľa si volíme, no nevolíme si bratov a sestry a práve to je nezabudnuteľným znakom i bremenom bratstva.“

K decentralizovanej **štruktúre** vtedajších reholí (pútnikov, mníchov, kanonikov) sa vďaka Františkovi pridáva **centralizovaná štruktúra františkánov** (generálny minister, provinciálni ministri, gvardiáni) a vstupuje **do priamej služby všeobecnej Cirkvi**: prináša **apoštolské bratstvo celému svetu**. Toto bratstvo nie je viazané na oblasť a zároveň je **priamo nezávislé od Najvyššieho veľkňaza** (pápeža).

Ohlasovanie Slova bolo zverené tak klerikom ako aj laikom.

„Pomaly teda už začíname chápať, čo znamená táto *Novitas Franciscana*. Je to veľká skutočnosť, ktorú sme ešte nepochopili v celom jej rozsahu.

Všetky rády založené po IV. Lateránskom koncile (1215) zdôrazňujú určitú výnimku v mníšskom svete – všetky závisia od františkánskej reguly“.⁴⁶

Ukrižovaný dáva Františkovi v San Damiano **poslanie**: „*František, chod' a oprav môj dom, ktorý sa rúca – ako sám vidíš*“. Aby mohol naplniť toto poslanie, ktoré mu zveril Kristus, vykonal na ňom „*nádherne dielo*“, keď si ho **pripodobnil v živote i smrti** (FF 1240). A navyše, aby pokračovalo v dejinách, vnukol mu, aby založil trojaké vojsko (FF 1031).

Všetky tri rády, ktoré František založil, sú **dedičmi poslanca i charizmy**.

Preto majú uskutočňovať tak jedno i druhé.

Dôvod Františkovej existencie a vôbec existencie jeho duchovnej rodiny spočíva v tomto poslaní, ako potvrdzuje Pavol VI: „*Sen Innocenta III. o Františkovi, ktorý podpiera lateránsku baziliku, teda mystické Kristovo telo – Cirkev, v dejinnej, hierarchickej a rímskej podobe, predvídal povolanie a poslanie veľkej františkánskej rodiny*“ (Na generálnej kapitule OFM 23/6/1967).

Prvý (apoštolský) rád sa sv. František rozhoduje vytvoriť ex novo, kým pre **Druhý rád (mníšsky)** a **Tretí rád (kajúci)** vzkriesil to, čo už predtým existovalo.

Rád kajúcnikov je v Cirkvi zaužívaný tak dávno ako samotná Cirkev. Sv. František mal úctu k cirkevným úradom, preto by ani sám nezasahoval do kajúcej inštitúcie Cirkvi, ak by „kajúcnikov“ nemotivovala inováčná sila rehoľného života, ktorú majú žiť s presvedčivo a podľa Františkovho príkladu a slov. Noví kajúcnici chceli spojiť svoju túžbu po obnove s Františkovým menom a spiritualitou. Práve z tejto snahy po obnove vzišiel vo Františkových rukách **Rád františkánskych kajúcnikov**. Františkánski kajúcnici preto preberajú **typické charakteristiky, ktoré sú svetským a laickým obrazom Františkovej náboženskej a apoštolskej skúsenosti** - tak ako klarisky sú zobrazením vo svete ženskej, kláštornej klauzúry.

---

⁴⁶ Andrea Boni OFM, Relazione al Convegno OFS del Lazio, 19 januára 2001

Dôsledkom toho sú františkánski kajúcnici (teda **aj my, dnešní svetskí františkáni**) a všetci *christifideles laici* viazaní evanjeliom, aby **plne, podľa svojich možností odpovedali na volanie nasledovať pokorného, chudobného a ukrižovaného Krista**. Presnejšie povedané: ako bratia Prvého rádu, sestry Druhého a každý podľa svojho životného stavu.

Svetskí františkáni, hoci nie sú „rehoľníkmi“ v striktnom zmysle slova, zaväzujú sa vlastnou a pravou „rehoľnou“ profesiou, ktorou chcú **svedčiť o spásonosnej novosti evanjelia** a spájať sa s bratským apoštolátom Prvého rádu a kontempláciou so sestrami klariskami

V podstate dal František svojim trom rádom len jednu Regulu : aby zachovávali čo možno najviac evanjelium podľa možností svojho života.

Hľa, to je tá najstručnejšia syntéza FRANTIŠKÁNSKEJ NOVOSTI!

Vráťme sa však krok späť:

Niektorí historici sa veľmi snažili dokázať, že František nezaložil žiaden Svetský kajúci rád. Okrem toho sú takí, čo sa snažia zbagatelizovať úlohu svetských laikov pri založení, respektíve pri duchovnom, právnom zadefinovaní jeho dejín.

Tieto názory však nie sú pravdivé a ako sme si už sčasti ukázali (a ako ešte uvidíme), s istotou môžeme povedať, že:

- František založil Rád kajúcnikov
- Tri rády františkánskej rodiny boli autonómne založené svojím zakladateľom a tvoria súčasť jedného jediného plánu.
- Svetskí kajúcnici boli protagonistami svojho právneho statusu a progresu počas vlastných dejín.

Predtým ešte ale musíme vyjasniť zopár bodov v tom, aký bol kajúci stav a kajúcnosť v Cirkvi v období Františka až dodnes.

Úlohou tejto krátkej prednášky však nie je prebehnúť všetky etapy a už vôbec nie detajly, ktoré sprevádzali kontext kajúceho hnutia. Dôležité je spomenúť podstatné body.

„KAJÚCI RÁD“ POČAS DEJÍN

Pokánie – obrátenie

Konverzia – pokánie – metanoia spočíva v tom, že ukážeme hriechu chrbát a vrátíme sa k predošlému stavu – k priateľstvu s Bohom podľa Ježišovho učenia (metanoieite) na základe vyslovenia totálneho súhlasu Kristovi. Obrátenie ako stála dispozícia rehoľnej duše musí byť trvalým zasvätením jednému životu, navonok ale aj vo vnútri, ale hlavne vo vnútri (Izidor zo Sevilly, 601-636).

Kajúce hnutie sa spája s vývojom legislatívy a praxou Cirkvi v dosiahnutí odpustenia hriechov po krste. Náuka o kajúcnosti sa bežne zakladala na fakte, že kresťan, hoci pod ťažkým hriechom, nie je navždy zatratený (Jn 8, 10; Mt 12, 31-32) a že hriechy môžu byť odpustené *skrze* Krista, keď hriešnik zanechá hriech a „robí pokánie“.

Kritériom ale bolo presvedčenie, že **pokánie** po krste by malo byť „jediné“. Malo by sa považovať za „druhý krst“ v prísnom zmysle: tak ako je neopakovateľný krst, nemôže sa opakovať ani absolúcia a pokánie!

Táto náuka sa začína šíriť v **3. storočí**.

Opiera sa o jednotu medzi obrátením srdca a vonkajšími skutkami: modlitbou, pôstom, almužnou, verejným sebaoponížením. **Kajúcnici nemali účasť na Eucharistii**. Mohli sa k nej vrátiť až po završení pokánia.

Vo **4. storočí** sa hriešnik, ktorý nastúpil „**pokánie**“, stretáva s určitou skupinou (coetus), tazvaným „rádom“ pokánia. Vstupoval do tohto „rádu“ počas liturgickej slávnosti a na základe vkladania rúk, ktoré bolo akoby prijatím do „rádu“.

Tieto záležitosti sa čoraz viac komplikovali, takže biskupi sa rozhodli, že len oni budú prijímať kajúcnikov. A napokon odmietali vstup do takého pokánia aj samotní, počkali, kým nezostarnú a na konci života sa začali kajať (zložili *sľub pokánia*).

V tomto období, teda v **5. storočí**, vzniká fenomén **dobrovoľného pokánia**.

Hoci niektorí veriaci neboli „hriešnikmi“, vstupovali do kajúceho rádu na základe spontánneho rozhodnutia, z lásky k dokonalosti a dobrovoľne sa podriad’ovali legislatíve kajúcnikov, ktorí zotrúvali v ráde do konca života.

Od **VI a VII. storočia** sa začína šíriť aj tarifné pokánie, náhrada za pokánie, pričom sa jasne rozlišuje medzi súkromným pokáním a pokáním verejným, medzi verejnými kajúcnikmi a kajúcnikmi dobrovoľnými.

Existovali rôzne spôsoby a stavy, kedy sa vstupovalo do „kajúceho stavu“:

- Manželia a snúbenci po obrátení
- Dobrovoľní pútnici
- Pustovníci
- Donáti a obláti
- Panny (ktoré neboli zasvätené liturgicky)
- Reklúzi (uzavretá forma mníšstva) – ku ktorým patrili begýne, žobraví mnísi atď.)

Spoločnými znakmi pokánia boli:

1. Habit charakteristický pre kajúce hnutie: tunika, palica, mošna, sandále a Tau.
2. Odovzdanosť charitatívnemu dielu, malomocným, v útulkoch, pútnikom, opravovať kostoly, pochovávať mŕtvych, epidémiám a pod.
3. Život modlitby.
4. Závazok zdržanlivosti. Absolútna zdržanlivosť pre obrátencov a občasná pre manželov.
5. Zrieknutie sa ľudových slávnosti, bálav a slávnostných tabúl’.
6. Zrieknutie sa verejných úradov (sudcov, advokátov).
7. Zrieknutie sa vojenskej kariéry, zákaz nosiť zbrane a zúčastňovať sa na vojnách.
8. Život bez obchodovania.
9. Zákaz jazdiť na koni.

Tieto predpisy sú viacmenej rovnaké od 5. storočia, až po obdobie sv. Františka. Aký rozdiel je to v porovnaní s dnešnou dobou!

Dnes chápeme napr. autenticosť viery, vzťah k spoločnosti očividne úplne ináč. Mali by sme viac meditovať o „duchu“ týchto kajúcnikov a snažiť sa „preložiť“ tohto ducha do dnešných.

zaužívaných pojmov, či by nás ľudia rozpoznali ako autentických nasledovníkov Františkových kajúcnikov. To je skutočnosť, ktorú nik nemôže brať naľahko!

Sám František bol jeden z kajúcnikov – ako sme videli.

FRANTIŠKOVA DOBA A VZNIK „KAJÚCEHO RÁDU“ SVÄTÉHO FRANTIŠKA

Historický kontext Cirkvi, vtedajšieho sveta, v období sv. Františka nám dokazuje, že nie všetci kajúcnici boli dokonale „zjednotení“ s cirkevnou hierarchiou. Zvrátenosť hierarchie, „dočasná“ podnietená hierarchiou Cirkvi, bezuzdné a podvodnícke zvyky kléru atď., vyvolávali reakcie, ktoré často vyústili do ozajstnej rozluky s hierarchickou cirkvou – ak nie priam do herézy.

František šiel opačným smerom. Bol kajúcnikom hľadajúcim Boha z celého srdca, kajúcnikom túžiacim hlavne po svojom obrátení. Videl v Cirkvi Kristovo telo, nezaujíma kritický postoj, ale postoj poslušného syna. František šiel k pápežovi a kráča s Cirkvou. Obnoví Cirkev nie svojou kritikou, lež svojou svätosťou.

Potom, keď dostal od pápeža potvrdenie, že môže žiť podľa svätého evanjelia, začína verejne kázať a výsledok je nevídaný:

*...nie málo z nich, zanechalo srdce v tomto svete a nasledovali Františkov príklad, jeho učenie, naučili sa poznávať, milovať a uctievať si Stvoriteľa. **Mnohí, vznešení i plebejci, klerici i laici, učenci Božieho zjavenia sa utiekali k Svätcovi, v túžbe stretnúť sa s ním a pod jeho vedením.** Ako nebeský zdroj milosti dal všetkým zo živej vody, ktorá prúdi zo záhrady čnosti, z jeho srdca. Příkladný umelec a učiteľ evanjeliového života, ktorý bol naozaj preslávený: svojím príkladom, Regulou a náukou obnovuje Kristovu Cirkev vo veriacich, ľuďoch a ženách a víťazí trojitým vojskom vyvolených. Všetkým daríva Regulu života a ukazuje cestu spásy každému podľa jeho vlastného stavu.* (1 Cel 37 FF 384-385 treba čítať aj texty, ktoré predchádzajú a nasledujú po tomto texte).

Na Celana reaguje sv. Bonaventúra:

„Začal prechádzať po mestách a dedinách a ohlasovať Božie kráľovstvo. Neuprednostňoval presvedčivé rozhovory plné ľudských múdrostí, ale ducha a moc. Tým, čo ho videli, pripadal ako človek z iného sveta: ako niekto, kto stále obracia svoju myseľ a tvár k nebu, kto sa snaží pritiahnuť všetkých k výšinám. Kristova vinica začala ihneď púšťať voňavé Pánove výhonky a bohaté ovocie s ľúbezňami kvetmi milosti a svätosti.

Mnohí ľudia zapálení jeho kázňou rozhodli sa zaviazat' novým pravidlom pokánia, podľa formy, ktorú určil Boží muž.

*Kristov služobník ustanovil, aby sa forma života nazývala **Rád kajúcich bratov**. Tento nový rád prijímal všetkých klerikov a laikov, panny i manželov jedného alebo druhého pohlavia, pretože cesta pokánia je spoločná pre všetkých, čo chcú prísť do neba.*

Pre všetkých, čo sa chcú dostať do neba. (LM FF 1072).

Citovali sme teda dvoch autorov.

Historici zaznamenávajú po roku 1215 bezprostredný a nevídaný nárast tých, čo sa rozhodli pre pokánie. Nie náhodou to bol rok, kedy – ako sa dá predpokladať – vznikla prvá *forma vitae*, ktorú František venoval svojím kajúcnikom (**Prvá redakcia Listu veriacim**. Prológ našej súčasnej Reguly).

František sleduje s láskou svojich kajúcnikov, zblízka, nie len v určitých okamihoch. Prvý rád (1209) a Druhý rád (1211) mu vykvitli priamo v rukách. Tretí rád (1215) začína nadobúdať určitú formu.

František nechcel zakladať nejaké rehoľné rády. Aj pri ich ustanovení sa nechal viesť jedine Pánovým duchom. Prijal túto skutočnosť, ktorá mu **vzišla priamo medzi rukami, nemal žiaden vopred stanovený plán**. František si uvedomoval len to, že **tieto tri rády (každý podľa svojho stavu) mali za úlohu apoštolské poslanie – obnoviť Pánov dom**. A „Tretí rád, ktorý vznikol na základe Františkovo učenia, sa po právnej stránke stal úplne **autonómnym s ohľadom na Prvý a Druhý rád**.“⁴⁷

V perspektíve tohto **apoštolského ustanovenia** tieto tri františkánske rády NEZAUJÍMAJÚ voči sebe postoj podľa hierarchického stupňa, ale nachádzajú sa po stránke inštitucionálnej na tej istej úrovni dôležitosti, majú si sami uvedomovať svoju **duchovnú závislosť od seba navzájom a potrebu vzájomnej pomoci**.

Chcel zveriť svojim nasledovníkom tri rády, ktoré by boli *verné svojmu povolaniu, zodpovednosť spojenú so vzájomnou bratskou pomocou* v nasledovaní Pána.⁴⁸

„František založil Tretí františkánsky rád na základe podmienok vtedajšieho práva kajúcnikov, nepotreboval nejaké osobitné schválenie zo strany Svätej stolice.

Oficiálne dokumenty vznikli následne, no vôbec nemôžeme myslieť, že „*definitívne schválenie*“ Tretieho františkánskeho rádu nastalo až bulou „Supra Montem“ zo dňa 18. augusta 1289, ktorú vydal Mikuláš IV. *pri príležitosti* vyhlásenia novej Reguly pre Tretí svetský rád sv. Františka, no bez ďalších právnych zásahov.

Schválenie na základe právnych princípov treba chápať aj svedectvo, ktoré spomína *Legenda troch spoločníkov*. Tá sa ohľadom schválenia troch františkánskych rádov vyjadruje takto: *...Každý z týchto troch rádov bol schválený Najvyšším Veľkňazom (každý v inej dobe)* (FF 1472; LTC 60).

Hovorí sa o **pápežskom schválení**, ktoré bolo **priame** a zároveň **nepriame**: Bolo **nepriame**, pretože tieto tri rády sa zrodili v úplnej harmónii s tým, čo stanovovalo všeobecné cirkevné právo. A bolo aj **priame**, nakoľko Apoštolská stolica obnovila a udelila pre tieto tri rády sčasti nové a sčasti obnovené práva...⁴⁹

Regula Mikuláša IV. po dokumente Memoriale Propositi dáva **spoločnú legislatívnu úpravu** všetkým bratstvám **františkánskych kajúcnikov**.

František určite nezaložil Rád kajúcnikov ako taký. Oživil niečo, čo už existovalo a **zámerne chcel byť autentickým zakladateľom** hnutia (institutor) **svojich** kajúcnikov (Františkánsky rád kajúcnikov), ako nazvať tých, čo sa rozhodli ho nasledovať. Držali sa jeho učenia, konania, pridali sa k jeho poslaniu obnoviť Cirkev v spolupráci s Prvým a Druhým rádom.

Zmienky dokazujúce Františka ako zakladateľa troch rádov (prvá a každopádne jediná trojica spojená s tým istým apoštolským plánom) sú mnohé a dôležité. Pochádzajú od súdobých autorov, priam Františkových súčasníkov, ktorí nepochádzajú len z františkánskeho prostredia, ale aj z rôznych reholí. Prinášam tu len krátky zoznam prameňov a každý nech si nájde pre svoje osobné štúdium potrebné texty sám.

- Tomáš z Celana – Prvý životopis (1228/29)
- Gregor IX – Caput Draconis (1228) (Hlava draka)
- Julián zo Spiry – Officium rhythmicum (1231/32)
- Henri z Avranches – Legenda Sancti Francisci (1232/34) *nebol františkán*

⁴⁷ „Tres Ordines Hic Ordinatus“ (TOHO), Andrea Boni OFM, s. 27 a 158)

⁴⁸ TOHO, s. 27.

⁴⁹ TOHO, s. 38-39.

- Julián zo Spiry – Vita Sancti Francisci (1232/35)
- Bonaventúra z Bagnoregio – Legenda Maior (1260/63) Legenda väčšia
- Perudžský anonym (1266/70)
- Mníška legenda (1275) *nefrantiškánsky zdroj*
- Bernard z Bessy (1276)
- Legenda troch spoločníkov (1290)
- Perudžská legenda (1311)
- Kvietky (1327)

Určite by sme mohli spomenúť aj samotnú Regulu „Supra Montem“ z roku 1289, tento oficiálny dokument Cirkvi, ktorý je absolútne dôveryhodný. Začína slovami:

*«In nomine Domini. Incipit regula et modus vivendi fratrum et sororum ordinis continentium sive de penitentia, institutus a beato Francisco anno Domini MCCXXI. Et bullatus per dominum Nicholaum Papam quartum anno Domini MCCLXXXIX, XV kalendas septembris, pontificatus sui anno secundo».*⁵⁰

SV. FRANTIŠEK JE TEDA ZAKLADATEĽOM V PORADÍ PRVÉHO „TRETIEHO RÁDU“

Záverom treba povedať:

- Františkánska skúsenosť pokánia dáva základ pre budúci Rád kajúcnikov, no títo noví kajúcnici spájajú svoju snahu o obnovu s menom sv. Františka.
- Na základe tohto obnoveného záväzku pokánia nových kajúcnikov dostal Rád františkánskych kajúcnikov dušu i telo.
- „Františkánsky kajúcnici“ sú *christifideles laici* (veriaci v Krista), ktorých zaväzuje evanjeliový záväzok podľa zvoleného stavu života, aby v plnosti odpovedali na volanie nasledovať Krista pokorného, chudobného a ukrižovaného. Nie sú „rehoľníkmi“ (v prísnom zmysle slova), ale pridávajú sa k apoštolátu Prvého františkánskeho rádu a ku kontemplatívnej obete Druhého františkánskeho rádu svedectvom o spásynosnej novine evanjelia.⁵¹

REGULA FRANTIŠKÁNSKEHO KAJÚCEHO RÁDU

Ako sme si už povedali, František sa nechcel stať zakladateľom rádu. Túžobne hľadal Boha, jemu sa chcel celý oddať, slúžiť mu a chváliť ho. František nebol kanonikom a jeho prvou myšlienkou určite nebolo kanonické zadefinovanie rádov. No cíti k nim úctu a nechá sa sám viesť, hoci sa drží prísne prvkov, ktoré považuje za podstatné.

Prvou Františkovou starosťou bolo **žiť evanjelium**, nie kodifikovať reguly. Prvou bola náboženská skúsenosť. Reguly potom prichádzali ako výsledok živej skúsenosti a nevyhnutný nástroj, ako usmerniť život mnohých ľudí, keď už nebudú zapálení rovnakým ohňom ako František, ktorý z neho žil po celý život.

Ako sme si už povedali, sv. František dal svojim rádom len jednu Regulu: čo možno **najdokonalejšie zachovávanie evanjelia, podľa možností vlastného životného stavu**. Záväzok

⁵⁰ „V Pánovom mene začína Regula a forma života bratov a sestier kajúcich, z ustanovenia blaženého Františka roku 1221 a schválená pápežom Mikulášom IV. V roku 1289, 15. septembra, v druhom roku jeho pontifikátu“

⁵¹ TOHO, s. 127

k neustálej obnove podľa evanjelia (*facere poenitentiam*) musí prenikať život všetkých troch rádov, aby naplnili apoštolské poslanie (*praedicare poenitentiam*).

František túžil venovať aj kajúcnikom podobný dokument ako v prípade Prvého rádu, dokument napísaný jednoduchými slovami a popretkávaný evanjeliom. Nezabúdajme, že František nechcel vytvoriť nič nové, keď sa utiahol s plánom bratského života, ktorú dostal od pápeža Innocenta III. a z tejto Reguly nemáme žiadnu kópiu či dokument. Preto nemožno spochybňovať, že Innocent III. schválil formu života a poslanie kázať pokánie!

P. Canonici to komentuje týmito slovami: „*Rovnaký základ pre Prvý a Druhý rád potreboval vonkajší zásah: zo strany pápeža, kardinála protektora a pod. Oveľa potrebnější však bol tento intervent pre rozsiahle a komplikované dielo, akým bol „Tretí rád“, obsahujúci mužov a ženy každého veku, stavu či krajiny*“ (L. CANONICI, IL TOF, 1967).

Vzdelanci sa dnes zhodnú na tom, že **Protoregulou** je list, ktorý považujeme za **Prvý list veriacim** (*Prvá redakcia*). V ňom sa nachádzajú Františkove rady tým, čo s ním chcú vykročiť na cestu neustáleho obrátenia.

Obsahuje 5 základných prvkov ozajstného kajúceho života pre Pána:

- Milovať Pána
- Milovať svojho blížneho
- Nenávidieť všetko, čo sa protiví duchu – hriechy
- Prijímať Pánovo telo
- Prinášať ovocie pokánia

Ešte aj dnes by sme nepotrebovali povedať nič navyše o autentickom živote pokánia. Uskutočniť túto jednoduchú formu života – ako František garantuje a to mu môžeme veriť – nás hlboko nás vnáša do božieho života, do samotného života Najsvätejšej Trojice. František nám práve toto hovorí veľmi jasne, dôrazne a z pozície autority:

- Pánov duch spočíva na kajúcnikoch a bude v nich prebývať
- Sme synmi nebeského Otca (konáme vôľu tohto Otca)
- V Duchu sa s Ježišom zjednocujeme
- Stávame sa nevestami, bratmi i matkami nášho Pána Ježiša.
- Nosíme ho v srdci a rodíme ho svojimi svätými skutkami.

Nemohli by sme dosiahnuť intímnejšie a hlbšie zjednotenie! V skutočnosti by úplne aj dnes stačilo, keby sme sa opierali o tieto rady a boli by sme dokonalými svetskými františkánmi.

Toto je naozaj naša PROTOREGULA.

Povzbudzujem všetkých, aby často brali do rúk tento text, ktorý bol pravdepodobne prológom k našej terajšej Regule. Nachádza sa v ňom Františkovo srdce a jadro toho, ako bezozvyšku nasledovať Krista.

Táto „Protoregula“ ukazuje základné a tématické podobnosti so samotnou Františkovou Regulou, ktorú adresoval bratom (porov. Nepotvrdená Regula, kap. XXI a XXII) a tie dokazujú, že ide o autentický text sv. Františka a o jeho úsilie načrtnúť *formu života*.

Nikomu asi neuniklo, že tento podivuhodný text bol priložený ako prológ našej dnešnej Reguly. Hlavne preto, aby zdôraznil **myšlienkovú kontinuitu novej Reguly s pôvodným prameňom**.

Nikdy nebola zvolená primeranejšia Regula, čo by sa dokonale kryla aj s pápežovým úmyslom a bola nám darovaná (Pavol VI) ako sám napísal v apoštolskom liste o schválení Reguly:

„Živíme sa preto dôverou, že **spôsob života, ktorý ohlasoval tento zázračný muž z Assisi získa znova na impulze a zakvitne s o to väčšou silou...** (Seraphicus patriarcha).

Formu života, na ktorú poukazuje pápež, ohlasoval samotný František. Mala by nájsť nový podnet a nanovo, silnejšie dnes rozkvitnúť. Práve to požadoval II. Vatikánsky koncil od rehoľníkov: vrátiť sa k počiatkom, aby sa charisma v dnešnom svete zúročila.⁵²

Františkánske kajúce hnutie rastie a **aj Protoregula sa** evidentne šíri ako výraz Františkovej skúsenosti, ale aj skúsenosti kajúcnikov. Okolo roku **1221** František siahne k jadru svojej skúsenosti zas a napíše **druhý text pre kajúcnikov**, na ktorý poukazuje hlavne **List všetkým veriacim** (Druhá redakcia).

V tomto texte sa upresňujú niektoré veci, ktoré sú plodom Františkovho zážitku či skúsenosti, dotýkajúce sa lásky, pokory, služby, modlitby, pôstu a abstinencie, návratu majetku, ktorý nezískali správnym spôsobom a pod.

František očividne vyprofiluje cieľ, ktorý zamýšľal: chce **udržať hnutie pri pravovernosti**, aby sa vyhlo prípadným heretickým pozíciám. Chce tieto oporné body založiť na zneužitíach, ktoré sa evidentne vyskytli.

Okrem toho, heroický počiatok sa postupne vytráca a počet kajúcnikov rastie, čím sa dá len ťažko „kontrolovať“. Preto je nevyhnutné prijať prípadné oporné body, ktoré by schvaľovali väčšiu vernosť pôvodnému duchu.

Práve to je najlepším príkladom toho, čo by malo byť ozajstnou Regulou: ovocie konkrétnej náboženskej skúsenosti, ktorá je v súlade so životom. Nie je to text spočívajúci na teoretických predpokladoch, v ktorom by sme sa museli znížiť na čisto právnu úroveň.

Život predchádza zákon a zákon musí slúžiť človeku, nie naopak.

Františkov úspech pri kázaní a príkladný život prináša všeobecné prebudenie medzi laikmi. Ten sa o to intenzívnejšie snaží žiť svoju vieru, neustále pribúda počet tých, čo sa chcú zaviazať záväzkami pre kajúcnikov. Dokonca sa títo ľudia stanú dôvodom, prečo sa medzi rehoľnými rádmí, ktoré sa o nich uchádzali, rozpútala dišputa.

V tomto okamihu sa presná úprava pre kajúcnikov zdá byť nevyhnutná. Rozmýšľa sa nad tým, aby sa im stanovila nejaká Regula, ktorá by zabránila svojvoľnému životu, aby sa hnutie nedostalo mimo kontroly.

Kardinál Hugolíno (budúci Gregor IX.) sa k tomu podujme a naštylizuje Regulu pod názvom **Memoriale Propositi** (presnejšie povedané: nechá si naštylizovať).

Z tejto Reguly máme rôzne vydania a máme aj text z roku 1228, historici sa ale zhodnú na tom, že Memoriale Propositi pochádza z roku **1221**.

Ide o **kostru zákona** či základný kódex *v širšom zmysle* aj pre Rád kajúcnikov a všetky kajúce rády (A. Boni), ktoré sa k nemu hlásia, podľa názoru IV. lateránskeho koncilu.

Memoriale Propositi – táto kostra zákona prirodzene predpokladá možnosť „prispôbiť“ si niektoré prvky, ktoré sú tými najšpecifickejšími a najcharakteristickejšími medzi kajúcimi hnutiami (MP 10, 7-8; 30 podľa niektorých uzákonení aj 13, 10). Kajúcnici sv. Františka si mohli teda „prispôbiť“ Memoriale Propositi a prisvojiť si ho vo svojich bratstvách.

Memoriale Propositi nebol nikdy formálne schválený pápežom. To z jednoduchého dôvodu: pretože dlhý čas to ani pápeži ani kajúcnici nepovažovali za potrebné. Podstatou tohto dokumentu boli záväzky kajúcnikov schválené už predtým Majstrom Graziánom (1140 – takzvaný Graciánov kódex – pozn. prekl.). Dobrovoľný stav pokánia bol po kanonickej stránke už oddávna uznávaný.

---

⁵² *Perfectae Charitatis* 2: Primeraná obnova rehoľného života zahŕňa jednak stály návrat k prameňom všetkého kresťanského života a k prvotnému duchu ustanovizní a jednak ich prispôbovanie zmeneným časovým podmienkam... z podnetu Ducha Svätého a pod vedením Cirkvi

Pri podrobnejšom čítaní týchto dvoch dokumentov (Druhý list a Memoriale Propositi) cítime hlavne pri **prvom** texte **nabádavý (exhortatívny) charakter** a „**formu života**“. V prípade **druhého oveľa právnickejšiu povahu**.

Protoregula je charakteristická obsahom, obsahuje biblické citáty - na rozdiel od Memoriale Propositi, ktorý nemá ani jedno.

Keď zoberieme do úvahy, že oba dokumenty vyšli v tom istom čase, môžeme sa domnievať, že František pravdepodobne cítil väčšiu úctu k Memoriale Propositi, pretože chcel nadviazať na svoje rady a svoju formu života, aby jeho kajúcnici zostali verní spiritualite, ktorú priniesol a osobne ukázal na sebe.

Spolu s bratom Robertom Stewartom OFM musím súhlasiť v tom, že „*Memoriale vystihuje františkánsku cestu pokánia podľa toho, v akom sa číta vo svetle a pod lupou Druhého listu kajúcnikom, ktorý sa zakladá na pokání vyvierajúcom z autentickej a osobnej skúsenosti Boha a vedie k sebazapreniu, k pokore, jednoduchosti, k službe iným a k láske k blížnemu.*“

Jasne vidno, ako právna kodifikácia spôsobuje v tomto prípade stratu hojného bohatstva z „františkánskej vízie“ a z „radikálnosti“ obrátenia, ako po ňom túžil sv. František.

SCHVÁLENÁ REGULA FRANTIŠKÁNSKYCH KAJÚCNIKOV

Takto to pokračuje až do roku **1274**, keď sa koná **Lyonský koncil**. Ten ešte drastickejšie zasiahol do predpisov IV. lateránskeho koncilu. Lateránsky koncil zakázal vznik nových rehoľných rádov. Týmto lyonským koncilom sa priamo nariadovalo, aby boli zrušené rády rozdelené po IV. lateránskom koncile, ak dosiaľ nedostali schválenie.

Kajúcnici sv. Františka práve vtedy nemali formálne schválenie a schválenú Regulu, hoci svojho času dostali schválenie Svätou stolicou (ako sme už videli). Okrem toho nechýbali **problémy** (neboli prvé ani posledné), čo sa týka Prvého rádu (Sv. Bonaventúra a 12 dôvodov, pre ktoré bratia nemali podporovať Rád kajúcnikov), s biskupmi, s občianskymi autoritami... Kajúcnici sa teda báli, že budú zrušení. Začali teda používať „praktiky“, aby aj oni získali schválenú Regulu – podobne ako ostatné, schválené „rehole“.

Promótormi, koordinátormi a podporovateľmi Reguly boli dvaja svetskí františkáni: sudca **Hugolín de Medici z Ferrary** a jeho brat **Eliáš (exekútor Talianska)**.

Je zaujímavé pozorovať, ako vzniká prvý návrh Reguly a ako sa upravuje, než sa predstaví Svätej Stolicí. Bohužiaľ, nemáme dostatok času, aby sme sa zaoberali touto témou, no chcem Vás povzbudiť, aby ste si prečítali príslušné kapitoly zo vzácneho textu, ktorý napísal blahej pamäti páter Gabriel Andreozziho TOR (*Dejiny Regúl a Konštitúcií Františkánskeho svetského rádu*, Ed. Guerra, 1988).

Akýsi vedec prišiel s hypotézou, ktorý text schválenej Reguly OFS – Supra Montem – pripisuje istému bratovi Carovi z Florencie. Tento názor sa nekriticky akceptoval rôznymi stranami až po dnes, no argumenty, ktoré udáva brat Gabriele Andreozzi TOR, aby poprel spoľahlivosť spomínaných dokumentov a prečo podporoval vydanie Supra montem zo strany svetských kajúcnikov, sú veľmi presvedčivé a podľa mňa uzavreté:

Regula „Supra Montem“ určená kajúcim bratom a sestrám sv. Františka je plodom práce a iniciatívy samotných františkánskych kajúcnikov.

Tak sa dostávame k **potvrdenej Regule Rádu kajúcnikov sv. Františka z 18. augusta 1289**, ktorú vydal prvý františkánsky pápež Girolamo D'Ascoli pod novým menom **Mikuláš IV.** Ide o Regulu, na ktorú sa všetci odvolávame ako na dokument „**Supra Montem**“.

V tejto Regule sa preberá, až na niektoré výnimky, duch i litera dokumentu Memoriale Propositi a dostáva špecificky františkánsku charakteristiku.

DEJINY RÁDU POČNÚC PREHLÁSENÍM „SUPRA MONTEM“

Keďže táto **Regula bola oficiálne schválená pápežom**, na rozdiel od Memoriale Propositi, zostáva **nedotknuteľná**, preto už nie je možné, aby si kajúcnici prijímali alebo ju nejako modifikovali.

Regula nenariaďuje nič o **centralizovanej štruktúre** s jedným generálnym ministrom, o ktorej už dlho snívajú kajúcnici, za čo tak veľmi veľa sami bojovali - ako sme si už povedali - nemohli už nič v tejto otázke.

Rehoľná vôľa podriaďiť si kajúcnikov očividne zvíťazila nad pápežom - františkánom. Okrem toho, krátko po samotnom pápežovi Mikulášovi IV., menej ako rok od prehlásenia Reguly (*Unigenitus Dei Filius*) vydal bulu, v ktorej zreteľne zopakoval, že kajúcnici boli spravovaní menšími bratmi, zrušil takto každé privilegium, ktoré im bolo udelené a zmariť tak každú nádej, že dosiahnu centralizovanú štruktúru s vlastnými provinciálnymi ministrami a generálom.

Túžba po autonómii zostala silná. Vieme, že naši predchodcovia si potajme volili svojich provinciálnych ministrov!

K tomuto obdobiu (**1295**) sa vzťahuje prvé uznanie zo strany Bonifáca VIII., že ide o kongregáciu kajúcnikov žijúcich pospolu - úvod k tomu, čo sa stane Tretím regulovaným rádom.

No čo sa týka názvu: Musíme zdôrazniť, že názov „**Tretí rád**“ s poukazom na františkánskych kajúcnikov, si začína raziť cestu až ku koncu 13. storočia. Františkánski kajúcnici **nemali radi túto definíciu** a snažili sa jej odolať, ako len mohli. O tom, že sa nenazýval „Tretím rádom“ nás presviedča aj samotná Regula *Supra Montem*, kde sa Rád oficiálne spomína ako **Rád zdržanlivých alebo Rád kajúcnikov založený blaženým Františkom**. Tak ho nazýval aj sv. Bonaventúra: „**Rád kajúcich bratov**“.

Vstupujeme do **14. storočia**, do avignonského, pápežského zajatia. Nastávajú tu zmeny, ktoré si žiada pozícia pápeža v porovnaní s kajúcnikmi pokračujúcimi v boji za uznanie vlastných práv a túžia po autonómii, kým rehoľníci sa medzi sebou naďalej drásajú a stále sa držia svojho plánu, ktorým bolo podrobenie si kajúcnikov.

Hoci nedosiahli toľko vytúženú autonómiu a štruktúru hierarchie, pápeži tohto obdobia sa však javia vcelku ako priaznivo naladení voči kajúcnikom sv. Františka, ktorí sa dostávajú do novej fázy, do fázy vyslobodenia sa spod rehoľníkov a dokážu si zvoliť svojho vytúženého vizitátora. Napriek všetkému sa naďalej organizujú medzi sebou a volia si svojich provinciálnych ministrov.

Aby sme sa nezaoberali len týmito témami štrukturálnych vlastností, uveďme, že v tomto období nachádzame presvedčivé svedectvá o aktivitách našich kajúcich bratov po stránke duchovného života a charity:

„...ich lásku a milosrdenstvo k chudobným poznajú všetci;... vedú chvályhodný život, správajú sa pokorne a čestne, sú rozpálení láskou, plní kresťanskej viery, vynikajú vznešenosťou a dostatkom dočasných dobier, ktorými udeľujú veľké almužny chudobným a Božím sluhom; bratia a sestry poskytujú svojim poctivým životom a dobrými skutkami sväté príklady; nažívajú v pokoji...; zachovávajú svoju Regulu a žijú v katolíckej viere a vo svätosti...; ako žiariace hviezdy na nebi svietia ich čnosti a svätosť; prechovávajú úctu k menším bratom a venujú sa modlitbe a almužne; sú zanieteným príkladom kresťanského života“ (G. ANDREZZI, cit. d., s. 133).

V **15. storočí** pokračujú zmeny v prospech i proti autonómii kajúcnikov práve v otázke nenaplnenej túžby po centrálnej organizácii a vlastných ministroch.

Pápeži prichádzajú a odchádzajú, biskupi prichádzajú a odchádzajú, je to čas, keď ten, čo nasleduje, skôr zničí to, čo nadobudli jeho predchodcovia - teda: bolo to obdobie nestálosti,

kolísania. Koniec koncov pri tomto kolísaní sa ukazuje jedna vec (a táto skutočnosť sa veľmi nezmenila ani dnes), že takmer nik si nedá tú námahu, aby preštudoval dejiny, myšlienky vnuknuté na začiatku a potom ich prehodnotil v kontexte cirkevnej služby zameranej pre Cirkev i pre svet. Prevažujú skôr individuálne záujmy: každý pre seba a Boh pre všetkých. Samozrejme, že nechýbajú príklady individuálnej svätosti či skutky lásky, ale vo všeobecnosti tu nenachádzame nejaký pekný príklad rodiny, nenájdeme jasný postoj apoštolskej služby, ktorá bola pôvodne zverená Františkovi. Každý chce zvíťaziť nad tým druhým, kajúcnici - muži nad kajúcnicami ženami, bratia zasa nad biskupmi, biskupi nad bratmi, bratia nad kajúcnikmi a každý bráni svoje vlastné záujmy...

Aký sa zdá byť František vzdialený, aká vzdialená je čistota jeho povolania! Charizma sa udúšala, na poslanie sa často zabúdalo. Dokážeme ešte vybadať akú-takú kontinuitu Božieho plánu pri výnimočných jednotlivcoch, ale ťažšie je to v inštitúciách, ktoré boli založené Františkom.

KONIEC AUTONÓMIE A ZAČIATOK „SLEPEJ POSLUŠNOSTI“

Začína bulou **Sixta IV.** – františkánskeho pápeža, ktorá sa všeobecne nazýva „**Romani Pontificis Providentia**“. Tá má za cieľ usmerniť zlom a stagnáciu rozvoja kajúcnikov sv. Františka. Pápež ňou podriadil bratov a sestry Tretieho rádu sv. Františka menším bratom, observantom, ale aj konventuálom na celom svete!

List bol určený bratovi Zanettovi z Udine, generálnemu ministrovi, a všetkým provinciálnym ministrom Rádu menších bratov, ktorí sa k nemu hlásili.

Touto bulou si pápež vyžaduje „**nadradenosť, právomoc a autoritu nad ministrami a bratmi Tretieho kajúceho rádu**“ a zakázal predstaveným miešať sa do terciárskych záležitostí.

„Bula razom zakazovala kajúcnikom úsilie osamostatniť sa a vyniesla nazmar ich niekoľko stáročí trvajúcu obranu - od čias Boloňskej kapituly až potom. Okrem toho bol uskutočnený plán „nadradenosti, právomoci a autority“ minoritov, čo sa u minoritov tradovalo od vekov, hoci si to protirečilo s počiatkami, dejinami a vôbec s prirodzenosťou kajúceho Rádu a Rádu menších bratov a obzvlášť to protirečilo vôli sv. Františka, ktorý je otcom a zakladateľom jedného i druhého Rádu.

Touto bulou sa prakticky upravili vzťahy medzi Prvým a Tretím rádom až po Regulu Pavla VI., ktorá napokon, po siedmich desaťročiach, zrealizovala sen kajúcnikov z Bologne.

Od tých čias boli podriadení „autorite a právomoci“ predstavených Rádu menších bratov, či už konventuálov alebo observantov a potom boli podrobení aj regulovanými terciárom a kapucínom.

Kajúcnici prestávajú byť právnym subjektom, nositeľom práv, morálnou osobou v Cirkvi a stávajú sa predmetom, okrem toho sa stali bodom sváru medzi jedným alebo druhým nárokujúcim si rádom“ (G. Andreozzi, cit. d., s. 168).

„Pápežom Sixtom IV. sa uzatvára obdobie aktívnej autonómie kajúceho Rádu a otvára sa pred ním ďalšie obdobie, v ktorom nové meno „Tretí rád“ získava význam vedľajšieho, podriadeného a okrajového Rádu v porovnaní s Prvým rádom“ (G. Andreozzi, cit. d., s. 181).

No ani tu nekončí systematické hanobenie Rádu.

Vlastne krátko potom, ako terciári za Sixta IV. stratili svoju autonómiu – **stratili za Leva X.** a následne za V. lateránskeho koncilu (1512-1517) **aj svoje pomenovanie „rehoľné osoby“** a „**cirkevné osoby**“ spolu s príslušnými privilégiami.

Všetko to nastalo aj napriek silnej pozícii **sv. Jána Kapistránskeho** (†1456), ktorý ako veľký právnik vytrvalo podporoval myšlienku, aby sa stav terciárov viac prispôbil rehoľnému, než všeobecne „laickému stavu“. Napokon sa „terciári“ začal považovať za „rehoľníkov v širšom zmysle“.

Vysvetlime si ale, čo znamenal vo Františkovej dobe termín „rehoľný“ a „cirkevná osoba“.

- **Rehoľníci** boli vo Františkovej dobe tí, čo prijali svojím životom nový rehoľný záväzok, teda okrem záväzkov vyplývajúcich z krstu. Teda **nielen tí**, čo žili podľa *regulare propositum* (pustovníci, regulárni kanonici, mníši a apoštolské rehole). Konštitutívny charakter „rehoľníka“ vo Františkovej dobe netvorili klasické tri sľuby, ale profesia, prísľub žiť regulu.
- **Cirkevnou osobou** bola osoba, ktorá sa oslobodila spod „občianskej moci“ a bola priamo podriadená „cirkevnej mocnosti“.

Svetskí františkáni boli súčasťou tejto skupiny.

Táto nová *jar*, ktorá vďaka Františkovi a jeho ekleziológii spoločenstva, istým spôsobom nanovo dodala priestor a cirkevnú dôstojnosť laikom, sa skončila a vstúpila úplne do Cirkvi, kde sa hierarchia a rehoľníci v striktnom zmysle „identifikovali“ s Cirkvou a laici museli znova prijať úlohu absolútnej pasivity a podrobenia.

Dnes sa samozrejme nespochybňuje, skôr pokojne prijíma, že svetskí františkáni sú **svetskými laikmi** v plnom zmysle⁵³, že vzali na seba trvalý „rehoľný“ záväzok života. „Degradácia“ v tomto období nebola motivovaná nejakými jasnými motívmi, ale bolo to ovocie dohody, hlavne medzi biskupmi a menšími bratmi a pápežom ako „sudcom“.

Dnes si plne uvedomujeme, že náš laický a svetský stav je konštitutívnym a podstatným prvkom toho, čo máme byť, aby sme plne uskutočnili plán, ktorý Boh zveril Františkovi a jeho rehoľnej rodine.

16. storočie môžeme vnímať ako pokusy o nové potvrdenie vlastnej autonómie a snahy menších bratov, ktoré odrážajú úder za úderom. Koniec storočia napokon úplne potvrdí dokonalú podriadenosť svetských františkánov voči rehoľníkom.

Rád vstupuje do plného zriadenia, ide teda o obdobie „kvázi poslušnosti“, ktoré sa skončí až Regulou Pavla VI v roku 1978!

Toto storočie by sme možno mohli považovať za „najproblematickejšie a najnepriaznivejšie storočie pre františkánsky kajúcnik“ (Matanic).

KONŠTITÚCIE PÁPEŽA URBANA A PÁPEŽA INOCENTA

17. storočie charakterizuje starostlivosť o rôzne františkánske rodiny, aby si vytvorili „svoj vlastný“ Tretí rád, aby zosúladiли vlastné právo s výnimkami Tretieho rádu a súperili o čo najlepšie privilégia a odpustky pre túto vlastnú skupinu.

Pri tomto pokuse o definíciu „vlastných“ tretích rádov, konventuáli a observanti vydali vlastné **štatúty**: **Konventuáli** vydali „*Constitutiones Urbanianae*“ z roku **1628** (pretože ich schválil pápež Urban VIII.) a **observanti** zasa „*Constitutiones Innocenti*“ z roku **1686** (pretože sa o nich zmienil blažený Innocent XI. v konštitúcii „*Ecclesiae Catholicae*“). Tieto druhé jestvovali už vo vydaniach predtým - v rokoch **1609, 1621** – vznikli a používali sa v Španielsku a potom po celom svete.

---

⁵³ Okrem výnimky pre diakonov a kňazov svetských františkánov, ktorí sú svetskými františkánmi, aj keď nie sú laikmi, no sú ministrami.

Tieto **Konštitúcie** sa nezhodovali vždy s Regulou Mikuláša IV., ktorá platila. „Kópie tejto Reguly boli vtedy veľmi vzácne, respektíve jej preklad „kvôli tomu, aby ju poznali aj neznali“, dôkladne sa vyhlo priestoru pre nesúhlas“ (G. Andreozzi cit. d. – Azzoguidi, s. 201).

Týmto „konštitúciami“ sa **zintenzívnili niektoré aspekty úcty**, ale schvaľuje sa **tá najvyššia forma závislosti Tretieho rádu od Prvého**. Stretnutiam bratstva predsedá páter gvardián alebo vizitátor a v prípade jeho neprítomnosti sú rozhodnutia neplatné. Ruší sa akákoľvek forma vnútornej vlády: už žiadna kapitula, kontakty medzi bratstvami, voľby sú rezervované gvardiánovi a nie sú univerzálnym volebným právom.

Takéto štatúty získali silu zákona, minimálne do doby novej Reguly pápeža Leva XIII a sčasti až po konštitúcie z roku 1957!

„Tretí rád prepadol melancholický **úpadok**. Od istého storočia bol **nečinným privesom**, ponechaný rôznym náladám štyroch motorov, ktoré ho mohli ťahať kdekoľvek a vyvolávali pritom neustále udalosti. Rozdelený vo vedení, v znaku, v odpustkoch, **zbavený vlastného rozumu a tlaku, ktorý by vychádzal zvnútra**“. Netreba sa čudovať, ak v polovici 19. storočia podľa slov samotného pátra Fredeganda z Anversy, „sa v Umbrii (miesto narodenia sv. Františka) sa takmer zabudlo na Tretí rád“. Je evidentné, že to isté sa môže povedať aj o ostatných regiónoch.“ (G. Andreozzi, cit. d., s. 211).

V tomto období končí aj sčasti aj osobitný znak OFS, ktorý spôsoboval, že bol zložený z ľudí všetkých tried a rôznych sociálnych a kultúrnych skupín. Rád sa začína stávať miestom vítaným hlavne **zo strany vladárov a slávnych osobností**, kým istým spôsobom sa **diskriminujú osoby nižšieho sociálneho postavenia a predovšetkým chudobní** („chudobní mohli byť prijatí len zo súkromného dôvodu, aby neboli na ťarchu celému bratstvu, takto môžeme čítať v zozname bratstva v Louvain – v Belgicku (M. Bigi, Universale Salute, s. 116).

V tomto období sa terciári „zaoberali hlavne svojím rehoľným životom a málo sa venovali skutkom milosrdenstva... Každopádne existovali určité výnimky“ (Peano, Dejiny.... od M. Bigiho, cit. d.).

No aj v tomto období žili takí bratia a sestry, ktoré z osobného záujmu – tak ako predtým – pokračovali v preukazovaní lásky, skutkov milosrdenstva, ubytovávali chudobných, viedli hriešnikov k obráteniu, učili kresťanskú náuku – ako dosvedčujú mnohé dokumenty.

V tomto období, medzi rokmi **1600 a 1700** sa začína presadzovať tendencia nenosiť vonkajší habit a obliekať si miesto neho **skôr škapuliar a kordu**. Samozrejme, vyhovovalo to požiadavkám urodzených bratov/vládco, ktorí si navonok neobliekali odev pokánia.

RÁD SA ROZŠÍRI MIMO EURÓPY

Kým Tretí rád v Európe istým spôsobom upadá a **zažíva veľký úpadok, na iných kontinentoch** nastáva určitý **rast**: v **Amerike** (Krištof Kolumbus bol františkánskym terciárom) a v **Ázii** (v Japonsku máme 17 terciárov – mučeníkov z roku 1597).

Na konci 16. storočia bolo v Amerike **viac než stotisíc** domorodých Američanov, ktorí konvertovali a vstúpili do Tretieho rádu!

Mnohí **španielski a portugalskí laici** boli františkánskymi terciármi a spolu s rehoľníkmi založili Tretí františkánsky rád v Amerike. Máme v tomto zmysle veľmi jasné svedectvá

v architektúre a v tradíciách, ktoré nás sprevádzajú až podnes. Uchovávajú nám silné a početné krajiny v mnohých oblastiach latinskej Ameriky.

Prvé základy Tretieho františkánskeho rádu pochádzajú z roku **1589 v Brazílii** (Olinda Pernambuco); **1614 v Mexiku** (Puebla de Los Angeles); **1615 v Guatemale**, **1619 v Rio de Janeiro**, **1625 v Città del Mexico**; **1621 v Colombii** (Santa Fé de Bogotá); **1635 v Salvador-Bahia v Brazílii**; **1643 vo Venezuele** (Caracas) a postupne aj v **Ekvádore**, **Peru**, **Paraguay**, **Argentíne** a pod.

Narátali sa aj veľmi početné bratstvá: napríklad v roku 1649 bratstvo v Città del Messico obsahovalo 2000 bratov a sestier!

V týchto krajinách bolo zloženie bratstva **dobře zastúpené všetkými sociálnymi triedami a v mnohých prípadoch došlo k diskriminácii farby a rasy**. Z tohto obdobia máme dostatok dokumentov, ktoré hovoria o intenzívnom duchovnom živote, živote lásky a záväzku, živote naplneného vyučovaním a starostlivosťou o chorých. Dokazujú to napríklad dve osobnosti svätých svetských františkánov, akými je **Marianna Gesù de Paedes** z Quita (1645) a **Pietro Betancur** (1667) z Guatemaly.

Aj v súčasnosti si v **Kanade** začíname všimáť prvú prítomnosť svetských františkánov.

„MODERNÝ SVET“

Politické okolnosti z rokov **1700 až 1800** (**potlačenie rehoľných rádov a Tretieho rádu** – rakúsko-uhorská ríša, Francúzsko, Taliansko atď.), ale aj *rehoľné* okolnosti (protestantizmus) mali tiež **svoj vplyv na úpadok Tretieho rádu**.

Túto periódu vyznačuje vízia sveta, ktorý smeruje k potláčaniu Boha a rýchlo napreduje v sekularizácii spoločnosti a sociálnych či politických štruktúr. Je to obdobie veľkých sociálnych a politických premien: priemyselná revolúcia (1760-1830 a nasledovné), Francúzska revolúcia (1789), Októbrová revolúcia (Rusko – 1917).

Je smutné a mučivé, keď musíme skonštatovať, že občianska spoločnosť sa snaží realizovať hodnoty bez Cirkvi, napr. dôstojnosť človeka, rovnosť ľudí, sociálnu spravodlivosť, slobodu atď., ktorých nositeľom a ochrancom bolo kresťanstvo. Na druhej strane sa Cirkvi nedarí plne pochopiť, ktorým smerom svet napreduje a stavia sa do protichodného, kontrastného postoja, než do postoja pochopenia a dialógu.

Na jednej strane svet stále potláča Cirkev. Na druhej strane – a to je zlé“ –Cirkev akoby potláča svet.

Ide ale o komplexnú tému a Cirkev určite nie je imúnna voči chybám a musí na seba aj ona prijať zodpovednosť za toto odmietnutie zo strany spoločnosti.

Cirkev pôvodne nereagovala dobre. Po páde dočasnej moci (1870) sa Cirkev zacelila v absolútnom odsudzovaní moderného myslenia. Musíme počkať do Leva XIII. (1878-1903), kedy sa určitým spôsobom zmení smer myslenia – bude raziť cestu s rôznym kontextom – čo umožní plnú syntézu na Druhom vatikánskom koncile.

(nasleduje úryvok z Universale Salute od M. Bigi – máličko modifikovaný)

„Prvým konkrétnym znamením **odporu tohto sveta voči Cirkvi**, bolo cirkevné utláčanie pod „osvieteným despotizmom“ – pod vládou druhej polovice 18. storočia. Aj Tretí rád bol ním zasiahnutý, nakoľko bol vnútorne prepojený s Prvým rádom: dekrét vladárky Márie Terézie

Rakúskej (15. 6. 1776), ktorý priniesol zmeny aj mimo hraníc ríše, **zakazoval prijímať nových členov** a počas vlády Jozefa II. bol **23. septembra 1782** vo všetkých štátoch **potlačený TOF**. Tam, kde boli politické pomery spojené s Rakúskom, nastalo to isté: v Španielsku a Portugalsku, v Taliansku a v Lombardii, vo vojvodstvách Modene a Reggiu, Parme a Piacenze, vo veľkokniežatstve toskánskom a Neapolskom kráľovstve.

Vo Francúzsku boli postupy ešte radikálnejšie, čo malo za následok revolúciu (1789-1799) a Napoleónovú dobu (1804-1814). Aj v tomto prípade, keď zoberieme do úvahy európsky rozmer podobných udalostí, sa dôsledky rozšírili za francúzske hranice. Občianska konštitúcia kléru (**1790**) uskutočnila vo Francúzsku útlaky a konfiškáciu cirkevných majetkov a neušetrili pritom ani svetské bratstvá, ktoré boli väčšinou roztrúsené: počas vrcholnej fázy teroru (1792-1794). Medzi obeťami nachádzame revolúcie niektorých svetských a regulovaných terciárov: Nicola Pick – rektor bratstva v Štrassburgu, uväznený a odsúdený na sedemdesiatdeväť rokov, Severino Girault (TOR), zmasakrovaný 2. septembra 1792 a blahoslavený v roku 1926; Rosa Jessée, terciárka a sestra provinciála menších bratov, odsúdená na smrť gilotínou v Cambrai. Pri Nantes našli niekoľkých utopencov v Loire, ktorí boli identifikovaní ako terciári zapísaní do zoznamu odsúdencov na smrť.

Terciári vo Francúzsku sa utiahli do ilegality, v Španielsku a do istej miery aj v Taliansku bratstvá našli isté východisko: **vytvorili si súkromné spoločenstvá**, len čo boli na nátlak zrušení pred štátom ako právnické osoby.

Treba ale zdôrazniť, akú výnimočnú vitalitu preukázali títo terciári, hoc zostali bez bratského vedenia, lebo bratia boli vypudení z rôznych vlád, keď obstáli aj **napriek niekoľko stáročnej izolácii a viedli príkladný život** milosrdenstva a skutkov lásky. Máme o tom priame svedectvá (napr. z Číny a východnej Európy).

Skutočnosti sa začínajú meniť ku koncu **19. storočia**.

Len čo sa bratia tej ktorej rodiny dokázali pozviechať z ruín útlaku, začali vo veľkom a odznova **budovať Tretí rád**. To sa nedialo náhodou. V tomto záujme o Tretí rád zohráva istotne podstatnú úlohu na jednej strane túžba rehoľníkov prispieť k rekonštrukcii kresťanského tkaniva v spoločnosti (čo bola podstatná úloha OFS), na strane druhej - a to bolo rozhodujúce – silné povzbudenie **pápeža Pia IX.** (1846 - 1878), prvého z nepretržitej série siedmich pápežov - svetských františkánov. Toto nám adresoval náš spolubrat pápež: „*Propagujte, propagujte Tretí rád. Neviete si ani predstaviť, koľko dobra prináša*“.

Od toho okamihu získava Apoštolská stolica podstatný a prorocký význam pri objavovaní prirodzenosti, poslania a charizmy Františkánskeho svetského rádu.

Možno výraz, ktorý sa v tomto čase používa: „návrat sv. Františka“, ktorý sa používal **v prvých dekádach 19. storočia**, je možno prehnaný čo do formy, ale v podstate správny.

Postupne sa začne zaužívať a zdôrazňovať v priebehu tohto storočia. Za symbol tohto návratu by sme mohli istotne považovať **znovunájdenie svätcovho hrobu** (12/11/1818). Podobne by sme mohli chápať novú štruktúru a organizáciu rodín Prvého a Druhého rádu po revolučnom a napoleónskom období a prebudenie dejinno-kultúrneho obdobia vo františkánstve, ktorý eviduje prvé význačné osobnosti vedcov vo františkánstve: Niccoló Papini, Goerres, F. Ozanam a obzvlášť Sabatier.

No pravým návratom je **uznanie novoty a Františkovej evanjeliovej skúsenosti, uznanie Františkovej myšlienky v súčasnej dobe** a obozretné potreby obnoviť ducha minority, bratstva a túžby po mieri. Tento návrat dobre vyjadruje modlitba, ktorú predniesol pápež **Pius IX.** 8. mája **1857** pred hrobom sv. Františka, keď prosí svätca „*aby sa prihováral za svet v tejto dobe, ktorá zabúda na nadprirodzené témy a stráca sa v materii*“ a dodal: „*Tvoj príklad zavážil v iných časoch a zasiahol ľudí a vzbudil v nich tie najvznešenejšie myšlienky, spôsobil obrátenie, obnovu*“.

Obnova a nová organizácia OFS v prvej polovici 19. storočia vzniká v tomto rozsiahlom horizonte nového obrodzenia františkánskeho rádu.

Vo **Francúzsku** nastáva v prvom momente nové sídlo rehoľníkov Prvého rádu, a to hlavne v mestách. Potom sa rozširuje na vidiek, priamo do farností diecézneho kléru. Spomeňme na tomto mieste **sv. Jána Máriu Vianney**, farára z Ars (†1859), **františkánsky terciár** a podporovateľ bratstva vo svojej farnosti.

Situácia v **Taliansku** a v **Nemecku** je bez kontinuity. V prvom spomínanom prípade sa nové zákony o potlačaní rádu uverejnia po národnom zjednotení (1865), čo ešte raz rozptýli rehoľné spoločenstvá, v druhom zase spôsobí niečo podobné Kulturkampf (Kultúrny boj), ktorý zaviedol kanclér Bismarck (1872-1875). **Rozmach OFS bol znova prerušený**. Bolo potrebné čakať ešte ďalších pätnásť rokov po reforme Leva XIII., aby sme našli nejaké zmeny a svedectvá o tom, že začínajú vznikať mnohé bratstvá, že sa zakladali nové.

V polovici storočia sa **Pius IX.** stáva prvým z neprerušenej série siedmich pápežov, o ktorých je jasne zdokumentované, že patrili k Tretiemu františkánskemu rádu. Dokumenty tohto magistéria o OFS nabádajú k zintenzívneniu rehoľného života a **zdôrazňujú nevyhnutnosť vydávať o tom svedectvo**. To súhlasí s pozíciou, ktorú zaujal vo svojom pontifikáte (ním sa uzatvára jedno obdobie dejín pápežstva a začína sa nové), čo postupne viac a viac ukazuje, že historické boje – predovšetkým **záver politickej moci** – vždy viac a viac dokladujú nepravdepodobnosť, že by sa tzv. katolícka vláda mohla opierať o Cirkev, hoci stále narastá požiadavka skonsolidovať a usporiadať rôzne sily v katolicizme. Pontifikát, ktorý začína stykom so súdobými politickými okolnosťami a ktorý sa uzatvára silným zdôrazňovaním osobitých rehoľných hodnôt, počas neho svetské bratstvo získava takmer všade na sile a dôvere a predstavuje príslub obnovy a plného rozkvetu v budúcom období pápeža Leva.“
(voľne prevzaté z knihy M. Bigi, Univerzálna spása).

EPOCHA LEVA XIII. (1878-1903)

(Voľne prevzaté z knihy G. Andreozzi: Dejiny reholí...)

Kardinál Joachim Pecci, arcibiskup z Perugie a budúci pápež Lev XIII. Bol presvedčený, zanietený a húževnatý obhajca **neopakovateľnosti Tretieho rádu pre spoločnosť svojej doby**. Na Vianoce roku 1871 napísal pastoračný list, ktorý bol **vrelou výzvou pre farárov, aby do svojich farností pozývali bratstvá Tretieho rádu**. Sám chcel byť príkladom, preto sa stal františkánskym terciárom v perudžskom bratstve v Monteripido... V roku 1875 vo svojom rozhovore s assiskými pútnikmi a v roku 1877 v novom pastoračnom liste kardinál Pecci vyjadril presvedčenie, že **len Tretí rád žijúci pôvodným duchom, by mohol zachrániť spoločnosť zarmútenú toľkými individuálnymi i spoločenskými nepokojmi**.

Keď sa Lev XIII. stal najvyšším veľkňazom, nenechal si ujsť nejakú príležitosť, aby nevyzdvihol a nehlásal tretí františkánsky rád. Pápež biskupom neustále adresoval **výzvu vstúpiť alebo umožniť vstup do Tretieho rádu čo najväčšiemu počtu veriacich**.

No najlepšou príležitosťou k vyzdvihnutiu sv. Františka a výzve nasledovať ho, dostal pri príležitosti **sedemstého výročia narodenia sv. Františka**. A 17. septembra 1882 Lev XIII. vydal slávnú encykliku „Aspicato concessum“.

„NOVÁ“ REGULA PÁPEŽA LEVA O KAJÚCICH FRANTIŠKÁNOCH: MISERICORS DEI FILIUS“ (30. MÁJ 1883)

Úlohu, ktorú chcel pápež zveriť Tretiemu rádu bola nesmierna: mali **byť základnou skalou veľkej sociálnej a kresťanskej budovy**. No bolo potrebné, aby sa Tretí rád stal dynamickejšim, aktívnejším, disciplinovanejším a viac odpovedal na požiadavky dnešnej doby. Preto pápež vo svojej konštitúcii „*Misericors Dei Filius*“ z **30. mája 1883** chcel zjednodušiť a zoštíhliť Regulu, aby mohla preniknúť do všetkých sfér, hoci inak ostala nedotknutá, nezmenená Regula Mikuláša IV. Lepšie povedané „aby prispôsobila dnešnému spôsobu života starý zákon zmenou niektorých bodov“. **Aj z tohto dôvodu nebola zrušená Regula Mikuláša IV.:** „*takto znie formula profesie: sľubujem zachovávať Regulu Tretieho rádu, založeného samotným blaženým otcom Františkom tak, ako ju schválil najvyšší veľkňaz Mikuláš IV. a Lev XIII.*“.

Pri povrchnom pohľade na novú Regulu by sme si hneď ani nevšimli, že bola zjednodušená. Dvadsať kapitol sa zredukovalo na **tri**, hoci zachováva podstatu i ducha minulej Reguly.

Preskúmame v krátkosti tie najdôležitejšie body.

- Novému Tretiemu rádu sa vtláča prizma mladosti, **predpisuje totiž 14. rok života** ako podmienku pre prijatie do Rádu.
- Nepredpisuje sa nosenie celého habitu, ale musí sa nosiť **len škapuliar a pod oblečením cingulum**.
- **Noviciát** zostáva a zostáva aj kajúci charakter jednotlivých článkov Reguly, ktorá už nezaväzuje pod ťažkým či ľahkým hriechom.
- Vydaté ženy môžu byť prijaté vlastne aj bez súhlasu manželov, ak s tým súhlasí ich spovedník.
- Pre bratov a pre sestry zostáva záväzok obliekať sa jednoducho.
- Rovnak sa **zakazujú nebezpečné predstavenia**.
- **Zdržanlivosť** tela, ktorá bola v starej Regule povinná po štyri dni v týždni, sa redukuje len na štvrtok ako u všetkých kresťanov a odporúča sa aj streda.
- **Pôst** sa má podľa Reguly zachovávať každý štvrtok v roku a v predvečer sviatku Nepoškvrnenej a sv. Františka, kým predtým boli záväzné stredy a piatky od sviatku Všetkých svätých až po Pôst a všetky dni od sv. Martina po Vianoce a v období od Kvetnej nedele v pôste.
- Zdôrazňuje sa viac **záväzok spovede a sv. prijímania**. Spoveď sa mala konať nie trikrát v roku, ale **mesačne**.
- Nehovorí sa viac o zákaze zbraní, aby nenarušili život terciárov s dnešnými vojenskými vládami.
- Sedem kanonických modlitieb a dvanásť Otčenášov a Sláva Otcu za Chvály a sedem za každú inú hodinku boli znížené na celkovo **dvanásť Otčenášov, Zdravasov a Sláva Otcu**.
- Nehovorí sa ani o návšteve farských kostolov.
- Nehovorí sa ani o privilégiach udelených biskupom, pretože už zostali len duchovné privilégia.
- Vizitácia už nie je požiadavkou bratstva, ako to bolo v Regule Mikuláša IV. a ako je to v novej Regule Pavla VI., ale stala sa „úradnou“. Ako keby si úradná vizitácia protirečila s nasledujúcim článkom: „vizitátori (...) nech sú ustanovení gvardiánmi, ak sa vyžaduje ich služba“. To, že vizitátori majú byť z Prvého a Tretieho regulovaného rádu, nie je už odporúčaním, ale normou. Každému členovi je zverená moc z vážneho a správneho dôvodu dišpenzovať od záväzkov Reguly.

K Regule sa pridáva celý zoznam **odpustkov a privilégií**.

Pred kapitulnými otcami-kapucínmi, ktorí terciárom vzdali poctu dielom „*Vie illustrée de Saint François*“ pápež pri audiencii zo dňa 18. decembra 1884 prezradil, že je sám presvedčený

o tom, že „v jeho Tretom ráde sa nachádza regenerujúca moc kresťanskej spoločnosti... Ak sa niekto stane terciárom, stane sa ozajstným kresťanom. A jeho duša je spasená“.

V encyklike „Quod Auctoritate“ z 22. decembra 1885 pri príležitosti výnimočného jubilea v roku 1886 pápež opätovne vyzval **biskupov**, aby „chránili a šírili Tretí rád františkánskych bratov, ktorí sa nazývajú svetskými (františkánmi)“.

Kapucínskym provinciálom z Lyonu a Toulous pri príležitosti audiencie 12. marca 1886 zopakoval: „Som plne presvedčený, že práve vďaka Tretieho rádu a šíreniu františkánskeho ducha zachránime svet“.

Pápež adresoval mons. Touzerymu, kanonikovi z Rodez, tieto slová: „Františkánski terciári (...) sú mojimi milovanými dietkami (...) chcem Francúzsko zachrániť prostredníctvom Tretieho rádu“. Tirolským terciárom povedal, že „Tretí rád musí tak ako v dobe sv. Františka, aj dnes duchovne obnovovať ľudstvo“.

Sedem rokov po vyhlásení Reguly pápež ukázal svoju svätú netrpezlivosť, keď povedal, že jeho encyklika nebola „ešte pochopená: dúfam, že ju všetci onedlho pochopia“...

Desať rokov po vydaní Reguly pápež riekol terciárskym pútnikom, ktorí sa zišli v Ríme 12. apríla 1893, keď ich mal v úmysle „znova povzbudiť“ ako Tretí rád, pocítil šťastie, že „Boh požehnal rozsiahlym spôsobom naše rady“ a vyjadril nádej, že **Tretí rád nazývaný rádom pokánia** by sa obnoví na základe umŕtvovania, modlitby a lásky.

Vo Francúzsku sa rodí výnimočná postava františkánskeho terciára: **Leon Harmel**, továrnik z Val de Bois z diecézy v Reims. Práve v jeho podniku sa v júli **1893** konal **výskumný kongres o sociálnom diele Tretieho rádu**. Pápež poslal pozdravné posolstvo plné súhlasu a chválil práve Leona Harmela za veľkomyselnosť, milosrdenstvo, vieru a spojenie so Svätou stolicou. 24. mája 1894 ho pápež prijal na audiencii a zopakoval mu: „Tretí rád sv. Františka, ktorý bol znova zorganizovaný pre sociálne dielo, dokáže opäť priniesť nádherné ovocie a zachrániť hlavne Francúzsko“. Kongres vo Val des Bois priniesol prvé ovocie, ktorým bolo vytvorenie **provinciálnych komisií** pre Tretí rád a tie boli riadené **národným komisariátom**, volený generálnym ministrom menších bratov.

Leon Harmel mal veľký vplyv na to, že začalo nevídané a vrcholne plodné obdobie kongresov Tretieho františkánskeho rádu, ktoré boli podstatné pre novú definíciu a obnovu prirodzenosti či identity OFS, pre uvedenie si „jednoty“ Rádu.

Leon Harmel sa stal hlavným hovorcom pápeža, ten v ňom objavil schopného spolupracovníka pri novom zrode OFS, pri realizácii poslania, ktoré od OFS očakával. Práve jemu pápež kládol na srdce tieto slová: „Pre reformu spoločnosti očakávame veľa od Tretieho rádu“.

22. januára 1897 prijal pápež k osobitnej audiencii p. Giulia del S. Cuore, generálneho komisára menších bratov vo Francúzsku a Leona Harmela.

Ten istý rok pápež vydal svoju encykliku „Felicite quadam“ adresovanú Františkánskemu rádu, v ktorej nechýbala zmienka o tom, že „Tretí rád nerozkvitol len na niektorých miestach, ale po celom svete s prísľubom vzácneho ovocia“.

22. februára 1899 pápež prijal na súkromnú audienciu Leona Harmela. Ten mal to šťastie a oznámi mu, že niektoré kongregácie terciárov založili priame inštitúty, ktoré podporujú vyučovanie a pohodu robotníkov. Ďalšia audiencia Leona Harmela bola **22. septembra 1899**, keď bol vodcom púte francúzskych robotníkov do Ríma a prezident permanentného výboru františkánskych kongresov a pútí. Tentokrát si pápež priamo želal, **aby francúzski terciári boli príkladom pre terciárov v Taliansku**.

Pápež napísal posledný list Tretiemu rádu na žiadosť generálnych ministrov františkánskeho rádu dňa 7. septembra **1901**, kde zopakoval svoje pranie, aby Tretí rád „rozkvitol čo do počtu i čo do zbožnosti členov“ a vyriekol aj svoje nádeje: „Tretí rád vyzýva svojich členov k správne, zbožnému a bezúhonnému konaniu a vedie skôr k poctivosti než svätosti života v každodennom živote“.

Dňa 21. júla 1903, po štvrtstoročí svojho pontifikátu, **zomrel veľký pápež Lev XIII.**, pápež sociálnej reformy Cirkvi, ktorý si za základe svojho konania zvolil ducha, učenie a ideál sv. Františka z Assisi (*koniec voľne prevzatého textu z G. Andreozzi, Dejiny reholí*).
(ide o voľný výťah, prevzatý a opätovne publikovaný v diele M. Bigim, L'Universale Salute).

Odpoveď zo strany Tretieho rádu voči Magistériu Leva XIII. bola výnimočná a nenechala na seba dlho čakať. No dynamická sila terciárov bola nutne pribrzdená **odporom voči reforme Leva XIII.-teho**. Zároveň preto, že reformný sociálny program v oblasti františkánstva nepostupoval veľmi dobre, aj z dôvodu reakcie na „modernizmus“, ktorého súčasťou boli mnohé múdre osobnosti (aj z OFS), no chýbala im prezieravosť, odvaha a proroctvo, ktorú vyskúšal práve Lev XIII.

Levovi XIII. sa ale podarilo vytvoriť nečakaný impulz k rozšíreniu OFS a františkánskeho svetského apoštolátu ku koncu 19. a na začiatku 20 storočia. Terciári vydávajú veľa kníh o františkánskych terciároch, čo viedli a podporovali rehoľníci. Od nich Rád totiž neustále závisel a bol im podriadený. Práve to bol dôležitý moment prebudenia zo strany rehoľníkov, ktorí sa veľkodušne a presvedčivo zasadzujú za pozdvihnutie, rozšírenie a vzrast Tretieho františkánskeho rádu. Rád sa podľa vôle generálnych ministrov a provinciálov začal členiť na komisariáty, sekretariáty a rehoľných predstavených a podporoval hnutie k užšiemu stretnutiu medzi sebou, aby svetskí františkáni konfrontovali samých seba a lepšie sa chápali **a snažili začať a propagovať vlastné povolanie a poslanie v Cirkvi.**

Začína sa nanovo črtat' Rád, ktorý už nemal byť vedený k dosiahnutiu len duchovnej dokonalosti, často nehmotnej, ale **mal prijať vnútorne svoju svetskosť**, vstúpiť do služby Cirkvi a evanjelia v kontexte spoločnosti a sveta politiky a práce.

Rozkvitajú aj **kňazské bratstvá** povzbudené príkladom dvoch pápežov, Pia IX.-eho a Leva XIII.-teho, ktorí vstúpili s presvedčením a motívom do františkánskej rodiny práve vďaka TOF. V Bratstve Ara Coeli boli novými profesmi kardináli!

OBDOBIE KONGRESOV

Všeobecný kvas činnosti pápeža Leva XIII. vznikol aj **prostredníctvom slávania dôležitých regionálnych, národných a medzinárodných kongresov** počas i po jeho pontifikáte.

Idea týchto kongresov – ako sme sa už zmienili – vzniká pri stretnutí Prvej medzinárodnej výskumnej komisie, ktorá sa stretla vo Val de Bois (Francúzsko) od 18. do 20. júla 1893 na návrh a podnet Leona Harmela, ktorý hostil účastníkov pochádzajúcich okrem **Francúzska aj z Talianska, Holandska, Belgicka či Švajčiarska**. Pozdrav adresovaný od Leva XIII. poukazoval na cieľ stretnutia: „*hľadať prostriedky, ktorými by Tretí františkánsky rád (...) deň čo deň stále viac rozkvital, naširoko sa rozmáhal a obohatil ľudskú spoločnosť o bohatú úrodu*“.

PRVÝ FRANCÚZSKY NÁRODNÝ KONGRES (Paray-le-Monial, 11-13 septembra 1894) mal skôr sociálnu náplň, reagoval teda na témy diskusie obsiahnuté v bule *Rerum novarum*. Bola tu načrtnutá téma kapitalizmu, peňazí a lichvárstva. Tento prúd záujmov a sociálnych témik prevezme ešte séria nasledujúcich kongresov – dokopy ich bolo **sedem** – no ani zďaleka nevyčerpá komplexnosť preberaných a diskutovaných tém ako: **prirodzenosť a účel bratstva, organizácia bratstva**, vnútorný život a prostriedky, ktoré ho podporujú, **prítomnosť Cirkvi** aj na miestnej úrovni, skutky lásky. Niektoré kongresy boli naznačené aj prítomnosťou susedných národov.

PRVÝM KONGRESOM V TALIANSKU bol všeobecný kongres horného Talianska, ktorý sa konal v Novare od 24. do 27. septembra 1894. Diskutovalo sa o téme **základných vlastností a účelu TOF**, „súčasnej sociálnej akcii“ na pozadí učenia Leva XIII., ďalej téma organizácie rádu v prípade naliehavých sociálnych otázok. Skončil sa **hlasovaním o tridsiatich piatich bodoch**, ktorých veľká časť bola neskoršou súčasťou legislatívy OFS“.

CELONÁRODNÝ znak mal **KONGRES** slávený v **Assisi** od 10. do 13. októbra 1895 s masívnou účasťou všetkých regiónov. Preberali sa témy zo spirituality Tretieho rádu, jeho **disciplíny a usporiadania**, spolupráce s inými formami katolíckeho laikátu a sociálneho vplyvu.

Najvplyvnejší z týchto kongresov je istotne **MEDZINÁRODNÝ KONGRES** ustanovený ministrami generálmi rádu menších bratov konventuálov, kapucínov a Tretím regulovaným rádom sv. Františka. Konal sa 22. až 26 októbra **1900 v Ríme**, pri dvojakej príležitosti – Svätého roku a začiatku nového storočia. Zúčastnilo sa na ňom podľa vtedajších kroník **17 000 terciárov**, ktorí pojednávali už o obligátnych témach – o **konci Tretieho rádu**, o jeho **živote** a prostriedkoch, ako ho **šíriť**. Ešte pred kongresom sa Lev XIII. už ako deväťdesiatnik obrátil v *Breve* z 21. septembra na kongresistov a pripomenul im svoju starosť o reformu Tretieho rádu. Potvrdil, že kongres „dokazuje, že nádej a vytrvalosť neboli márne“. Terciárom zhromaždeným na kongrese pápež adresoval svoje apoštolské *Breve* (4. október 1900), v ktorom sa teší zo „svornosti srdce“ a pripomenul, že „*jednota zákona vytvára jednotu tela. Zachovávanie zákona zasa prináša telu silu a ovocie konania...*“

Komplexné zhodnotenie **kongresového obdobia** Tretieho rádu nám prináša niektoré závery: na základe intenzívnych a aktuálnych diskusií, ku ktorým došlo: **TOF vyriešil niektoré základné témy úvah o svojej prirodzenosti a cirkevnej pozícii po reforme pápeža Leva a uvažoval o svojej organizačnej štruktúre**. Predstavil aj konkrétny a živý obraz mnohých duchovných a apoštolských úloh. Nezabudlo sa ani poukázať na niektoré vlastné protikladné postoje, ktoré boli miestami predčasné v sociálnych otázkach a vznikli na pozadí veľkého záujmu o tieto problémy. Na kongresoch sa jasne načrtli dve tendencie:

- „**Individualistická**“, ktorá sa snažila ponechať Tretiemu rádu charakter dokonalého kresťanského spoločenstva, a
- „**Sociálna**“ - tá chcela určovať činnosť terciárov na sociálnom základe, podľa pápežských direktív, no nechceli ignorovať onen fundamentálny prvok.

No nechýbala ani „opozícia zo strany tých, že nechceli vidieť nové smernice aplikované na Rád kajúcnosti“. Vývoj tém na kongresoch po pätnástich rokoch potvrdzuje samotné **kolísanie medzi dvoma líniami tradície a inovácie**, ktoré nám umožňuje rozmýšľať nad tým, aká namáhavá je cesta k individuálnej pozícii a úlohe laikov v Cirkvi.

Spomeňme si hlavne **dve** význačné svedectvá, na ktoré je toto obdobie kongresov bohaté:

- jedným je **Giulio Salvadori** (1862-1928), jedna z najkrajších a najplnších postáv súčasného františkánskeho laikátu. Na kongrese v Novare dokázal, že toto tvrdenie je platné a dôležité: „*Tretí františkánsky rád môže, ba musí prispieť k rozlúšteniu sociálnej otázky, ako už predtým neraz prispel. No okrem modlitby, ktorej sa stále venuje, by mal byť aj vyslovene aktívnou a sociálnou inštitúciou*“. Pápež dodal, že cieľom novej Reguly nie je formovať „**bigotných Púdí či teológov, ale vnútorných Púdí, oživovaných duchom pravdy a lásky**“.

- zaostrime na druhé svedectvo. Ide o **trinásť bodov** „františkánskej duchovnosti“, ktoré boli schválené na kongrese v Paray-le-Monial v roku 1908, kde sa vytýčil individuálny charakter svetského františkána vo vzťahu k vážnym a naliehavým problémom sociálneho života.

19. storočie nie je len storočím obnovy a sociálneho elánu v rámci OFS, ale aj storočím **duchovného rozkvetu**, ktorý sa prejavuje na mnohých svedectvách svätosti:

- Giuseppe Benedetto Cottolengo (1842), Giuseppe Cafasso (1860), Ján Bosco (1888) sú tromi terciármi-kňazmi, ktorí prejavili františkánske vnuknutie láskou k chudobným, chorým a vylúčeným ľuďom, k mladým, hľadajúcim radu a poučenie.
- **Jedenásť čínskych mučeníkov** – sťatých počas boxerskej vojny (1900) spolu s dvoma biskupmi a novými františkánskymi sestrami, obohacujú františkánske martyrológium, ktoré má takmer výlučne ázijský pôvod.
- Contardo Ferrini (1902) predstavuje ďalší príklad laickej svätosti.

V NAŠOM STOROČÍ

PIUS X

Po smrti veľkého pápeža Leva XIII. (4. augusta 1903), bol za nástupcu zvolený kardinál Jozef Sarto (1835-1914), ktorý prijal meno Pius X. a ktorý na základe svojich čností milosrdenstva, chudoby, jednoduchosti života, ale aj vďaka zvykom zachovaným počas pápežského pontifikátu, bol kanonizovaný pápežom Píom XII. v roku 1954. Aj **Pius X. bol františkánskym terciárom**.

Počas jeho pontifikátu by sme mohli dejiny OFS charakterizovať **dvoma dôležitými skutočnosťami**, hoci predstavovali odlišný význam, obe mali veľký vplyv na život svetského bratstva až po dnes:

PRVOU SKUTOČNOSŤOU je plán **FEDERÁCIE** medzi rôznymi bratstvami.

Rodí sa na kongresoch, ktoré sa nekonali len kvôli tradícii, ale rozšírili sa aj za francúzsku a taliansku oblasť. Napríklad do **Kanady** (Montreal 1900) a do **Španielska** (Santiago di Compostella, 1909).

K plánu federácie bratstiev boli predpokladom **dva momenty z dejín OFS**. Prvým z nich je fakt, že právnická subjektivita bratstiev súvisela s kanonickým postavením každého bratstva a ostatné spojenia či už na úrovni teritória alebo hierarchie, sa javili ako veľká príležitosť – jednak boli logické, jednak sa odporúčali, no nikdy neboli považované za oficiálne, až do Reguly v roku 1978, ktorá hovorí v článku 20 o spojení a koordinácii.

Druhý môže vyznieť paradoxne, ale je to tak: **Svetský rád bol vždy podstatne jednotný čo do charizmy, legislatívy, duchovných tradícií, autobiografického dedičstva či dejín**, no súčasne bol vrcholne pluralitný, takmer až roztrieštený, čo sa týka efektívneho riadenia a organizácie v porovnaní s Prvým rádp., kde nastala určitá segmentácia – či už prechodná lebo definitívna, lebo jemu bol Tretí rád zverený.

Zoči-voči tejto situácii vyzerala *federácia bratstiev* v ovzduší entuziazmu a dynamickosti, ktoré pramenili z reformy pápeža Leva XIII. ako **prvý** nevyhnutný krok k jednote OFS. OFS malo prejsť fázou **vzájomnej pomoci**.

Myšlienka federácie sa rodí vo Francúzsku: ôsmy sľub kongresu v Paray-Le-Monial v roku 1908 potvrdzoval, že „bratstvá sa majú vzájomne medzi sebou spájať“. Neudával ale bližšie možnosti, pretože ponechával danú cestu otvorenú pohotovej organizačnej voľbe. Tie sa vo Francúzsku zameriavali na riešenia v rámci diecézy či regiónu.

Podnet k väčšej jednote františkánskej rodiny vychádzal v týchto rokoch od pápežskej autority: konštitúciou *Felicitate quadam* (15. 5. 1897) Lev XIII. zjednotil pod názvom „menší bratia“ rôzne vetvy františkánov: observantov, reformátov, alkantarínov, rekolektov... Na základe breve *Septimo iam pleno saeculo* (4. 10. 1909) pápež Pius X. vyriešil otázky ohľadom pravosti troch najväčších vetiev, otázku hierarchickej následnosti generálnych ministrov, keď potvrdil, že „tri rády rodiny minoritov sú akoby tromi vetvami jedného stromu, ktorého koreňmi a kmeňom je sv. František“. Ministrov generálov definoval ako „rovných medzi sebou v hodnosti i moci“. Tento princíp bol neskôr aplikovaný na Tretí rád. Nad ním majú **„rovnakú moc generálni ministri troch rodín menších bratov“**. Pre terciárov z toho vyplýva jednotné užívanie duchovných dohier, pretože tí, čo „poslúchajú“ jedného z generálnych ministrov, sa tešia z rovnakých privilégií a odpustkov „ako tí, čo sú podriadení ostatným dvom“.

Práve na toto breve poukázal pápež v otvorenom liste *Delectavit nos* (17. XII. 1909), ktorý adresoval terciárom v Ríme. Vyjadril v ňom potešenie, že sa do počul o tom, ako sa rozhodli „utvoriť bratskú federáciu medzi všetkými františkánskymi terciármi z rôznych rímskych spolkov a pridružiť k sebe ostatné spolky rozptýlené po celom Taliansku. Nič nemôže byť pre vás vhodnejšie, ako takéto spojenie či zväzok“. Iniciatívou, s ktorou prišiel a ktorú animoval **kardinál – františkán Vives y Tuto**, predstavuje **prvý historický krok k vzájomnej poslušnosti (pomoci)**. Tento krok bol síce na principiálnej úrovni odsúhlasený, no keď sa počas stretnutia v Ríme, ktoré sa konalo od 16. do 18. septembra 1913, začalo pojednávať o organizačnej fáze, ukázali sa rôzne nezrovnalosti (podnietené niektorými zúčastnenými) a tie vyvolali priamy zásah **pápeža**, ktorý vyjadril svoj **nesúhlas**.

Rok predtým – 8. septembra 1912, napísal Pius X. generálnym ministrom Prvého rádu list s názvom *Tertium Franciscalum Ordinem*.

Toto je **DRUHOU SKUTOČNOSŤOU**, ktorá sa vryla hlboko do života OFS a ovplyvňovala ho až do polovice nášho storočia. V historických panorámach, ktoré pojednávajú o Treťom ráde, nachádzame v tomto bode len ticho a zdráhavosť, preto by bolo vhodné, aby sme pre správny úsudok preskúmali najprv tento dokument.

V texte tohto listu sa preplietajú **dve** vzájomné témy:

- **Jedna** vyjadruje radosť **zo šírenia Tretieho rádu**, z jeho rastu, ktorý nenastal „len čo do počtu zapísaných, ale **vzrástol aj počet diel**“. Dožaduje sa toho, čo povedal Lev XIII. ohľadom inštitúcie a vôbec účelu Tretieho rádu. Potvrdzuje, že „tieto dve skutočnosti sú terciárom vlastné: **bratská svornosť** a **láska k pokániu**“, znova si všima **platnosť jednoty** medzi terciármi navzájom a ukazuje niektoré dnešné použitie základných pojmov Reguly od roku 1289 až po 1883.
- **Druhá téma** jasne prezrádza, že „od istého času“ a „na základe istých príznakov“ ako tvrdí pápež „dokazuje bázeň, ktorá pod zámienkou hlbšej spolupráce na vylepšení spoločnosti, akosi adresuje Tretiemu rádu menej rozumnú myšlienku o nových veciach“. Pápež potom ukazuje dva spôsoby, ako zamedziť ťažkostiam, ktoré z nich vyplývajú: jasné potvrdenie toho, že „**predstavení Tretieho rádu sú tí istí ako predstavení Prvého Rádu**“, že sú „učiteľmi a vodcami“ terciárov. A pretože cieľom, ktorý musia terciári sledovať, je „uskutočňovať predpisy evanjeliovej dokonalosti“ – platí všeobecný zákaz, aby sa spolky Tretieho rádu „**nemiešali do občianskych a rýdzo ekonomických záležitostí**“ – hoci jednotlivci môžu vstupovať do katolíckych združení praktizujúcich sociálnu činnosť a prispievať k dosiahnutiu ich cieľa. Na záver listu sa nachádzajú niektoré presné normy k priebehu kongresov TOF a pridal aj nariadenie, aby sa terciári „vyhýbali všetkým ekonomickým a sociálnym otázkam“.

Ak by sme mali vyjadriť svoj úsudok o tomto dokumente, nestačí povedať, že sa v ňom konfrontujú **dve koncepcie** sekulárneho bratstva:

- Jedno uprednostňuje **formačný a duchovný aspekt**:
- Druhé zase chce, aby sa **františkánske svetské povolanie zaujímalo o aktuálne úlohy**. Keď sa prehlási, že prvé je správne a nie mylné, potom je druhé poňatie nebezpečné.

Mali by sme tento rezolútny zásah Pia X. vnímať v širšom kontexte. Silný nárast terciárov čo do počtu, ktorý nasledoval po výzve Leva XIII., **nesprevádzala vždy aj adekvátne formácia** a samotná myšlienka Levovej reformy nebola správne a úplne pochopená.

Pápežský dokument sa potom stavia do perspektívy **odsúdenia modernizmu**, čo bolo charakteristikou pontifikátu pápeža Pia X. a čo miestami vnieslo do vtedajšej cirkevnej doby atmosféru podozrievania a neušetrilo žiadnu z význačných postáv, ako napríklad kardinála Ferrariho, arcibiskupa z Milána, ktorý bol neskôr blahoslavený.

List *Tertium Franciscalum Ordinem* sa objavuje v tomto širšom kontexte a ten ho ozrejmuje. Povedali sme, že **v týchto rokoch „padol sen“ o tom, že Tretí rád bude oným mohutným hnutím, ktoré prinesie duchovnú a sociálnu obnovu**. Povedali sme zároveň, že na druhej strane **TOF nebol schopný odpovedať na plán, ktorý s ním Lev XIII. mal**.

Schopnosť svetského bratstva chápať seba samo ako laické bratstvo s františkánskym rázom, ktoré je prítomné aj v sociálnom živote, teda nielen ako bratstvo s charitatívnou činnosťou, **bola neskôr jasne limitovaná zásahom Pia X.**

Toľko bratstiev, ktoré by priťahovali takmer všetko naokolo a živo by sa zapájali do diskusií o sociálnych problémoch, aj keď nie veľmi vysokého, františkánskeho a formačného charakteru, už nebude. Nový, odlišný vplyv vychádzajúci zo striktnej aplikácie pápežských noriem by na nejaký čas síce zachoval ich počet, ale dal by sa skôr charakterizovať ako **premietnutie rehoľného života do sveta a bolo by tu riziko prílišného zdôrazňovania „monachalizácie“** (doslova mníšskeho života vo svete) **a skrytého devocionalizmu** (život plný pobožností).

Niektoré údaje o počte terciárov vo svete (hoci významné, nie ale úplne podložené) si môžeme spomenúť: medzi rokmi 1915 a 1935 prebieha fáza askézy a expanzie a určitá fáza úpadku v rokoch 1935 a 1960. Nasledujúca tabuľka s číslami ponúka myšlienku: Aké sú dôvody tohto zvratu – že nastal najprv vzostup a potom zostup?

Rok	Počet terciárov
1915	2.437.446
1925	2.892.813
1935	3.906.366
1942	3.191.197
1952	2.452.673
1960	2.021.838

K prvej fáze treba pripomenúť, že Tretí rád zostáva svojím zameraním, ktoré hlboko ovplyvnilo jeho identitu, jedným z mála laických združení, ktoré uznal kódex kanonického práva z roku 1917 a ktorý sa odporúčal pozornosti veriacich z dôvodu dvojakého výročia: sedemstého výročia jeho „založenia“ (1921) a pri príležitosti Františkovej smrti (1926).

BENEDIKT XV.

Sedemsté výročie Tretieho rádu sa slávilo za pontifikátu **Benedikta XV.-teho**. Aj on bol **františkánskym terciárom**.

Najväčšími udalosťami tohto storočia boli:

- Encyklika **Sacra propediem** (6/1/1921), ktorá sa ako jediná v dejinách výlučne venovala svetskému rádu
- Slávenie **Druhého medzinárodného kongresu**, ktorý sa konal v **Ríme** od 15. do 18. septembra 1921.

Encyklika predstavuje novú syntézu celého učenia o Treťom ráde, dejinných pohľadov (s osobitným poukazom na Reguly Mikuláša IV. A Leva XIII.) a výhľadov do budúcnosti. Práve vďaka tomu druhému **sa očakávalo jeho rozšírenie** do každého mesta, krajiny, dediny a že do Rádu **vstúpia mladí, ženy i robotníci**“. Aj keď tí, čo doň patria a iné katolícke združenia žijú vo svete - „tento Rád sa totiž zaväzuje (...) viesť svojich členov ku kresťanskej dokonalosti - teda aj keď sami žijú vo svete, pretože žiaden stav života si neprotirečí so svätosťou“. V kontexte tejto encykliky sa ďalej vyníma definícia TOF ako **Ordo veri nominis** a toto spojenie sa cituje aj v súčasnej literatúre, ktorá hovorí o OFS“.

Na **MEDZINÁRODNOM KONGRESE** z roku 1921 sa preberali tieto témy:

- posvätenie terciárov,
- fungovanie bratstiev,
- františkánska reforma spoločnosti,
- propagácia a apoštolát.

Zvolení boli hovorcovia z laikov a určil sa presný čas, kedy by sa mohlo diskutovať a hlasovať na sedeniach rôznych jazykových sekcií. Páter Gemelli uzavrel kongres s tým, že Aracoeli vyslalo svetu posolstvo. Bolo adresované všetkým ľuďom: „bratom zďaleka i blízka, každého jazyka, pracujúcim rukami či intelektom, ktorí dôstojnosťou práce posväcujú každodenný chlieb“, aby obnovili „sladký františkánsky pozdrav *pax et bonum*“.

Keďže bolo „**absolútne zakázané baviť sa o politických záležitostiach, o vzájomne prepojených federáciách, františkánskych a medzinárodných či o iných argumentoch, ktoré priamo nesúviseli s cieľmi Tretieho rádu**“ a neboli prijaté plenárnymi diskusnými zhromaždeniami, kongres preukázal svoju obsahovú energickosť a hlavne v dotazoch, ktoré nutne zamestnávali trpezlivosť moderátorov snažiacich sa o to, aby kongres neprekročil normy, ktoré ho usmerňovali.

Ak by sme mali nájsť veľmi jasnú myšlienku, ktorá by vystihovala spôsob, ako sa preberali skutočnosti, zacitujme si myšlienku pátra Gemelliho, ktorý sa s ohľadom na milánsku skúsenosť mladých vyslovil takto: „**Len vtedy, ak terciári rozšíria pole svojej pôsobnosti, môžeme dúfať, že sa nezopakuje to, čo sa často opakuje a veľmi ľahko rozpráva čisto v oblasti myšlienkových úvah: aby sme sa nestali len kongregáciou osôb, ktoré sa snažia vytážiť čo najviac odpustkov**“...

PIUS XI.

Ďalšie výročie od smrti sv. Františka sa slávilo počas pontifikátu **Pia XI** (1857-1939), „**mnohoročného terciára**“ – ako sám seba označil pri jednej príležitosti: vstúpil do Tretieho rádu veľmi mladý – v septembri 1874.

30. apríla **1926 vydal Pius XI.** encykliku *Rite expiatis*, aby pripomenul katolíckemu svetu slávenie Tranzitu sv. Františka. Veľa priestoru venoval Tretiemu rádu. No pri tomto historickom

pohľade na dielo pápeža Rattiho (volal sa Achille Ratti) treba spomenúť širší kontext, ktorý sa dotýka aj pápežovej iniciatívy v prospech **Katolíckej akcie**: pápež ju definoval klasickými slovami ako „účasť laikov na hierarchickom apoštoláte Cirkvi“, podporoval ju, vzal ju pod ochranu podľa dohody, horlivo ju bránil počas ťažkých chvíľ a potvrdil aj rozhodnutie Benedikta XV. Nech je jej ochrancom sv. František. **Táto mnohokrát ťažká a komplikovaná cesta, ktorou sa malo priznať laikátu postavenie krstnej dôstojnosti všetkých veriacich**, na naliehanie aktívnej a výraznej prítomnosti v spoločnosti, nachádza v činnosti Pia XI. istý vzťažný bod: **to sú prvé kroky teológie laikátu, kde sa rodí nové nasmerovanie k úlohám a štruktúram laických združení**.

Proces reflexie sa týkal aj Tretieho rádu.

Pius XI ho ovoril s vlastnou doktrínou na niekoľkých audienciách, o ktorej sa treba zmieniť. Rôznym skupinám terciárov spomínal, v čom spočíva „**profesia dobrého františkánskeho terciára**“:

„... nespočíva v prísnych sľuboch, v spoločnom živote, ani v doslovnom rehol'nom živote. Je to život podľa ducha. Je to duch toho života a tej dokonalosti, ktorá sa uskutočňuje v rodine, v každodennom živote, v bežnom živote vo svete“.

Poukázal zároveň aj na ich názov:

„Ak majú byť kresťanskými veriacimi ako ostatní, niet dôvodu, prečo by mali byť terciármi... františkánsky terciári majú osobitné pomenovanie (...), ktoré si nik nemôže privlastniť – a ak by si ho privlastnil – takéto pomenovanie by sa nezhodovalo s ničím viac“.

MEDZINÁRODNÝ KONGRES TOF Z ROKU 1950

Ku konci roku 1950, od 17. do 20. decembra sa v Ríme konal **Medzinárodný kongres vedúcich laikov Tretieho františkánskeho rádu**.

Dvetisíc zúčastnených, medzi ktorými boli prítomní aj mnohí rehoľníci, pochádzali z **pätnástich národov a šiestich jazykových oblastí**.

Kongres sa potom zrodil ako **prejav vzájomnej závislosti**.

Od 5. septembra 1946 začala fungovať Medzinárodná rada vzájomnej pomoci, aj keď čisto ad experimentum (pokusne), ktorú zriadili generálni ministri Prvého rádu a TOR a formovali štyria rehoľníci. Tí prevzali úlohu generálnych komisárov pre TOF.

Šlo o **počiatočnú formu vzájomnej pomoci, ktorá sa zrodila zhora** a dodala jej charakter jednoty. Témou pre túto radu bol apoštolát dnes, no neskôr sa rozšírila na kompletný obraz svetského bratstva v dnešnej dobe.

Vysoká kvalita rétorov – ktorými boli Giuseppe Dossetti, Giorgio La Pira, historik Chiminelli, Joseph Folliet – sekretár „Sociálneho týždenníka“ vo Francúzsku, James Schwanzerbach – udržala diskusiu na veľmi vysokej úrovni. Kongres sa zamýšľal nad tým, ako by sme mali **aktuálne žiť františkánsku svetskú charizmu** a nezmeniť prirodzenosť tejto inštitúcie, ako udržiavať vzťahy s inými laickými združeniami, ako koordinovať sily a skutky Tretieho rádu na takej úrovni, aby boli charakteristické pre OFS v druhej polovici nášho storočia.

Z týchto myšlienok kongresu by som chcel predstaviť portrét terciára dnešnej doby, ako ho opisuje francúzsky brat **Folliet**: „Či už je poslancom alebo odborárom, či sa venuje vedeckému výskumu, filozofickej špekulácii, sociálnej službe alebo rodinnému životu, či sa nachádza hore alebo na dne sociálneho škálu, či už hovorí na verejnosti alebo zachováva ticho, či si vybral apoštolskú činnosť alebo politickú, prejavuje sa navonok práve touto originalnosťou, jednoduchým štýlom, chudobným a radostným postojom, odstupom voči bohatstvu, vrátane vôle a lásky...“

Medzi záverečnými predsavzatiami tohto kongresu sa vyníma jeden z nich: požiadavka, aby sa „**d'alšie miestne rady vytvárali pred tým, než sa naplánujú okresné, provinčné, národné a medzinárodné**“. Medzi odpoveďami prípravnému kvestorovi kongresu bola aj **požiadavka**

vypracovať Konštitúcie podľa návrhu Reguly Leva XIII.. Túto požiadavku zdôvodňovali mnohé motívy: „Krátky rozsah Levovej reguly, potreba prispôbiť sa legislatíve Kódexu kanonického práva, vzťahy, ktoré vznikli s Katolíckou akciou, organizačný progres samotného Tretieho rádu, jednotné vedenie celého Františkánskeho rádu pre Tretí rád“.

PIUS XII. A GENERÁLNE KONŠTITÚCIE Z ROKU 1957

Generálne konštitúcie boli vypracované v rokoch 1952 a 1957.

V tom čase, konkrétne 1. júla 1956, obrátil pápež Pius XII., **františkánsky terciár** venoval už od prvých chvíľ svojho kňazstva, svoj preslov františkánskym terciárom v Taliansku. Hoci nadviazal na predošlé vyhlásenia magistéria, všetky prevýšil tým, ako **presne, s otcovskou razantnosťou opísal problémy, ktoré mohli priviesť Tretí rád do fázy „organickej krízy“ a „duchovného ustrnutia“**. Navyše načrtol jasný smer obnovy, ktorý s istými teologickými znakmi naznačoval kvalitatívny skok, aký malo svetské bratstvo realizovať, aby sa stalo „školou kresťanskej dokonalosti, školou ozajstného františkánskeho ducha, horlivou a pohotovou činnosťou pri budovaní Kristovho tela“. Takisto aj preslov Pia XII., zozbierané a vypracované materiály pri príležitosti medzinárodného kongresu boli použité k vydaniu **Konštitúcií, schválených a prehlásených 25. augusta 1957**.

Konštitúcie z roku 1957 sú jedným z najrozsiahlejších a najkompletnejších textov legislatívy františkánskeho svetského rádu. Zachytávajú, triedia a vyjasňujú všetko, čo bolo spracované o Tretom ráde predtým, začínajú definíciou prirodzenosti a účelom predstavených cez úlohy smerom *von* (hlavne Prvý rád) a smerom *dovnútra* (hlavne terciári), duchovne hlboko zakorenený, široký a presný program života až po disciplinárne normy. Článok 121 schvaľuje *možnosť* vytvárať rady na úrovni predstavených voči miestnym radám a možnosť rozšíriť ich na úroveň vzájomnej pomoci jednotlivých bratstiev. Treba pritom do úvahy zobrať aj úlohu národného predsedu a „generálneho predsedajúceho“: **práve na základe tohto článku bolo ešte pred Regulou z roku 1978 možné, aby začal nejaký proces zjednocovania a medzinárodnej organizácie OFS**. Jadrom tohto komplexného textu Konštitúcií sú revízie a nové znenia štatútov zaoberajúcich sa duchovným vedením a organizačnými štruktúrami jednotlivých národov. Konštitúcie z roku 1957 poukazujú na „súčasný stav“ OFS takpovediac v predvečer ekumenického koncilu – II. vatikánskeho koncilu, ktorý problémy načrtol a nielen vyriešil, ale aj posunul do odlišného a hlbšieho teologického kontextu, do kontextu cirkevného života a miestami aj poukázal na potrebu novej Reguly. *(končí voľné znenie textu, ktoré bolo prevzaté z M. Bigi, Universale Salute).*

II. VATIKÁNSKY KONCIL

II. vatikánsky koncil predstavuje ozajstné „zemetrasenie“ v spôsobe, akom Cirkev vníma samu seba. Obnovuje ekleziológiu, ktorá je vo svojom jadre rovnaká ako bola u sv. Františka: ekleziológia spoločenstva založená na ontológii krstnej milosti. Vyše 700 rokov trvalo, kým sme sa opäť vrátili k Františkovi, ktorý nechcel nič iné, než návrat k evanjeliu, kým sme sa vrátili ku Kristovi a jeho apoštolom, k apoštolskej Cirkvi – tak ako to urobil II. vatikánsky koncil.

Koncil zaviedol novú teológiu laikátu a konečne dozrel čas k žatve – začal sa zber nových teologických úvah svetských františkánov za posledných 60-70 rokov, vďaka jasným a prorockým víziám veľkých pápežov, svetských františkánov, ako napr. Leva XIII., Benedikta XV, Pia XI. a XII., generálnych ministrov Prvého rádu a TOR. Ale aj niekoľkých ďalších generálnych komisárov, ktorí so živým zmyslom pre dejiny a láskou k františkánskej rodine, umožnili tento epochálny obrat. Nech im Boh vynahradí všetko a kiež by ich mená zostali navždy požehnané a

mená tých svetských bratov, ktorí boli ozajstnými, autentickými a prorockými priekopníkmi OFS v treťom miléniu.

PAVOL VI. A JEHO REGULA Z ROKU 1978 „SERAPHICUS PATRIARCHA“

Pavol VI, prvý pápež, ktorý nebol svetským františkánom po nepretržitej sérii siedmich pápežov, nám daroval Regulu. Jeho magistérium nebolo nerozhodné v porovnaní s predchodcami. OFS mu vďačí za mnohé: Práve on viedol a ukončil koncil. Zároveň viedol prvé, príkre obdobie po koncile. Ako sme si už spomínali, práve on nám daroval Regulu. A práve on začal ako prvý vyslovene hovoriť o JEDNOTE:

Proces aktualizácie (aggiornamento) Reguly v roku 1883 začal oficiálne v **novembri 1965** listom, ktorý poslali štyria generálni komisári a 4 generálni ministri Prvého rádu a TOR na revíziu Reguly.

Dostal povolenie začať zbierať podnety a návrhy zo všetkých svetových strán. Listom **Generálnych komisárov z 9. marca 1966**, zaslaným všetkým provinciálnym ministrom, provinciálnym komisárom, predsedom a terciárom, sa začala dlhá a komplikovaná práca, ktorou sa revidovala celá základná legislatíva Rádu: Reguly, Konštitúcií a Rituálu.

V roku **1967** začali prichádzať odpovede. Jasne sa v nich dala vyčítať túžba po hlbokéj reforme Reguly z roku 1883.

Veľmi poučné je, že v tejto prvej žiadosti odpovedali františkáni z 24 krajín: Francúzska, Španielska, Brazílie, Austrálie, Nového Zélandu, Holandska, Nemecka, Talianska, Peru, Kolumbie, Poľska, Juhoslávie, Japonska, Filipín, Belgicka, Kanady, Spojených štátov, Mexika, Rodézie, Anglicka, Írska, Rakúska, Kanady a Mexika.

Odpovedalo ich teda viac ako tých, čo dnes odpovedajú na okružné listy medzinárodného predsedníctva!!!!

Odpovede sa preberali, analyzovali na stretnutí vzájomnej pomoci v Assisi v januári 1968. Stretnutie sa konalo v Santa Maria degli Angeli, no (...) **nebol prítomný ani jeden svetský františkán!!!** Dvanásť františkáni-rehoľníci, ktorí sa tam zišli, súhlasili s dovtedajším právnym nesúladom. Stretnutie sa síce uskutočnilo, no sľubovali si od toho, že ide o posledné stretnutie bez hlavného príspevku priamych zainteresovaných – svetských františkánov.

Dohodli sa na tom, že Regula by mohla byť rozdelená do troch sekcií:

- I. Prirodzenosť a cieľ Tretieho rádu.
- II. Normy života svetského františkána.
- III. Podstatné prvky organizácie Rádu.

Rozhodli sa, že vytvoria sekretariát vzájomnej pomoci, ktorý by sa skladal z dvoch svetských františkánov pre každú z oblastí. Týmto našimi bratmi a sestrami boli: **Fausta Casolini, Anna Cesari, Lucia Mattei, Vincent McAloon, Augusto Natali, Lidia Petroli, Riccardo Ricci, Stefano Ricciardi.**

Prvá korektúra bola poslaná v júli 1968 terciárom a predsedom po celom svete. Tento prvý náčrt nenašiel veľké pochopenie.

Generálni komisári sa preto rozhodli, že zvolajú **Medzinárodný kongres vzájomnej pomoci do Assisi, ktorý sa mal konať od 27. septembra do 3. októbra 1969.**

Pracovalo sa v troch komisiách a piatich jazykových skupinách.

Kongres priniesol 25 návrhov, Komisia číslo 3 pripravila akýsi základ toho, čo malo priniesť jednotu štruktúr.

Na základe tejto línie, ktorá bola zoširoka diskutovaná, sa **zverila úloha komisii**, ktorú tvorilo Predsedníctvo kongresu (Jan van der Putten, Holandsko; Pomena Pefanis, Kanada, Abbot Pierre Souche, Francúzsko), piati predsedovia jazykových skupín (Walemar Roebuck, USA, Max Travet, Francúzsko, Annelies Kammenhuber, Nemecko, Augusto Natali, Taliansko, Fernando de Trazegnies, Peru) a generálny sekretár kongresu – br. David Retana OFM z Mexika, aby vypracovala spolu so štyrmi generálnymi komisármi nový text.

Veci nešli tak, ako sa predpokladalo a komisia bola **v júli roku 1972 personálne pozmenená**.

Brat Leon Bedrune OFM prevzal miesto brata Davida Retanu ako generálny sekretár na žiadosť generálnych asistentov (názov bol už zmenený komisármi) a **Manuela Mattioli** (ktorá medzitým mala funkciu predsedkyne Medzinárodnej rady pre vzájomnú pomoc) sa pridala k členom predsedníctva.

Predsedníctvo vypracovalo rôzne znenie textov a **v marci 1974** napokon predstavilo Základný text, ktorý poslali **Medzinárodnej komisii**. Táto komisia bola zložená zo 17 členov (3 z nich boli ženy), zastupovala 11 krajín a zahŕňala aj predstaviteľa františkánskej mládeže.

Komisia kritizovala nedostatky v tom, že text v dostatočnej miere nepredstavoval „spiritualitu ako primárne svetskú“, aj keď docenila niektoré aspekty novej verzie.

Na základe záverov Komisie predsedníctvom vytvorilo nový text Reguly (**vydanie z roku 1975**) a tá bola 30. apríla 1975 poslaná Národnej rade Rádu po celom svete určenú k štúdiu a komentárom.

Odpovede prišli mnohé a boli aj rôzne. Generálni asistenti preskúmali všetky odpovede a **v septembri 1976** sa **Predsedníctvo Medzinárodnej rady vzájomnej pomoci** rozhodlo, že vytvorí „**Miestnu komisiu**“ zloženú z piatich laikov a dvoch rehoľníkov, aby redigovala nový text Reguly.

Text, ktorý táto komisia zverila skupine **štyroch expertov** (Ludovico Cava OFMConv., Lazaro Iriarte OFMCap, Atanasio Matanic OFM, Francesco Provenzano TOR), aby preskúmala text z právneho, kanonického hľadiska, z hľadiska dejín, teológie a františkánskej spirituality.

Na základe indícii týchto expertov potom Generálni asistenti vytvorili iný text, ktorý nazývame „**text generálnych asistentov**“.

Medzinárodná komisia, ktorá sa stretla v Ríme, mala za úlohu dokončiť text pripravený **v apríli 1977**.

Tento text (**finálne vydanie**) bol napokon predstavený Generálnym asistentom a tí ho následne **predložili na schválenie generálnym ministrom** a k finálnemu schváleniu zo strany Kongregácie pre rehoľníkov.

Generálni ministri zaviedli niektoré menšie úpravy a pridali úvodnú kapitolu, Prológ – teda Prvý list sv. Františka *veriacim*. Tento prídavok Regulu vyzdvihol, pretože z nej vytvoril dokument vrcholnej duchovnej hodnoty, ktorý sa týka života a dejín Rádu od jeho počiatkov až po dnešný deň. Vytvoril z nej Regulu usposobenú dnešnej dobe, ktorá sa takto aj viditeľne napájala priamo na svätého Františka, kde korenia počiatky OFS.

Kongregácia navrhla menšie úpravy a predovšetkým zaviedla podstatný článok č. 3, ktorý spája túto Regulu s kontinuitou ostatných predošlých a priamo navrhuje Regulu priamo pod patronát Svätej stolice.

Ako všetci vieme, milovaný **Pavol VI. nám dňa 24. júna 1978** daroval novú Regulu.

Legislatívna aktualizácia (aggiornamento) ďalej dokazuje:

- Schválenie **nového Rituálu OFS** (Kongregácia pre Boží kult, 9. marca **1985**);
- Vydanie **generálnych konštitúcií**, obohatené o článok 3 novej Reguly.

Regula získala na to nové schválenie a získala autentický komentár od pápeža Jána Pavla II. predslovom, ktorým sa obrátil na medzinárodný kongres OFS (dňa 27. septembra 1982):

„Je autentickým pokladom vo vašich rukách, harmonizujúci s duchom II. vatikánskeho koncilu, ktorý odpovedá na to, čo od vás Cirkev dnes očakáva. Milujte, študujte a žije svoju Regulu, pretože hodnoty obsiahnuté v nej sú vrcholne evanjeliové. Žite tieto hodnoty v bratstve i vo svete, do ktorého ste sami začlenení a v ktorom ste aj zakorenení“.

PRVÉ KROKY K JEDNOTE

Prvým medzinárodným orgánom OFS bolo v roku **1969** vymenované **Medzinárodné diskretórium** v rámci kapucínskej rodiny, ktoré vymenoval generálny minister menších bratov kapucínov, ktoré zvolala a ktorému predsedala **Manuela Mattioli**.

V roku **1973** vymenovali štyria generálni ministri Prvého rádu a **TOR 1. Medzinárodnú radu Tretieho františkánskeho rádu** (CITOF, neskôr CIOFS), ktorá za aktívneho predsedníctva tejto spôsobilej a ráznej Manuely Mattioli dali jasný podnet k zjednoteniu OFS a prítomnosti v Cirkvi.

V roku **1976** a v **1982**, podľa štatútov, ktoré boli medzitým vypracované, bol CIOFS zvolený národnými radami, čím sa rozšírilo zastúpenie v ňom na všetky kultúrne oblasti sveta. OFS sa teda vydal na vlastnú cestu, mohol zvolávať vlastné zhromaždenia či „generálne kapituly“, pričom na piatej v poradí (v Ríme – 1988) sa študovali nové Konštitúcie.

GENERÁLNE KAPITULY: DEJINY A VÝVOJ KROKOV SMEROM K JEDNOTE

Etapy realizácie jednoty v rôznych štátoch sveta.

Pred Regulou Pavla VI neboli potrebné nejaké laické štruktúry, pretože laici kompletne záviseli od rehoľníkov (predsedov a komisárov).

Konštitúcie z roku 1957 predvídali tieto **prípadné** štruktúry (poslušnosti) na úrovni jednotlivých oblastí, provincií, národov či dokonca medzinárodné štruktúry, ale len dobrovoľným spôsobom.

Pred touto Regulou pápeža Pavla VI. boli vytvorené štruktúry v niektorých krajinách – medzi nimi napríklad v Taliansku, Portugalsku, Brazílii či Španielsku a tieto štruktúry boli nadradené miestnym úrovniam.

Rok 1969 – 1. medzinárodná rada pod vedením ministra generála, zahájená pod kapucínskou obedienciou. Ministerka Manuela Mattioli a radcovia boli nominovaní generálnym ministrom menších bratov kapucínov.

Rok 1973 – z vôle štyroch ministrov generálov sa utvorila **Prvá medzinárodná rada „vzájomnej pomoci“**, tie už obsahovali myšlienku **jednoty**. Generálna ministerka Manuela Mattioli bola jedna, viceministri boli štyria. Vždy podporení generálnymi ministrami.

Rok 1975 – Prvý medzinárodný kongres (alebo **1. generálna kapitola**) Tretieho regulovaného rádu.

Rok 1976 – Prvá zvolaná volebná kapitula zo strany generálnych ministrov spojené s voľbou. Ante Regola, voľba pod vedením Národných rád **v súlade so štatútom CITO** stanoveným generálnymi ministrami (OFM, OFMCap, OFMConv. TOR). **Voľba sa konala poštou!**

Rok 1979 - (6-10 októbra) **2. generálna kapitula**
Hlavnou témou bola práve vydaná Regula (Encarnita a br. Angulo Quilis TOR).

1982 – (22-30. septembra) **3. generálna kapitula** – Téma: Zodpovednosť pri animovaní Rádu

1984 (v Madride) (od 27. apríla do 3. mája) – **4. generálna kapitula, 1. volebná kapitula schválila prvý nový štatút CIOFS.**

1988 – **5. generálna kapitula.** Témou tohto stretnutia bolo Úvod do štúdia generálnych konštitúcií.

Dosiahnutie jednoty na národných úrovniach po celom svete, okrem Talianska a Kolumbie, nastalo v roku 1990. V Kolumbii bola jednota dosiahnutá hneď nato, v roku 1993.

Pri realizácii tejto jednoty bol prítomný značne menší počet terciárov. Za to mohlo aj bratské znechutenie. Rád bol totiž priamo riadený bratmi, ktorí po uznaní vlastnej autonómie OFS, nemali dôvod, prečo by sa mali usilovať o „dohodu“ (ktoré je pravdupovediac málo selektívne).

1990 (vo Fatime) – 6. generálna kapitula – 2. generálna volebná kapitula
Vyhlásenie generálnych konštitúcií *ad experimentum*.
Kapitula odporúča, aby sa zavŕšilo národné zjednocovanie aj na úrovni regiónov.

1993 – (Citta del Mexico) – **7. generálna kapitula**
Nový medzinárodný štatút.
Cirkev na 3 roky na skúšku **vyhlási generálne konštitúcie za platné.**
Rozhodne sa o zastúpení členov na kapitulách: 1 kraj – 1 hlas.

1996 – (v Ríme) – **8. generálna kapitula – 3. volebná generálna kapitula.**
Záver tohto stretnutia je zjednotenie v Taliansku.
Taliansko je zastúpené štyrmi pozorovateľmi bez možnosti hlasovať, pretože nebolo schopné zvoliť jedného jediného Radcu pre všetkých.

1999 – (v Madride) – **9. generálna kapitula**
Publikuje *adl experimentum* **Generálnych konštitúcií a Kapitulárneho schválenia** s modifikovanými návrhmi.

2002 – (v Ríme) – 10. generálna kapitula – 4. volebná generálna kapitula

Téma: Životodarné spoločenstvo Františkánskej rodiny

Schválenie nového **štatútu pre medzinárodné bratstvo OFS**.

Posolstvo pápeža Jána Pavla II., ktorý slávnostne **potvrdil jednotu OFS** a základné charakteristiky jeho prirodzenosti a štruktúry. Zdôraznil, že je potrebné dokončiť legislatívne riadenie OFS. Povzbudzuje OFS, aby našiel odvahu a vzal na seba františkánsku cirkevnú úlohu v treťom tisícročí.

2005 – (Assisi) 11. generálna kapitula

Téma kapituly: Františkánska novosť: Poslanie a svedectvo.

2008 (Maďarsko) 12. generálna kapitula – 5. volebná kapitula

Téma kapituly: Profesia svetského františkána a zmysel pre príslušnosť k Rádu

ZÁVERY:

Františkánsky rád svetských kajúcnikov mal v porovnaní so zvyškom (rádovej) rodiny počas stáročí komplikovaný život. Z mnohých dôvodov, ktoré sme si už spomenuli, po päť storočí skusoval rôzne ťažkosti – Rád sa nemohol hovoriť sám za seba, bol totiž absolútne podriadený rehoľníkom, ktorí mu boli nanútení.

Hoci františkánska rodina bola založená tichým a pokorným svätým Františkom, pravým nasledovníkom svojho Pána Ježiša Krista, vždy ju charakterizovali spory a prekrúcanie jednej vety na druhú. Priekmi, ktoré boli aj príčinou, prečo často dochádzalo k odklonu od pôvodnej charizmy, bol viac než ostatné vetvy zapudený Tretí rád, lebo musel podstúpiť dôsledky problémov, ktoré vytvorili a prinášali rehoľníci Prvého rádu, strpieť nadradenosť rehoľníkov a klerikov v porovnaní s laikmi.

Od roku 1471 boli *svetskí františkáni* postupne podrobení rehoľníkom a stratili výsadu propagácie svojich dejín a istým spôsobom aj vlastného poslania. Presnejšie, stratili možnosť propagovať tú časť poslania, ktorá im bola (a stále je) zverená v lone františkánskej rodiny.

Po niekoľko stáročí bol teda život Rádu veľmi namáhavý a ochudobnený – v porovnaní s vlastným poslaním plánom Rádu.

Po období veľkého prepuku a počiatkovej pracovitosti, ktoré trvalo približne dve stáročia od jeho zrodu, začal Rád prežívať obdobie bytosťnej krízy s mnohými výkyvmi.

Nedostatočné uznanie vlastnej autonómie a štrukturálnej jednoty, ktoré boli tak nevyhnutné k realizácii a napĺňaniu vlastnej úlohy, boli tou hlavnou príčinou, prečo sa Rád cítil neschopný a prečo sám nedokázal význačným spôsobom prispieť k poslaniu rodiny. Až po rok 1978 (a neskôr) nás často rehoľníci považovali nielen za bratov s rovnakou dôstojnosťou, ktorí majú uskutočňovať rovnaké apoštolské poslanie v Cirkvi a vo svete (Novitas), ale aj za jednoduchší cieľ katechézy a povzbudenia, aby sme naozaj boli dobrými a *vernými veriacimi (christifideles laici)* s akou-takou františkánskou zbožnosťou.

Františkánska svetská spiritualita, po veľmi dlhý čas tak vlastná svetským františkánom a úplne odlišná či komplementárna v porovnaní s ostatnými rehoľnými spiritualitami, nemala sama konkrétnu možnosť presadiť sa. Naopak, vznikli snahy pripodobniť svetských františkánov rôznym obmeneným formám spirituality hlavne v oblasti poslušnosti, kde boli svetskí františkáni poslušný iným.

Piom IX. a hlavne veľkým pápežom Levom XIII. sa Rád rozdelí a postupne začína znova nadobúdať vedomie o svojej úlohe a svojej prirodzenosti či identite.

Úvaha o františkánskej *Novitas* nám pomohla pochopiť kontext, vďaka ktorému sa zrodilo Františkovo povolanie a vznikla jeho rodina, ktorá má slúžiť poslaniu Bohom mu zverenému po stáročia.

Vo svetle tejto myšlienky môžeme teda dobre zhodnotiť, akým spôsobom a v ktorých obdobiach sa rodina spreneverila tomuto poslaniu, kedy hrubo zradila počiatočnú charizmu. Preto je pre nás veľmi dôležité, aby sme sa chytili týchto základných vlastností a tak verne slúžili pôvodnému plánu.

Táto úloha zreštaurovať Cirkev, ktorú má uskutočniť po všetkých stránkach a podľa Božieho plánu zverného Františkovi, tkvela po toľký čas na ramenách Prvého a Druhého rádu (a nie vždy dostatočne). Chýbala mu totiž stabilita, ktorú by mu dodala tretia „noha“ – opora zrelého a dospelého Františkánskeho svetského rádu, schopného vykonávať vlastnú časť poslania. Korda nebola vždy schopná udržať toľkú váhu, aká sa naň poviesila. „*Funiculus triplex difficile rumpitur*“ (Kaz 4, 12) – tak nás nabáda sv. Písmo: korda, povraz s tromi hlavami sa len ťažko pretrhne! Preto musíme v jednote a autonómii, ktorú sme tak ťažko znovu získali, dať tejto františkánskej korde väčšiu pevnosť, aby bola schopná plne vykonávať svoju podstatnú úlohu v Cirkvi.

Po dlhý čas sme si neuvedomovali fakt (a toto presvedčenie ešte stále nie je isté), že bez svetských františkánov (ktorí tvoria rozsiahlu väčšinu františkánov) ponorených do vecí sveta (Pavol VI.) nie je možné v Kristovi obracať a reštaurovať svet v tých naj dôvernejších a najvitalnejších záhyboch.

Neuvažujeme dostatočne o tom, že František bol bytostne verný svojmu pôvodnému povolaniu, „laickému“ a „svetskému“ charakteru – obe, ktoré sú napokon vlastnosťami samotnej Cirkvi. Sám Ježiš bol takpovediac „svetským laikom“. František sa podobne ako Ježiš nikdy svetu neodcudzil. Zostal hlboko ponorený do sveta, „pošpinil si svoje ruky“.

Dvojznačné pochopenie nadradenosti stavu (pretože tá je v tomto prípade dôležitá) zapríčinila skutočnosť, že františkánski laici boli „béčkovými františkánmi“. Toto spočíva aj v mylnom pochopení onoho známeho „*exire de saeculo*“.

František neodišiel zo sveta, keď si dal „vyholiť hlavu“, ale keď nastúpil cestu neustáleho obrátenia - teda v čase, keď bol ešte plne laikom.

„*Exire de saeculo*“ znamená vstúpiť do Božej logiky, nie do logiky sveta. Byť vo svete, ale nie zo sveta – ako to píše a charakterizuje sv. Ján.

Ak máme slúžiť svetu podľa odvekého Božieho zámeru, musíme odmietnuť každú dichotómiu, ktorá tvrdí: „svet je hriešny, zlý a len duch je dobrý“. *Boh tak miloval svet, že poslal svojho jednorodeného Syna!* Ak Boh miluje svet, ktorý sám stvoril, tento sám poukazuje (prostredníctvom vecí) na svätosť, ktorá mu náleží ako stvoreniu, Božiemu milovanému stvoreniu!

Svet je miestom, kde Boh uskutočňuje svoj plán lásky – prostredníctvom stvorenia, ktoré potrebuje a dejín ako miestom, kde každé stvorenie odkrýva Boha, jeho lásku a kde prostredníctvom bytostného komunikovania so svetom v Kristovi nastáva zbožstvenie človeka.

Niet miesta, ktoré by bolo vyhradené len niekoľkým vyvoleným ľuďom sveta (vyvoleným rehoľníkom). Všetko musí byť posvätené a znovu obnovené v Kristovi a v ňom sa zasa musí všetko navrátiť k Otcovi.

Laici a svetskí františkáni sú k tomu potrební.

Práve preto musíme odkrývať zmysel svojho poslania spolu s ostatnými druhými františkánskymi rádmi. To je podstatné poslanie Božieho františkánskeho poslania.

Nám, ktorých učia vlastné dejiny, prislúcha teraz úloha prinavrátiť Tretiemu rádu, kajúcnikom sv. Františka, pôvodnú krásu, znova získať svoju cirkevnú úlohu, aby sa tretie tisícročie mohlo nazývať ozajstným kresťanským tisícročím.

FRANTIŠEK Z ASSISI A JEHO VZŤAH K BOHU

POCHOPENIE BOHA OBRÁTENIE ČLOVEKA

ÚVOD

Rozprávať na tému, ktorá je vyslovene teologická, sa nemôže podariť na niekoľkých stranách. Františkov vzťah k Bohu, jeho spiritualita sú veľmi bohatými a hlbokými témami. Už toľko autorov popísalo množstvo kníh, ktoré ešte sťažujú túto moju úlohu, pretože akékoľvek syntetické pojednanie a úvahy budú „nedostatočné“ (o to viac aj tie súčasné pokusy).

Okrem toho – akýkoľvek „ozajstný“ teologický prístup, ktorý potom rozhodujúcim spôsobom ovplyvňuje vznik nejakej „spirituality“, nemôžeme zúžiť len na akademické či knižné pojednanie, ako keby šlo len o nejaký teoretický problém. Vieme dobre, že to tak nie je.

„Ozajstná“ teológia znamená *život* a je „prístupná“ vo svojej definícii. Je síce nevyčerpatelná, avšak pochopiteľná, dá sa jej porozumieť. Boh sa výslovne zjavil v Písmach, v Prorokoch a napokon sa zjavil vo Vtelenom slove, zjavil sa ako *Boh, ktorý sa chce dať poznať*, ktorý chce byť poblíž, priam v určitom intímnom, totálnom spoločenstve so svojím stvorením, ktoré miluje a od ktorého túži byť milovaný⁵⁴.

Boh je prístupný, je otvorený... až na smrť na kríži. Boh sa chce darovať CELÝ.

Preto každá teológia, ktorá nepodáva Boha zrozumiteľne, ktorej nerozumejú všetci (aj keď používa isté pojmy) NIE je teológiou.

Nasledujúca prednáška či prednášky by mala predstavovať určitú „provokáciu“, aký-taký stimul, chce dynamicky predstaviť myšlienku Božej krásy a „prirodzenosti“. Chce takto ukázať Boha Františkovými očami, očami tohto vzorového *vir catholicus et evangelicus*, bezhlavo zamilovaného do Boha, do Trojice v jednote, do Otca, Syna i Ducha Svätého.

Keď sa presvedčíme o tom, že teológia je „živou“ a nie „erudovanou“ záležitosťou, získame syntetický obraz o tom, ako práve František prežíval a videl Boha na ceste životom, vo svojej živej a autentickej skúsenosti. *V teológii živej skúsenosti s Bohom*.

Samozrejme, knihy sú veľmi dôležité. Slúžia nám k čítaniu, k štúdiu, predstavujú poklad mystického a skúsenostného myšlienkového bohatstva tých, čo ešte pred nami nastúpili cestu a hľadali Boha. To najdôležitejšie je, že pri tomto odovzdávaní myšlienky sa „odovzdáva“ aj život, skúsenosť Božieho života (ktorú získavame od niekoho, kto Boha „autenticky“ prijal). Že v tejto skúsenosti bytostne uznávame Cirkev, miesto, kde prebýva Duch svätý. Je to miesto, kde získavame istotu o autentickej skúsenosti, ak neberieme do úvahy nedokonalosť ľudí, ktorí ju vytvárajú.

Dúfam teda, že ku koncu tejto prednášky (a ďalších prednášok), ktoré sú „teologické“, budeme všetci rozohnení tým istým ohňom, živou skúsenosťou a zároveň dúfam, že sa všetci adresáti zasiachnutí týmto ohňom rozhodnú prehĺbiť svoje vnútro, študovať, modliť sa, kontemplovať a poznávať Boha ako František – tento stály milník každého „františkána“. Dúfam, že ich toto živé poznanie naplní, aby mohli skutočne nastúpiť cestu obrátenia, obrátenia, ktoré je tak typické pre všetkých autentických kresťanov a hlavne pre nás, „františkánov“.

---

⁵⁴ „Prichádza náš Boh, hľa neskrýva sa a nemlčí“ – „*Lásku chceme, nie obetu, ale spoločenstvo so mnou, hovorí Pán*“. Antifóna 1 a 3 k žalmu 49 – Liturgia hodín – pondelok 3. týždeň.

Toto „ozajstné“ obrátenie urobí z nás účinný (sviatostný) nástroj Františkovho poslania, ktorým musíme aj my kráčať v službe Cirkvi a svetu.

Pod'akovanie

Pri písaní týchto prvých dvoch teologických prednášok som sa opieral a niekedy citoval celé frázy z týchto kníh:

G. Iammarrone – *La Spiritualità Francescana*, Ed. Messaggero Padova, 1993

Thaddée Matura – *Francesco, un altro volto*, Ed. Biblioteca Francescana, 1996

Thaddée Matura – *François d'Assise, maître de vie spirituelle*, Les Editions Franciscaines, 2000

Niklaus Kuster – *Francesco d'Assisi, maestro di spiritualità*, Ed. Messaggero Padova, 2004

Paolo Martinelli – *Riconoscere l'amore, San Francesco d'Assisi e la fede*, Ed. Porziuncola 2006

François Varillon – *Joie de croire, joie de vivre*, Ed du Centurion, 1981

Benedetto Lino, OFS

PRVÁ ČASŤ

VZŤAH K BOHU

SPIRITUALITA

Spiritualita sa zakladá na samotnej skúsenosti Boha

„... spiritualita hocakého svätca je špecifický spôsob, ako si tento svätec predstavuje Boha, ako o ňom hovorí, ako k nemu kráča, ako sa k nemu správa. Každý svätec vidí Božie vlastnosti cez niečo, o čom najviac medituje, čo v sebe najviac utvrdzuje, čo ho najviac priťahuje a získava. Takáto Kristova špecifická čnosť znamená pre každého svätca ideál, ktorý sa usiluje dosiahnuť. Kým všetci ostatní svätci – i celá Cirkev – sa snažia napodobňovať **celého Krista**. Aj z tohto dôvodu je Cirkev takpovediac **celým Kristom** a jednotliví veriaci, svätci, sú dokonalými údmi jeho tela“ (Pius XII.: List adresovaný talianskym svetským františkánom. 1. júla 1956).

V skutočnosti sami vieme, že František nehľadal, nenasledoval len jednu, dve Kristove čnosti. Usiloval sa pripodobniť **celému** Ježišovi (pozri kapitolu o charizme). To sa zhoduje aj s „celostným“ poslaním, ktoré prijal od Krista – „opraviť“ (celý) Kristov dom – Kristovo telo. Toto poslanie nás núti ponúkať svetu **celého Krista**.

Túto myšlienku nádherne vyjadril kardinál R. Etchegaray vo svojej kázni pri príležitosti Veľkého františkánskeho jubilea (9. apríla 2000): „**Františkánska charizma nebola nikdy tak aktuálna a nikdy tak neponúkala tomuto rozpoltenému svetu celého Krista, svetu, ktorý má strach pred bratstvom solidárnym so všetkými ľuďmi bez rozdielu...**“

A to je úloha aj pre nás, Svetských františkánov:

„Tohto františkánskeho ducha, túto františkánsku víziu života svet potrebuje. Vám, milovaní synovia, prislúcha poznať ju do hĺbky, milovať ju so zápalom a predovšetkým žiť ju dokonale, ako sa to patrí na váš stav...“ (Pius XII. List adresovaný talianskym svetským františkánom, 1. júla 1956).⁵⁵

Práve preto, že sa spiritualita dotýka Boha, že ho chce pochopiť, prijať jeho zjavenie, mať s ním živú skúsenosť, úzko súvisí s teológiou. Spiritualita a teológia spolu podstatne súvisia, pretože tá prvá stojí na tej druhej.

Ak máme pochopiť, prijať a autenticky žiť františkánsku spiritualitu – a v našom prípade aj **františkánsku svetskú spiritualitu** - je nevyhnutné, aby sme pochopili, prijali a prežívali spiritualitu, ktorá nás kedysi inšpirovala, teda základnú spiritualitu nášho povolania, spiritualitu samotného sv. Františka. Ďalej by sa mala odtlačiť do nášho vnútra, do nášho osobitého spôsobu laického a svetského života a prijať charakter svetského františkána. To nám dodá na hĺbke, podporí vzrast „charizmy sv. Františka“, aby sme ho sprítomňovali v živote či pri cirkevnom i svetskom poslaní.

---

⁵⁵ Mali by sme si však dávať pozor, aby sme neupadli do absurdného „panfrantiškánstva“. Nemali by sme bez dôkazov, nepodložené zdôrazňovať svoju nadradenosť, ktorá priamo protirečí „františkánstvu“ a hlavne posolstvu a životu svätého Františka.

Spiritualita sa rodí zo živého, intímneho, osobného spojenia s Bohom.

“Často sa zabúda na to, že Poverello strávil v silenciu množstvo týždňov – a v posledných rokoch svojho života až polovicu všetkého času” (N. KUSTER, *František z Assisi*, učiteľ spirituality 2004, s. 106).

Ani my nebudeme autenticky duchovne rásť a uskutočňovať svoje povolanie, ak si nezachováme dostatočný priestor pre ticho, keď by sme neostali “**sami s Bohom**” – tak ako František: v neustálej intímnej modlitbe.

Nestačí, keď si prečítame jednu alebo dve lekcie, keď si prečítame texty z číreho záujmu. Spiritualita je výsledkom vnuknutia Ducha kdesi v hĺbke nášho intímneho života. Je to tak intímna a osobná vec, že ju nevyzískame z kníh alebo z intelektuálneho bohatstva. Je to niečo, čo sa týka nás samých, nie ostatných. Nik to nemôže urobiť za nás. To sa dotýka len a len mňa!

“Spiritualita je okúsením toho, v čo sa verí”⁵⁶

Toto základné tvrdenie nás uvádza do ďalšieho podstatného dialógu, ktorého by sme sa chceli dotknúť: a tým je **viera**.

VIERA

Lk 18, 8: „*Keď však príde Syn človeka, nájde vieru na zemi?*“

Mk 9, 23-24: „*Všetko je možné tomu, kto verí*“. Otec chlapca zvolal silným hlasom: „*Verím, pomôž mojej nevere*“.

Dnes len málokedy nájdeme vo svojom okolí (medzi nami, v klére a pod.) ľudí, o ktorých by sa dalo povedať, že majú naozaj **veľkú, neotrasiteľnú vieru**, hlavne v praktickom živote. Jednoducho povedané ľudí, ktorým „viera“ podstatne zmenila ich život (viera znamená oveľa viac než „veriť, že...“). Svojimi ústami (a možno aj rozumom) sa už ľahko potvrdí, že veríme tomu šokujúcemu kresťanskému zjaveniu (že *Boh jestvuje, že sa zjavil, že ma miluje, že sa nám priblížil, dokonca že je mi blízko, Boh chce zdieľať so mnou radosť zo života v plnosti a to naveky*). Avšak v konkrétnom živote sa nám nezmení absolútne nič. So smútkom musíme uznať, že vo väčšine nás je veľký rozdiel medzi myslou a srdcom, intelektom a vôľou, medzi slovami a skutkami a napokon aj medzi myslením a „bytím“.

Musíme uznať, že často naše myšlienky, naša vôľa, naša viera sú dosť „slabé“. A miestami až príliš.

Náboženstvo, viera, vyznanie sa stali duševným, teoretickým úkonom, niečím abstraktným, akýmsi kultúrnym „zvykom“, ktorý nezasahuje náš „život“ do hĺbky, našu vôľu, náš konkrétny život.

Kresťanská skúsenosť sv. Františka z Assisi nám umožňuje dramatickým spôsobom pochopiť, ako by sme sa o svoju vieru mali starať, ako by sme ju mali prehlbovať a neustále skúmať počas života.

Vieru nemôžeme nikdy zľahčovať. Tieto slová sú vždy pravdivé. Hlavne dnes.

Musíme svoju vieru vždy konfrontovať a v diskusii „skúmať“ - čo do obsahu i dynamiky. Potom sa presvedčíme, že viera zodpovedá nášmu autentickému a reálnemu životu.

Dnešná doba – ako sa zdá – je osobitne poznačená stratou originality a tá sa prejavuje **malou výraznosťou v živote viery**.

---

⁵⁶ Louis Bouyer, francúzsky oratorián

„Apostáza dnešnej doby spočíva v tom, že ľudia odpadli od ozajstnej viery kresťanského života“ (J. Ratzinger, *Hľadiť na Krista*. Viera, nádej a láska. Milano 1989, s. 31).

Sv. František svojím príbehom prežíval vieru, „zosobňoval ju“, každý deň sa zaujímal o jej rast a nechal sa ňou do hĺbky premeniť. Toto je jeden z dôvodov Františkovej aktuálnosti dnes.

Dnešná doba sa síce v mnohom líši od doby sv. Františka. No medzi vtedajšou epochou a tou našou by sme našli mnohé podobnosti. Keď na Františka hľadáme, keď premýšľame nad jeho duchovnou skúsenosťou, skúsme si uvedomiť, v akej miere sa stala pre nás návykom, teoretickou či chabou, zľahčenou vierou, ktorá nie je naozaj živá, prežívaná v reálnom živote.

Tým, že si pohovoríme o „Františkovej viere“, o jeho „teológii“, spiritualite, nadobudneme správny vnútorný postoj, aby sme pokorne a sebakriticky prevzali od Františka aj schopnosť pevnej viery a veľkodušného života – a žili podobne to, čomu sám uveril.

FRANTIŠEK, TEOLÓG SKÚSENOSTI

Nie je „teológom“ profesie. Nezaoberá sa myšlienkou, ako vypracovať nový teologický systém. František je *vir evangelicus* a *vir catholicus*.⁵⁷ „Hľba“ o zjavených tajomstvách, „preniká“ ich, necháva sa nimi „prenikať“, aby nadobudol tú najautentickejšiu, najintímnejšiu a najpravdivejšiu skúsenosť života.

František sa preto nazýva **teológom živej skúsenosti Boha**.

Františkova teológia je absolútne esenciálna (mieri k podstate), živá, precízna a intuitívna, originálna, pretože len ten, kto miluje ako on, kto sa nechá milovať tak ako on, je schopný vysloviť slová, ktoré vyriekol o Bohu, o Najsvätejšej Trojici, o Otcovi, Synovi, Duchu svätom a Panne Márii.

Bolo by zbytočné, keby sme sa snažili „vtesnať“ Františkovu teológiu do zjednodušujúcich definícií.

FRANTIŠEK, TROJIČNÝ MUŽ

Zvyčajne sa hovorí, že *Františkova cesta k Božstvu* bola *kristocentrická*. Toto tvrdenie je minimálne zľahčujúce.

Každá cesta k Bohu musí ísť cez Ježiša Krista. Kristus je cesta, sám to povedal. Nik nepozná Otca, iba Syn a ten, komu to On chce zjaviť (Lk 10, 22).

„Ó, večná pravda a pravá láska, večnosť! Ty si môj Boh, k Tebe vzdychám deň i noc... Hľadal som dostatočnú silu, ako by som si Ťa získal a tešil sa z Teba, no nenašiel by som ju, keby si ma neobjal. „Prostredník medzi Bohom a ľuďmi, človek Ježiš Kristus“ (1 Tim 2, 5), „ktorý je nad každou vecou, Boh požehnaný naveky“ (Rim 9, 5). On ma zavolať a riekol: „Ja som cesta, pravda a život“ (Jn 14, 6) a dal mi pokrm, ktorý som nebol schopný prijať, môjmu bytiu, pretože „Slovo sa telom stalo“ (Jn 1, 14). Takto Tvoja múdrosť, prostredníctvom ktorej si stvoril každú vec, nasýtila moju detskú slabosť.“ Zdá sa, že to napísal František, no bol to sv. Augustín (*Vyznania*, 7), ktorého František určite nepoznal.

František nemôže byť kristologický a kristocentrický!

František dychtí po Otcovi. Otec je cieľom, je métou, Františkovou métou.

Kristus je cesta, on ju prijíma, pripodobňuje sa mu, stotožňuje sa s Ním.

---

⁵⁷ Vir evangelicus – muž evanjelia, vir catholicus – katolícky muž.

František prijíma Božieho Ducha celou svojou bytosťou, lebo len s Ním môže uskutočniť svoj cieľ: stotožniť sa s Kristom. Ako nik sa František pripodobnil Ježišovi Kristovi a Boh mu vtlačil do tela znaky „osláveného“ Krista na znak najvyššej obete Lásky.

Otec je konečným cieľom Františkovho hľadania, métou jeho existencie.

Nebeský Otec dodáva zmysel Františkovmu životu, preto sa k Nemu obracia s vierou, otvorenosťou, údivom i úctou – hoci si plne uvedomuje svoju nepatnosť a nehodnosť. No práve toto vedomie (že Boh ho miluje aj napriek „nehodnosti“) ho ešte viac rozpaľuje láskou, ešte väčšou túžbou dostať sa k Nemu.

František verí, že ho Boh miluje do tej miery, že sa mu chcel celý darovať v *Synovi* a chce darovať túto lásku absolútnou obetou ako *Syn*, aby sa Mu úplne pripodobnil. Celý sa necháva uchvátiť Duchom, aby Otec mohol naozaj uskutočniť toto zázračné pripodobnenie.

František má živý vzťah so všetkými tromi osobami Najsvätejšej Trojice, ktoré síce rozlišuje, avšak nikdy neoddeľuje. K nim sa utieka, aby ho úplne premenili, aby prežíval svoj vzťah plný lásky v srdci Života, v dokonalej Trojici, v Božej jednote.

František je teda **TROJICNÝ človek par excellence**.

Všetky modlitby, listy, chvály i jeho skutky to veľmi jasne dokazujú.

FRANTIŠKOVA TEOLÓGIA

Františkova originálnosť sa vyníma hlavne vo vzťahu k Bohu, v spôsobe, akým ho vyjadruje, ako o ňom hovorí, čo sme si už spomenuli.

Františkove myšlienky o Bohu vysvetľujú hlavne jeho vzťah **k tajomstvu Trojice**.

DOKONALÁ TROJICA A ČÍRA JEDNOTA

Keď si prečítame Františkove spisy, každá strana doslova dýcha **Božou** prítomnosťou. Boh je stredobodom, z ktorého všetko vychádza a ku ktorému sa všetko orientuje. František ho oslovuje (219-krát) **Boh** alebo ešte častejšie (364-krát) názvom **Pán**.

Nejde však o božstvo, ktoré by bolo abstraktné alebo nejasné. Boha vždy berie a hlása z hľadiska **trojičnej perspektívy**. Toto ohlasovanie Trojice nie je prázdnu teoretickou formulou: ukazuje vnútorné, božské spoločenstvo a vyzdvihuje Otcov primát, On vždy stojí na prvom mieste.

Keď František hovorí o Bohu, označuje ho práve týmto jediným menom. Bežne ho vníma v *trojičnom kontexte*. Spojenie „Trojica a jednota“ opakuje vo svojich spisoch päťkrát, aj keď v rôznych formách (napríklad: „Dokonalá trojica a číra jednota“ *List rádu* 52: FF 233) a už vôbec nehovoríme o formule *Otec, Syn a Duch Svätý*, ktorú opakuje ako liturgickú chválu (15-krát: v mene Otca... Sláva Otcu...) alebo ju zmieňuje len osamote (asi 10-krát). Keď bratom ponúka akýsi náčrt kázne, slávnostne zdôrazňuje trojičný aspekt:

„Bojte sa a ctíte, chváľte, velebte a vzdávajúte vďaka a klaňajte sa Pán Bohu všemohúcemu, Trojjedinému a jedinému, Otcu a Synu a Duchu svätému, Stvoriteľovi všetkého“ (Nep. Reg 21, 2; FF 55).

Výraz „*dokonalá Trojica a číra jednota*“ pomáha Františkovi pochopiť úplnú *odlišnosť*, ktorá vyznačuje vzťahy medzi božskými osobami a pritom nespochybňuje ich „*číru jednotu*“: dokonalú odlišnosť v lone absolútnej jednoty.

PRIMÁT OTCA

Bežný trojičný kontext, v akom sa Boh spomína, rezervuje **centrálne miesto práve Otcovi**.

Texty sa veľmi hojne zmieňujú o božom tajomstve, buď ho vzývajú alebo o ňom hovoria, skrátka poukazujú na neho. Slová z 23. kapitoly Nepotvrdenej reguly mu vzdávajú vďaka slovami: „Svätý a spravodlivý Otče“ (Jn 17, 11-25), „Pán neba i zeme“ (Mt 11, 25), spájajú pritom mená, ktorými nazýva Ježiš Boha v dvoch evanjeliách. Takmer rovnaké slová opakujú *Chvály Najvyššieho*: „Svätý Otče, kráľ neba a zeme“ (*Chvály* 2; FF 261).

Prvé *Napomenutie* nás neustále vracia do vzťahu medzi Otcom a Synom, „Otca, ktorý prebýva v neprístupnom svetle“ a ktorého môžeme vidieť len vďaka Duchu (Nap. I, 5-7; FF 141).

Aj záverečná modlitba z *Listu celému rádu* (FF 233) hovorí o milovanom Synovi a o Duchu (hoci sa nespomína priamo Otec). Tí nás privádzajú k „Najvyššiemu, ktorý prebýva v dokonalej Trojici a v rýdzej jednote, prebýva v sláve a kraľuje“.

Celkovo sa termín „Otec“ (vo vzťahu k Bohu) používa vo Františkových spisoch 97-krát.

Tento Františkov vzťah k Otcovi, táto bytostné prahunie, je zároveň i darom (je Františkovou *charizmou*: sám zakúša milosť, že sa môže cítiť ako Syn). Práve na základe tohto vzťahu môžeme pochopiť význam *bratstva* (fraternitas) pre Františka.

František sa necháva len nerád volať otcom, pretože je len jediný Otec a to ten nebeský. Zostáva vo všetkom dokonalým Kristovým učeníkom. U neho samého neregistrujeme nejaké „otcovské“ postoje, ale skôr postoje „synovské“ či „bratské“. Ježiš nás učí výnimočnú modlitbu, ktorá sa obracia k Otcovi, k nášmu spoločnému Otcovi.

V Oficiu Umučenia (FF 280, 5) nás počúva ako keby sám František, hoci slová vzývania Otca kladie do úst Ježišovi (tak ako v evanjeliu sv. Jána: Jn 17, 11). Pritom pred výraz „svätý Otče“ pridáva zámeno „môj“. Identita s Kristom je dojímavá, existenčná a hlboká.

Skúsenosť s Otcom zostáva ale počas jeho života zahalená a fragmentárna.

František vo svojom „*Výklade Otčenáša*“ (FF 266-275) potvrdzuje, že „naš najsvätejší Otec, svetlo, láska a najvyššie dobro“ kraľuje už „s anjelmi a svätými“, darúva im plné poznanie, rozpaľuje ich láskou a rozmnožuje v nich radosť. Preto máme prosiť, aby sa posvätilo jeho meno, aby sa v nás uskutočnilo plné pochopenie toho, aká je „šírka, dĺžka, výška a hĺbka“ Otcovho tajomstva, ktoré nám naďalej uniká. Až keď nás Otec „zavolá do svojho kráľovstva“, budeme ho môcť vidieť „jasne, v dokonalej láske, blaženom spoločenstve, vo večnej radosť“.

Vo Františkových spisoch má Boh centrálne postavenie, no vždy ako Otec, ktorého v Chválach Najvyššieho predstavuje ako „Trojjediného Otca“ (Pater trinus). (N. Kuster cit. d.)

Preto, keď sa František modlí, ako ho to naučil Syn, obracia sa k Otcovi: z 15 modlitieb sa 11-krát obracia k Otcovi, 2-krát ku Kristovi, 2-krát ospevuje Pannu Máriu. (T. Matura, cit. d.)

Otec je v centre Trojice, pôvodca každého pohybu, k nemu samému sa všetko prinavracia: nič lepšie nesumarizuje túto víziu záverečnej modlitby z *Listu celému Rádu* (FF 233):

„Všemohúci, večný, spravodlivý a milosrdný Bože,
dovoľ nám úbohým, (*propter temetipsum*),
aby sme kvôli Tebe samému konali to, čo vieme, že chceš
a vždy chceli to, čo sa Ti páči;
aby sme vnútorne očistení, vnútorne osvietení a ohňom svätého Ducha zapálení
mohli kráčať v Tvojich šľapajach tvojho milovaného Syna,

nášho Pána Ježiša Krista
a len Tvojou milosťou mohli dôjsť k Tebe, Najvyšší,
ktorý v dokonalej Trojici a úplnej jednote žiješ a kraľuješ a si oslávený, všemohúci Bože,
po všetky veku vekov. Amen“.

Ten, čo je „Všemohúci, večný, spravodlivý a milosrdný“, Najvyšší, ktorý žije a kraľuje „v dokonalej Trojici a v úplnej jednote“, si obľúbil Syna: je teda **Otcom**, aj keď tento termín sa neobjavuje vo Františkovej modlitbe. Jemu sa predkladajú požiadavky úbožiacov, ktorými sme my sami. A sú vypočuté už na základe samotnej milosti.

Načrtáva cestu, kedy sa ľudská **aktivita** závislá od Boha kombinuje s **pasivitou**. Len tak môžeme byť „očistení, osvietení a rozpálení Božským ohňom“. Sprievodcom na tejto ceste je Duch a milovaný Syn. Kam inam vedú šľapaje nášho milovaného, ktorého máme nasledovať rozpálení ohňom Ducha, ak nie k najvyššiemu Otcovi? „Prísť k Tebe“ – to je tá záverečná meta našej púte. Ak nás láska „*propter temetipsum*“ vedie Otca od neho samého k dielu vo svete, na záver **privádza** všetko **k sebe**: je *alfou* i *omegou*.

Veršov hovoriacich vyslovene o Synovi je veľmi málo.

Kristus sa vždy ukazuje na pozadí Otcovho a Trojičného tajomstva. U Františka nemožno Syna oddeľovať od Otca. O jeho ľudskej prirodzenosti nikdy neuvažuje bez ohľadu na nebeskú preexistenciu, bez ohľadu na paschálne oslávenie.

ZAHALENOSŤ „OTCA“?

Na chvíľu sa zamyslime nad Františkovým postojom, aby sme pochopili ten náš: aký je obmedzený a nedokonalý a aby sme si uvedomili, či je správne dôsledný alebo negatívny a nevyvážený.

Mnohí z nás sú bytostne *kristocentricky* zameraní (často výlučne).

No v bežnom živote či modlitbe vzťah s Otcom nerozvíjame, hoci sa často modlíme modlitbu, ktorú nás Ježiš naučil. Často si ani neuvedomujeme Otca, preto s Ním nepestujeme osobný vzťah, aký sa nám darí – aj keď možno nedokonalosť – rozvíjať so Synom.

V časoch pred turíčnym hnutím sa hovorievalo o zahalení, zatmení Ducha svätého. Zásluhou tohto hnutia bolo, že sa dostal do pozornosti práve pneumatický rozmer Cirkvi, aj keď s istými karikatúrami. Cirkev si začala uvedomovať prítomnosť a aktivitu Boha – Ducha svätého.

Dnes sa dostala do takéhoto nepovšimnutia práve postava Otca.

Mojím pevným presvedčením je, že my všetci, hlavne my „františkáni“ by sme mali nanovo objaviť „Otca“. Vytvoriť si k Nemu reálny a živý vzťah a tak „sa zmeniť“ na autentických, „trojičných“ ľudí, podobne ako František. Mali by sme kráčať k Otcovi skrze Syna, vďaka milosti Ducha Svätého.⁵⁸

Meditujme nad Regulou a Generálnymi konštitúciami, ktoré nás k tomuto aj povzbudzujú (čl. 12, 1, 2 a 3):

1. Bratia, inšpirujúci sa Františkovým príkladom, spismi a hlavne *milosťou Ducha*, nech s vierou prežívajú každý deň dar, ktorý nám ponúkol Kristus, keď im zjavil Otca. Nech vydávajú svedectvo o tejto svojej viere pred všetkými ľuďmi.

⁵⁸ Nádherne úvahy o otcovstve a Bohu Otcovi spolu so základnými prvkami františkánskej svetskej spirituality sa nachádzajú v diele "Spiritualita svetského františkána" od Cristofora Piacitelliho OFM. Vyd. Imprimenda 2008, s. 61-

- v rodinnom živote;
  - v práci;
  - v radošti i utrpení;
  - keď sa stretnú s ľuďmi, so všetkými bratmi toho istého Otca;
  - svojou prítomnosťou a účasťou na sociálnom živote
  - v bratskom vzťahu so všetkým stvorením.
2. *Reg. 10 S Ježišom, poslušným až na smrť, nech sa usilujú hľadať a uskutočňovať Otcovu vôľu. Nech vzdávajú Bohu vďaky za dar slobody a za objav zákona lásky. Nech prijímajú pomoc, ktorá sa im z rúk Cirkvi ponúka v uskutočňovaní Otcovej vôle, od spolubratov i od akýchkoľvek predstavených.*
  3. *Reg. 8 Bratia nech milujú synovské stretnutia s Bohom, nech je pre nich modlitba a kontemplácia dušou vlastného života a činnosti. Nech sa snažia odkryť prítomnosť Otca vo vlastnom srdci, v prírode a v dejinách človeka, počas ktorých sa naplňajú jeho spásonosný plán. Kontemplácia tohto tajomstva nás pripraví k spolupráci na tomto pláne lásky*

FRANTIŠKOVA KRISTOLÓGIA

Františkova kristológia je hlboko zakorenená v trojičnom tajomstve.

Františkov kristocentrizmus je výnimočným spôsobom trojičný.

Len prostredníctvom Ježiša, ktorý je *cesta*, môžeme “uzrieť” Otca, len skrze neho poznať Otca, hoci je neprístupný (Jn 14, 9), a spolu s Ním dospieť k jednote.

Len nasledovaním Ježiša môžu ľudia nadobudnúť autentický a intímny, živý vzťah s Otcom.

František odkrýva Krista, ktorý dáva VŠETKO VŠETkým a tak chce všetkých a s nimi aj všetko priviesť k Otcovi, do Iona Trojice. Spojenie s Kristom je stále intímnejšie, až kým sa mu úplne nepripodobní po každej stránke na La Verne.

František nám vo svojom *Liste veriacim* zanecháva svedectvo tejto intimity. Opisuje ju pomocou vrcholne rodinných, zásnubných či materinských obrazov (bratia, manželia, matky). Bez váhania tvrdí, že to nie je plán pre **niekoľko vyvolených**, ktorí sa úprimne vydajú na cestu obrátenia – pokánia.

Františkova **kristológia** s dôrazom na božský rozmer Slova, “Najvyšší, Pán, Boh vesmíru”, sa rozhodne opiera o zostupnú kristológiu. Tá prízvukuje stránku **pokory a chudoby** Vtelenia a Eucharistie.

František podobne ako cirkevné Krédo prežíva Kristovu udalosť s nadšením pre všetko, v čom sa prejavuje vrcholná Božia láska, ktorá odkrýva svoju najskrytejšiu podstatu: absolútnu obeť seba samého až na smrť, až na smrť na kríži.

Preto má pre Františka osobitný význam **Eucharistia** (tento najvyšší a konkrétny prejav Otcovej lásky k svojmu stvoreniu, prejav jeho podstaty). V nej sa uskutočňuje reálne stretnutie Boha so svojím stvorením vo všetkých rozmeroch existencie – či už ľudskej alebo duchovnej (“*Duch Pána, ktorý prebýva vo veriacich, je tým, kto prijíma najsvätejšie Telo a Krv Pána*” a “... *týmto spôsobom je Pán vždy prítomný medzi svojimi veriacimi...*” Napomenutia 1).

Cirkev je úzko spätá s Eucharistiou. Hlavne vďaka *ministériu kňazstva*. František prijal dar, že “vníma” Cirkev ako základnú hodnotu. A ak uznáva, že bez Kristovho tela nejestvuje Cirkev, ani Kristovo telo nemôže jestvovať bez kňazov. Poznáva aj, že **túto Cirkev** nevytvárajú len klerici: **ale**

je to Boží ľud, konkrétne rozmanitý vo funkciách a v sociálnych stavoch. A že Cirkev nie je len pozemská, ale aj nebeská a eschatologická.

NA ZÁVER:

Františkove myšlienky sa obracajú hlavne k **Otcovi**, ktorého neustále vzýva, k **Synovi** – ten zjavuje Otca a vedie nás k Otcovi. Práve prostredníctvom neho číta a prijíma celú Otcovu lásku, totálne otvorený voči účinku **Ducha**.

František je naozaj **TROJIČNÝM ČLOVEKOM**.

Františkova kristológia sa svojou trojičnou túžbou po Otcovi stáva „celostnou“ kristológiou. František prijíma celého Ježiša, prijíma Krista v celej jeho totalite.

František si nekladie problém, ako nasledovať tú alebo onú Kristovu vlastnosť. Chce nasledovať Krista – celého, totálneho Krista. Zvyšok (teda to, čo má robiť a ako) príde samo, na základe skutočnosti, toho, čo nadáje. Musí sa plne pripodobniť tomu, čo Boh chce: aby „*prišiel k Tebe, ó Najvyšší, ktorý v dokonalej Trojici a prostej jednote, preslávne žiješ a kraluješ, všemohúci Boh po všetky veky vekov*“.

Vidíte, drahí bratia a sestry: ak máme robiť to, o čom sme hovorili: teda upriamiť svoje oči, svojho ducha v kontemplácii k Otcovi, aby sme si vytvorili intímny a živý vzťah k Nemu v Najsvätejšej Trojici, aby sme kontemplovali autentickú Božiu tvár – ako uvidíme v nasledujúcom zamyslení o Božej *kenóze*. Aby sme sa na základe tejto spoločnej skúsenosti mohli premeniť, musíme byť aj v drobnostiach takými *mystickmi* ako František. Nehovorím vám nič výnimočné. Všetko toto je naším plánom, našou základnou časťou života (forma vitae), ktorý sme prisľúbili slávnostne pred Bohom Cirkvi a všetkým bratom ako trvalý záväzok života – to sme si už pripomenuli krátko predtým:

Tak ako bol Ježiš pravým ctiteľom Otca, tak nech je pre nich modlitba a kontemplácia dušou života a činnosti (Reg. 8).

Bratia nech milujú svoje synovské stretnutia s Bohom, nech vytvoria z modlitby a kontemplácie dušu života i aktivity. Nech sa usilujú odkryť Otcovu prítomnosť vo svojom srdci, v prírode i dejinách človeka, v ktorých sa naplňa jeho spásonosný plán. Kontemplácia takéhoto tajomstva ich pripraví k spolupráci na tomto pláne lásky (CC. GG. 12. 3).

Na záver prejdime od „kontemplácie“ k „životu“:

Bratia poskytujú Cirkvi, tejto komunite lásky, základnú službu vernosť vlastnej charizme, či už františkánskej alebo svetskej. Ďalej svedectvo úprimnej a otvorenej bratskosti. Nech sú v Cirkvi spoznaní na základe „života“, z ktorého vyviera ich poslanie (CC. GG. 100.3).

DRUHÁ ČASŤ

BOH SA ZJAVUJE

POHĽAD NA BOHA A OBRÁTENIE ČLOVEKA

KENÓZA

Čo je to „kenóza“?

Toto slovo pochádza z gréckeho jazyka, kde kenósis znamená: *vyprázdnenie, sebazaprenie*. Označuje teologický pojem, ktorý má esenciálny význam pre nás kresťanov a osobitne aj pre nás františkánov pri našom pohľade na Boha.

Nechajme si tento základný pojem vysvetliť od Ježiša, od Pavla, Cirkvou či samotným Františkom.

ZAPOČÚVAJME SA TERAZ DO JEŽIŠOVÝCH SLOV:

„Nik nemá väčšej lásky ako ten, kto dá svoj život za priateľov“ (Jn 15, 13 a ďalej). Kľúčovými pojmami pritom sú „darovať svoj život“ a „priatelia“.

Darovať svoj život znamená asi toľko, čo darovať VŠETKO. Priatelia (amici) majú spoločný koreň – *am-* so slovom *amare* (milovať – *amare*, priatelia - *amici*). Sú to tí, čo sa navzájom milujú. Boh nám ukázal, že sme boli stvorení na jeho obraz a podobu^{58a} a že samotná prirodzenosť stvorenia je nasmerovaná k láske: Všetci ľudia sú povolaní k tomu, aby milovali v plnosti tých druhých, aj nepriateľov (Jn 13, 34; 15, 17; Mt 5, 44; Lk 6, 27 a 35).

ZAPOČÚVAJME SA DO SV. PAVLA:

„Zmýšľajte tak ako Kristus Ježiš: On, hoci má božskú prirodzenosť, nepridržal sa svojej rovnosti s Bohom, ale zriekol sa seba samého (εαυτον εκενωσε - zriekol, vyprázdnil sa), vzal si prirodzenosť sluhy, stal sa podobný ľuďom a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka. Uponížil sa, stal sa poslušným až na smrť, až na smrť na kríži...“ (Flp 2, 5-8)

ZAPOČÚVAJME SA AJ DO SLOV PÁPEŽA BENEDIKTA XVI.:

„Božia láska k nám, ktorá začala stvorením, sa konkrétne zviditeľnila v tajomstve Kríža, v tejto *kenóze* Boha, ktorou sa zriekol seba samého a ako Boží Syn sa pokorne vzdal svojho stavu - ako sme počuli slová z Listu Filipanom z úst apoštola Pavla v nádhernom hymne o Kristovi. Naozaj, v Kríži sa zjavuje plnosť Božej lásky k nám. Ukrižovaná láska sa nezastavila pri pohoršení Veľkého piatku, ale ústi v radosti zo Vzkriesenia a Nanebovstúpenia, v dare Ducha Svätého, Ducha

---

^{58a} V každom stvorení, živom alebo neživom, sa ukrýva Božia pečať a podstata, ktorý nás stvoril na svoj obraz a podobu od večnosti (Napom. V, FF 153: ... *stvoril ňu a utvoril na obraz svojho milovaného Syna ako telo a na jeho podobu ako ducha*). Všetko je teda v podstate „hodné lásky“, pretože to vzišlo od Boha a Boh to miluje.

lásky prostredníctvom ktorého sú nám odpustené hriechy a vďaka ktorému získavame odpustenie a pokoj.

Božia láska k ľuďom sa prejavuje v plnosti Kríža. Dala by sa vyjadriť termínom *agapé*, čo znamená „darujúca láska usilujúca sa výlučne o dobro toho druhého“, ale dala by sa vyjadriť aj termínom *erós*.

Kým ale jestvuje láska ponúkajúca človeku všetko, čím Boh je (...), jestvuje aj taká, kedy samotné Božie srdce, sám Všemohúci, očakáva od svojho stvorenia 'súhlasné áno' (...)“ (prevzaté z Homílie pred Veľkým týždňom).

ZAPOČÚVAJME SA TERAZ DO FRANTIŠKOVÝCH SLOV:

Každý človek nech sa chveje, celý svet nech sa trasie a nebo nech jasá, keď sa na oltári v rukách kňaza vyníma Kristus, Syn živého Boha!

Aká obdivuhodná výška a úžasná dôstojnosť!

*Aká vznešená **pokora**! Aká pokorná vznešenosť, s ktorou Pán všetkého, Boží syn, sa tak **ponížil**, že sa pre našu spásu **ukryl** v nepatrnom spôsobe chleba!*

*Pozrite bratia, na Božiu **pokoru** a vylejte si pred ním svoje srdce, pokorte sa aj vy pred ním, aby vás povýšil.*

Preto si nič zo seba neponechávajte pre seba, aby vás prijal celých ten, ktorý sa vám celý dáva...

(Svätý František: *List celému Rádu* 26-29. In: *Františkánske pramene* 221).

Teraz je nám už jasné, čo táto **kenóza** znamená. Je to sebazaprenie, sebaponíženie, večný Boží úkon, ktorým sa Boh celý, z lásky darúva. Je to **tvorivý akt**, ktorým sa sám ako všetko vo všetkom zrieka všetkého a dokonca – je to akt, ktorým nás Boh večne **nanovo utvára** (stávame sa preto *novým* stvorením). Po tom, čo sme zhrešili, prinavracia nám v stave otroctva slobodu, vracia celému nášmu životu integritu, a tak nás vedie k dokonalosti, ktorá nám dáva účasť na jeho božskom živote.

Prečo je ale tento pojem tak dôležitý, hlavne pre nás svetských františkánov?

Pretože tým veľkým a osobitným **Darom**, ktorý František prijal, bolo to, ako *vnímal a osobitným, preňho charakteristickým spôsobom prežíval **Božiu pokoru**, Božie totálne sebadarovanie, svoje **pokorné** uponíženie v Synovi, v jeho **kenóze**.*

Ako nik iný si s absolútnou hĺbkou všimol Božie *uponíženie, zrieknutie seba samého, akt totálneho sebadarovania* Boha, ktoré boli jadrom a **podstatnou súčasťou** BOŽIEHO VEČNÉHO PLÁNU so svojím tvorstvom ako večným predmetom Božej lásky.

František získal od Boha **dar budovať na intuícii o skutočnosti**.

Táto skutočnosť je podstatnou časťou charizmy, ktorú si aj my musíme uvedomovať (Reg.1).

František vo svojom živote kontempluje práve toto tajomstvo a nechá sa zburcovať *Božou chudobnou a pokornou láskou*, ktorá sa zjavuje hlavne:

- v Betlehemskej jaskyni, ktorú pripomínalo Greccio;
- v pokornom živote, v chudobe chudobného Krista, pútnika, žobráka, nepriateľa, ktorým všetci ľudia pohŕdajú;
- vo svojom radikálnom zrieknutí na kríži, svojom odovzdaní a bezhraničnom vyprázdnení seba samého, zrieknutím vlastnej vôle pre spásanosnú vôľu Otca vo vzťahu k ľuďom;
- v postupnom predkladaní sa ľuďom počas stáročí. Aj keď už ako oslávený Pán, ale v chudobnej, nepatrnej a pokornej forme: vo svojom *slove*, vo svojej *Cirkvi*, vo svojich

kňazoch, aj keď v tých nehodných a nevzdelaných, v osobe chudobných, v striedmosti Eucharistie a jej spôsobov.

František sa snaží bezo zvyšku prispôbiť Božej láske, ktorá **sa zjavuje**, ktorá je **láskou pokornou, chudobnou, absolútne veľkolepou a zriekajúcou sa, oslávenou a impozantnou**.

Podobným prístupom k skúsenosti s evanjeliovým Kristom, s Bohom, je ovocie Božieho ducha, ktorý slobodne darúva svoje charizmy a zároveň vytvára z Františka kresťanskú *originálnu osobnosť*.

Františkova chudoba, táto „kenóza“, ktorú František berie na seba, je „teologálnou chudobou“ v najužšom zmysle slova. Je to teda základná charakteristika, ktorú na seba prijal Boží Syn, keď sa stal človekom. Práve túto „Božiu chudobu“, akú aj spomína svätý Pavol v 2 Kor 8, 9⁵⁹ František prijíma ako motiváciu k voľbe radikálnej chudoby a prijíma ju pre seba, ale aj pre svojich spolubratov. Františkova chudoba teda predstavuje prvý bod, ktorým sa **„prispôbuje chudobnému Kristovi“**. Je to prejav *láskyplnej a radikálnej odpovede* na bezhraničnú lásku Boha, ktorý sa vo svojom Synovi tak uponížil a sám stal chudobným.

Preto skúsenosť pokorného a chudobného Ježiša Krista, **zjavenie pokory a chudoby Božej lásky i cestu k pokornej a chudobnej odpovedi človeka na túto lásku** musíme považovať za intuíciu a základnú voľbu (optio fundamentalis), na ktorej spočíva Františkova bytostná skúsenosť, ktorá vedie celé konanie človeka až k definitívnemu cieľu jeho života. Práve toto predstavuje základnú a *typicky františkánsku stránku* skúsenosti s Bohom, človekom i svetom.

Toto **stretnutie plné lásky predstavuje realizáciu Božieho plánu** (Boh nás totiž bezhranične miluje, túži po tom, aby sme ho opäť milovali a František ho začína nanovo milovať vo chvíli, keď spoznáva, že práve Najvyšší Boh miluje jeho) a súčasne aj to, čo František preukázal svojím životom.

Aj my – svetskí františkáni – sme povolaní nastúpiť túto cestu podľa vzoru a príkladu svätého Františka.

Po období svätého Františka nastalo v duchovných dejinách bratstva akési vzdialenie od integrálnej „skúsenosti svätého Františka“. Prevládli v nich iné tendencie, napríklad tie, ktoré ju motivovali po dlhé stáročia každodenný život františkánskej rodiny. Bratstvo sa takmer výlučne sústredilo na umučenie a kríž ako možnosti na stretnúť sa s Bohom, s Kristom, na celú túto skutočnosť vo svetle ukrižovaného, ale „doloristickým“ spôsobom, ktoré bytostne spájalo s termínmi hriech-pokánie⁶⁰.

Takýto „rozdiel“ vo vzťahu Františka s Ježišom Kristom, ktorý prežíval trojične, teda vo vzťahu k Otcovi, malo za následok:

- určitú stratu františkánskeho pohľadu na Krista, ktorý je zjavením milujúceho, chudobného a pokorného Boha.

⁵⁹ „Vy však bratia poznáte milosť nášho Pána Ježiša Krista: On, hoci bol bohatý, stal sa pre vás chudobným, aby ste sa aj vy jeho chudobou obohatili“.

⁶⁰ Myslím tým napríklad na prax Via Crucis (S. Leonardo da Porto Maurizio), ktorý často kontempláciu Božej lásky spájal s Kristovým utrpením (z aspektu Krista a nášho vzkriesenia), pretože sa často začala praktizovať táto pobožnosť s doloristicko-devocionálnym charakterom. Zjavenie Ježišovho Boha prináša náboženstvo radosti, nie bolesti (pozri v tomto zmysle veľmi vplyvné úvahy Louisa Evelynho v knihe „Evanjelium radosti“, Cittadella Editrice, 1990. A zároveň: „*Ukrižovaná láska, ktorá sa nezastaví pri škandále Veľkého piatku, ale vrcholí v radosti Vzkriesenia, Nanebovstúpenia a v dare Ducha svätého, Ducha lásky, v jeho mene sa budú odpúšťať hriechy a udeľovať odpustenie a pokoj*“ Benedikt XVI., cit. d.

Napríklad: Vtelené slovo podľa Jána Dunsca Scota je zjavením slávy a Božej moci viac, než jeho pokory, Božej chudoby/minority. Božie slovo sa stalo telom poníženým, bolestným, kenotickým spôsobom kvôli nášmu hriechu. Pre Františka je Ježiš vo svojej pokornej, chudobnej, ketonickej podobe zjavením pokorného Boha⁶¹.

- určitý radikálny, univerzálny kristocentrický postoj v trojičnej perspektíve ako zažil František pri skúsenosti s Kristom (porov. Nreg. 23, 1-11 : 63-66)

Dnes už vieme, že František **priniesol isté oživenie kristologického pohľadu**, priniesol celostný pohľad na Ježiša Krista ako *Ježiša dejín* (naliehal na zachovávanie Kristových slov, jeho vzoru, jeho nauky i života), ale vždy Ježiš ako *Boh s nami v kenotickom stave ako konkrétny prejav Božej lásky*, ktorý vstupuje do intímneho vzťahu s človekom⁶².

Chcel by som vám teraz predostrieť úvahu, ktorá by mola prehĺbiť a pochopiť Božiu *kenózu*.⁶³

Ježiš v evanjeliu svätého Jána hovorí o svojej jednote s Otcom, ale nehovorí o nejakom rozdiely medzi nimi:

„Kto vidí mňa, vidí Otca“ (14, 9). *Vidieť Ježiša je to isté ako vidieť Otca.*

„Ježiš mu povedal: Ja som cesta, pravda a život. Nik nepríde k Otcovi, iba cezo mňa. Ak poznáte mňa, budete poznať aj môjho Otca. Už teraz ho poznáte a videli ste ho.

Filip sa ozval: Pane ukáž nám Otca a to postačí.

Ježiš mu vravel: „Filip, toľký čas som s vami a nepoznáš ma?! **Kto vidí mňa, vidí Otca.** Ako môže hovoriť: Ukáž nám Otca?! Neveríš, že ja som v Otcovi a Otec vo mne? Slová, ktoré vám hovorím, nehovorím sám zo seba, ale Otec, ktorý ostáva vo mne, koná svoje skutky. Verte mi, že ja som v Otcovi a Otec vo mne. Ak nie pre iné, aspoň pre tie skutky verte!“

My sami teda poznávame Otca len prostredníctvom Ježiša. A tým, že poznávame Ježiša, poznávame pravým spôsobom aj Boha, pomáha nám, aby sme s Ním dosiahli opravdivý vzťah.

Podstatnou otázkou je ale skutočnosť, či sme sa nezmýlili v tom, kto je pre nás ozajstným Bohom.

Všetky Ježišove slová odkrývajú, kým je tento Boh.

To, čo bolo na Ježišovi viditeľným znakom, je tajomne, neviditeľným spôsobom prítomné v Bohu.

Ak by Vtelenie bolo aktom pokory, je to preto, že Boh je z hľadiska svojej podstaty pokorný. Ak je Ježiš chudobný, je ním preto, lebo Boh je chudobný.

Na Zelený štvrtok **vidíme, ako Ježiš** pokorne umýva učeníkom nohy – vtedy teda **vidíme samotného Otca**, Boha v šatách večného sluhu, vo vrcholnej pokore a v nekonečnej sláve⁶⁴.

⁶¹ G. Iammarrone, La Spiritualità Francescana, pag. 50

⁶² G. Iammarrone, op. cit. pag. 47-51.

⁶³ Voľne prevzaté z F. Varillon S.J. (veľký francúzsky jezuita a kazateľ 1905-1978), „Joie de croire, joie de vivre“, 1981, s. 75-79.

⁶⁴ Termín „sláva“ sa prekladá z hebrejského kabód, ktorý vyjadruje váhu, hustotu, podstatnosť niečoho, na čo sa poukazuje. Týmto termínom kabód sa myslí Božie zjavenie. To znamená, že kontemplácia tejto slávy znamená to isté ako kontemplácia samotného Boha. Keď sa zjavuje Boh vo svojej sláve, zjavuje sa vo svojej podstate.

Annick de Souzaelle vo svojom diele „La lettera strada di vita“, Ed. Servitium 1983 nám ponúka veľmi sugestívne vysvetlenie slova kabód. Opiera sa o symbolizmus hebrejských listov, ktoré ho vytvárajú: „Božia sláva nakoľko sa

Musíme si ale dávať pozor: Kristova pokora **nie** je výnimočným prejavom Božej slávy: ukazuje na ľudských dejinách, že pokora je večne prítomná v samotnom srdci Slávy.

Keď Ježiš umiera na kríži, nie je to dôvod, aby sme nemohli povedať: „*Kto vidí mňa, vidí Otca*“. Práve naopak: Ježišova smrť ukazuje, kto je Bohom, čo je jeho podstatou, aká nekonečná je hĺbka večného Boha.

„Poslušnosť“ Otcovi pre Ježiša neznamena, že má vykonať nejaký príkaz, ako to zvykneme chápať my. Teda že niekto hierarchicky nižší splní príkaz niekoho hierarchicky vyššieho. Nesmieme si predstavovať Boha Otca, ako hovorí Bohu Synovi: *Ustanovujem, aby si trpel a zomrel v tridsiatich rokoch!* Ak by toto bola poslušnosť, musel by ju odmietnuť!

Kristus vlastne „poslúcha“ Otca tým, že *naňho ukazuje*. Zjavuje ho tým, čo sám je (toto je ozajstná „poslušnosť“⁶⁵) a nie tým, čo by ľudia chceli, aby bol.

Odhaľovať BOHA takého, aký je - znamená pre Ježiša prijať smrť a zomrieť. Ak by Ježiš neprijal smrť, nezjavil by Boha v tom, čo sám ozajstne bol.

Sám Ježiš to riekol a nebeský Otec to potvrdil:

„*Moja duša je sklúčená, no čo mám povedať? Otec, zachráň ma pred touto hodinou? Ale ved' kvôli tejto hodine som prišiel! Otec, osláv svoje meno*“. A v tom sa z neba ozval hlas: „*Už som oslávil a ešte oslávim!*“. (...) Ježiš odpovedal: „*Tento hlas nevzišiel pre mňa, ale pre vás*“(v. 12, 27-30).

Ježiš prišiel kvôli tejto hodine, aby Otec zjavil sám seba (*osláv svoje meno*: ukáž, kto si, ukáž svoju slávu – „*kabód*“). A Otec to potvrdzuje kvôli nám!

Boh je láska.

Milovať znamená odumierať sám sebe. Nie len uprednostniť tých ostatných pred sebou, ale zrieknuť sa života pre seba a žiť jedine pre tých druhých.

Boh je Trojica.

Otec nie je zaujatý ničím iným než totálnou oddanosťou Synovi a Duchu Svätému. Syn nemá za cieľ nič iné ako oddanosť Otcovi a Duchu. Duch zasa nič iné ako oddanosť Otcovi a Synovi.

Toto *vychádzanie zo seba* zasa znamená *chcieť sa vyprázdniť* pre druhého, dávať mu všetko a v podstate ide o odumieranie sebe samému. Tajomstvo Boha spočíva v skutočnosti, že v Bohu sa paradoxne smrť zhoduje so životom.

A toto presne Ježiš zjavuje a ukazuje, keď umiera na kríži:

Božia podstata je večná, večne sa darúva iným.

Všetky tieto úvahy by sa nám mohli zdať absurdné. Nedarí sa nám presne pochopiť ich podstatu, pretože Božie večné bytie presahuje všetky naše predstavy.

Ale práve toto „tajomstvo“ Božej podstaty nám Ježiš chcel zjaviť. Toto je Boh našej viery, Boh Ježiša Krista. Toto je Boh, v ktorého veril František.

Na tejto „viere“ staval František, aby bol tým, kým bol a my – františkáni – sa nemôžeme opierať o iného Boha.

Absolútne nevyhnutné je, aby si každý jeden z nás položil otázku:

---

darúva človekovi predstavuje nekonečnú absolútnosť nestvorenej energie, ktorá prechádza na stvorenie... numerická hodnota tohto slova kabód (ktorou je 26) symbolizuje Sväté Meno, pravzor všetkého stvorenia.

⁶⁵ Svätý Pavol apoštol nám hovorí, že Boh „sa zriekol seba samého, vzal si prirodzenosť sluhy a stal sa vo všetkom podobný ľuďom (...) uponížil sa, stal sa poslušným až na smrť, až na smrť na kríži“ (Flp 2, 8-9).

AKÝ JE BOH, V KTORÉHO VERÍME?

Židia čakali, že istého dňa nadíde víťazný Boží príchod. No na Kalvárii Boh absolútne nezasiahne do toho, čo sa deje, ukrýva sa a mlčí. Nie je to Boh Sabbaoth, mohli by sme povedať. Nie je Bohom vojny, ale je skôr „odzbrojeným“ Bohom. Všetci si ho predstavovali ako bohatého a mocného a určite je takým, pretože je nekonečný. Avšak teraz vidíme, že jeho bohatstvo nespočíva vo vlastníctve, ale v dávaní. A toto dávanie sa zhoduje s absolútnym seba-dávaním, dávaním bezo zvyšku či úvah. Ak by sme si mysleli, že Boh si môže niečo rozmyslieť alebo mať nejaké postranné úmysly, znamenalo by to, že nevieme nič o podstate samotnej lásky. Ozajstná, pravá láska nedovoľuje, aby sme darovali len niečo zo seba a ponechávali si sami pre seba väčšiu časť – svoju vlastnú podstatu: Láska dáva všetko bez výnimky a bezo zvyšku. *Ponechávať si* pre seba myšlienky, vytvárať vlastné zámery by znamenalo, že chceme seba samých vlastniť, že chceme patriť sebe samým. No v Bohu nenájdeme ani náznak takéhoto vlastníctva.

Hriechom pre Františka je koniec koncov to, že si chceme ponechávať seba samých, že si ponechávame svoju vôľu a považujeme seba samých za stredobod vesmíru, za centrum, ktorému by sa malo všetko naokolo prispôbiť. To je práve to, čo nám František chcel povedať, keď v *Testamente* hovorí o svojej minulosti: že „bol v hriechoch“, čo nám chcel povedať vo svojich *Napomenutiach II* a v *Liste celému Rádu*, ktorý sme si citovali na začiatku našich úvah⁶⁶. Keď František dostal Božie zjavenie a keď sa ním necháva premeniť, nebadáť v ňom žiadnu známku nejakej vlastnej vôle po sebe samom a „od tej chvíle si František prestal všímajť seba samého“ (*List celému rádu*, kapitola III. 8; FF 1403).

Otec na utíšenie vlastnej spravodlivosti prináša obeť vlastného Syna. Je to náročná požiadavka: obetúva vlastného Syna, obetuje vlastne to, čo mu je najdrahšie. **Otec obetuje seba samého**. Keď vydáva na smrť vlastného Syna, vydáva vlastne seba samého.

Je súčasťou jeho podstaty, jeho „prirodzenosťou“ je to „večné a absolútne sebadarovanie“. Kristova smrť nám ukazuje, že Božie bytie je úplne odlišné od toho, ako si ho predstavujeme: **Boh je úplne odlišný!**

My sme bohatí, keď viac vlastníme – **Boh je bohatší vtedy, keď sa darúva**.

My ľudia sme silnejší, keď vládeme – **Boh je silnejší, keď sa dáva do služby**.

Kristus sa stal sluhom, nechal sa spútať svojím umučením a zriekol sa svojho života a tým prenáša Boha do svojich gest a ľudských činov. Keď Ježiš poslednýkrát vydýchol, keď sa zriekol svojho života, zároveň sa zriekol všetkého, čo má. **Jasne preukazuje, že je človekom práve v tom, v čom je Boh od večnosti Bohom**.

Práve preto je Ježiš po ľudskej stránke všemohúci – ako Boh je všemohúci po stránke božskej. Práve v tomto okamihu má účasť na Božej všemohúcnosti, ktorá nepredstavuje schopnosť vládnuť, ale schopnosť totálne sa uponížiť.

Kým všetci nepochopíme, že **Božia všemohúcnosť predstavuje všemocnosť vlastného uponíženia**, kým nezakúsime na vlastnom živote, že Boh od nás chce schopnosť milovať až do krajnosti, ponížiť sa – a nie schopnosť vlastného presadzovania, dovtedy sú všetky myšlienky, o ktorých práve hovoríme je priam nezrozumiteľné.

Všemohúcnosť lásky znamená odpustenie

Keď Kristus dosahuje účasť na Božej všemohúcnosti, keď zomiera na kríži, dostáva **podiel na sile odpúšťať – a toto je srdcom Božieho vnútrobožského života**.

---

⁶⁶ „Nič si teda neponechávajte pre seba, aby vás úplne prijal Ten, ktorý sa za vás absolútne obetíva...“.

Zomiera doslova **pre** nás ľudí, „zachraňuje nás svojou spásou“.

To by sme si mali ale bližšie vysvetliť.

Odpúšťať neznamená len zhovievavosť voči hriechom, odpustenie hriechov: predstavuje **znova stvoriť**. Znamená nanovo utvoriť slobodu u niekoho, kto sa zriekol vlastnej slobody kvôli hriechu. Od Boha by sme potrebovali skôr silu odpúšťať, než niečo vytvárať. Lebo „**nanovo vytvárať**“ (**ri-creare**) znamená viac, než len tvoriť (**creare**).

Tvorivý akt je v Bohu aktom pokory a sebazrieknutia. Boh ako všetko vo všetkom sa zrieka bytia vo všetkom.

Aby sme túto myšlienku pochopili, musíme sa snažiť pochopiť Božiu logiku, ktorá sa zjavila konkrétne na Ježišovi. Napríklad:

Keď sa staneme Láskou, nemôže zničiť byť „sami“, aby sme boli všetkým. Láska nemôže byť zároveň všetkým.

Otvárame teda väčší priestor slobode – a ako hovorí nemecký básnik Hölderlin: „*Boh vytvára človeka tak, ako more utvára kontinenty: tým, že sa stiahne*“.

Ak pre Boha akt stvorenia predstavuje akt „stiahnutia sa“, akt nového stvorenia alebo zabudnutia, ak navyše ustanovuje pre človeka novú slobodu – nejde náhodou o dvojité akt vlastného stiahnutia? Neznamená potom odpustenie dvojnásobné stiahnutie? Nebude potom práve toto jeho stiahnutie najvyššou vše-mohúcnosťou?

Kristus má touto svojou smrťou na kríži podiel na najvyššej moci – na Božej moci nanovo tvoriť, odpúšťať.

Veľmi často vysvetľujeme myšlienku odpustenia úplne mylným spôsobom. Je to asi dôsledok našej nesprávnej predstavy o Bohu, vzťahu, ktorý máme k Nemu, je to dôsledok toho, že sme nepochopili jeho podstatu, ktorú nám sám zjavil. Nedokážeme pochopiť, akú veľkú milosť, lásku či odpustenie nám ponúka.

Často uvažujeme takto: „*Robil som veci, ktoré som nemal robiť, ťaží ma svedomie. Preto sa vyspovedám Bohu, ktorý je všemohúci a dobrý a On mi odpustí.*“ A tento rozhovor sa tým aj uzavrie.

Pre zmilovanie Božie! Takto je to samozrejme správne, ale... Kde tu vôbec vidno nejaký vzťah lásky, nejakú skúsenosť milujúceho s milovaným, kde je tu nejaký primárny, prednostný vzťah k Bohu?

V podstate si to ani priamo neuvedomujeme, ale odpustenie, ktoré očakávame, nadobúda istú príchuť „otcovského“ odpustenia. **Boh sa ale stal človekom, aby odpúšťal svojou smrťou, jeho smrť sa už rovná odpusteniu**, a to univerzálnemu odpusteniu – takýto Boh nie je paternalistický. Boh je naozaj šokujúcim Bohom, znížil sa až k nám a miloval nás až na smrť na kríži - preto, aby nám nanovo, večne vrátil slobodu Božích detí, ktoré sú zasa schopné milovať jeho samotnú lásku.

Každé sviatostné zmierenie a príprava naň by pre nás mala byť hlbokou skúsenosťou vzájomnej lásky, veľkej vďačnosti, skúsenosťou s ozajstnou obnovou, aká by sa mala dotknúť až hraníc nášho bytia!

Je správne i pravdivé, keď povieme, že v Kristovej preliatej krvi sme boli spasení. Práve túto myšlienku chcú vyjadriť slová eucharistického premenenia: *toto je moja krv, ktorá sa vylieva za vás na odpustenie hriechov*...

Tieto slová nechcú len povedať, že krv by mala byť odškodnením, ktoré sa malo ponúknuť „Božej spravodlivosti“. Božia spravodlivosť nechcela, aby Kristus prelial svoju krv⁶⁷.

Preliala krv je znakom lásky, ktorá siaha až k extrémnym hraniciam, až do krajnosti (porov. Jn 13, 1), až na dno samotného daru, mohli by sme povedať až k odpusteniu⁶⁸, až k dokonalému daru.

Je absolútne oddaný, prekypuje láskou ako niekto, kto nás od večnosti miluje, kto nás nanovo **tvorí**, hlavne vo chvíli, **keď nám dáva celý svoj život, svoju „milosť“, svoju tvorivú všemohúcnosť**.⁶⁹

Kristus absolútne viditeľne, ľudsky, vierohodne a autenticky zjavuje, kto je Boh, jeho jedinečnú a ozajstnú podstatu.

Ježiš im chce zjaviť Otca a vlastne aj zjavuje – neustále sa darúva večným spôsobom (toto je Boh), aby sa mohol konkrétne „pripodobniť“ vo večnom Vtelení, ktoré sa uskutočňuje v Eucharistii, v krste i počas celého života.

Keď už Boh stvoril všetko, začal sa nám darovať a neustále nás všetkých **NANOVO TVORÍ**, odpúšťa nám a konkrétne nás vedie, aby sme boli „dokonalí“⁷⁰ a schopní úplne sa s Ním podeliť v trojičnom spoločenstve.

Tajomstvo Kristovho kríža by mohlo vyzeráť ako **bezvýznamná záhada** - ak sami radikálne nezmeníme svoj pohľad na Božiu moc.

Každý človek začína hľadať Boha v *logike moci*: Boh je podľa neho „veľký Pán a Hospodin“. Je to vlastne normálne: keď začíname, prichádzajú nám takéto myšlienky spontánne na myseľ, aj keď tento spôsob myslenia je očividne pohanský.

Chceli by sme prirodzene, aby Boh neustále zasahoval do našich záležitostí, aby nám Boh písal naše dejiny za nás, aby nás oslobodil od tej strašnej zodpovednosti, ktorú by sme mali mať sami za seba ako autori vlastného osudu!

Keď sa stávame kresťanmi (pretože kresťanmi nie sme, ale stávame sa nimi, **keď sa každý deň obraciame**⁷¹), keď meditujeme o absolútnej **bez-mocnosti** Ježiša ako Boha a človeka zaveseného na kríž, len ťažko zabudneme na svoj pôvodný (pohanský) postoj, ktorý nás tak hlboko poznáva.

Istým spôsobom musíme uznať, že hoci sa snažíme, stále **sme sa ešte neobrátili dostatočne**.

Všetci kolíšeme viacmenej medzi dvomi predstavami o Bohu. Tie sa len ťažko dajú vzájomne zosúladiť - ak sa ich predtým nepodarí nejako spojiť. Ide o prevládajúcu pohanskú predstavu *všemohúcnosti* a predstavu o *vše-nemohúcnosti* Krista pribitého na kríži počas smrteľnej agónie.

Oná pohanská predstava všemohúcnosti je usídlená kdesi hlboko v našom vnútri. Predstava o Kristovej absolútnej nemohúcnosti, pretože bol pribitý na kríž, je niečím, čo sa ako keby prekrýva s touto predošlou predstavou.

Ak obe tieto predstavy koexistujú popri sebe, predstavuje to pre dušu i ducha hotovú katastrofu.

⁶⁷ Mnohokrát nám spôsobuje problémy slovo *zmierenie*. 1 Jn 2, 1-11: „...On je obetou zmierenia pre naše hriechy. Nielen za naše, ale aj za hriechy celého sveta“. Zmierenie znamená - byť zbožný, očisťovať, regenerovať, nanovo tvoriť, odpúšťať. Nejde však o „zaplatenie (výkupnej) ceny“ cynickému Otcovi, ktorý je smädný sebeckým pocitom uspokojenia!

⁶⁸ Autor sa pohráva so slovami odpustenie (per-dono) a dar (dono) – pozn. prekl.

⁶⁹ „Bože, ktorý **zjavuješ svoju všemohúcnosť hlavne prostredníctvom milosrdenstva a odpustenia**, neustále nás zahŕňaj svojou milosťou...“ Modlitba na 24. nedeľu cez rok.

⁷⁰ Mt 5, 48; Heb, 12, 23; Heb. 13, 21; Jn 17, 23; etc

⁷¹ Keďže „kajúci bratia a sestry“ sú na základe svojho povolania navzájom spojení a sú dynamickou silou evanjelia pobádania, mali by prispôbiť svoje myšlienky a skutky myšlienkam a skutkom Kristovým, a to radikálnou vnútornou zmenou, ktorú samo evanjelium nazýva „obrátením“. Ľudská krehkosť vyžaduje, aby sa toto obrátenie dialo každodenne. Regula OFS 7.

Počas svojho života preto čoraz väčšie množstvo času venujme **meditácii** v kresťanskom zmysle slova. Tá by nás mohla v hĺbke presvedčiť o tom, že táto **Božia nemohúcnosť na Kalvárii nám zjavuje ozajstnú podstatu Božej existencie**, Božieho večného a nekonečného bytia. **Práve Kristova smrť v plnosti zjavuje Božiu slávu, slávu, ktorá sa prekrýva s láskou a pokáním pri sebazapieraní.**

Na ukrižovanom Ježišovi sa konkrétne zviditeľňuje samotná podstata živého Absolútna prebývajúceho v Trojici: a tou je láska.

Na tomto znetvorení, krvácajúcom človeku pokrytom pluvancami, ale aj krvou, ktorého Izaiáš prirovnával k baránkovi vedenému na zabitie, nám Boh odkrýva bezozvyšku svoje večné bytie. Ľudská existencia nemá zmysel bez Neho, má zmysel len skrze Neho: toto je základná, centrálna myšlienka našej viery.

František sa podobne ako Kristus „celý odovzdáva“, dáva sa celý (celý svoj život), rozdáva všetko (celé svoje *imanie*), pretože keď už raz objal svojho Pána, umožnil v Kristovi, aby v ňom prebýval. Preto nemôže konať inak, nemôže ukazovať Božiu podstatu inak ako milujúcu osobu a sám odpovedá na jeho lásku svojou láskou, miluje ho celou svojou bytosťou. Rozpálený láskou z tohto poznania Božej lásky (teda dvojnásobného poznania okúseného ako vďaku) je František doslova naplnený Kristovým Duchom a plne sa mu pripodobnil.

OBRÁTENIE – POKÁNIE⁷²

Téma Obrátenia-pokánia už bola predmetom našich úvah v kapitole o dejinách a na predchádzajúcich stranách som rovnako spomínal niektoré zásady duchovnej roviny, roviny života. Skúsme si teraz ešte stručne zhrnúť tieto myšlienky.

Je všeobecne známe, že slovo *penitentia* (z tohto slova pochádza termín pokánie) je latinským prekladom gréckeho pojmu *metánoia* (μετάνοια). Význam tohto slova znamená „zmeniť myslenie, zmeniť názor, zmeniť smer svojho myslenia.“⁷³

V slovenčine je tým najvýstižnejším a najviac uprednostňovaným prekladom termínu *obrátenie* (aspoň z hľadiska pojmu). Preferuje sa pred termínom pokánie, pretože ten je zaťažený rôznymi asociáciami, ktoré sa mýňajú s týmto významom, stáva sa skôr synonymom k „odčineniu“ hriechov. No toto predstavuje skôr určitú „prax na základe fyzických a iných zvolených trestov či príkazov zo strany predstavených“. Tento posledný termín by sme ešte mohli akceptovať, ak by prakticky úzko súvisel s nariadením, aby sme dosiahli väčšiu kontrolu nad sebou a dosiahli zmenu (praktizovať asketické cvičenie a tak „krotiť“ svoje telo a našu materiálnosť a obracať sa hlavne k duchovným sféram). Je ale všetkým zrejmé (aspoň podľa dnešného myslenia), že takéto myšlienky sa pohybujú na hrane noža. Zostaňme preto radšej na pôvodnej ceste pri pôvodnom význame pokánia ako obrátenia, teda v zmysle „*konverzie*“.

Často sa ale stáva, že sa toto slovo spája len s jednotlivými udalosťami, jednotlivými momentmi života a so skúsenosťou konkrétnej osoby. Práve títo jednotlivci potom nastupujú cestu novej životnej skúsenosti, ktorá sa diametrálne líši od cesty, na ktorej sa nachádzali.

⁷² V dodatku môžete nájsť veľmi zaujímavú prednášku brata Martina Bitzera.

⁷³ Obrátenie hlavne v novozákonnom zmysle znamená koniec minulosti a rozhodné prijatie či postoj odpovede veriaceho na kerygmu Božieho kráľovstva. (Giampiero Tre Re, Tesi di licenza presso la P.U. Gregoriana Roma 1989 : “Kerygma e metanoia - Conversione come storia e decisione per Cristo”).

Aj v tomto prípade si musíme dávať pozor, aby obrátenie nebolo len chvíľkovou udalosťou, udalosťou jedného momentu, ale stálym procesom, ktorý sa dotkne celého nášho vnútorného života.

Hoci **obrátenie** začína jedným počiatočným okamihom (respektíve viacerými), je čo do svojej povahy **permanentné**.⁷⁴

Povaha každého človeka či udalosti života sú naozaj také, že „kríza“, ktorá by nás mal priviesť do cieľového prístavu, sa často nemusí dostaviť. Preto je jasné, že **ozajstné obrátenie začína v určitom okamihu a pokračuje celý život**, ako nám to múdro pripomína naša Regula: „...*preto musia prispôbiť svoje myšlienky a skutky myšlienkam a skutkom Kristovým radikálnou vnútornou zmenou, ktorú samo evanjelium nazýva »obrátením«*. *Ludská krehkosť vyžaduje, aby sa toto obrátenie dialo každodenne...*“ (Regula OFS 7).

Aby sme ale mohli hovoriť o ozajstnom obrátení, musíme sa neustále a trvale usilovať o obrátenie.

Musíme poznať, k čomu chceme obrátiť (teda „konvertovať“) svoj pohľad, svoju myseľ, svoj život. Potrebujeme si uvedomovať, akí by sme chceli a akí by sme mali byť.

A podstatné je okrem toho vedieť, k čomu – respektíve – ku Komu chceme konvertovať.

Preto je jasné, že **obrátenie podstatne závisí aj od Toho, ku komu/čomu sa túžime obrátiť.**

Často si aj v dobrej viere nazdávame, že už sme našli Boha, ale toľkokrát máme len mylnú predstavu. Výsledkom toho všetkého je potom, že sa obrátime zle.

Hľadanie Boha môže iniciovať len Otec prostredníctvom Syna v Duchu Svätom (*Nik nepozná Otca, iba Syn a ten, ktorému to Syn chce zjaviť* – Lk 10, 22; *Nezjavilo ti to ani telo ani krv, ale Otec, ktorý je na nebesiach* – Mt 16, 17) a my sami – podobne ako František, ktorý sa nechal viesť Otcom, musíme prejsť celou cestou, aby sme našli „pravého a jediného“ Boha, ktorého nám zjavil Ježiš.⁷⁵

Obrátenie by sme ale mali chápať v jeho definitívnom význame – teda ako synovský návrat k Otcovi (Lk 15).

---

⁷⁴ Giampiero Tre Re, citované dielo. (Dalmazio Mongillo)

„...napätie medzi obrátením a rozhodnutím a **obrátením ako dejinami**, dynamizmom kontinuity – medzi „počiatočným“ obrátením a „**permanentným**“ obrátením.

Obrátenie je rozmerom, ktorá zahŕňa jednak orientáciu na pozadí kresťanského dynamizmu, jednak konkrétne postoje, v ktorých sa prejavuje. Preto ide práve o **takéto neustále obrátenie**, o pravdivé sebaskúmanie: toto **postupné obrátenie** sa deje vďaka nasledujúcim zásahom Ducha. Obrátenie sa podobne ako zjavenie z hľadiska svojej povahy viaže na čas. Rozlišuje sa aj podľa osôb a situácií, ktoré bývajú odlišné.

B. Häring vo svojej knihe „*Slobodní a verní v Kristovi – morálnej teológii pre kňazov a laikov*“ sa odvoláva – zdá sa – na schému obrátenie/ospravedlnenie a týmto spôsobom rozvíja myšlienku určitého dynamického spojenia medzi **radikálnym obrátením a obrátením permanentným**. Toto všetko ale číta vo svetle **optio fundamentalis** (základnej voľby). Obrátenie tak predstavuje komplexnú udalosť. Mohli by sme ho opísať ako dynamizmus Božej lásky, ktorá k sebe priťahuje osobu: vrcholným bodom je ospravedlnenie či pripisovanie posväcujucej milosti „jadru osoby“, v ktorom vedomie o sebe a sloboda nie sú vzájomne oddelené.

Pre tento kulminálny – vrcholný moment existuje aj príprava, ktorou musíme prejsť – a je to príprava na Božie dary.

⁷⁵ La conversion catholique non est donc pas simplement [...] l'adoption de certaines croyances se surajoutant à une morale communément admise parmi les Eglises chrétiennes [...] C'est, **sous l'action de Celui qui seul peut conduire au Père** (Mt 11,27; Jean 6,44; 14,6) et **sous celle du Paraclet** (Jean 14,16-17,26), un changement de vie, réglant tout ensemble l'intelligence et la volonté... (J. PINARD, da Giampiero Tre Re, citované dielo).

Obrátenie je cestou, počas ktorej sa postupne učíme **odumierať sami sebe** a znova sa **narodiť v Bohu**. A Otec - bohatý na milosrdenstvo – je neustále pripravený darovať sa v Synovi – ako sme už videli – a nanovo nás pretvoriť prostredníctvom Ducha, keď z nás utvára „nové stvorenie“, ucelené a oslobodené od hriechu.

Ešte raz by sme si mali teda pripomenúť myšlienky, ktoré sme si povedali v súvislosti s **vierou: veríme tomu naozaj?** Sme pripravení vložiť do hry naozaj všetko?

Alebo budeme neustále dávať úsečné odpovede – teda čiastočné a podmienené? A naďalej žiť v týchto odlišných pohľadoch v oblasti našej viery a v oblasti konkrétneho praktického života, na ktorý nemá viera vo svojej podstate žiaden vplyv?

Bohu je všetko možné. Je to pravda, ale neplatí to bez človeka a jeho súhlasnej odpovede na Božiu vôľu.

Ak sa niekto obráti naozaj, „predá všetko“, čo doteraz mal, pretože **už našiel** svoj poklad. Sme úprimne presvedčení o tom, že sme našli tento „poklad“?

Predať všetko znamená zbaviť sa všetkého, stať sa chudobným, aby sme boli bohatými (naozaj bohatými) na tento poklad. Zbaviť sa všetkého je neodmysliteľný predpoklad, pretože len do priestoru, ktorý vytvoríme, môže vstúpiť Boh a jeho prítomnosť v nás by nás mala priviesť k slovám, ktoré vyslovil Pavol (a s ním aj František): „*Nežijem už ja, ale Kristus žije vo mne. Pre mňa žiť je Kristus a zomrieť zisk*“.

Keď túžime uskutočniť onen sen, onen projekt, môže nás naplňať len radosť. To, čo nám bolo dovtedy horké, stalo sa nám sladké – čo bolo dovtedy ťažké, stáva sa ľahkým. **Ozajstné obrátenie nás obdarúva radosťou**, nie problémami.

Už sme pred chvíľou rozmýšľali o Božej podstate, snažili sme sa pochopiť, aký je vlastne Boh, v ktorého veríme, už sme spolu objavili „Františkovo Boha“.

Práve na neho sa máme obrátiť, k Nemu chceme a musíme smerovať podobne „ako František“.

Nezabúdajme, že sa o svojej viere musíme rozprávať s ostatnými

V akého Boha vlastne veríme? Obrátili sme sa zle? Akého Boha ľuďom ponúkame?

Nemajme strach, keď si kladieme tieto otázky. Sú to otázky života.

Nebojme sa, neboli sme a nie sme jediní, kto pochyboval alebo mal nesprávne istoty.

Sám Peter, hoci dostal milosť a zazrel Ježišovo božstvo, neprijal ho (prijal ho len po ľudskej stránke, po svojom, preto ho nepochopil alebo nechcel pochopiť: čiže *zle sa obrátil*) a Ježiš ho preto prirovnal k Satanovi!

DÔLEŽITÉ JE, ABY SME NAOZAJ DÔVEROVALI BOHU A POSLUŠNE SA MU CELÍ ZVERILI. ZVÝŠOK UŽ SPRÁVÍ MILOSTĽ.

Pane, prosím Ťa,

uchváť vášnivou a presladkou silou svojej lásky moju myseľ a pritiahni ju k sebe od všetkých vecí, ktoré sú pod nebom,

aby som umrel z lásky k Tvojej láske – ako si Ty chcel zomrieť z lásky k mojej láske.

ĎALŠIE ÚVAHY O OBRÁTENÍ⁷⁶

BIBLICKÉ A TEOLOGICKÉ ZÁKLADY OBRÁTENIA PODĽA SV. FRANTIŠKA

„**Robiť pokánie**“ znamená pre Františka hlavne „**dar**“, ktorý dostal od Pána. Milosť pôsobila vo Františkovi a Boh mu dal dar nového myslenia a dar nového vedomia.

Boh ho premieňa pre seba a pre iných (pozri prednášku Povolanie, charizma a poslanie).

„Pánova ruka spočinula na ňom a pravica Najvyššieho **ho stvárnila**, aby **práve cez neho hriešnici našli nádej a milosť nového života** a aby práve tým zostal pre všetkým príkladom obrátenia k Bohu“ (1 Cel 2; FF 323).

Toto je aj úloha nás, svetských františkánov: že pokračujeme spolu s bratmi a sestrami celej františkánskej rodiny v tomto Františkovom poslaní!

NAŠE OBRÁTENIE

Aká to je tá úloha pokánia, ktorej by sme mali držať, keď už sme si zvolili *formu evanjeliového života*, ktorú Najvyšší zjavil svätému Františkovi
Akým smerom by sa malo uberať naše obrátenie?

Hlavný a neuralgický bod celej problematiky, ktorá sa dnes dotýka rehoľného života i toho nášho františkánskeho, spočíva hlavne **na rovine života viery** (porov. 1. prednášku).

Žijeme vo svete, ktorý negatívne charakterizujeme:

1. Zastiera nádej, uzaviera sa voči transcencii
2. praktizuje agnosticizmus a rehoľný indiferentizmus,
3. bojí sa budúcnosti,
4. prežíva svoj život v rozptýlenej roztrieštenosti
5. neustále oslabuje vzájomnú medziľudskú solidárnosť,
6. usiluje sa víťazstvo antropológie bez Boha i Krista,
7. prináša novú kultúru, pre ktorú je charakteristický mravný a právny relativizmus, ktorý korení v nedostatku či strate pravdy o človeku.

Profesia nášho života a život v zasvätení nás neochráni od dnešného negatívneho vplyvu zo strany socio-kultúrneho kontextu.

Nový základ nášho života, stimuly dnešnej spoločnosti, si vyžadujú ešte silnejšiu **odpoveď autentického života viery**, aby sa stala **pilierom našej identity** a dynamiku apoštolského života.

1. Ako praví Kristovi učenci a synovia Sv. Františka musíme s pomocou Božej milosti až do konca **zachovávať vieru, ktorú sme prijali od Boha** prostredníctvom Cirkvi.

---

⁷⁶ Celá táto časť bola prevzatá a upravená na základe prednášky brata Felixa Cangelosiho OFMCap, ktorú mal na Generálnej kapitule OFMConv. 15. mája 2007 v Assisi pod názvom „*Pán dal mne, bratovi Františkovi, začať robiť pokánie*“.

2. **Musíme ešte hlbšie prenikať do tejto viery**, celou svojou silou a správnym úsudkom
3. **A čoraz viac ju praktizovať vo svojom živote.**

Preto **naša cesta obrátenia** musí vyzeráť **ako návrat k pravde a priamy život podľa formy svätého evanjelia**.

V cirkevných exhortáciách často zaznievajú silné slová ako obrátenie, nasledovanie, zapretie, opúšťanie či radikálnosť..., ale kým nenájdeme odvahu obnoviť svoj vzťah k Bohu, nenájdeme ten správny smer obrátenia.

Obrátenie je *teologálna* súčasť náboženstva, pretože nejde o konfrontáciu človeka samého so sebou a s inými ľuďmi, ale **o konfrontáciu s Božím plánom** – čo konkrétne znamená: **ide o konfrontáciu s osobou Krista. On človeku odkrýva meradlo a smer**, kadiaľ sa má uberať jeho zmena.

Obrátenie sa rodí z lásky k Bohu.

Prvou zmenou však nie je obrátenie človeka k Bohu, ale pohyb **Boha k človeku**: a až tento posun milosti a spoločenstva umožňuje zmenu človeka, ponúka mu vzor.

Preto obrátenie znamená odpoveď.

Ježiš začína svoje kázanie týmito slovami:

„Čas sa naplnil, priblížilo sa Božie kráľovstvo; obráťte sa a verte evanjeliu... (Mk 1, 14-15).

Na začiatku je oznámenie (čas sa naplnil – priblížilo sa Božie kráľovstvo) – ohlásenie skutočnosti, toho, že **Boh ponúka svoj dar**, ktorý otvára človeku novú možnosť života a chápania.

Po tomto oznámení nasleduje imperatív: **obráťte sa, odpovedzte na dar**.

Ide o skutočnosť, ktorú by sme mali prijať, dôverovať a uspôbiť sa jej. A je ňou obrátenie.

Práve preto obrátenie nie je **všeobecne zmenou**, **nie je** to pozvanie k pokániu v čistom zmysle slova – ako by šlo len o **zrieknutie** – a nemôžeme ho ani zjednodušiť na cestu na morálnej úrovni.

Je to niečo odlišné – čo tvrdí evanjelista Marek, keď vo svojej rozprave o povolani prvých učeníkov (1, 16-20) zdôrazňuje, že **obrátenie konkrétne znamená opustiť a nasledovať**:

„Tí hneď zanechali siete a nasledovali ho...“. „Tí nechali svojho otca Zebedeja na lodi s robotníkmi a nasledovali Ježiša...“

Je to hľadanie slobody, snaha nájsť nový plán existencie, na ktorý poukazuje práve slovo „nasledovať“. **Obrátiť sa potom znamená nasledovať učiteľovu cestu.**

TEOLOGICKÁ ZMENA

Zamyslime sa nad pasážou, kde Peter prednesie svoje vyznanie (porov. Mt 16, 13- 20; Mk 8, 27-30; Lk 9, 18-20), po ktorom ihneď nasleduje prvá predpoveď umučenia a text o podmienkach nasledovania (porov. Mt 16, 21-28; Mk 8, 31-38; Lk 9, 21-27).

Všimnime si ten kontrast, ktorý zdôrazňuje posolstvo:

Na jednej strane sa tu spomína Peter, ktorý vyzná Krista Božieho Syna a po nich Kristova elógia – slová plné smútku.

Na druhej strane hneď na to nasleduje Petrovo nepochopenie v otázke utrpenia (Bože uchovaj, Pane! To sa ti nesmie stať!“ (Mt 16, 22) na čo Ježiš odpovedal ostrým pokarhaním: „Odíď odo mňa satan! Si mi na pohoršenie, pretože nechápeš Božie veci, ale len ľudské“ (Mt 16, 23).

Tento kontrast ukazuje na dôležitý medzník, na ktorom nastáva **konflikt pravej a zdanlivej viery**: ak máme žiť ako veriaci, **nestačí, že budeme vyznávať**: Ježiš je Mesiáš a hlásať, že je Božím Synom. **Treba uznať a prijať aj cestu kríža** /pozri kapitolu o kenóze/.

Aj vyznanie Ježišovho mesiášstva a jeho božského Synovstva môže spôsobiť, že zostúpime do ľudskej logiky. Učeníkovi môže hroziť, že Ježišovi pripíše božskosť, ktorá vychádza z „tela a z krvi“ (porov. Mt 16, 17), teda *božskosť podľa ľudských kritérií*, zhodnú s tým, čo sa ľuďom zdá ako veľkosť.

Ježišovo božstvo však nasleduje iné schémy.

DÔLEŽITÉ JE, BY SME SA OBRÁTILI DO HLBKY

Ľahko môžeme podľahnúť pokušeniu a „zdôvodniť si“ všetko rozumom. No vyznanie, ktoré si Ježiš žiada, nie je len o definovaní, ale skôr **o prijatí Krista**, aby sme mu otvorili našu existenciu.

Krista nepochopíme nejakým definovaním, Krista pochopíme, keď sa mu pripodobníme.

František z Assisi práve takto poznal Krista: keď **nastúpil cestu nasledovania a chcel sa mu pripodobniť**, keď sa snažil neustále premieňať na obraz milovaného.

Práve to je dôvod, pre ktorý obrátenie znamená prvý prirodzeno-teologický spôsob obrátenia:

Ježiš volá učeníka, aby **zmenil svoje poňatie Mesiáša, aby prilnul ku Kristovu tajomstvu, ktoré je osobité a ukrýva sa práve na kríži**.

Byť verní Kristovi znamená prijímať a vtlačať do svojho vnútra tajomstvo kríža. (porov. kapitolu o kenóze)

PODMIENKY NASLEDOVANIA

„Ak ma chce niekto nasledovať, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nech ma nasleduje“ (Mt 16, 24; Mk 8, 34; Lk 9, 23).

Marek upresňuje: „Potom, keď k sebe zvolal zástup učeníkov, povedal im...“

Teda Ježišove slová sa zároveň obracajú k učeníkom i zástupu, teda k všetkým. Nezohľadňujú nejaké osobitné povolanie, ale **všetkých kresťanov**. A dotýkajú sa každodenného života, nie nejakých okamihov.

PRVÁ PODMIENKA: Zapriet' sám seba

Imperatív, ktorý používa evanjelium, má rôzne významy a tie spôsobujú určitú gradáciu:

- povedať sám sebe nie;
- neprijímať viac hodnoty, ktoré sme prijímali doteraz;
- považovať sám seba za cudzinca, neznámeho, popierať sám seba;
- nechcieť poznávať nič z toho, čo predtým. Nič zo záujmov, ideálov, vtedajších hodnôt.

Nechciet vedieť nič z toho, čo bolo predtým znamená zmenu, zmenu perspektívy, úplne novú orientáciu v živote; znamená napokon zrieknuť sa každého osobného plánu a **prijímať naopak Ježišov plán.**

Popierať sám seba znamená stiahnuť vlastné ja z centra pozornosti, umiestniť do stredu, do centra Boha. Presunúť vlastné ja z centra predstavuje smrť: odumrieť vlastnej logike, vlastným zvykom, pohľadom, ideálom, vysnívaným snom atď., aby sme boli ako František: nahý na nahej zemi. Zomrieť sebe samému znamená **vyvlastniť sám seba (expropriatio)**: neexistovať pre seba samého, **nepatriť sám sebe, ale darovať sa ostatným** (pozri prednášku: Povolanie, charisma, poslanie)

DRUHÁ PODMIENKA: nech vezme svoj kríž

Aby sme pochopili toto spojenie, treba si uvedomiť myslenie ľudí, ktorí v ten deň načúvali Ježišovi. Ježišovo slovo vyvolalo v ich mysli (určite nie vzácnu) scénu s odsúdeným, keď odchádza zo súdu a nesie svoju *patibulum* (šibenicu) so sebou. Prechádzal frekventovanými ulicami, kde ho všetci odsúdili a prekliali. Odsúdenec zomrel preto dvakrát: najprv duševne a potom aj telesne.

V takejto perspektíve je učeník odsúdencom na základe všeobecného zmýšľania sveta, na základe všeobecného úsudku ľudí. Učeník sa stáva predmetom výsmechu zo strany dobre zmýšľajúcich ľudí: stáva sa odpadlíkom (a musí ním byť).

- *Nech vezme svoj kríž*; nie kríž iných, nie kríž niekoho, kto náhodne pod ním padne. Kdeže. Ide o kríž, ktorý pripravil každému z nás Boh.

- *Nech vezme svoj kríž, Vezme, nie nech si vyrobí.* Nech prijme kríž, ktorý nám pripravil Otec.

Kríž je istota. Nezastihne nás náhodou, počas Ježišovho nasledovania. Ale práve vtedy, keď Ježiša nasledujeme, stáva sa istotou.

TRETIA PODMIENKA: a nech ma nasleduje

Štyria evanjelisti používajú pre slovo nasledovať termín *akolutheo* (gr. počúvať, sledovať, nasledovať) a ten prezrádza prispôsobenie svojho života. Nasledovanie nie je príležitostné, ide o naše úplne, **totálne zaangažovanie**. Učiteľovho nasledovníka zaväzuje toto nasledovanie nerozlučne a definitívne.

Toto spoločenstvo s Učiteľom je živé, trvalé, osobné. Ježiš sa chce podeliť o celý svoj život. Musíme Kristovi adresovať všetky svoje emócie, ideály, prácu, priateľstvá, túžby, skúšky, utrpenie atď., pretože učiteľ od nás žiada, aby sme ho pustili do celého života, aby sme mu otvorili celú našu osobu. Bonhoeffer kedysi hovorieval o „*rozviazaní* všetkých zväzkov, aby sme sa lepšie *pripútali* ku Kristovi“.

ANTROPOLOGICKÁ ZMENA

Podmienky pre nasledovanie Ježiš vysvetľuje touto motiváciou:

„...*kto si chce zachrániť svoj život, stratí ho; ale kto stratí svoj život pre mňa a pre evanjelium, zachráni ho...*“ (Mk 8, 35; porov. Mt 16, 25; Lk 9, 24).

Nachádzame sa priamo pred druhou zmenou, ktorú nás obrátenie vyžaduje. Je to vlastne reflexia prvej: **antropologická zmena**: musíme prejsť **od existencie prežívanej pod vplyvom inštinktu sebazáchovy k existencii na spôsob daru**. Podobne ako Ježiš, Syna človeka, ktorý musí veľa trpieť, musí podstúpiť smrť a tretieho dňa vstať z mŕtvych (porov. Mt 16,21; Mk 8, 31; Lk 9, 22).

Učeník nemôže mať odlišný osud ako Učiteľ. Práve toto Peter nechce: ukázal tak svoju náhlu a násilnú reakciu, keď Ježiš predpovedá svoje umučenie. Neskôr to dokáže trojitým zaprením.

JEŽIŠ SI PRAJE, ABY SME HO NASLEDOVALI „ZBLÍZKA“

V príbehu umučenia nám synoptici hovoria, že „Peter sledoval Ježiša zďaleka“ (porov. *Lk* 22, 54; *Mt* 26, 58; *Mk* 14, 54).

Paradoxne musíme povedať, že Petrovo zapretie nie je späté s opustením Ježiša, ale s pokusom nasledovať ho. Práve on sa spomedzi učeníkov usiloval väčšmi nasledovať učiteľa. Avšak príslovka „zďaleka“ je práve dostatočným vysvetlením, prečo sa Petrovo úsilie skončilo pádom. Nasledovať Krista nie je možné *zďaleka* (porov. B. Maggioni, 64).

Ježiš od nás očakáva, že ho budeme nasledovať *zblízka*, že sa *nevrátime*.

AKO JEŽIŠ

Ježiša nemôžeme nasledovať z opodiaľ, nemôžeme žiť s ním a súčasne korigovať samých seba. Podobne ako nemôžeme s Ježišom žiť a mať odlišné zmýšľanie ako on.

Keď Ján hovorí slová o Petrovom zapretí (13, 36-38), poznamenáva aj Petrov protest: „*Aj život dám za teba*“ (*Jn* 13, 37).

Pochopil význam, aký má darovať život, no nepochopil, že až po Ježišovi bude môcť učeník darovať život.

Nie Peter má zomrieť, aby zachránil Ježiša, ale Ježiš zomiera, aby zachránil Petra.

Križ je zjavením Božieho Syna a ten sa zadarmo darúva. Podstatou kresťanskej pravdy nie je dar človeka Bohu (ako si myslel Peter), ale Boží dar človeku.

To však znamená, že aj Peter mal zmeniť svoju pohotovosť pri obetovaní života. Hovorí, že je pripravený darovať život za Ježiša, ale nechce zomrieť *ako* Ježiš, za druhých.

Hlboký zmysel evanjeliového obrátenia pramení práve v tomto „*ako Ježiš*“. Pretože to je tá najnáročnejšia a najprekvapivejšia vlastnosť kresťanskej existencie – nie život či smrť pre Boha, ale *transparentnosť* (priezračnosť) Božej lásky voči ľuďom.

Pristúpiť ku Kristovi

Peter cíti potrebu obrátenia a Ježiš ho vedie k obráteniu.

Keď už sa raz obrátil (pote epistrepas) ako dokazuje Lukášovo evanjelium, splní poslanie, ktoré mu Ježiš zveril (porov. *Lk* 22, 32) a počas katechézy vo svojom Prvom liste bratom napíše:

„Prichádzajte k nemu, k živému kameňu, ktorý ľudia síce zavrhlí, ale pred Bohom je vyvolený a vzácny, a vbudujte sa aj vy ako živé kamene do duchovného domu, do svätého kňazstva, aby ste prinášali duchovné obety, príjemné Bohu skrze Ježiša Krista...“ (1 Pt 2, 4-5).

To je ďalší aspekt, ktorý poukazuje na dynamiku obrátenia. Zdôrazňuje ju grécke slovo *proserchómai*, ktoré navodzuje hlavne myšlienku „prichádzať k“, „postupovať, kráčať ku Kristovi“. Obrátenie si vyžaduje duchovný úkon, dynamizmus viery – čo sa hlavne spomína v Heb 10, 22: „*Pristupujme* (aj tu sa používa grécky termín – *proserchómai*) *s úprimným srdcom k plnosti viery, so srdcom očisteným od zlého svedomia a s telom obmytým čistou vodou...*“.

V Jánovom evanjeliu sa „*krok ku Kristovi*“ vníma ako paralela k „*veriť*“ v neho.

Kristus je „živým kameňom, vyvoleným a vzácnym pred Bohom“, ale je aj „kameňom, ktorý stavitelia zavrhlí“. „Kráčať ku Kristovi“ a „priľnúť k ukrižovanému Kristovi“ nevyhnutne znamená aj *prijat' jeho cestu pokorenia*.

Cesta obrátenia zasa znamená konkrétne a skutočné prijatie jeho osoby s telom, poznačeného tajomstvom umučenia, smrti a vzkriesenia. Obrátenie pozostáva v procese, ktorým prijmem paschálne tajomstvo ako udalosť, ktorú máme sláviť každý deň a ktorej sa máme pripodobniť.

ROZPÁLENÍ KRISTOVOU LÁSKOU

„Priľnúť ku Kristovi“ čiže pripodobniť sa jeho tajomstvu je výrazom lásky, **ktorý je možný len vtedy, ak sme zapálení láskou k Nemu.**

Robiť pokánie každý deň, podľa **príkladu Sv. Františka**, znamená neustály **návrat k životu podľa svätého evanjelia – aby sme mali rovnaké zmýšľanie ako Kristus Ježiš**, aby sme ho nasledovali užšou cestou, cestou kenózy, aby sme sa mu každý deň pripodobňovali a neustále sa zapálili láskou k nemu.

Započúvajte sa teda do Františkových slov:

„Preto všetci *milujte celým srdcom, celou dušou, celou svojou myslou, zo všetkých síl, celým svojím intelektom, s celým svojím vnútrom*, s celou túžbou a vôľou *nášho Pána*“ (NReg. 23; FF 69).

Srdce, duša, myseľ, intelekt i sila musia byť upriamené na Boha. František ešte rozširuje evanjelióvu požiadavku (porov. Mk 12, 30.33 a Lk 10, 27), keď pridáva, že sa máme „celou silou, celou myslou, celým svojím vnútrom (*totis visceribus*), všetkou túžbou i vôľou upriamiť na Boha“.

Preto vo svojom komentári k „Otčenášu“ sa modlí:

„*Nech sa stane Tvoja vôľa, ako v nebi tak i na zemi:*
aby sme ťa milovali *celým srdcom a neustále mysleli na Teba,*
celou svojou dušou túžili po Tebe,
celou svojou myslou zamerali na Teba všetky svoje úmysly a v každom stvorení hľadali Tvoju česť,
a zo všetkých síl, celú svoju energiu i vnímanie duše i tela vložili do služby Tvojej lásky
a ničomu inému...“ (FF 270).

Toto naliehanie neposkytuje priestor pre výhovorky. Človek nemá nič, čo by sa nedalo využiť k *diligere Deum* (láske k Bohu), k totálnemu sebadarovaniu. Aj Chudáčik to vyjadruje vo svojom horlivom napomenutí bratom kňazom, ktorí sa svojimi vlastnými rukami dotýkajú tajomstva Eucharistie:

Preto si nič zo seba neponechávajú pre seba,
aby aj vás prijal Ten, ktorý sa vám úplne darúva (List rádu II; FF 221).

Po výzve, aby si nič neponechávali pre seba, ďalej nasleduje výzva po výlučnosti. František teda pokračuje:

„Po ničom inom nemáme túžiť,
nič iné chcieť,

nič iné mať radi, milovať
len a len nášho Stvoriteľa, Vykupiteľa a Spasiteľa, jediného pravého Boha,
ktorý je najvyšším dobrom a každým dobrom,
dobrom sám osebe, On jediný je dobrý,
zbožný, dobrý, mierny a sladký,
len on je svätý, spravodlivý, pravdivý, svätý a spásny,
len on je dobrotivý, nevinný a čistý,
skrze neho a pre neho je každé odpustenie,
každá milosť, každá sláva všetkých kajúcnikov a spravodlivých,
všetkých svätých, čo sa tešia spolu s ním na nebesiach“ (Nep. Reg. 23, 9; FF 70).

Všimnime si, že v tomto citáte používa František spojenie: *nič, nič iné* sa opakuje trikrát. . František, toľko milujúci celé stvorenie, chce kategoricky a energicky odmietnuť akýkoľvek predmet lásky, ktorým nie je Boh. Trojnásobné zopakovanie „nihil“ poukazuje na nutkavú požiadavku Františkovo srdca, ktoré nechce mať inú Lásku okrem Boha. V ústrety tejto Láске prýšti celá šírka, sila i hĺbka jeho mysle. Preto v nasledujúcom verši ešte trikrát zopakuje ono „nihil“, ku ktorému znova a s rovnakou rýznosťou pripája negáciu, aby poukázal, čo všetko môže zahatať naše hľadanie Boha. Aby súčasne zdôraznil, ako naliehavo sa s ním máme zjednotiť:

„Nič nech nám teda nebráni,
nič nech nás neodďaľuje,
nič nech nám nestojí v ceste“ (NReg. 23, 10; FF 71).

Tento pohľad na Boha, ktorý pohltí celé bytie i konanie človeka, ešte zosilňuje a uzatvára nové, nadmerné povzbudenie ku konci kapitoly XXIII v *NReg.*:

„A nech sme kdekoľvek, na akomkoľvek mieste, v akúkoľvek hodinu alebo čas, každý deň neprestajne,
pravdivo a s pokorou verme, v srdci si ponechávajme a milujme, ctíme, klaňajme sa,
slúžme, chváľme a zvelebujeme, oslavujeme a vyvyšujeme, oslavujem a zvelebujeme
Najvyššieho a večného Boha, Trojicu v jednote, Otca a Syna a Svätého Ducha, Stvoriteľa
všetkých vecí a Spasiteľa všetkých,
čo v neho veria a dúfajú a čo ho milujú, toho, ktorý je bez počiatku i konca, nemennému,
neviditeľnému, neopísateľnému, nevýslovnému, nepochopiteľnému, nepreskúmateľnému,
zvelebenému, ktorý je hoden chvály, slávnemu, najvyššiemu, vznešenému, vysokému,
miernemu, milému, ľúbeznému, ktorý je viac než všetky veci hodný našej túžby na veky vekov. Amen“ (FF 71).

Jazyk, ktorý František používa, vyjadruje jeho intenzívne pocity. Majú osobitný význam, keď si všimneme, aké pojmy používa: *túžiť, chcieť, zaľúbiť si, milovať*, ale predovšetkým sú osobité vlastnosti, ktoré prináležia len Bohu: *mierny, dobrotivý, nežný a sladký, ľúbezny, lásky hodný a viac než všetky veci hodný našej túžby...*

Nemáme, drahí bratia, inú starosť, inú úlohu, ako zapáčiť sa mu zo všetkých síl a „primknúť sa k nemu“ – ako hovorí žalmista v Ž 62, 9, kde stojí: „K tebe sa utieka duša moja“ alebo presnejšie: „moje srdce túži po Tebe“. Pretože v hebrejskom texte sa používa substantívum *nefeš* s významom osoby (1. osoba jednotného čísla) a slovo *dabaq*, ktoré poukazuje na neoblomné priľnutie k Bohu, „splynutie“ s ním (*dabaq*). Takto má asi vyzerat' nerozlučné, vnútorné spojoivo s Kristom. Boh a veriaci sú akoby dve spojené, neoddeliteľné bytosti v jednom jedinom bytí a vo vzájomnej láske vytvárajú akoby „jedno telo“ (porov. Gn 2, 24).

Je napísané, že „kto sa spája s Pánom, je s ním jeden duch“ (1 Kor 6, 17) a v prípade zasväteného života ako znak, obraz milovaného nahrádza miesto skutočnosti, aj keď na oveľa vyššej úrovni skutočnosti, kde sa stvorenie zjednocuje s osobou oveľa reálnejšou než sú ostatné. Práve o tomto hovorí Ž 62: „láska je sladšia ako život, najsladšia Tvoja láska, Bože“.

Len túto lásku potrebujeme a len v nej – ako hlásal František – je celé naše bohatstvo i naplnenie.

K tejto máme nás, drahí bratia a *sestry*, privedie naše každodenné heslo: „začnime robiť pokánie“

PRÁVE TOTO JE OZAJSTNÉ FRANTIŠKÁNSKE OBRÁTENIE, OBRÁTENIE SVETSKÉHO FRANTIŠKÁNA.

BRATSTVO A SVÄTÝ FRANTIŠEK⁷⁷

BRATSTVO A JEHO BIBLICKÝ, TEOLOGICKÝ ZMYSEL VO FRANTIŠKÁNSKOM CHÁPANÍ A ŽIVOTE SVETSKÝCH FRANTIŠKÁNOV

1. PÁN MI DAL BRATOV

Testament svätého Františka

Et postquam Dominus dedit mihi de fratribus, nemo ostendebat mihi quid deberem facere; sed ipse Altissimus revelavit mihi quod deberem vivere secundum formam sancti Evangelii.

«Keď mi **Pán daroval bratov**, nikto mi nekázal, čo mám robiť, ale sám Najvyšší mi zjavil, že mám žiť **podľa formy svätého evanjelia**».

Toto je ten dvojité Boží dar, vnútorne prepojený v skúsenosti i vo Františkovom pláne:

- *evangelium* ako norma života a
- dar spoločníkov, aby mohli byť *bratmi*.

Oba prvky sú nevyhnutne vzájomne späté. Ved' okrem tohto bratstva nejstávajú nejaké projekty evanjeliového života: **bratstvo je vlastne evangelium, ktoré získava svoje centrálné postavenie.**

Preto sa **františkáni** často považujú **za kresťanov žijúcich v bratstve, v dokonalej láske**, ktorá je zákonom autentických Ježišových učeníkov a bratov.

Sú tu hlavne preto, aby boli bratmi, členmi “bratstva”, “bratského rádu”.

---

⁷⁷ Text a všeobecná štruktúra tejto prednášky boli prevzaté z majstrovej prednášky brata **Felixa Cangelosiho OFMConv**, ktorú v roku 16. mája 2007 v Assisi predniesol na Generálnej kapitule OFMConv, v texte sa nachádzajú niektoré úpravy a dodatky br. Benedetta Lina OFS.

Pre Františka sú bratia hlavne **“Božím darom”** a ako takých ich aj treba prijímať.

Vo svojom Liste veriacim (1. a 2. vydanie) František tieto jánovské citácie z Veľkňazskej modlitby (Jn 17) uvádza tak dobre známym zvolaním: *“Aké sväté, slávne a veľké je mať Otca na nebesiach!”* (FF 178/; 201)

František je pevne presvedčený o tom, že na počiatku jeho bratstva bol nebeský Otec.

A Tomáš z Celano to potvrdzuje:

“Stále si prial a neúnavne sa snažil o to, aby medzi svojimi synmi zachoval puto svornosti, aby tí, ktorých povolal ten istý Duch a ten istý Otec splodil, žili v lone jednej matky v pokoji a svornosti. (2 Cel 191; FF 777).

Neskôr vo svojom Liste veriacich (Recensio Prior)⁷⁸ Chudáčik pokračuje:

Ó, akí sú blažení a požehnaní tí bratia a sestry, čo konajú tieto veci vytrvajú v nich; pretože na nich spočívajú Pánov duch (porov. Iz. 11, 2) a urobí si u nich príbytok a bude s nimi prebývať (porov. Jn 14, 23);

a sú to synovia nebeského Otca (porov. Mt 5, 45) ktorého vôľu uskutočňujú,
a sú to nevesty, bratia a matky nášho Pána (porov. Mt 12, 50) **Ježiša Krista.**

Sme **nevestami**, keď sa duša zjednocuje s naším Pánom Ježišom Kristom v sile Ducha svätého.

Sme **bratmi**, keď plníme vôľu nebeského Otca (Mt 12, 50).

Sme **matkami**, keď ho nosíme vo svojom srdci i vo svojom tele prostredníctvom božskej lásky, s čistým a úprimným vedomím. Robíme ho svojimi svätými skutkami, ktoré majú iným zažiariť ako príklad (porov. Mt 5, 16).

Ó, aké sväté, slávne a veľké je mať **Otca** na nebesiach!

Ó, aké je sväté a utešivé, krásne a obdivuhodné mať takéhoto **Ženícha!**

Ó, aké je sväté, ty prameň všetkého potešenia, aké drahé, milé, pokorné, mierne, sladké, ľúbezne a nadovšetko vytúžené mať takého **brata a syna, nášho Pána Ježiša Krista...**

František sa utieka k najstaršiemu jazyku lásky, k hlbokkej skúsenosti človeka, ktorý zažil manželský a rodinný život. Chce poukázať na intenzívny vzťah lásky, ktorá nás spája s Kristom. Sám ho nazýva “Ženíchom, bratom a Synom” veriaceho.

František nemá pochyb: keď sa pravý kajúcnik nechá viesť Duchom svätým, dostane sa ešte užšieho vzťahu s Bohom v lone najsvätejšej Trojice.

Bratstvo ako dar milosti zostupuje od jediného Boha-Otca a vyviera z vnútorného vzťahu s Kristom. Buduje sa len na základe vzťahu, len a len v okolí tohto Brata: Otec daroval a darúva bratov Tomu, ktorý je prvorodený medzi mnohými bratmi (porov. Rim 8, 29). **On je stredobodom nášho bratstva.**

Na tejto úrovni sa nám nanúkajú dve úvahy:

Prvá: Bratský život predstavuje viditeľné svedectvo o Božom primáte

Byť Božím synom je dôležitejšie než akýkoľvek príbuzenský vzťah, dôležitejšie, než akékoľvek priateľstvo. Bratstvo zostupuje od Boha, preto z neho nemôže byť nik vylúčený. František to

⁷⁸ Šlo o prvú formu (dávnu regulu) kajúcnikov, ktorú im daroval svätý František.

pochopil a spolu s bratstvom objal všetkých ľudí a všetky tvory. To nám však prezrádza, že pôvod bratstva vyviera z vertikály.

Bratia tvoria bratstvo a bratstvo sa líši od bežnej skupinky priateľov: priateľov si môžeme vybrať, bratov a sestry nachádzame. Bratov v nich spoznávame, pretože sú synmi toho istého Otca.

Druhá: Bratstvo má svoj pôvod a vzor v Ježišovi

Môže sa preto stať laboratóriom, kde zakúšame, že jeho láska dokáže pretvárať bratstvo. Je to väčšia humanita, nie menšia: “kreačná povaha človeka, ktorý je stvorený na 'Boží obraz' sa tak prehlbuje a rozširuje” (porov. B. Maggioni, *Come la pioggia e la neve*, s. 87-88).

2. BRATSTVO KVÔLI SPOLOČENSTVU: ZÁKLADNÝ PRVOK VEČNÉHO OTCOVHO PLÁNU

Nepotvrdená Regula sa v kap. XXII končí touto výzvou:

“Preto, bratia, držme sa slov, života i náuky i svätého evanjelia, ktoré nám dal ten, čo nás uznal za hodných, aby za nás prosil svojho Otca a vyjaviť nám jeho meno...” (FF 62). A hneď na to František podáva takmer celú Ježišovu veľkňazskú modlitbu, ako keby nám chcel povedať, že slová, život a učenie Kristovho evanjelia sú najvýstižnejšie práve v tejto veľkňazskej modlitbe.

Dnes sa táto modlitba skôr definuje ako “*modlitba za jednotu*”. A jej typickou vlastnosťou je, že Ježiš nehovorí o vzájomnej láske, ale o jednote.

V centre celej tejto modlitby sa s veľkou silou vyjavuje **vnútorná jednota medzi Otcom a Synom**, no prejavuje sa tým, že sa šíri: na učeníkov (v. 11), na všetkých, čo uveria skrze ich slovo (v. 20-21), do celého sveta (v. 23).

Ak sa niečo darúva učeníkom alebo veriacim, ak sú k niečomu pozvaní, tak je to priama účasť na jednote Otca a Syna.

“Svätý Otče, zachovaj ich vo svojom mene, ktoré si ty dal mne, aby boli jedno ako my.

Ako Ty, Otče, si vo mne a ja v Tebe, nech sú aj oni v nás jedno... A slávu, ktorú si dal Ty mne, ja som dal im, aby boli jedno...

Ja som v nich a Ty vo mne, aby boli dokonale jedno...

Aby láska, ktorou si ma miloval, bola v nich a aby som v nich bol ja” (v. 21.23.26).

Aby zdôraznil intenzívnosť, s akou sa veriaci zúčastňujú na spoločenstve jednoty medzi Synom a Otcom, používa výraz: “nech sú jedno”, “nech sú dokonale jedno ako sme my jedno” ((ωσιν εν, καθως ημεις) (Jn 17,11).

“Aby všetci boli jedno, ako ty vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás...” (και αυτοι εν ημιν ωσιν) (Jn 17, 21).

“A slávu, ktorú si dal ty mne, ja som dal im, aby boli jedno” (Jn 17, 22), aby boli “dokonale jedno” (ωσιν τετελειωμενοι εις εν) (Jn 17, 23).

Nestačí byť “jedno, treba byť “ako my”, aby sme boli ako spoločenstvo “jedno” v rámci Božej trojice, “v nás” a tešili sa zo “slávy”. Týmto spôsobom sa uskutočňuje Boží odveký plán s človekom (jeho telos – cieľ, jeho dokonalosť – pozri kapitolu o povolání), ktorý spočíva v dokonalejšej jednote-spoločenstve medzi nami a s Bohom v Trojici.

Vstup do trojičného dialógu otvára veriacim **dvojité spoločenstvo: s Otcom i Synom a medzi nimi**.

Spoločenstvo je síce neviditeľné čo do prameňa, pretože sa zúčastňuje na dialógu lásky, ktorá je podstatou trojičného života ("Láska, ktorou si ma miloval, nech prebýva v nich" v. 36). No na druhej strane veľmi účinné čo do prejavov – viditeľné z hľadiska novej existencie, ktorú prináša – "Aby svet poznal, že si ma poslal a že ich miluješ tak ako miluješ mňa", v. 23).

Na jednej strane sa spoločenstvo medzi Otcom, Ježišom a veriacimi znázorňuje ako skutočnosť, na druhej strane ako túžba: ide zároveň o dar i úlohu.

Ježiš sa v podstate modlí nielen o to, aby učeníci boli medzi sebou jedno, ale aby ich jednota znamenala reálne, historické, viditeľné predĺženie práve onoho spoločenstva lásky, ktoré utvára Božie mystérium" (B. Maggioni, *Il racconto di Giovanni*, 308-309).

Bratstvo, keďže veľmi dobre vníma, žije a odovzdáva svätého Františka, znamená **prezdvessť** a **základný predpoklad**, aby **sme uskutočňovali večný Otcov plán**: spoločenstvo medzi všetkým tvorstvom a Bohom v lone najsvätejšej Trojice.

3. PRIESTOR, KDE PREBÝVA TROJICA

Po týchto myšlienkach by sme si mali uvedomiť, že bratstvo, pokiaľ v ňom žijeme autenticky, **vzniká ako "priestor človeka, kde prebýva Trojica"**.

Apoštolská exhortácia *Vita consecrata* nám túto myšlienku prináša, preto sa oplatí na tomto mieste uviesť nádherný b. 41:

*"Cirkev je vo svojej podstate tajomstvom komúnie, "ľudom zhromaždeným v jednote s Otcom, Synom a Svätým Duchom". Bratské spolunažívanie má odzrkadľovať hĺbku a bohatstvo tohto tajomstva, čím vytvára **ľudský priestor obývaný Najsvätejšou Trojicou**, ktorá takto v ľudských dejinách rozlieva svoj dar spoločenstva, vlastný trom božským osobám"* (VC 41).

4. BRATSTVO A VZÁJOMNOSŤ

Je všeobecne známe, že František takmer nikdy nehovorí o „bratstve“ (podstatné meno sa používa sotva 10-krát v jeho Spisoch), ale hovorí o konkrétnych bratoch.

Tú istú záľubu v termíne *frater* nachádzame aj v celých Františkánskych prameňoch, kde sa slovo *frater* používa najviac (nachádza sa tam 3143-krát).

Fenomén sa dá vysvetliť základným motívom: **BRATSTVO PREDSTAVUJE VZÁJOMNOSŤ**.

Bratstvo nespočíva vo vzťahu jedného brata s celou komunitou. Bratstvo jestvuje len na základe vzájomných vzťahov každého voči každému: *alter alterius* (porov. F. De Beer).

Má aj svoj antropologický základ zodpovedajúci základnej dialogickej a komunitárnej povahe ľudskej bytosti. Človek bol plánovaný a vytvorený na "Boží obraz" a Boh – ako nám Ježiš zjavil – sám v sebe predstavuje dialogickú skutočnosť: tri milujúce božské osoby sa vzájomne darujú.

Bratia sa vzájomne prijímajú ako dar a spoločne zakúšajú vďačnosť z prijatia a záväzkov daru, a tým aj sami poznávajú hlboký význam obetujúcej sa lásky.

Aj to sa prirodzene zhoduje s dialogickou povahou osoby, ktorá ako taká, je súčasne bohatá i chudobná: potrebuje sa dávať, ale aj prijímať. A je to aj bežné v každej kresťanskej komunite, ak chce byť naozaj transparentná v ľudskosti: nielen darovať, ale darovať a prijímať. Vedieť prijímať je dôležité, aby sme vedeli dávať.

Autentický zmysel vzájomného spoločenstva sa ale získava pri pohľade na Kristovu heroickú lásku. V Pánovom prikázaní, ktoré sa nachádza v *Jn 13, 34-35*⁷⁹, sa ukazuje vzťah medzi *nezištnosťou* a *vzájomnosťou* lásky.

Vzájomnosť má svoj pevný koreň v nezištnosti.

Mandatum novum, ktoré nám dal Ježiš, je prikázanie lásky. Novosť spočíva v nezištnej a vzájomnej láske.

Vzorom pre vzájomnú kresťanskú lásku je Ježiš, jej zdroj: „*Ako som ja miloval vás*“. Logicky by sme očakávali: tak aj vy milujte mňa. Ježiš však hovorí: „Milujte sa navzájom...“ V Ježišovej láske, v láske, ktorá zostupuje od Boha k nám, sa naznačuje táto nezištnosť. Božia láska nezaväzuje človeka. Naopak. Je dynamická, vedie ho k ostatným ľuďom.

A keď sa milujú bratia, opláca sa tým aj Božia láska.

5. SIGNUM FRATERNITATIS

Druhá časť apoštolskej exhortácie *Vita Consecrata*⁸⁰ nesie názov „*Signum Fraternitatis*“.

„Zasvätený život, znak spoločenstva v Cirkvi“ a bod 41 tohto dokumentu, ktorý sme si už citovali vyššie, nám pripomína, že Cirkev je bytostným znakom spoločenstva (komúnia), ľuďom zhromaždeným v Jednote Otca, Syna a Ducha svätého. Ďalej spomína, že bratský život by mal odzrkadľovať hĺbku i bohatstvo tohto mystéria.

Toto zvolávanie Cirkvi sa plne realizuje primárne na miestnej úrovni (Cirkev, zvolaný ľud). Až následne, ak **bratstvo** naozaj vo svojej osobe zastupuje Cirkev, ju môže **vzájomne primárne zastupovať ako miestne bratstvo**, ako miesto, kde sa bratia zhromažďujú – povolání Kristom a vzájomne spútání láskou Ducha.

Pomôžme si Františkovými slovami založenými na analógii - môžeme tvrdiť, že bratstvo tak ako Mária predstavuje *ecclesia facta* (skutočnú Cirkev) a ako také je miestom *ubi floret Spiritus* („kde prekvitá Duch“ - sv. Hypolit, *Traditio Apostolica*). V bratstve, tomto cirkevnom mieste, kvitne a rozvíja sa činnosť Ducha, ktorý pôsobí vo svojich daroch milosti (charizmách).

Práve na tejto úrovni spoznávame a chápeme hodnotu miestneho bratstva a výzvu, aby každý okruh Rádu bol sieťou miestnych bratstiev (nielen vysluhovateľov služieb).

Preto je vhodné, aby sme kvôli svojej úlohe vytvárali bratský život na základe odporúčaní prvých stáročí Cirkvi. Tento vzor sa nachádza v Didaskálii (Spisy 12 apoštolov):

„Nikto preto nech nechýba, ale nech sa verne zúčastňuje na zhromaždení. Nech nik medzi vami neukracuje Cirkev, tým že sa s bratmi nestretá, aby neumenšoval úd Kristovho tela... Neodnímajte Pána jeho údom, netrhajte a neznevažujte jeho Telo“ (II, 59).

Toto odporúčanie by malo visieť nad vstupom do našich miestnych bratstiev, aby sme skúmali, či je naše povolanie dobré a či sme mu verní.

⁷⁹ „Dal som vám nové prikázanie: aby ste sa vzájomne milovali, ako som ja miloval vás. Podľa toho spoznajú, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať“

⁸⁰ Apoštolská exhortácia *Vita Consecrata* poukazuje na zasvätených ľudí, hlavne na špeciálne zasvätenie a my – svetskí františkáni – toto zasvätenie nemáme. No aj na nás ako „profesov“ a „zasvätených laikov“ sa môžu (a musia) vzťahovať princípy, ktoré táto exhortácia prehlasuje. Aj my predsa sa zaväzujeme verejnou, slávnostnou a trvalou profesiou žiť podľa Reguly (forma života). Treba si spomenúť, že v časoch svätého Františka boli za rehoľníkov považovaní tí, čo sa zaviazali rehoľnou Regulou a nemuseli hneď žiť tri rehoľné sľuby.

6. ZÁVÄZOK FRANTIŠKÁNSKEHO ŽIVOTA

Prečítajme si teraz niektoré z Františkových textov.

V Nepotvrdenej Regule, kap. 7 čítame:

“A kdekoľvek bratia sú, kdekoľvek sa stretnú, nech sa stretávajú s radosťou a duchovne (*spiritualiter et diligenter* – znie latinský text) a nech si preukazujú *vzájomnú úctu bez reptania*. Nech si dajú pozor, aby sa navonok neprejavovali ako smutní a zamračení pokrytci, ale nech ukazujú, že sa radujú v Pánovi a sú primerane veselí a milí“ (FF 26-27).

Tento text konštatuje dva predpoklady: prvý vyslovuje pozitívne, druhý negatívne veci.

Prvá veta poukazuje na bratské správanie, keď sa stretnú a sú spolu.

Spôsob stretnutia sa naznačuje dvomi hutnými prídavnými menami: *spiritualiter* a *diligenter*. NimiS sa zdôrazňuje základ bratskej lásky, jeho podstatná skutočnosť, pretože práve Pánov duch zjednocuje bratov a usporadúva ich vzájomné vzťahy. Bratia sa preto musia voči sebe správať ako *fratres spirituales*. Prídavné meno *diligenter* sa nachádza často v *Opuskulách*, označuje buď prejav vonkajšej lásky (s emóciou, prejavom lásky) alebo horlivosť, ktorú bratia musia mať vo vzájomnej láske.

Bratia by sa mali mať inak v úcte a nereptať. Toto povzbudenie „má veľmi realistický význam, ak poukazuje na rozličnosť bratského života a práce“ (K. Esser). Inými slovami: ak máme účasť na rôznych bratských aktivitách, každý brat musí rešpektovať charizmy a ducha toho druhého, nesmie kritizovať a vyžadovať od druhého absolútnu uniformitu. „Majte sa vo vzájomnej úcte“ (Rim 12, 10), povedal by sv. Pavol.

Druhou vetou – negatívnou – sa chce zabrániť takému správaniu, ktoré by protirečilo tomu, čo sme si povedali pred chvíľou.

Príliš seriózne a asketické záväzky na verejnosti sú ovocím egoizmu a bránia bratským vzťahom. Bratov teda vyzýva, aby nepodporovali takúto náklonnosť, ale aby svojím milým a radostným postojom ukázali svoju pripravenosť k dialógu s bratmi.

Stále, znova a znova musíme bratov vyzývať, aby sa s radosťou a záujmom venovali druhým bratom, aby si uvedomili vzácnu hodnotu toho, čo sa nám niekedy môže zdať ako strata času.

2. Kapitola 9. z *Nepotvrdenej Reguly* ešte hlbšie poukazuje na bratské vzťahy.

František v nej hovorí:

„A s dôverou nech jeden druhému vyjavujú svoje potreby, aby preň našiel to, čo potrebuje a poskytol mu to. A každý nech miluje a živí svojho brata ako matka miluje a živí vlastného syna, ak mu k tomu dá Boh milosť“ (FF 32).

Regula predtým hovorí o ťažbraní, o ťažkostiach, ktoré môžu vzniknúť pri tejto službe: hanba, urážky ľudí atď. Práve v týchto ťažkostiach života musí bratstvo a vzájomná láska predstavovať pre bratov materiálnu i morálnu oporu. K takému životu je potrebné splniť niektoré podmienky, musí ich splniť ten, čo je v núdzi aj ten, čo pomáha. Nikto sa nesmie pohltiť do vlastných starostí a snažiť sa ich vyriešiť sám.

Františkánsky život nepozná niečo také ako **samostatnosť**, keď si postačíme sami. František nám dal zlaté pravidlo práve o tejto vzájomnej pomoci. Každý z nás musí preto pripustiť, že brat by mal poznať jeho potreby a pomôcť mu, aby ho mohol milovať a živiť.

Postoj núdzneho sa v talianskom texte prekladá podstatným menom „s dôverou“, v latinskom znení Reguly sa spomína výraz „*secure manifestet*“, čo ešte hlbšie zviditeľňuje onen správny psychologický postoj, o ktorý sa František usiloval medzi vzájomnými bratskými vzťahmi. Príslovka *secure* z etymologického hľadiska pochádza zo slov *sine cura*, čo by mohlo znamenať: „bez starosti a bez obáv, bez nepokoja, zmätku či pochybností“, ale hlavne by sa to dalo preložiť ako „s istotou“ – teda mať psychologickú istotu, že v prípade potreby sa môžeme na brata spoľahnúť.

Každý nech sa zaujíma a stará práve tak ako matka voči synovi – o to, či niektorý brat nepotrebuje pomoc a bratskú lásku. Láska musí pozorne, bdelo a veľkodušne, s otvoreným srdcom pomáhať, nečakať, kým ma niekto o to požiada (porov. K. ESSER).

7. NÁDHERA, CHVÁLA A VĎAKA (EUCCHARISTIA)

Bratia sú si navzájom Božím darom, sú medzi sebou odlišní: odlišnosť je práve prvkom, ktorým Pán obohacuje každú osobu, keď ju robí neopakovateľnou a jedinečnou.

Odlišnosť medzi bratmi znamená:

- *osobnú identitu*, pretože každá identita sa vždy spája s niekým iným: brat umožňuje bratovi, aby sa mohol volať bratom;
- funkciu *chudoby*: druhý mi pripomína, že sám nemám všetky dary. Sú aj iní okrem mňa;
- funkciu *integrácie*: pomáha nám vzájomne sa obohacovať. „Paradigma“, respektíve identikit „dokonalého brata“ je pre Františka vytvára komplementárnosť rôznych darov, ktoré Boh darúva každému bratovi (porov. *Zrkadlo dokonalosti* 85; FF 1782).

Spoznávať Boží dar v každom bratovi a uznávať, že bratia majú rôzne dary, nás vedie k vzájomnému prijatiu a vďačnosti. Tým vytvára eucharistickú pripravenosť. Prijímať brata ako Boží dar znamená:

- prijímať brata, spojiť sa s ním v jedno, prijať jeho túžby, jeho bolesti, jeho radosti, jeho starosti, jeho úspechy;
- chápať jeho život, jeho hlboké emócie či vnútorný svet, no nestotožňovať ho so svojim;
- prijímať ho bez zjednodušených súdov, moralizovania či zhodnocovania;
- počúvať jeho pocity, zdieľať jeho život a vôbec všetko spolu s ním.

Boží dar, ktorým je brat, v nás vytvára údiv. Preto sa prijatie brata premieňa na chválu a oslavu Boha zaňho. Stáva sa úctou voči samotnému bratovi. Ozajstné prijatie spočíva na eucharistickej dispozícii.

Bratský život vychádza takto z kultického postoja a zvyrazňuje sa v náboženskom prejave úcty voči bratom, ktorí sú na Boží obraz, na obraz jeho dobroty, ktorí sú miestom jeho slávy. Práve v tomto spočíva dôvod, prečo sa od nich vyžaduje, aby podporovali a oslavovali bratský život.

Hovorili sme si o bratoch ako o obraze Boha. V tomto zmysle je potrebné, aby sme si tieto slová spresnili, aby neboli zle pochopené.

Často sa hovorí: mám rád svojho brata, nakoľko v ňom prebýva Pán, v ňom vidím Kristov obraz. Čo to vlastne znamená: milovať Boha vo svojom bratovi?

Ak to znamená milovať Boha v človeku vôbec a nie milovať jednotlivého, konkrétneho človeka, v ktorom objavujeme jeho obraz, znamená to, že sme nepochopili Boha a vôbec nič z kresťanského života.

Ako môžeme milovať Boha, ktorého nevidíme, ak nemilujeme svojho brata, ktorého vidíme⁸¹?

Lásku k bratovi nesmieme zamieňať za lásku k Bohu v každom bratovi!

Kardinál Roger Etchegaray nás vo svojej kázni v Bazilike sv. Jána Lateránskeho povzbudil pri príležitosti Veľkého jubilea františkánov 9. apríla 2000 týmito slovami:

„Tou veľkou ukážkou, ktorú nám svätý František načrtol vo svojom živote je evanjeliový príkaz lásky, ktorý má dve tváre, strany: milovať Boha a svojho blížneho a svedčiť o tom, že Boha a blížneho nemôžeme zamieňať. Milovať svojich bratov nie je to isté ako milovať Boha. Milovať bratov je viac než milovať Boha v blížnych. Máme milovať človeka a hľadať v Božej láske voči človeku vzor a základ. Každý človek je mojím bratom, mojou sestrou a musím ho milovať ako takého. Nesmiem ho zamieňať s Bohom“. (koniec citácie, zvýraznené)

8. PRAVDA PASCHÁLNEHO TAJOMSTVA

Bratský život je prvkom, ktorý absolútne závisí od osobnej obnovy, od neustálej konverzie či od záujmu o väčšiu dokonalosť.

Pokrok v autentickom bratskom živote je nevyhnutne ovocím, výsledkom *paschálnej dynamiky*. Tá každému umožňuje prejsť po ceste exodu:

- od bytia pre seba, života pre seba k bytiu, životu pre iných;
- od názoru, že všetky veci sú tu pre mňa k životu pre iných ľudí.
- od chitivej túžby po majetku k dávaniu;
- od egocentrizmu k darúvaniu.

Sv. František uskutočnil a prežil vlastný exodus, keď vyšiel zo sveta k rehoľnému životu, keď sa obrátil na bratov a zmilúval nad malomocnými.

Mohli by sme povedať, že obnova seba samého je ozajstná vtedy, ak je upriamená na bratstvo, ak sa prejaví darovaním seba samého iným, ak sa zviditeľní milosrdenstvom voči bratom, ktorí majú handicap na tele alebo na duchu.

Týmto spôsobom, keď násilne pristupujeme k sebe samým a ponúkame ostatným dar oddanej a lahodnej lásky, v každodennom živote slávime Pánovu paschu a dosvedčujeme, že “sme prešli zo smrti do života”, pretože milujeme bratov. “*Kto nemiluje, zostáva v smrti*” (1 Jn 3, 14).

Nemôžeme povedať, že sme slávili ozajstnú Paschu, že sme vstúpili do spásynosnej dynamiky paschálneho tajomstva, ak máme brata, ktorému sme nepreukázali pozornosť, ak on sám necíti našu lásku.

Bratstvo je bytostne začlenené do tajomstva križa, do sviatostnej obete. Môžeme ho pochopiť len v akte lásky. Je to viac, než nejaký dokonalý ideál. Je to život štedrého a nezištného darovania, ktoré sa predbieha v pozornosti. Práve v tom je láska: ako “nie my sme milovali Boha, ale On miloval nás (1 Jn 4, 10), tak nemáme čakať, že tí druhí nás majú milovať, ale my máme milovať ich”.

Neste si vzájomne bremená na znak bratskej služby.

Evanjeliové bratstvo má svoj základ v Kristovi, prvorodenom z mnohých bratov. Ten vytvára zo všetkých ľudí ozajstných bratov.

---

⁸¹ “Ak niekto hovorí: Milujem Boha a nenávidí svojho brata, je luhár. Kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, nemôže milovať Boha, ktorého nevidí. Toto je prikázanie, ktoré máme od neho: ak niekto miluje Boha, nech miluje aj svojho brata”. (1Jn 4, 20-21)

Bratský život sa buduje vtedy, keď prijímame *kenózu* Ježišovho Vtelenia a Paschy, keď nasledujeme šľapaje Krista-služobníka. Predsa „Syn človeka neprišiel, aby ho obsluhovali, ale aby slúžil a dal život ako výkupné za mnohých“ (Mt 20, 28).

Služba od chvíle, keď Kristus ponúkol svoj život za iných, obsahuje zrieknutie, pokorenie, utrpenie. Služba dostala nový obzor – solidárnosť v bolesti, teda nie obzor odmeny či uznania.

Služba, podľa ktorej „jedni majú nosiť bremená druhých“ je prvou a základnou formou bratskej *diakonie*, pretože brat nie je predmet, ktorý by sme mohli ovládať, je „bremenom“, ktoré máme niesť. Je našim bratom, lebo spočíva na ramenách ostatných.

Bratské spoločenstvo sa uskutočňuje vzájomným „nesením“ (alebo vzájomným znášaním, pozn. prekl.), pretože práve (z)nesením nastáva spoločenstvo medzi Bohom a ľuďmi. Boh sám však niesol na Kristovom tele ľudí, pretože „*on niesol* naše choroby a našimi bôľmi *sa on obťažil* (...) bol prebodnutý pre naše hriechy, *strýznený pre naše neprávosti*. Na ňom je trest pre naše blaho...” (Iz 53, 4-5).

Bratské spoločenstvo je spoločenstvom kríža a spoločenstvom na kríži. Nastáva vtedy, keď cítime bremeno toho druhého. A naopak: ak by sme tú ťarchu necítili, neexistovala by nijaká kresťanská komunita a popierali by sme Kristov zákon (porov. D. Bonhoeffer, *La vita comune*. Brescia 1969: 151-152).

9. MUNUS SANCTIFICANDI (ÚLOHA POSVÄCOVAŤ)

Napokon nesmieme nikdy zabúdať na to, že byť bratom a žiť s bratmi znamená konať *vzájomne sa posväcovať*.

Musíme si živo uvedomovať túto obrovskú, vzájomnú zodpovednosť. Zároveň cítiť potrebu, aby sme ho vyslovene pretvorili na program nášho individuálneho i spoločného života.

Uvedomiť si takúto naliehavú potrebu nás prenikne hlavne vtedy, keď nám Pán daruje nového brata, keď títo zložia rehoľnú profesiu v našom Ráde, keď sa odovzdajú nášmu bratstvu, ktoré ich prijme, aby ich životom každého jedného z nás posvätila, a tým nám darovala striedavú silu posvätenia z Božieho slova a voviedla do sviatosti jeho božskej lásky.

10. KAM AŽ SA ROZLIEHA BRATSTVO PODĽA FRANTIŠKA

A. BRATSTVO ZA KAŽDÚ CENU, AJ KEĎ TREBA TRPIEŤ

NAPOMENUTIA III – DOKONALÁ POSLUŠNOSŤ

... Keby však predstavený prikázal podriadenému niečo, čo je proti jeho svedomiu, nech od neho neodíde, i keď ho nemôže poslúchnuť. A i keby si na neho preto zasadol, nech ho pre Boha tým viac miluje. Lebo kto skôr znesie prenasledovanie, než by odišiel od svojich bratov, ten zostáva v pravej a dokonalej poslušnosti, preto že »dáva život za svojich priateľov« (Jan 15,13)

Bratstvo musí byť silnejšie než rozdielnosť názorov a prípadné prenasledovanie, ktorého sa brat dopúšťa. Nikdy by sme nemali brata opustiť! Ako sme sa vo svojich bratstvách, v mnohých ohľadoch vzdialili od tohto základného učenia!

B. SKUTOČNÉMU DUCHOVNÉMU BRATSTVU VLÁDNE MATERINSKÁ LÁSKA

František považuje kresťanské *bratstvo* za konštitutívny, základný stav, ktorý ovláda sila a intenzita iného zväzku usilujúceho dosiahnuť stupeň materinskej lásky.

REGULA – KAP. VI.

„A kdekoľvek bratia sú, alebo sa budú zdržiavať, nech sa správajú k sebe navzájom ako domáci. A bez strachu nech jeden druhému vyjaviť svoje potreby, lebo ak matka živí a miluje svojho telesného syna (porov. 1 Sol 2, 7), či nie omnoho viac má každý milovať a starať sa o svojho duchovného brata?“

C. BRATSTVO SA ROZLIEHA, NA KAŽDÉ ŽIVÉ I NEŽIVÉ STVORENIE

František mal na mysli kozmické, univerzálne bratstvo a najočividnejší dôkaz tohto bratstva nám ukazuje na svojom živote, svojimi skutkami a slávnou PIESŇOU STVORENIA.

„Nič tak neutvára bratský horizont ako Pieseň stvorenia, ktorá ho rozširuje až na kozmické bratstvo: neodkrýva v tejto myšlienke len ekologické cítenie, ale skutočnú pokrvnosť s celým stvorením“ kardinál R. Etchegaray

František cíti, aká špecifická je táto pokrvnosť. Sám osobitne, bytostne prežíva tajomstvo Lásky vyjavenej v Božej *kenóze* – v ponížení, ktoré ho prinútilo mať rovnaké telo a krv ako ľudia, ktoré ho urobilo našim „pokrvným“ bratom, keď sa jeho Božstvo nevýslovným spôsobom stretáva s humanitou Syna. Pán Ježiš sa živil tými vecami, čo jeme aj my dnes, dýchal vzduch, ktorý dýchame aj my dnes, zakúšal rovnaké aspekty našej biologickej schránky. Boh nás priviedol a ešte aj dnes privádza do bezprostredného kontaktu s ním (ten sa už nevytvára a nedá ani zničiť), ktorému môžeme len ťažko veriť a pochopiť. Krútime nad tým hlavou, keď naň myslíme.

František mal živo na pamäti slová svätého Pavla a živo pociťoval túžbu celého stvorenia po slobode a sláve Božích detí. Miluje a ctí si celé stvorenie, všetky tvory – živé i neživé, ktoré získali existenciu od Najvyššieho, pre ktoré majú aj svoj význam. Niet ničoho, čo by on sám nemohol nazvať „bratom a sestrou“. Len preto, že všetky stvorenia boli stvorené Najvyšším Otcom a jestvujú v Kristovi (Kol 1, 16-17) – preto sú skutočnými bratmi a sestrami.

„Ved’ stvorenie túžobne očakáva, že sa zjavia Boží synovia. Lebo stvorenie bolo podrobené márnosti – nie z vlastnej vôle, ale z vôle toho, ktorý ho podrobil a dal mu nádej, že aj samo stvorenie bude vyslobodené z otroctva skazy, aby malo účasť na slobode a sláve Božích detí. Ved’ vieme, že celé stvorenie spoločne vzdychá a zviňa sa v pôrodných bolestiach až doteraz. A nielen ono, ale aj my sami, čo máme prvotiny Ducha, aj my vo svojom vnútri vzdycháme a očakávame adoptívne synovstvo, vykúpenie svojho tela“ (Rim 8, 19-23).

Ján Pavol II. vo svojom apoštolskom liste na Medzinárodnom stretnutí mladých z 31. marca 1985 napísal:

Ak ty, drahý brat a sestra, túžiš hovoriť s Kristom túžiac po pravde jeho svedectva, musíš na jednej strane “milovať svet” – pretože “Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna” (Jn 3, 16) – a zároveň musíš nadobudnúť vnútorný odstup voči celej tej bohatej a prítlačivej skutočnosti, ktorou “svet” je.

11. BRATSTVO JE KRESŤANSKÁ A NIELEN FRANTIŠKÁNSKA ZÁLEŽITOSŤ

Bratstvo“ nie je len vlastnosťou františkánov.

Bratstvo je rozmer, hodnota, konštitutívny prvok každého kresťana, ba priam každého živého tvora, keďže bol stvorený a milovaný Bohom Otcom.

Ježiš to jasne hovorí:

„*Jeden je Váš učiteľ a vy všetci ste bratia*“ Mt 23, 8.

Kresťanské bratstvo vyviera z otcovstva nebeského Otca – ako nás Ježiš učí v tomto Matúšovom evanjeliu, ako nám to svätý František živo dokazuje svojím príkladom a svojimi spismi.

Boh si vzbudil v Cirkvi rôzne spirituality a všetky z nich prežívajú „bratstvo“ ako Boží dar, ktorý daroval každému pre dobro všetkých. Spomeňme aspoň niektorých najznámejších zakladateľov rehoľného života - svätý Benedikt, svätý Dominik, svätý Ignác. Oni a ich nasledovníci sa pokúsili interpretovať bratstvo, ktoré prežívali, ktoré ešte aj dnes prežívajú svojím vlastným spôsobom ako spoločný dar celej Cirkvi i celému ľudstvu. Tento dar plný krásy a hĺbky má základ práve v tomto jedinom bratstve vychádzajúcom z *jedného nebeského Otca*.

Z tohto dôvodu je dôležité, aby sme sa očistili od veľmi častého postoja, že sme tí dokonalejší, lebo sme františkáni - hlavne, keď hovoríme o „bratstve“ ako o niečom, čo je výlučne františkánske.

Ako už výstižne vyjadril kardinál Etchegaray, bratstvo istotne nadobúda pre františkánov paradigmatickú a charakteristickú hodnotu živenú hlbokou pokorou a minoritou – čo ešte uvidíme v nasledujúcom texte.

12. FRANTIŠKÁNSKE BRATSTVO

Tento text je výnimočne krásny, majstrovským spôsobom opisuje *novitas* františkánskeho bratstva.

KARDINÁL ROGER ETCHEGARAY

(Kázeň pri príležitosti Veľkého františkánskeho jubilea prednesená 9. apríla 2000 v katedrále sv. Jána Lateránskeho)

“Dnes večer nechcem Vašej rodine uprieť jednu vec: že práve jej znak – ako sa mi zdá – najlepšie vystihuje jubilejné úsilie Cirkvi. Je ním **bratstvo**.

V šľapajach Krista, posladného od Otca, aby slúžil a nie aby bol obsluhovaný (Mt 20, 28) bol bláznivý sen, odvážny plán, vytrvalý program Františka a jeho prvých spoločníkov práve v tomto: vychovať ľudstvo k skutočnému bratskému životu. Ich životy hýrili príkladmi a prekvitali svedectvami o tom, ako sa evanjeliové bratstvo, na hony vzdialené utópii, dá prežívať každý deň: ako ľudia odlišného stavu býajúci pospolu, *kde nenájdete nadvládu*, môžu žiť vedľa seba.

Do bratstva, ktoré dokladujú, svätý František vnáša zmysel pre zodpovednosť, pre niečo, čo nazýva jednak slovami “vzájomná služba”, jednak “vzájomnou poslušnosťou” v rámci rehoľnej komunity. Bezprostredný kontakt s evanjeliom chápaným “doslovne, sine glossa” vyvolal vo Františkovom okolí explóziu rýchlo sa šíriaceho sa bratstva a chvejivej radosti.

Františkánske bratstvo vyzeralo ako prorocký obraz ľudstva, *kde sa všetci navzájom považujú za bratov*. Evanjelium v ňom opäť objavilo mesiášsky, jubilejný nádych, ktorý sa stal nádejou pre svet. Svätému Františkovi nestačilo napísať mierumilovný list “všetkým obyvateľom sveta”, nestačilo mu, že došiel až k sultánovi, s prázdnyimi rukami proti ozbrojenému vojsku.

Nič tak neprináša bratský horizont ako Pieseň stvorenia, *ktorá ho rozširuje až na kozmické bratstvo*: neodkrýva v tejto myšlienke len ekologické cítenie, *ale skutočnú pokrvnosť, príbuzenstvo s celým stvorením*.

A dnes, na úsvite nového milénia – má dnes františkánska rodina ešte nejaký zmysel, má ešte nejakú šancu na úspech?

V žiadnej dobe nebolo pravé bratstvo tak vítané, tak očakávané a tak málo prežívané.

Nikdy predtým nebola františkánska charizma tak aktuálna, aby mohla ponúknuť svetu celého Krista, svetu roztrieštenému vo svojich zámeroch a ukrývajúcemu obavu pred solidárnym bratstvom všetkých ľudí bez výnimky.

V univerzálnom bratstve, univerzálnej, nie svojvoľnej solidárnosti podľa vlastného záujmu či záľuby: lebo vyberáme si priateľov, nie bratov či sestry, čo robí z tohto nezmazateľného charakteru veľmi vážené bratstvo.

Na niečo také nemáme recept, nie sme schopní zabezpečiť takúto solidárnosť so všetkými. Cirkev nám však ponúka kľúč, ktorý nás učí tejto univerzálnej solidárnosti – aj keď paradoxne na základe tej konkrétnej, výnimočnej a osobitne naliehavej solidarity. Je to *solidárnosť s chudobnými*. Kristus z nej v evanjeliu urobil zlaté pravidlo, ktoré používa pri poslaní v Nazarete (Lk 4, 16-21), vo svojom podobenstve o definitívnom súde (Mt 25, 39-46) a týmto kľúčom aj František čítal svoj vlastný život, život celej Cirkvi. Nielen stretnutie s chudobným, ale aj vlastný život s chudobnými prebúdza a zaručuje schopnosť, že budeme solidárni so všetkými: kto nepozná drkotanie chudoby na vlastnom tele, ten môže ľahko utonúť vo svojom komforte. Nedokáže viac uprieť svoj pohľad k novým, otvoreným horizontom tejto solidárnosti.

Bratský život a chudobný život sa vzájomne utužujú, spolu predstavujú veľký nástroj schopný vyzdvihnúť a vyvýšiť celé ľudstvo k spravodlivému a mierumilovnému životu. Toto najlepšie poukazuje na veľké znaky Jubilea, na ktoré poukázal pápež Ján Pavol II. ako na znak lásky (porov. Incarnationis mysterium, b. 12).

Tou veľkou ukážkou, ktorú nám svätý František načrtol vo svojom živote je evanjeliový príkaz lásky, ktorý má dve tváre, strany: *milovať Boha a svojho blížneho a svedčiť o tom, že Boha a blížneho nemôžeme zamieňať*. Milovať svojho bratov nie je to isté ako milovať Boha. Milovať bratov je viac než milovať Boha v blížnych. Máme milovať človeka a hľadať v Božej láske voči človeku vzor a základ. Každý človek je mojim bratom, mojou sestrou a musím ho milovať ako takého. Nesmiem ho zamieňať s Bohom“

Drahí jubilejní pútnici z františkánskej rodiny. Tu asi uzavriem svoju krátku kázeň, pretože viem, že svätý František z Assisi vás neustále pohýna na cestách Veľkého jubilea, že vám na plné pľúca vdychuje evanjelium bratstva a zmierenia. Františkánska milosť je v plesaní, skutočnom plesaní, ktoré sa rodí z odpustenia prijatého od Boha, a to zasa z odpustenia bratovi. Svet je neuveriteľné bojisko o moc a bohatstvo. Mnoho utrpenia, zverstiev v ňom zakrýva Božiu tvár. Jubileum rašiace svoje korene z Kristových oslávených rán v San Damiano, musí vyvierat' z hojnosti „dokonalejšej radosti“. Byť šťastný je spôsob lásky k bratom. Šťastie je úkon brata, je to úkon spoločenstva, je to misijný úkon. Cirkev vám preto s Ján Krstiteľom opakuje: „Obráťte sa a verte evanjeliu, dobrej zvesti“.

V týchto slovách svätý František prijal evanjeliu ako výnimočnú, jednoduchú zvesť. Áno, „obráťme sa a verme evanjeliu, dobrej zvesti“. Amen. Kardinál Roger Etchegaray.

ČO JE FORMÁCIA?

Anne Mulqueen OFS

Prehľad témy:

Základným zdrojom materiálu, ktorý predstavujeme sú *Smernice pre formáciu OFS*, ktoré vydalo Predsedníctvo Medzinárodnej rady OFS v Ríme v r. 2001.

Od vás, formátorov svetských františkánov sa očakáva, že budete formovať iných formátorov. Vašou najväčšou úlohou bude vytvoriť povedomie bratstva pre tých, ktorých budete formovať. Budete musieť prispôbiť skúsenosti, ktoré ste získali tu v Ríme, vašej kultúre, z ktorej pochádzate.

Chcel by som vám predstaviť niekoľko návrhov, ktoré vám pomôže zrealizovať to, čo ste počuli a zažili.

1. Skôr než začnete formačné sedenie, zhromaždíte všetok svoj materiál a zvážte, čo z neho už poznáte. Ak potrebujete viac informácií, preštudujte si tému, alebo prediskutujte ju s niekým, koho považujete za informovaného.
2. Stanovte si ciele a úlohy formačného zasadania a opakujte ich často a s rozličnými spôsobmi počas zasadania.
3. Starostlivo pozorujte účastníkov, aby ste zistili, či látke rozumejú. Vyžaduje si to stálu pozornosť a prehľad. Môžete meniť spôsob svojej prezentácie. Podstatné je, aby účastníci rozumeli látke.
4. Berte do úvahy rozdiel veku, stupeň vzdelania a poznatky v téme. A to ešte predtým, než plánujete formačné zasadanie.
5. Usporiadajte a jasne a systematicky sumarizujte svoje body tak, aby hlavná myšlienka a vedľajšia látka zodpovedali vášmu cieľu.
6. Mali by ste byť dôkladne pripravení a dobre poznať svoju tému. Ak však nepoznáte odpoveď na nejakú otázku, neobávajte sa niekomu povedať, že to neviete, aby ste dostali informáciu. Skromnosť a pravda sú základné prvky františkánskej spirituality.

Naša téma je: „Čo je formácia?“. Má štyri časti: (1) Identita, úloha a poslanie formátora; (2) Stupne formácie; (3). Rozlíšenie formácie a (4) Metodológia a prostriedky na uskutočnenie toho, čo ste spolu prežili a naučili sa.

I. Identita, úloha a poslanie formátora.

Cieľ:

- Poňatie identity, úlohy a poslania najmä vo formačnom procese iniciácie.

Zámery:

Táto časť vám napomôže:

- Porozumieť a byť schopný aplikovať základné ľudské a psychologické črty formátora
- Porozumieť a presadzovať rozvoj základných kresťanských, katolíckych princípov
- Porozumieť a presadzovať rozvoj základných svetských a františkánskych vlastností
- Porozumieť úlohe formátora
- Porozumieť poslaniu formátora
- Uľahčiť ľudský, kresťansko-katolícky a františkánsky rozvoj povolania budúcich členov od počiatočného stretnutia po plné začlenenie do bratstva..

Identita, úloha a poslanie formátora

Smernice pre formáciu v OFS nám hovoria, že ak uvažujeme o niekom pre službu formátora, musíme vybrať psychologicky, kultúrne a duchovne vhodných svetských františkánov.

Po psychologickú stránku musí byť formátor vyspelý, vyrovnaný, ovládať sa, otvorený k dialógu, mať dobrý úsudok a schopný aplikovať a pretlmočiť, čo počul.

V kultúrnej oblasti musí formátor poznať učenie, rozumieť metodológii, byť schopný odovzdávať informácie konkrétnym spôsobom a mať dobré komunikačné schopnosti.

Po duchovnej stránke musí formátor nastúpiť vlastnú cestu permanentného obrátenia v permanentnej formácii. Formátor musí byť dobrým svedkom, verným františkánskej charizme, dobrého charakteru a náročný.

Toto je cieľ a ideál. Vyjadruje podstatu, ktorou by každý formátor mal byť. Ak ste boli vybraní vašim národným bratstvom pre službu formátora, máte mať do určitého stupňa tieto vlastnosti.

V nasledujúcom materiáli chcem vypracovať a rozvinúť tieto ideály.

1.1 IDENTITA FORMÁTORA

Identita formátora má tri hlavné zložky:

- a) ľudskú a psychologickú zložku;
- b) kresťanskú a katolícku zložku;
- c) svetskú a františkánsku zložku.

1.1.a. Ľudská a psychologická identita

Než sa budúci formátor podujme na službu formátora, musí byť zrelý, vyrovnaný, ovládať sa. Keď tí, čo k nám prichádzajú v istom zmysle veľmi citlivo vnímajú naše návrhy, myšlienky, mali by sme sa uistiť o tom, že sú vhodní na prijatie úlohy formátora.

Základné ľudské a psychologické vlastnosti:

- uskutočňuje, čo sa naučil a odovzdáva to iným
- vedie viac dialóg a zdieľanie ako prednáša
- po emotívnej stránke je čestný a vedomý si vlastných hraní
- nesie zodpovednosť za osobné činy a rozhodnutia
- usiluje sa pochopiť druhého, aj v tom, čo nepovedal
- je ochotný viesť dialóg, hoci by ho to malo niečo stáť
- prizná svoje omyly a ospravedlní sa za chyby

- počúva ostatných a neprerušuje ich, nevnučuje svoje riešenie
- chápe, že rast je možný, ale dokonalosť náleží len Bohu
- doplňte svoje vlastné: .....

1.1b. **Katolícka a kresťanská identita**

Formátor musí mať dostatočné znalosti o katolíckej viere. Pretože skutky sú silnejšie než slová, formátor musí žiť a konkrétne dosvedčovať svoje katolícke kresťanské správanie. Podstatné sú aj znalosti aj osobné svedectvo.

Základné katolícke kresťanské črty:

- plne zasvätený katolík, ktorý prijal všetky sviatosti patriace jeho stavu života
- osoba súkromnej a liturgickej modlitby
- osoba oddaná meditácii Svätého Písma, najmä evanjeliu – idúc od evanjelia k životu a od života k evanjeliu
- osoba oboznámená s hlavnými dokumentami Cirkvi, najmä s dokumentmi Druhého vatikánskeho koncilu a Katechizmom katolíckej Cirkvi
- osoba pripravená budovať Cirkev, využívajúc Bohom dané dary
- doplňte svoje vlastné: .....

1.1.c. **Laická a františkánska**

Formátor by mal vnútorne prijať charizmu sv. Františka a pochopiť laickú spiritualitu v tom zmysle, aby sa prejavila na jeho spôsobe života ako svetského františkána.

Základné svetské a františkánske črty:

- Túžba žiť evanjelium
  - nasledovaním Františka
  - obrátením k evanjeliu
  - v bratstve
  - ako člen katolíckej Cirkvi
  - svetským štýlom života
  - v životodarnej jednote so všetkými členmi Františkánskej rodiny
- Dobre poznať
  - Sväté písmo
  - Regulu
  - Generálne konštitúcie
  - Medzinárodné štatúty
  - Národné štatúty
  - Rituál
  - Františkánsku charizmu
  - knihy a pramene o sv. Františkovi, sv. Kláre a iných františkánskych svätých
  - oficiálne dokumenty Cirkvi
- Doplňte svoje vlastné: .....

Mnoho z toho čo som povedala o identite formátora možno aplikovať aj na úlohu a poslanie formátora.

Chcela by som sa podrobnejšie zmieniť dva prvky.

1.2 **ÚLOHA FORMÁTORA**

Úloha formátora neprinesie ovocie, ak sám nebude človekom modlitby a nebude sa spoliehať, že Duch Svätý ho v živote vedie.

Úloha formátora spočíva:

- v pozývaní perspektívnych členov k obráteniu, sprevádzaní na duchovnej ceste, v ich vedení, ak je to potrebné
- v individuálnej pozornosti voči každému kandidátovi, najmä uvedomiť si jeho jedinečných schopností a osobnosti
- v tom, aby jeho láska ku Kristovi utvárala všetko čím je a všetko čo ako formátor koná
- v zdieľaní svojich darov, talentov s kandidátmi a bratstvom a nič za to neočakáva na oplátku
- v tak jasnej, pozitívnej vízii poslania, že ho nič nemôže odradiť
- vo vytvorení akčných plánov, ktoré by boli racionálne a reálne, no vždy je ochotný o nich diskutovať a dokonca zmeniť smer, ak nejde tou správnou cestou

1.3. POSLANIE FORMÁTORA

Poslanie formátora je jednoduché a biblické. Je to poslanie apoštolov, poslanie sv. Františka, všetkých evanjelizátorov, aj vás aj mňa. Poslanie znie: „Chod'te teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta.“ (Mt 28, 18-20).

Nik nemôže lepšie vystihnúť slová, ktoré Ježiš zveril apoštolom a ktoré si František tak osvojil ako svoj misijný plán. Prvá časť končí slovami Ježiša k formátorom: „Id'te a učte...“

Ak chcete, môžete pripojiť svoje postrehy:.....

II. Stupne formácie

Cieľ:

- poznať a porozumieť rôznym stupňom formácie

Úlohy:

Táto časť vám pomôže:

- uľahčiť zasadania a všímať si perspektívnych členov, či majú znak povolania
- načrtnúť a lepšie chápať sv. Františka, františkánsku spiritualitu, kristológiu a teológiu
- stanoviť, v akej miere je potrebné, aby kandidát poznal cirkevnú náuku a príslušné cirkevné dokumenty
- pripraviť kandidátov k večným sľubom v OFS
- premosťovať iniciačnú formáciu so zapojením do plného bratského života
- pripraviť obsah a dokumenty potrebné pre každý stupeň formácie.

STUPNE FORMÁCIE

Regula a Konštitúcie

Článok 23 Regule hovorí toto: „...*Prijatie do rádu sa dosiahne postupne v období zasvätenia, v období formácie aspoň počas jedného roku a profesiou Reguly.*“

Článok 37 Generálnych konštitúcií určuje: „Členstvo v Ráde sa dosiahne prostredníctvom obdobia zasvätenia, obdobia formácie a profesiou Reguly“.

Toto sú minimálne požiadavky. Každý národ si môže tieto procedúry prispôbiť, aby vyšiel v ústrety potrebným okolnostiam. Avšak tento minimálny časový rámec a tieto stupne sa nemôžu eliminovať. Môžeme síce predĺžiť čas zasvätenia a formácie, nemôžeme ich však skrátiť. Obdobie zasvätenia sa dá rozdeliť na dve časti, ale nedá sa mu vyhnúť.

Formácia prebieha graduálne, postupne v kruhu bratstva. Vyžaduje si spoluprácu s Božou milosťou a túžbu prehĺbiť svoju vieru a obrátenie prostredníctvom OFS.

2.1 OBDOBIE ZASVÄTENIA

2.1.a. Primárne úlohy

- Preskúmať povolanie v rozličných rozmeroch
- Predstaviť sv. Františka a františkánsku spiritualitu
- Uistiť sa o plnom pochopení kresťanského a katolíckeho učenia.

Ak to vaše národné štatúty dovoľujú, iniciačné obdobie sa môže rozdeliť na dve menšie obdobia. Štatúty USA dovoľujú dve etapy iniciácie: nasmerovanie a po ňom nasledujúca fáza skúmania. Počas nasmerovania sú materiály všeobecnejšie a počas skúmania konkrétnejšie.

Ostatní prednášajúci vám hovorili o identite svetského františkána. Ja vám chcem povedať niečo o zodpovednosti formátora svetských františkánov.

2.1.b. Konkrétne obsahy počas iniciačného obdobia

- Uviesť a vysvetliť proces dialógu a zdieľania:
  - zahrnúť pojem formátora ako prednášateľa a perspektívneho člena ako pasívneho člena
- Vysvetliť význam povolania, ako ho treba rozlišovať:
  - už na začiatku zdôrazniť, že kandidát je zodpovedný predovšetkým za svoju formáciu a že hlavným aktérom formácie je Duch Svätý
- Oboznámiť žiadateľa s ostatnými faktormi formácie
- Vysvetliť, čo nastáva počas formácie a čo sa od tohto obdobia očakáva, najmä život neustáleho obrátenia k evanjeliu
- Uviesť sv. Františka a sv. Kláru na základe životopisov
- Oboznámiť s františkánskou modlitbou a apoštolskou aktivitou
- Zdôrazniť dôležitosť Svätého Písma v živote svetského františkána, najmä evanjelia
- Určiť, do akej miery kandidát pozná katolícke učenie a tradíciu
- Rozšíriť poznatky a používanie katechizmu katolíckej Cirkvi a dokumentov II. vatikánskeho koncilu
- Postupne utužovať postulantom vedomosti, aby sa lepšie orientoval v životopisoch svätého Františka a svätej Kláry
- Jednoducho, ale podrobne vysvetliť, čo je to svetská a čo laická spiritualita
- Uviesť kandidáta do liturgie hodín
- Oboznámiť ho s Regulou, Generálnymi konštitúciami, Medzinárodnými štatútmi, Rituálom a národnými štatútmi

- Stručne vysvetliť Františkánsku rodinu a jej históriu
- Vysvetliť organizačnú štruktúru OFS
- Povzbudiť poslucháčov k samote kvôli poznaniu a rozlíšeniu povolania k Svetskému františkánskemu rádu a františkánskemu spôsobu života
- Doplňte svoje vlastné: .....

2.2 OBDOBIE FORMÁCIE (zvané tiež Kandidatúra)

2.2.a. Základné úlohy

- Pomáhať kandidátom v duchovnom raste a spôsobe života Svetských františkánov
- Umožniť, aby kandidáti hlbšie pochopili význam voľby, pre ktorú sa rozhodli
- Poskytnúť podrobnejšie františkánske a cirkevné pramene
- Pripraviť kandidáta na zloženie večných sľubov ako svetského františkána

2.2.b. Konkrétny obsah formačného obdobia

Pokračovať v upevňovaní všetkého materiálu využitého počas obdobia zasvätenia tak, aby sa dôkladne upevnila spiritualita Svetských františkánov a ich evanjeliový spôsob života:

- Tým najdôležitejším v období formácie je intenzívne štúdium Reguly OFS – venovať mimoriadnu pozornosť znakom Reguly, ukazujúcim kandidátovi cestu
- Študovať Predhovor (napísaný sv. Františkom), ktorý opisuje požehnanie súvisiace s kajúcim stavom a zlo, ak sa nezachováva
- Postupne stavať do stredobodu pozornosti evanjelium a jeho aplikáciu v bežnom živote
- Snažiť sa o aktívnu účasť na cirkevnom živote a v službe mladým
- Zúčastňovať sa na apoštolskom živote – na spravodlivosti, pokoji, ochrane životného prostredia, utužení rodiny, úcte voči robotníkom, atď.
- Povzbudiť k čítaniu pôvodných spisov sv. Františka a Kláry
- Predstaviť ostatných františkánskych svätých, najmä svätých OFS
- Podrobné štúdium Generálnych konštitúcií, medzinárodných štatútov a národných štatútov
- Utužiť túžbu po celoživotnom raste vo františkánskej spiritualite
- Povzbudiť účastníkov k samote a dňu modlitby, ktorý by sa sústredil na prísľub a kajúci spôsob života
- Pripravovať kandidátov na obrad profesie zbožnou meditáciou a modlitbou, aby si uvedomili vážnosť tohto verejného a večného sľubu
- Doplňte svoje vlastné: .....

2.3. OBDOBIE DOČASNÝCH SĽUBOV

Regula 23: Profesia včleňuje kandidáta do Rádu a je svojou prirodzenosťou trvalým sľubom. Večnej profesii, z objektívnych a špecifických pedagogických príčin, môže predchádzať dočasná profesia, obnoviteľná každoročne. Celkové obdobie dočasnej profesie nemôže byť dlhšie ako tri roky (Čl. 42.2 Generálnych konštitúcií).

2.3.a Základné úlohy

- Umožniť kandidátovi čas na dosiahnutie veku potrebného pre Profesiu
- Vyriešiť prípadnú nerozhodnosť kandidáta v otázke permanentného záväzku

- Uviesť do súladu každú neistotu zo strany bratstva o vhodnosti kandidáta na zloženie večných sľubov

2.3.b. Materiálny obsah počas obdobia dočasných sľubov

Pokračovať v upevňovaní všetkého materiálu využitého v období formácie

- Podpora v štúdiu a uvažovaní o Svätom Písme
- Pokračovanie v štúdiu a úvahách o ekleziológii
- Ďalšie štúdium a uvažovanie o františkánskej histórii a spiritualite
- Podpora štúdia a úvah o úlohe laikov

2.4. OBRAD PROFESIE ALEBO TRVALÉHO SĽUBU REGULE

2.4.a. Pred obradom trvalých sľubov alebo profesie, musí kandidát jasne chápať nasledujúce témy:

- Povolanie, ktorým bol volaný
- Základné evanjeliové učenie a ako ho uskutočňovať (prvenstvo Krista)
- Františkánsky evanjeliový život
- Cirkevné učenie a pripodobnenie sa mu
- Svetský život a cirkevné poslanie svetského františkána

Brat Felice Cangelosi, OFMCap. dôkladne objasnil večné sľuby. Mojou jedinou poznámkou je zdôrazniť, že *profesiou reguly kandidát verejne prejaví úmysel žiť ako svetský františkán vo svete a pre svet ako evanjeliový kvas a soľ na zemi pre zvyšok života.*

2.5. NOVÝ PROFES

Smernice pre počiatočnú formáciu vydané roku 1992, opisujú obdobie novej profesie ako „Formačnú aktivitu... (ktorá) sa stáva cestou viery v šľapajach Františka a v duchu Regule.“

2.5.a. Primárna úloha:

- Pripraviť podporné prípravné obdobie medzi počiatočnou formáciou a plným včlenením sa do Miestneho bratstva

2.5.b. Analógia cesty

- Vzorom je Ježiš
  - Detailné štúdium františkánskej kristológie
- Cesta viery
  - Zdôrazniť radikálnu povahu krstu – včlenenie do Kristovho tela
- Duch Svätý ako sprievodca
  - Zdôrazniť silu Ducha Svätého, ktorý vedie nového profes podľa Božej vôle
- Zdôraznenie sv. Františka
  - Ako sv. František hovoril:
    - že aj oni majú svedčiť o Ježišovi vo svojom živote
    - že aj oni majú žiť životom viery, nádeje a lásky
    - že sa majú spoliehať na vedenie Ducha Svätého

2.5.b. Konkrétne obsahy nového profesia

- Všetok materiál uvedený v 2.3.b. pre dočasné sľuby

- Uvedomiť si, že dialóg je v tomto stupni veľmi dôležitý, pretože títo ľudia sú zrelší vo svojej viere a žijú františkánsku charizmu
- Opierať sa v meditácii o Sväté Písmo a hlavne evanjeliá
- Pokračovať v štúdiu, živote a milovaní Reguly
- Uviesť primerané príklady zo života sv. Františka a iných františkánov počas diskusie
- Ak je to možné predstaviť nového profesa iným novým profesom v iných bratstvách
- Použiť všetky pramene použité v tomto týždni v rozličných stupňoch
- Pochopiť, že dôležitejší ako materiál je kladný osobný vzťah s formátorom; nový profes nesmie mať pocit, že v tomto období formácie niečo stratil
- Doplňte svoje vlastné: .....

2.6. TRVALÁ (POKRAČUJÚCA) FORMÁCIA

2.6.a. Základné úlohy

- „Formácia bratov, ktorá sa začala v predchádzajúcich etapách, pokračuje neustále, permanentne. Ona je ako pomoc pri konverzii každého jednotlivca i všetkých a pri plnení vlastného poslania v Cirkvi a v spoločnosti“ (GK 44.1)
- Trvalá formácia je určená na podporu a posilnenie záväzku profesie žiť podľa Regule pre zvyšok nášho života. Trvalá formácia sa prejavuje stálym obrátením.

2.6.b. Konkrétny obsah trvalej formácie

Trvalá formácia nie je časovo obmedzená.

Žiť evanjelium nie je len otázka poznania, ale skôr ide o postoj a záväzok. Prakticky vzato : trvalá formácia je trvalým procesom obrátenia a cieľom tohto obrátenia rásť a čoraz viac sa pripodobňovať na Boží obraz.

Tu je niekoľko prípadných prameňov.

- Trvalá formácia ako pravidelná súčasť bratských stretnutí.
- Samota, modlitbové dni, pracovné skupinky (workshop) a semináre
- Cirkevné dokumenty, pápežské encykliky, apoštolské listy
- Knihy, kazety, videá, ktoré nás privádzajú hlbšie k osobnému poznaniu Krista, sv. Františka, františkánskej spirituality a k iným prvkom našej formy života
- Regula ako dokument určený k meditácii a integrácii nášho života
- Úvod do františkánskej teológie: teológovia ako sv. Bonaventúra a bl. Ján Duns Scotus
- Atd'.atd'!
- Doplňte svoje vlastné: .....

III. Rozpoznanie povolania

Cieľ:

- Určiť, či ide o Bohom dané povolanie a schopnosť vziať na seba permanentný záväzok

Úlohy:

Táto časť vám pomôže:

- osvojiť si proces rozpoznania povolania
- naučiť budúci členov skúmať povolanie
- rozoznať prekážky povolania
- chápať pozitívne znaky povolania
- rozlíšiť, či ide o znaky povolania alebo nie

Rozpoznanie povolania svetského Františkána

Rozpoznanie povolania OFS je cestou v dvojakom zmysle. Tak bratstvo ako jednotlivec rozpozná prítomnosť, alebo absenciu povolania. Je lepšie rozoznať povolanie čím skôr, napriek tomu musíme čakať na vedenie Ducha Svätého.

Rozpoznanie nie ľahké a cesta nie je priama. Všetci zúčastnení musia mať vieru, že keď sa urobilo rozhodnutie, sleduje sa Boží Duch.

Generálne konštitúcie určujú podmienky základnej spôsobilosti pre svetského františkána. Budem hovoriť o menej jasných znakoch.

Rozpoznávanie je proces. Je to jasné a vedomé rozhodnutie počuť a odpovedať na Božie volanie. Aby sme počuli Boha, musíme sa modliť. Modlitba je podstatný a hlavný prostriedok rozpoznávania.

Miesto toho, aby som vám predniesla komplikované úvahy, chcem sa pokúsiť vysvetliť pojem, ktorý sa nie vždy dá ľahko vysvetliť: rozpoznanie v jednoduchých, konkrétnych pojmoch.

Aby kandidát rozoznal svoje povolanie do OFS , musí kandidát, ale aj príslušní bratia:

- modliť sa - to je základný prostriedok
- počúvať tichý hlas Ducha, ktorý sa môže rozoznať mnohým spôsobom
- zbaviť svoje srdcia a mysle predsudkov a očakávaní
- rozoznať prameň volania
  - často sa dotýčná osoba môže usilovať o to, aby sa vyhla povolaniu
  - rozlišovanie povolania je spolupráca s milosťou
  - počúvame mnoho „hlasov“ – názory z oblasti kultúry, kariéry, sociálneho tlaku, vlastný záujem, atď.
  - vašou prvoradou úlohou je rozlíšiť medzi hlasom Boha a ostatnými hlasmi
- na istý čas znášať pochybnosť, pretože pravidlá nasledovania nie sú jednoduché
  - všetko musí úplne závisieť od Boha, aby sa určila a plnila Božia vôľa

Neviem tu poskytnúť sumár všetkého, čo je potrebné k nasledovaniu. Predkladám aspoň niektoré podstatné prvky pre hľadanie budúceho kandidáta:

- zjavný rast vo františkánskej spiritualite a rozhodnutie v harmónii s evanjeliom
- známka duchovnej zrelosti, schopnosť vykročiť zo sféry istoty – aj keď vtedy nechápe, mal by sa pýtať : Bože, aký ďalší krok mám urobiť?“
- známka obrátenia – keď sa srdcia obrátia k Bohu, menia sa hodnoty a meníme sa aj my.

Tu vždy môžeme urobiť chybu; avšak prijímame riziko, pretože vieme, že Boh berie do úvahy úmysly našich srdc. Ak zotrváme v modlitbe, Boh požehná naše činy a opraví naše omyly.

Tak ako je každý človek jedinečný, aj každé volanie je jedinečné. Niektorí môžu cítiť nepokoj vo svojom živote. Iní môžu túžiť za niečím, čo mu v živote chýba. Ak počúva volanie Boha, nájde svoju pravú identitu. Volanie Ducha nemôžeme analyzovať. Pravé volanie je jednoducho volanie nasledovať vo svojom živote Božiu vôľu. Ježiš, ako vzor a príklad, hovorí: “Ak ma milujete, zachováate moje prikázania“ (Jn 14, 15).

Sú tu niektoré postoje, ktoré nám pomôžu rozoznať Božie pozvanie do OFS. Hlavné stanoviská sú:

1. Dôvera: Kniha Prísloví nám hovorí, aby sme z celého srdca vložili svoju dôveru do Pána a nie do nás. Lebo Boh bude viesť naše cesty.

Ak dôverujeme, musíme veriť že:

- Boh je prítomný
- Boh k nám hovorí
- Boh je milujúci a milosrdný
- „Tým, čo milujú Boha, všetko slúži na dobré“(Rim 8, 28).

2. Počúvanie: Boh k nám hovorí prostredníctvom všetkého – bolesti a radosti, citov a zmyslov. Musíme počúvať s otvorenými ušami a otvorenou myslou, najmä to, čo nedokážeme počúvať. Počúvanie si vyžaduje ticho. Eliáš začul Boha v ľahkom vánku, nie v búrlivom vetri (1 Kr 19, 11-13).
3. Modlitba a čakanie: Samuel sa modlil: „Hovor, Pane, tvoj sluha počúva (1 Sam 3, 10). Samuel čakal na odpoveď. Modlitba s cieľom rozlíšiť svoje povolanie si vyžaduje počúvať Boha s plnou pozornosťou a ak tomu veríme, celý náš život sa stane modlitbou.
4. Znalosť Svätého písma: Písmo obsahuje množstvo vzťahov medzi Bohom a jeho ľuďmi. Čím sme si s nimi dôvernejší, tým viac k nám hovorí slovo Božie a vedie nás správnym smerom.
5. Pokora: Pokora sa zakladá na sebapoznání. Pokorný človek nie je ani príliš sebavedomý ani príliš skromný. Pokora je jedným zo základných kameňov rozlíšenia, pretože pokorné srdce prijíma hranice svojich vedomostí a je ochotné sa spoliehať na pomoc Boha a iných.
6. Disciplína, vytrvalosť, trpezlivosť, perspektíva: Tieto štyri atribúty sú podstatné pre rozlíšenie povolania.
  - Impulz je kontrolovaný disciplínou
  - Neistota je prekonaná vytrvalosťou
  - Trpezlivosť nahrádza rozčúlenie
  - Perspektíva nás upozorňuje, že je to Božie volanie, na ktoré máme odpovedať
  - Doplňte svoje vlastné: .....

Všímalí sme si kladné podmienky rozlíšenia. Teraz si pozrime prekážky, alebo bariéry pre rozoznávanie povolania.

Ak sa neoveria, môžu priniesť zdravému bratstvu množstvo problémov . Preto je dôležité, aby sme zobrali do úvahy tieto faktory ešte predtým, než sa vyskytli. Pouvažujme o článku 22 Regule.

Miestne bratstvo je „... základnou jednotkou celého rádu a viditeľným znakom Cirkvi, Spoločenstvom lásky. Musí byť výsadným miestom pre rozvoj cirkevného ducha a Františkánskeho povolania a pre oživenie apoštolského života svojich členov.“

Individualizmus a súperenie nemajú miesto v spoločenstve lásky.

Toto sú hlavné prekážky zdravého bratského života.

- individualizmus a súperivosť
- sústredenie na seba
- vlastné záujmy
- ctižiadosť
- pokrytectvo
- absolutizmus (ja viem všetko, ja mám pravdu)
- tendencia všetko kontrolovať
- ťažkosti s medziľudskými vzťahmi
- doplňte svoje vlastné: .....

Bohužiaľ, zoznam môže byť oveľa dlhší.

Ak ste si vo svojom povolaní neistí, spomeňte si, že Mojžiš, Jeremiáš a Izajáš boli presvedčení o vlastnej neschopnosti vykonať Božiu vôľu. Boh ich presvedčil o opaku.

Ak sa usilujeme rozlíšiť svoje povolanie, vychádzame zo súčasného stavu, o súčasných okolnostiach a prosíme Boha, aby napravil naše omyly a nepochopenie

Túto časť by som chcel zakončiť niektorými kladnými a negatívnymi znakmi povolania do OFS.

Kladné znaky

Kandidát:

- je si vedomý potrieb iných
- vykazuje šľachetné a presvedčivé dôvody pre vstup do Rádu
- dokazuje, že ide o mierumilovnú a pokojnú osobnosť, napriek niektorým prípadným problémom, alebo nepokojom v živote
- vyžaruje zo svojho vnútra radosť
- vo vnútri bratstva je otvorený a dôveryhodný vo vzťahu
- prejavuje stálosť a trpezlivosť napriek ťažkostiam a prekážkam
- je prijatý bratstvom a verí, že patrí do bratstva
- je plný vďačnosti a neochabujúcej lásky
- zakúša skúsenosti obrátenia.

Negatívne znaky, signály

Kandidát:

- je preťažený a vyčerpaný
- pociťuje vnútorný zmätok, nepokoj, smútok, alebo depresiu
- zaťažujú ho predošlé záväzky, ktoré si vyžadujú celú jeho pozornosť, najmä k deťom a manželovi/manželke
- zažíva úzkosť, obsesiu a nevie si uvedomiť Božiu prítomnosť.
- prejavuje postoje absolútnej istoty, arogancie, nadradenosti, márnivosti, úzkosti, popudlivosti, zatrpknutosti, odmietnutia, alebo povýšenosti.

V USA sa už dávno zaužívalo, že ak vznikne pochybnosť o dispozícii toho ktorého kandidáta na prijatie povolania do OFS, bratstvu sa dáva možnosť pochybnosti.

Na záver treba povedať, že rozlíšenie pre oboch, kandidáta ako aj pre toho, kto rozoznáva, je umením počúvania vo vnútornej pokore a závislosti od Boha, vždy, za každým okolnosť sa započúvať hnutia Ducha Svätého.

IV. Metodológia a prostriedky pre realizáciu

Cieľ:

- Prijat' vedomosti a poznatky, aby sme zrealizovali to, čo sme sa naučili a počuli v Ríme, aj vo svojej domovine.

Úlohy:

Táto časť by vám mohla pomôcť:

- porozumieť, prečo musíme akceptovať osobu také aké sú
- ohodnotiť pozitívne vlastnosti každej osoby a byť schopní určiť pozitívne vlastnosti
- porozumieť, že je potrebné zapojiť formujúcich do procesu formácie
- preniesť idey a informácie ľuďom v rôznych etapách prípravy
- identifikovať charakteristické vlastnosti pre formáciu dospelých
- zistiť pozitívne znaky povolania
- vybadať nedostatočné znaky povolania.

Metodológia

Hoci všetci patríme k tomu istému rádu, prichádzame z rôznych kultúr. Môžeme mať ťažkosti porozumieť materiálu, ktorý som prezentovala, nakoľko slová, ktoré používam pochádzajú z mojej kultúry a nemusia sa používať tým istým spôsobom ako u nás.

Vy máte inú úlohu. Vašou zodpovednosťou je to, čo ste sa naučili a skúsili v Ríme preniesť späť do vašich bratstiev doma. Toto je jasná úloha.

Metodológiu by som chcela prebrať v štyroch častiach, v súlade s členením Medzinárodnej smernice z roku 2001: 1. Prijatie osoby do formácie; 2. Doceniť pozitívne vlastnosti každej osoby; 3. Zapojiť budúcich členov do formačného procesu; 4. Odovzdať myšlienky a informácie skupine na inej úrovni prípravy

(1) Prijatie formovaných osôb

Sväté Písmo nám opisuje, ako Boh povoláva osobu, volá ju po mene. Tento akt volania po mene nás robí jedinečnými. Úcta k jednotlivcovi ako Božiemu dieťaťu je základnou úvahou pre formátora. Hodnota ľudskej osoby nesmie byť nikdy narušená.

Formácia pridružuje ľudskú skúsenosť s Písmom a františkánskou charizmou a dovoľuje kandidátovi skúmať, interpretovať a posudzovať svoje skúsenosti z vnútorného obrátenia podľa evanjelia a františkánskej charizmy.

Ak formácia prebieha v skupine, môžu tam byť osoby, ktoré pristupujú k formačnému procesu rôznymi spôsobmi.

- Niektorí počúvajú, kým pochopia význam látky a potom začnú sami od seba . Potom sa učia rýchle a dobre pracujú.
- Niektorí uprednostňujú konkrétne prezentácie. Majú radi postupné vedenie a osobne sa radi zapájajú do aktivít.
- Niektorí myslia v symboloch. Vytvárajú si vlastné duševné obrazy a majú radi dobre organizované prezentácie.

- Niektorých potešia diskusie a neformálne sedenia. Radi rozmýšľajú o formálnych materiáloch a sami sa dostávajú k záverom.

Ak máte formálnu skupinu pozostávajúcu z rôznych osobností, je lepšie mať formálny tím zložený z viacerých typov osobností, aby sa mohlo každému vyjsť v ústrety.

To, čo žiadame je: prijímajte v tej chvíli každú osobu aká je, myslite na to, že je stvorená na obraz svojho Stvoriteľa.

(2) Doceniť pozitívne vlastnosti každej osoby

Formácia je zameraná na osobu. Hoci formácia môže prebiehať v skupine, nemožno ignorovať individualitu každej osoby. Predpokladáme, že ten kto prichádza k nám je zodpovedný, do istej miery pripravený, zrelý, čestný a dôveryhodný. Žiadalo by sa, aby mali istý stupeň prípravy a prijímali seba samých. Ctíme a rešpektujeme Bohom danú slobodnú vôľu každej osoby.

Každý má niečo, čo môže ponúknuť iným: miestnemu bratstvu, cirkvi a svetu. Formátor pomáha kandidátovi rozoznať svoje schopnosti tak, aby ich mohol použiť pre všeobecné dobro. Niektoré príklady ochoty slúžiť iným sú:

- služba chorým
- organizovať modlitbové stretnutia
- poskytnúť pohostinstvo
- zapájať sa v apoštolskom živote, napr. sociálnej činnosti
- Doplňte svoje vlastné: .....

(3) Zahrnutie formovaných do procesu

Povedalo sa, že dialóg je dôležitejší ako prednáška, je dôležitejší ako diskusia.

Dialóg sa dotýka oboch – počúvajúceho aj hovoriaceho. Počúvať bez kladenia otázok môže byť pre niektorých formátorov ťažké z dvoch príčin – prvá: formátor pravdepodobne pozná odpoveď a druhá: osoba požaduje, aby formátor poskytol odpoveď.

Naša úloha nie je jednoduchá – vliať informácie do hláv ľudí. Formátor môže často presmerovať otázku tým, že položí podobnú otázku a tak umožní dotyčnému, aby sám rozmýšľal.

Ak odpovedáme na otázku, na ktorú si môže osoba sama odpovedať, poskytneme mu svoje vedomosti a skúsenosti a strácame možnosť budovať jeho sebadôveru a pomáhať mu naučiť sa niečo o príčinách polozenia otázky.

Zdieľanie je odlišné od diskusie. V tom, že predpokladá individuálne osobné skúsenosti a diskusia môže jednoducho upútať myseľ, no neukáže osobnú povahu. Môžem s vami diskutovať o probléme a vy nebudete vôbec vedieť nič o mne, alebo v čo skutočne verím.

Duch Svätý je tým, kto vedie osobu do OFS. Duch ju vedie prostredníctvom jej životných skúseností. Počas procesu formácie začína chápať, čo sa s ním stalo. Kto môže urobiť niečo lepšie ako Duch svätý?

Sv. František rástol v poznaní a my musíme tiež. Keď Ježiš hovoril k Františkovi z križa v San Damiano, František neporozumel posolstvu. Počul slová „Chod', oprav môj , ktorý ako vidíš sa rúca“ a interpretoval ho doslovne. Začal opravovať kostol tehlu za tehlu, ale napokon porozumel svojmu pravému poslaniu.

Naši žiadatelia a kandidáti tiež rastú v múdrosti a porozumení svojho povolania, tak ako postupujú v rôznych stupňoch formácie.

Vo formačnom procese očakávame bratskú lásku a prijatie ako aj informácie. Formačné stretnutia sú zážitkom bratstva. Aj my tu dnes sme zakúsili lásku a prijatie bratstva.

(4) Odovzdávanie myšlienok a informácií skupine s rôznou úrovňou vedomostí

Tvorivosť vo formačných zasadaniach formátorovi umožňuje, aby odovzdal myšlienky a informácie členom skupiny na inej úrovni prípravy.

Nič nenahradí entuziazmus a spokojnosť z nájdenia odpovede na vlastnú otázku. Nadaný formátor poskytne všeobecné vedenie a potom majú formovaní radosť z vnútorného rastu pochopenia a poznania.

Ak budeme používať rozličné pramene, nie jeden text, lepšie spoznáваме potreby iných ľudí. Treba si stále pamätať, že formátor nie je jediným zodpovedný za formáciu.

Už mnohokrát sme počuli, že hlavným aktérom formácie je Duch Svätý a kandidát je ako prvý zodpovedný za svoju formáciu. Keď však berieme na seba službu formácie, môžeme zabudnúť, že táto bytostná jednota Ducha Svätého a osoby je posvätná. Je to základ, na ktorom stojí formačný proces. Zvyšok z nás len asistuje Duchu Svätému vo formačnom procese.

Je lepšie myslieť na formátora ako „pomocníka“ než ako na učiteľa. Skúsený pomocník pomáha iným učiť sa na vlastnej úrovni a takto v nich budovať sebadôveru. Poslucháč sa stáva menej závislý od formátora, sám je sebaistejší a sebestačnejší.

Formátori, ktorých ponímame ako učiteľov, často príliš rýchlo podávajú svoje názory na otázky. Toto oslabuje dôveru kandidáta a schopnosť samostatne myslieť. Niekedy je lepšie odpovedať otázkou na inú otázku, najmä ak ide o osobný názor. Je lepšie preformulovať otázku a vyzvať osobu, aby hľadala vlastnú odpoveď. Osoba odpovie podľa stupňa, ako porozumela.

Tu ponúkam zjednodušený zoznam charakteristických znakov formácie dospelých z hľadiska svetských františkánov.

- dospelí sú výsledkom vlastných skúseností
- dospelí používajú svoje skúsenosti pri hodnotení života a pri rozhodovaní o budúcich záväzkoch
- dospelí sú angažovaní do celoživotného hľadania svojej identity v Bohu a OFS
- dospelí chcú jasné ciele
- dospelí reagujú na pozitívne a zdvorilé vzťahy, ktoré zlepšujú formačný proces
- dospelí očakávajú, že sa vezmú do úvahy ich individuálne slabé i silné stránky
- dospelí majú rôzny spôsob učenia a komunikatívne štýly
- doplňte svoje vlastné: .....

Cesta ako rozoznať potreby skupiny s rôznou úrovňou prípravy je používať rôzne pramene ako napríklad: rôznych prednášateľov, audio a videokazety, letáčky, články a aktivity, ktoré dovoľujú individuálne aplikovať, čo sa naučili a praktizovali. To umožní jednotlivcom napredovať vlastným tempom.

Na záver: Ak formátor myslí a hovorí za perspektívnych členov a nedovolí im, aby sa priamo a aktívne zapájali do procesu, získame nezrelých svetských františkánov a slabé bratstvá. Ak budú vyzvaní, aby prevzali vedúcu funkciu, budú mať ťažkosti s uplatňovaním authority.

Myšlienka, ktorú by som tu chcela zdôrazniť je táto: mali by sme hlavne poskytnúť základné informácie. Keď však treba urobiť rozhodnutie, rozhodnúť sa pre to či ono, bolo by dobré, keby formátor urobil krok späť a dovolil kandidátovi o tom porozmýšľať, premodliť to a zapojiť do danej otázky aj svoje vlastné, osobné skúsenosti.

FRANTIŠKÁNSKA MLÁDEŽ⁸²

Benedetto Lino, OFS

V období medzi druhou svetovou vojnou a II. vatikánskym koncilom sa začína organizovať hnutie **Františkánskej mládeže** (GiFra).

Táto dôležitá udalosť bola odpoveďou na potrebu, ktorá sa za posledné storočie dejín Františkánskeho svetského bratstva objavila viackrát. Podľa nej sa mal čo najvhodnejšie **stretnúť františkánsky ideál a mládež**. Do úvahy bolo potrebné vziať formačné a generačné rozdiely.

Prečo sa potom vytvorilo hnutie mladých až teraz, prečo až teraz má svoju konkrétnu a špecifickú povahu, vlastnú dynamiku?

Františkánske hnutie bolo už od svojich začiatkov charakteristické **mládežou**.

František mal niečo vyše dvadsať rokov, keď nastúpil cestu obrátenia.

Klára bola o niečo mladšia. **Alžbeta Uhorská** mala presne 24 rokov, keď zomrela. Výnimočné hnutie mladých františkánov si preto zaslúži uznanie.

Práve u **mládeže** sa rodia a rozvíjajú tie najspontánnejšie a najvrúcnejšie túžby darovať sa Bohu a druhým ľuďom. **Mládež** sa definuje ako obdobie nulových kompromisov, vek autenticity, kedy sa absolútne ignorujú pravé hodnoty. František je toho hlavným príkladom a vzorom.

Františkánske hnutie, ktoré sa skutočne stotožňuje so svojim zakladateľom, definuje ozaistnú radosť zo života, šťastie, bezhraničný záväzok a úcta k životu a k všetkému stvorenému, schopnosť veriť bez frflania a krčov, ktoré sú typické pre komplexnosť a kompromisy hlavne dospelého človeka.

Františkánske hnutie „bez mládeže“ je nezmysel.

Františkáni často nanovo interpretovali vlastné františkánstvo ako askézu bez radosti, stuhnutú „rozvážnosť“ často netolerujúcu nič nové, neschopnú žiť jednoduchosť života tak ako František a autenticky premýšľať o jednoduchosti Boha.

Františkáni často zabúdali na svoj vlastný pôvod. František sa často zmenil na vzdialenú karikatúru, ktorú si každý popripôsobuje ako chce, aby z nej vytĺkol práve to, čo chce a čo mu vyhovuje.

Tretí rád svätého Františka nebol tiež výnimkou. OFS „zostarlo“, nepodarilo sa mu nájsť v sebe dostatočnú energiu, aby sa zregeneroval a v mnohých krajinách sa príliš klerikalizoval. Nepôsobil pre mladých dostatočne vierohodne, dostatočne atraktívne a nereagoval ani na tento meniaci sa svet.

Práve tu by sme mali hľadať (aj keď nie jediné) najdôležitejšie odpovede na otázku, ktorú sme si kládli na začiatku tejto konverzácie o GiFre: prečo vznikla, prečo sa zorganizovala Františkánska mládež len pred 60 rokmi, po ôsmich stáročiach františkánskeho hnutia?

---

⁸² Ďalšia podobná prednáška o Gifre, predstavená na prvom kurze v Ríme, pochádza od **Javiera Coneja OFS** pochádzajúceho zo Španielska a je dostupná v španielčine. Táto prednáška bude pridaná, lenčo dostaneme jej preklad.

V ďalekej ale aj blízkej minulosti prijímal Františkánsky svetský rád **ľudí rôzneho veku** a rôzneho povolania. Dokonca, Levova regula z roku 1883 dovoľovala prijímať do Rádu už **v štrnástich rokoch!**

Ešte pred niekoľkými desaťročiami mládež zvykla „dospievať“ kvôli sociálnym a kultúrnym dôvodom rýchlejšie. Takéto dospievanie platilo po mnohé stáročia.

Posledných päťdesiat, šesťdesiat rokov sme mohli u mládeže zaregistrovať veľmi hlboké životné zmeny a evolučné rytmy („dospievať“ začínajú neskôr). Psychológia mladých, psychológia rodiny, sociálne vzťahy sa začali radikálne modifikovať. Vstup do sveta práce sa o niečo oddialil a spolu s ním aj vek založenia rodiny.

V sociálnej, psycho-afektívnej a kultúrnej sfére sa zmenilo množstvo vecí. Mladosť sa u mládeže o dosť predĺžila a charakterizuje ho väčšia komplexnosť, ktorá zas vyžaduje väčšiu, osobitnú pozornosť a špecifické dynamiky.

Dnešní „dospelí“ viac ako kedykoľvek predtým akoby nechápali požiadavky mladých a často nie sú pripravení prijať ich dynamiku a kooperujú na medzigeneračnej úrovni často s negatívnymi výsledkami. Medzi týmito dvoma generáciami začala zívajť čoraz väčšia priepasť.

Čo sa týka OFS, nemôžeme si nevšimnúť, že v mnohých krajinách, predovšetkým v tých „bohatších“ a hlavne európskych, sú svetskí františkáni po všetkých stránkach „prestarnutí“ (vo veku i v spôsobe myslenia). Často už nie sú tým príťažlivým vzorom a nerobia nič, čo by mladých priťahovalo a pre čo by sa rozhodli.

Mládež sa zmenila na „skupinu“, ktorá je nezávislá, neusiluje sa odpovedať na nové otázky, ponúka len staré definície. Tým, že ide v OFS väčšinou o „starších ľudí“, nie sú schopní mladých dostatočne naplniť.

Dnešná výzva sa ukrýva v tom, aby sa nám podarilo vytvoriť solídne, spoľahlivé základy dialógu, vzájomnú, živú komunikáciu medzi OFS a Gifrou o svojich skúsenostiach, aby sa obe tieto hnutia dokázali od seba navzájom s pokorou a láskou učiť.

Toto nie je práve správne miesto, aby sme túto tému dostatočne hlboko preskúmali, pretože máme len málo času a priestoru. Bolo však potrebné, aby sme to aspoň naznačili. Takto pochopíme, prečo práve v našej dobe sa začalo vzmáhať františkánske hnutie mládeže – **hnutie, ktoré sa medzitým stalo podstatným, prozreteľným momentom pre Františkánsku rodinu a hlavne pre OFS.**

GiFra vznikla ako úkon Prozreteľnosti, nakoľko františkánska charizma je vždy „mladá“, nezniesla, aby sme ju vtesnali do situácií, ktoré sa bránia otvoreným a novým možnostiam.

Chcel by som napokon povedať, že Františkova neústupčivá charizma sama vyústila do nesmierne pestrej, novej generácie.

Podľa môjho skromného a neerudovaného úsudku bol práve **vznik GiFry darom milosti, bol zárukou, ako udržať Františkovu charizmu stále aktuálnou a sviežou!**

GiFra je dôležitý referenčný bod pre Františkánsku rodinu, o ktorý sa OFS musí starať a živiť ju s láskou, aby sa aj celá rodina tešila veľmi dobrému zdraviu.

Nedokážem vôbec pochopiť, že existujú krajiny, kde GiFra neexistuje. Jej prítomnosť je veľmi dôležitým znakom: znakom, že v tej ktorej krajine je Františkánska rodina schopná sa zregenerovať, obnoviť a sústrediť svoju pozornosť permanentne na omladenie františkánskeho hnutia.

Preto by malo byť úlohou formátorov, aby viedli, vzdelávali OFS a ten sa stal vo svojich krajinách podporovateľom, ochrancom a animátorom GiFry.

GiFra má k OFS veľmi prirodzený a osobitný vzťah, pretože je jeho súčasťou, hoci vo svojej štruktúre má značný priestor pre slobodu a vlastné sebaurčenie.

GiFra je **slobodnou cestou povolania vo františkánskom zmysle** a z hľadiska svojho veku je to skutočné miesto, kde sa rastie typicky svetským spôsobom. Miesto tohto rastu sa logicky nachádza v lone OFS. Medzi Františkánskou mládežou a Františkánskym svetským rádom prevláda vnútorné puto: nemôžeme si predstaviť jedno bez toho druhého a naopak.

Po dlhé stáročia dejín sa nehovorilo vyslovene o františkánskej „mládeži“, šlo totiž o úplne odlišnú mentalitu od tej dnešnej. Mladý človek nemal v rámci spoločnosti takmer žiadne miesto. Až v 19. a 20. storočí nadobudla mládež nový priestor v spoločnosti, pretože otázka mladých sa stala jedným zo základných problémov.

PREDCHODCOVIA GIFRY

5. februára 1882 prijal Lev XIII. na audienciu „Spolok svätého Petra Talianskej katolíckej mládeže“. Jej členov pozval k púti k hrobu svätého Františka v Assisi, k sláveniu sedemstého výročia od jeho narodenia. „Poradil im a povzbudil ich, aby sa všetci počas tohto výročia zapísali do Františkánskeho tretieho rádu a mali na pamäti, že serafínsky Otec chcel touto svojou inštitúciou ponúknuť vlastnej dobe liek na všetky choroby a tá nebola o nič lepšia ako tá dnešná. Pozýval túto časť Rádu, aby žili vo svojom storočí, **viedli mladých** ku konaniu dobra i k väčšiemu úžitku.

V súvislosti s týmto príhovorom svätého Otca sa mládež začala stretávať u talianskych kapucínov v počte, o ktorom sa dovtedy nechyrovalo. Od roku 1900 až 1948 sa vznikali rôzne skupinky mládeže, ktoré sa pod rôznymi menami sústredili na františkánsky ideál TOF.

V roku 1900 sa v Milano-Monforte zrodí prvé „Františkánske mládežnícke združenie“. Tento príklad bude nasledovať o niečo neskôr Ancona (1907), kde vzniká „Krúžok mladého františkána“, neskôr zasa Padova a celé benátske teritórium, ktoré ustanoví aj skupinky mládeže („Františkánsku mládežnícku úniu“, 1910), neskôr Trent („Františkánska mládežnícka únia“, 1914), ktorému biskup schválil aj štatút, kde sa presne stanovuje, že táto „organizácia vo svojej dobe slúži dobrým a uvedomelým terciárom“. Neskôr nasledovala tento príklad aj Foggia (v roku 1921 vzniká „Františkánska skupinka mládeže“ ako súčasť bratstva TOF) či Reggio Emilia (v roku 1933 vzniká „Františkánske cenacolo“), Florencia-Montughi, kde je založená „Františkánska mládežnícka skupinka“ (8. augusta 1935) ako dielo otca Michelangela da Montale, ktorá zohrá veľmi dôležitú úlohu v dejinách talianskej GiFry. O niečo neskôr – v roku 1942 – vznikne v Ascoli Piceno „Františkánske mládežnícke cenacolo“ vydávajúce v roku 1945 obežník „Messaggio“ a na Sicílii, v Salemi (TP) sa utvorí „Františkánsky ženský krúžok“ ako dielo otca Giuseppe Palumba zo Salemi.

V týchto a iných talianskych lokalitách sa mládež stáva kvasom nového náboženského a rehoľného dynamizmu, vo svetle ideálu svätého Františka z Assisi, ktorý prináša nové štatúty a svoje nové programy.

Postupne, veľmi pomaly, si svoju cestu začína raziť jedna jedinečná organizácia národného charakteru. Kto sa ujme tejto iniciatívy?

GiFra oficiálne vzniká v Taliansku v roku 1948

GiFra vzniká pod kapucínským patronátom na stretnutí v Ríme, konkrétne na Národnom centre kapucínskeho TOF, na ktorom sa zúčastnili predstavitelia hnutí z Ascoli Piceno, Florenie-Montughi a Milána (medzi nimi predtým prebiehali dialóg a výmena názorov). Na tomto stretnutí bolo dohodnuté, že sa vytvorí Federácia františkánskych mládežníckych združení.

Pod patronátom minoritov nastalo federálne zjednotenie všetkých mládežníckych krúžkov, ktoré bratia viedli a boli pomenované „Františkánska mládež katolíckej akcie“ (GIFRAC).

Pod patronátom konventuálov sa toto zjednotenie uskutoční o niekoľko rokov neskôr.

Kapucíni v roku 1954 schválili prvý štatút GiFry, ktorý sa neskôr prijme aj pod patronát konventuálov.

V roku 1958, takmer 10 rokov po vzniku, sa v celej GiFre už nachádza asi 453 skupiniek roztrúsených po celom Taliansku.

V roku 1968 kapucíni prichádzajú s myšlienkou vypracovať druhý štatút GiFry, ktorý mal názov „Nostro Volto“. Ten bol schválený v roku 1971 a platil aj pre skupinky vedené menšími bratmi či bratmi konventuálmi.

O tomto ciele skupiniek by sme mali povedať jedno: na začiatku, keď existovali tieto tri patronáty, boli ich ciele dosť odlišné:

- u kapucínov sa **GiFra zrodila v rámci OFS a pre OFS**;
- u menších bratov minoritov **bola Františkánska mládež združením katolíckej akcie pod vedením františkánov**. Podľa menších bratov bola táto mládežnícka organizácia súčasťou katolíckej akcie a vôbec nesúvisela s OFS.
- u konventuálov sa tieto mládežnícke skupinky **sústredili na OFS**.

Dnes už vieme presne stanoviť hranicu medzi týmito skupinkami: GiFra je základnou súčasťou OFS, je jedna a jediná!

Postupne sa pokračovalo v prácach na štatúte, pretože dynamickosť GiFry sa prejavovala čoraz viac a formulácia nového štatútu – čiže formy života našla svoj prvý oporný pilier v roku 1980, keď sa táto forma predstavila Medzinárodnej rade Františkánskeho svetského rádu, nakoľko GiFra sa začína šíriť aj mimo Talianska a Európy (do Brazílie či Argentíny) a postupne vznikla potreba získať nejaké spoločné, všeobecné orientácie.

Medzinárodné predsedníctvo si preštudovalo túto záležitosť a v roku 1982 vydalo dokument „Základné charakteristiky GiFry“ a zároveň poskytlo GiFre skúšobný Štatút (ad experimentum). Tieto „Základné charakteristiky“ boli podkladom pre mnohé články o GiFre, ktoré sa zaviedli do Generálnych konštitúcií OFS a GiFra ich v roku 1983 aj prijala. Bratstvo v Paestum v roku 1984 prijala a definitívne schválilo aj Štatút.

Táto šesťdesiat rokov trvajúca púť, púť GiFry, bola poznačená dvoma základnými problémami – okrem rôznych radikálnych a všeobecných zmien, ktoré vtedajšiu mládež veľmi trápili: **vzťah GiFry a OFS** a druhý problém: **vzťah medzi rozličnými vetvami Františkánskej rodiny**.

V prípade prvého problému vznikol dvojaký postoj – hlavne v súvislosti s vytvorením federácie a v prípade Loretského kongresu (1950), ktorý poskytol prvé vydanie prvého Štatútu:

- **vytvoriť nové, autonómne hnutie Tretieho rádu**, ktoré by lepšie odpovedalo na potreby mládeže, alebo
- **spojiť tieto mládežnícke skupinky s OFS**, pričom túto druhú možnosť zastávala väčšina prítomných, ale GiFru lemovali dve odlišné redakcie štatútov a energické diskusie na národných kongresoch, preto jej cesta nebola ani jednoduchá ani ľahká.

Práve v súvislosti s týmto druhým problémom sa všetky rodiny veľmi dopodrobna a bytostne spoznali – každá z nich prešla nejakou to púťou, ktorá nebola vždy stabilnou a vyrovnanou, čo nastane po prvýkrát až na stretnutí v roku 1948.

Tieto dva problémy sa začali spoločne komponovať v diele „*Základných charakteristikách GiFry*“. Tie boli schválené predsedníctvom Medzinárodnej rady OFS a definujú Františkánsku mládež ako **„bratstvo mladých, ktorí sa cítia byť povolani Duchom svätým, aby okusovali kresťanský život vo svetle posolstva svätého Františka z Assisi a ktorí prehlbujú svoje povolanie v rámci rodiny Františkánskeho svetského rádu, ktorého sú základnou súčasťou“**.

Tento výraz sa dostal aj do Štatútu, ktorý veľmi jasne a jednoznačne tvrdí:

„Gifra – to je bratstvo mládeže, ktoré sa cíti byť volaná Duchom svätým a okusovať kresťanský život vo svetle posolstva svätého Františka z Assisi a v rámci Františkánskej rodiny. Z dôvodu svojej františkánskej voľby žiť vo svete dozrievajú mladí a ich povolanie v priestore rodiny Františkánskeho rádu, ktorého je GiFra základnou súčasťou“ (čl. 1).

NIEKOĽKO ZÁKLADNÝCH BODOV CHARAKTERISTICKÝCH PRE POVOLANIE DO GIFRY:

- Cítiť sa byť povolani Duchom svätým, a snažiť sa okusovať v bratstve kresťanský život
- Prehľbiť svoje poznatky o svätom Františkovi a jeho spiritualite
- Byť prítomní v Cirkvi a v spoločnosti, pohotoví zakúsiť konkrétne formy apoštolátu.

GIFRA SA LÍŠI OD OSTATNÝCH MLÁDEŽNÍCKYCH SKUPÍN, KTORÉ BOLI INŠPIROVANÉ SVÄTÝM FRANTIŠKOM HLAVNE V TOM, ŽE:

- prijíma Regulu OFS ako dokument základnej inšpirácie;
- robí osobný a formálny záväzok pred Bohom i bratstvom, ktorým sa zaväzuje žiť túto inšpiráciu.
- prislúcha k Františkánskej rodine ako základná súčasť OFS;
- duchovnú asistenciu jej poskytujú františkánski rehoľníci Prvého rádu a TOR;
- svetskí františkáni ho sprevádzajú na ceste a animujú;
- má organizačnú štruktúru a formačné metódy, ktoré sú špecifické pre cestu povolania, ktoré môže poprípade (nie nutne) viesť k povolaniu v OFS;
- má vlastné národné štatúty, ktoré jej schvaľuje príslušná zodpovedná Národná rada OFS alebo v prípade jej absencie aj Predsedníctvo CIOFS (Medzinárodná rada OFS), ktoré Františkánskej mládeži upravujú podmienky, za akých môže niekto vstúpiť a prislúchať k GiFre.

DUCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ASISTENCIA FRANTIŠKÁNSKEJ MLÁDEŽI A OFS

P. Ivan Matić, OFM

ÚVOD

Františkánska Mládež (GiFra) – to sú mladí, ktorí sa cítia povolaní Duchom Svätým, aby v bratstve okúsili zážitok kresťanského života. Túto skúsenosť získavajú v súlade s odkazom Svätého Františka z Assisi a prehlbujú svoje povolanie v kruhu Františkánskeho Svetského Rádu (OFS).

Každé bratstvo GiFry, keďže ide o časť Františkánskej rodiny, osobitne spätú s OFS, musí podľa *Generálnych Konštitúcií OFS* požiadať:

- a) o bratskú animáciu u predstavených svetských františkánov.
- b) o duchovnú asistenciu, ktorú im poskytujú kompetentní rehoľní predstavení.

Čo sa týka bratskej animácie, bratstvá OFS sú Františkánskej Mládeži povinné okrem iného pomôcť:

- **napomáhať františkánske povolanie mladých** vhodnými iniciatívami a aktivitami.
- **starat' sa o dynamiku a šírenie bratstiev Františkánskej Mládeže.**
- **sprevádzať mladých na ceste ľudského a duchovného rastu** (navrhnuť aktivity a tematických obsahov).

Ďalším dôležitým príspevkom OFS by mala byť osoba **bratského animátora** pre bratstvá Františkánskej Mládeže, ktorý im spolu s **duchovným asistentom** a Radou GiFry zabezpečí primeranú františkánsku formáciu.

DUCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ASISTENCIA

Svetskí františkáni mali počas dlhých ôsmich stáročí vždy blízky vzťah s bratmi Prvého rádu a TOR a spolu s klariskami Druhého rádu tvoria integrálnu súčasť františkánskej rodiny. Aj Františkánska mládež, **laici povolaní žiť charizmu Svätého Františka, tvoria súčasť tejto rodiny. OFS a GiFra sú podľa Kódexu kanonického práva (CIC) združením veriacich so špecifickým poslaním v Cirkvi a spoločnosti.** Musia byť teda zverení do asistencie inému Rádu. Z tohto dôvodu Cirkev zverila túto pastoračnú a duchovnú starostlivosť bratom Prvého rádu a bratom TOR, hlavne kvôli historickým a iným súvislostiam medzi svetskými a rehoľnými františkánmi. V *Generálnych Konštitúciách OFS* nachádzame tieto myšlienky:

Duchovná a pastoračná starostlivosť o OFS, zverená Cirkvou františkánskemu prvému rádu a TOR, je predovšetkým povinnosťou ich generálnych a provinciálnych ministrov. Na týchto sa vzťahuje „altius moderamen“ o ktorom sa v kánone 303. hovorí: „Altius moderamen má za úlohu zaručovať vernosť OFS františkánskej charizme, spoločenstvo s Cirkvou a jednotu s františkánskou rodinou, a hodnoty, ktoré znamenajú pre svetských františkánov životný záväzok.

Hovorí sa, v čom spočíva táto duchovná a pastoračná starostlivosť a aká je zodpovednosť vyšších predstavených. Mali by garantovať tri základné aspekty života a poslania svetských františkánov:

- Vernosť františkánskej charizme.
- Spoločenstvo s Cirkvou.
- Jednotu s františkánskou rodinou.

V *Štatúte pre duchovnú a pastoračnú asistenciu OFS* sa hovorí o tom, ako sa má uskutočňovať táto služba. V článku 2 §1 čítame:

Duchovná a pastoračná starostlivosť sa uskutočňuje dvojakou službou:

- *Ako bratský úrad altius moderamen zo strany vyšších predstavených,*
- *Ako duchovná asistencia bratstvám a ich radám.*

Existuje teda dvojaká služba: služba pastoračnej starostlivosti (*altius moderamen*) a služba duchovnej asistencie bratstvám a ich radám.

Táto dvojaká bratská služba zapája, ale nenahradzuje vlastnú zodpovednosť bratských rád a ministrov bratstiev, ktorým prislúcha vedenie, koordinácia a povzbudzovanie bratstiev na rôznych úrovniach.

Túto službu môže vykonávať vyšší predstavený osobne alebo prostredníctvom svojho delegáta. No musí byť stále zabezpečená asistencia všetkým bratstvám.

V mene živej vzájomnosti medzi rehoľníkmi a svetskými bratmi vo františkánskej rodine, a v mene zodpovednosti najvyšších predstavených treba zabezpečiť duchovnú asistenciu bratstvám OFS na všetkých úrovniach ako základný predpoklad spoločenstva.

V *Štatúte pre asistenciu* (čl.2,3) nachádzame aj vysvetlenie, čo je cieľom duchovnej asistencie:

Duchovná asistencia má za cieľ podporovať spoločenstvo s Cirkvou a s františkánskou rodinou prostredníctvom svedectva a zdieľania františkánskej spirituality, podporovať spoluprácu v iniciačnej i permanentnej formácii svetských františkánov, a podporovať vyjadrenie bratskej lásky rehoľných bratov k OFS.

Podľa *Generálnych Konštitúcií OFS* má byť pastoračná a duchovná starostlivosť o svetských františkánov na medzinárodnej úrovni vykonávaná **kolektívne** generálnymi ministrami Prvého rádu a TOR tak, ako na národných a regionálnych úrovniach vyšší predstavení, ktorí vykonávajú jurisdikciu na tom istom území OFS a GiFry, musia zosúladiť zborovo tento svoj úrad.

Podľa *Generálnych konštitúcií* (čl. 90,3), nachádzame o kolektívnej asistencii duchovných asistentov tieto myšlienky:

- Na medzinárodnej úrovni slúžia *Generálni asistenti Medzinárodnej rade a jej Predstavenstvu a starajú sa kolektívne o duchovnú asistenciu pre OFS ako celok.*
- Na národnej úrovni: *Národní asistenti poskytujú svoju službu Národnej rade a starajú sa o duchovnú asistenciu OFS na celom území národného bratstva a o koordináciu regionálnych asistentov. Ak ich je viac ako jeden, vytvárajú konferenciu a vykonávajú službu zborovo.*

- Na regionálnej úrovni: *Regionálni asistenti slúžia regionálnej rade a starajú sa o duchovnú asistenciu regionálneho bratstva. Ak ich je viac ako jeden, vytvárajú konferenciu a vykonávajú službu kolektívne.*

DUCHOVNÝ ASISTENT

V *Generálnych Konštitúciách OFS*, v čl. 89 §2 a §3 nachádzame obširnu a podrobnú definíciu duchovného asistenta:

2. Duchovný asistent je osoba určená vyšším predstaveným kompetentným pre vykonávanie tejto služby voči danému bratstvu OFS.

3. Duchovný asistent nech je františkánsky rehoľník, patriaci do prvého rádu, alebo do TOR, aby bol svedkom františkánskej spirituality a bratskej lásky rehoľníkov voči svetským františkánom a putom spoločenstva medzi jeho rádom a OFS.

Je zaujímavé si všimnúť, že výrazom „určená osoba“ sa má chápať v prvom rade františkánsky rehoľník, ktorý je určený, menovaný svojím vyšším predstaveným, aby vykonával túto službu asistencie. Ale ako je povedané v článku 89 §4, môže sa to vzťahovať aj na iné osoby a tie môžu byť menované do tejto služby.

V článku sa nehovorí nič o kňazskom stave asistenta, pretože jeho základná úloha nespočíva vo sviatostnej asistencii, ale v asistencii duchovnej. Tento článok teda dovoľuje vyšším predstaveným Prvého rádu a TOR menovať aj rehoľníka nie kňaza, aby duchovne asistoval určenému bratstvu.

Písomne vystaveným menovaním zo strany vyššieho predstaveného sa asistent stáva plnoprávnym členom, ktorý má hlas v rade toho bratstva, ktorému ponúka službu asistencie. A spolupracuje s bratstvom na všetkých aktivitách. Asistent ale nemá hlasovacie právo pri ekonomických záležitostiach a vo voľbách. S menovaním sa asistent stáva svedkom františkánskej spirituality, dôkazom bratskej lásky rehoľníkov k svetským františkánom a ohnivkom spoločenstva medzi jeho rádom a svetskými františkánmi.

Ešte by som zmienil jednu veľmi dôležitú vec, ktorá je prakticky v nových *Generálnych konštitúciách OFS* novinkou. Práve preto, že z dôvodu nedostatku františkánskych rehoľníkov je mnoho bratstiev OFS-GiFry v rôznych krajinách bez duchovného asistenta, ako už bolo spomenuté, článok 89 §4 ponúka vyšším predstaveným nové možnosti na menovanie duchovných asistentov. Ak sa naozaj stane, že nie sú voľní bratia k dispozícii, vyšší predstavení môžu menovať do služby duchovnej asistencie aj iné osoby.

Ak nie je možné poskytnúť bratstvu takého duchovného asistenta, kompetentný vyšší predstavený môže zveriť službu duchovnej asistencie:

- a) rehoľníkom a rehoľničkám z iných františkánskych inštitútov.*
- b) diecéznym duchovným, alebo iným osobám, špecificky pripraveným pre túto službu, ak sú členmi OFS.*
- c) iným diecéznym duchovným, alebo iným nie františkánskym rehoľníkom.*

Ako môžeme vybadať, *Generálne konštitúcie OFS* nám ponúkajú návrhy pre zachovávanie vzájomného živého spoločenstva medzi OFS a Prvým rádom, respektíve TOR. Predovšetkým môžeme povedať, že sa uprednostňuje asistent, ktorý je *františkánskym rehoľníkom z Prvého rádu, alebo z TOR*, pretože len takýto asistent môže byť plne svedkom františkánskej spirituality

a bratskej lásky rehoľníkov k svetským františkánom a ohnivkom spoločenstva medzi svojim rádom a OFS. Ak toto náhodou nie je možné, vyšší predstavený môže menovať iné osoby, aby bratstvá neostali bez duchovnej asistencie: rehoľníka, alebo rehoľníčky z iného františkánskeho inštitútu, aby sa rehoľný život františkánskej charizmy lepšie integroval so svetským životom Evanjelia podľa vzoru sv. Františka. Tak osoby, ktoré patria do OFS a ktoré môžu byť aj diecéznymi duchovnými, alebo iní – svetskí františkáni - špecificky pripravení na túto službu. Alebo diecézni duchovní či rehoľníci, ktorí nie sú františkáni.

Pri menovaní duchovných asistentov si vyšší predstavení, ak sa zhodli na tom, že ich chcú, vypočujú žiadosti rady OFS-GiFry, zaručia dialóg a výmenu názorov ohľadom vymenovania.

DUCHOVNÝ ASISTENT FRANTIŠKÁNSKEJ MLÁDEŽE

GiFra – Františkánska mládež je cesta, ktorá ponúka mladým možnosť žiť vlastné povolanie vo svetle františkánskeho ideálu v OFS, čiže v rámci františkánskej rodiny.

V dokumente *GiFra : Cesta františkánskeho povolania*, tomto základnom dokumente Františkánskej Mládeže, ktorý bol schválený predsedníctvom CIOFS⁸³ v roku 2004, v bode 6 nachádzame tieto slová:

Františkánska mládež, ako súčasť františkánskej rodiny, potrebuje duchovnú asistenciu, aby sa zaručila vernosť františkánskej charizme, spoločenstvo s Cirkvou a jednota s františkánskou rodinou.

Hlavná úloha asistenta je práve tá duchovná rovina: Živiť kresťanský a františkánsky život bratstva, pomáhať bratskej Rade v rozlišovaní toho, čo hovorí Duch Svätý bratstvu. Toto neznamena len „dávať“, ale znamená to byť schopný „dostávať“, nechať sa strhnúť vzájomným spoločenstvom či bratskou láskou Františkánskej mládeže.

Ako delegát svojho vyššieho predstaveného má byť asistent GiFry svedkom františkánskej rehoľnej spirituality, svedkom bratskej lásky rehoľníkov k Františkánskej mládeži. Spoločenstvo medzi františkánskymi rehoľníkmi a františkánskymi mladými musí garantovať vernosť františkánskej charizme, ich spoločenstvu s Cirkvou a garantovať jednotu GiFry s františkánskou rodinou.

Keďže ide o duchovnú asistenciu mladým na ceste povolania, prehľbovania povolania, asistent má veľmi osobitnú úlohu. Má napomáhať mladým v rozlišovaní povolania. To by malo znamenať integrovanú ľudskú, kresťanskú a františkánsku formáciu.

Dokument *GiFra : Cesta františkánskeho povolania* pokračuje a pozastavuje sa pri menovaní a osobách asistentov:

Menovanie duchovných asistentov prislúcha kompetentným vyšším predstaveným, obdobne ako stanovuje Štatút pre duchovnú a pastoračnú asistenciu OFS. Nakoľko je to možné, nech sa služba Františkánskej mládeži a služba OFS vykonáva tou istou osobou.

Čo sa tohto týka, chceme podčiarknuť dôležitosť vzťahu medzi OFS a Františkánskou mládežou. V dokumente sa odporúča, aby duchovný asistent jedného bratstva GiFry bol ten istý aj pre

---

⁸³ CIOFS – *Consiglio Internazionale OFS* – Medzinárodná rada OFS. (pozn.prekl.)

bratstvo OFS - pokiaľ je to možné. Aby duchovný asistent o to silnejšie podporoval spoločenstvo, vzájomné poznávanie a zdieľanie medzi dvoma bratstvami .

Asistent má pomáhať bratstvu, aby žilo jednotu v odlišnosti, má rešpektovať ich vlastnú autonómiu, rôzne spôsoby prežívania bratského života, rozličné formačné metódy, formy stretnutí alebo rôzne evanjelizačné aktivity. Treba však pamätať na to, že je veľmi dobré a dôležité, aby sme spoločne zdieľali niektoré veci: modlitbu, stretnutia, formáciu a evanjelizačné aktivity, kvôli svedectvu o spoločnom poslaní.

ASISTENT VO FORMÁCII FRANTIŠKÁNSKEJ MLÁDEŽE

V oblasti formácie má asistent osobitnú úlohu. Spolupracuje na formácii mladých spolu s bratským animátorom a s bratskou radou GiFry. Hoci bratstvo má svojho duchovného asistenta a bratského animátora, zodpovednosť celej GiFry za sprevádzanie svojich členov počas formácie nezaniká. Tieto dve osobnosti (asistent a animátor) sa vzájomne dopĺňajú, ale nenahradia prácu GiFry, jej Rady, bratstva či jednotlivých členov.

Aby mohli prežívať svoj kresťanský život v bratstve je potrebné, aby mladí františkáni mali pevnú ľudskú, kresťanskú a františkánsku formáciu. Treba im pomáhať pri hlbšom poznávaní františkánskej spirituality a františkánskej rodiny. Skôr teda ide o praktickú ako o teoretickú formáciu – o formáciu založenú na skúsenosti bratstva a pokiaľ je to možné, aj na základe skúsenosti s ostatnými františkánmi, rehoľníkmi a svetskými bratmi.

Duchovný asistent pri svojej práci asistenta mladých františkánov by mal:

- ⇒ sprevádzať mladých v živote evanjelia.
- ⇒ napomáhať a sprevádzať mladých pri neustálom obrátení, ktoré evanjelium vyžaduje.
- ⇒ viesť osobné rozhovory s mladými, pomáhať im na ceste povolania.
- ⇒ vedieť počúvať, čakať, mať trpezlivosť a predovšetkým milovať.
- ⇒ spolupracovať pri formácii mladých, aby splňali svoju úlohu v Cirkvi a v spoločnosti.

ZÁVER

Chcem uzavrieť túto prednášku slovami štyroch generálnych ministrov pri príležitosti odovzdávania Reguly OFS. Sú to slová, ktoré vyjadrujú hlboké city a bratskú lásku františkánskych rehoľníkov k svetským bratom:

My, františkánski ministri, spolu so všetkými našimi bratmi, máme pripravené, otvorené srdcia. Vieme vám preto ponúknuť svoju asistenciu k spoločným krokom po cestách Pánových.

DODATOK

V tomto dodatku ponúkame niekoľko textov, ktoré sa vám môžu počas formácie pridať a pomôcť.

Niektoré texty nadväzujú na prednášky, ktoré odzneli na kurzoch v Ríme.

Ďalšie z nich sú tu prvýkrát. Neboli síce zaradené do programu prednášok, ale myslíme si, že by mohli byť vhodnou súčasťou práve v oblasti počiatočnej formácie

V tomto prvom vydaní prinášame tieto dokumenty:

1. Text **“Ďalšie momenty ekleziológie a teológie laikátu”**, ktorý prináša veľmi vzácne momenty poznania a reflexie. Zakladá sa na teologickom myslení Mons. Bruna Forteho, archibiskupa z Chieti.
2. Prednášku brata Martína Bitzera OFMConv. o **“Obrátení”**.

Br. Martín na druhom kurze predniesol prednášku o Spiritualite svätého Františka. Táto prednáška odznela v španielčine a dodáme ju hneď, ako bude k dispozícii jej preklad.
3. Text s názvom **„Duchovná a pastoračná asistencia OFS“** má dve časti. Zaoberá sa mnohými témami, ktoré sú veľmi dôležité pre svetských i rehoľných františkánov: Prirodzenosť asistencie OFS, *l'altius moderamen*, kolegiálna asistencia, asistencia v perspektíve vzájomnej pomoci.

ĎALŠIE ASPEKTY EKLEZIOLÓGIE A TEOLÓGIE LAIKÁTU

Touto prednáškou sa pokúsime načrtnúť niektoré základné témy z oblasti teológie Cirkvi a teológie „laikátu“, a to vo svetle pokoncilových teologických úvah.

V minulosti sme si zvykli, že sa za Cirkev považujú tri základné zložky, ktoré sú medzi sebou nezvratne odlišné a rozličné:

- HIERARCHIA (vysvätení ministri)
- REHOĽNÍCI, a napokon
- LAICI.

Nielen to. V minulosti sa dôkladne rozpracovala táto osobitná doktrína o Cirkvi a o *stave dokonalosti*. Tvrdievalo sa, že *rehoľníci* a hlavne tí ordinovaní, sa nachádzajú na špici dokonalosti, kým *svetskí laici* (oveľa väčšia časť Božieho ľudu) boli len tie biedne ovečky, ktoré stále potrebujú vedenie a len veľmi ťažko môžu dosiahnuť stav ozajstnej dokonalosti.

Extra clauistro, nulla salus: mimo kláštora niet spásy! Tak sa hovorievalo.

Nanešťastie, táto mentalita v mnohých prípadoch pretrváva. Tento spôsob myslenia je však úplne mylný.

Podľa však poporiadku.

V minulosti sa Cirkev častokrát mylne zamieňala len za hierarchiu. Prípadne, a to bol lepší prípad, za hierarchiu a rehoľníkov. A Boží ľud – to bolo rovnako mylné - zastupovali len laici. Laici boli podľa kanonickej, právnej predkonicilovej definície charakterizovaní ako “nie-klerici”.

Koncil priniesol veľké svetlo práve do týchto tém.

Vlastne už v prípravnej fáze koncilu. Lebo pôvodná schéma „De Ecclesia“, ktorá sa neskôr pretvorila na dogmatickú konštitúciu o Cirkvi (*Lumen Gentium*) bola kapitola „O Božom ľude“ presunutá ešte pred kapitoly „O hierarchii“ a „O laikoch“, než bolo pôvodne plánované.

V istom zmysle to bola skutočná revolúcia. V inom zmysle nie – keďže cieľom všetkých týchto snáh bolo, aby sme tieto záležitosti správne usporiadali a priradili im miesto, ktoré je im dané na základe Zjavenia či teológie vychádzajúcej zo Svätého písma.

Čo znamenalo práve toto presúvanie textu? Znamenalo, že:

„Cirkev je vnímaná ako celok, z hľadiska toho, čo je spoločné všetkým veriacim. A toto je veľmi dôležité, pretože sa vyslovene ukazuje, že kňazi i veriaci patria k jedinému Božiemu ľudu...;

Tým sa veľmi jasne zviditeľňuje

- povolanie všetkých veriacich, ktorí musia osobne spolupracovať na šírení a posväcovaní celej Cirkvi, a
- úloha kňazov, ktorí veriacim vysluhujú sviatosti ako znak spásy...

Zámerom koncilu bolo poukázať na „to, čo je spoločné všetkým členom Božieho ľudu až potom zdôrazňovať nejaký ten úradný rozdiel a osobitný stav. Teda na prvé miesto postaviť dôstojnosť kresťanskej existencie“.

Takto sa zmenil v poňatí Cirkvi aj primát. Teraz je ním niečo, čo nazývame ONTOLÓGIU MILOSTI. Tá predchádza a zdôvodňuje všetky dodatočné rozdiely.

Skúsme sa trochu pozastaviť pri týchto cudzích slovách.

Predovšetkým slovo ontológia. Je zložené z dvoch slov – *onto* a *lógia*. Prvá polovica pochádza z prítomného prídavného slova byť v gréčtine. Znamená to, čo jestvuje, čo je. *Logia* zasa znamená – podobne ako slovo „teológia“ – logos, *rozhovor, vedu*.

Ontológia je teda štúdium toho, čo sa týka „bytia“, toho čo jestvuje ako neodmysliteľná súčasť bytia, života.

Milosť je najvyšším darom od Boha, ktorú zadarmo, nezaslúžene darúva milovanému stvoreniu.

Spojme obe tieto slová dokopy a rozlúskneme význam, ktorý znamenajú: naše *bytie, hlbšie vo svojom základe ako sme my sami, má účasť na samotnom Božom živote, ktorý sa nám ponúka. Sami tak získavame účasť na ozaľstvom živote Boha Otca skrze Krista, v Duchu svätom*.

Keď skúmame toto nesmierne tajomstvo lásky a sily, musíme sa zamyslieť nad tým, ako vzal na seba František toto Vtelenie druhej najsvätejšej osoby Trojice – Syna.

Aj hľa, Syn Otca sa vteliť do historického Ježiša, ale istým spôsobom On sám prijal za svoje „telo“ celého ľudstva (Kol 1, 16-18).

Prostredníctvom krstu (ktorý nás „začleňuje“ do Krista) sa teda my všetci v dejinách stávame „Kristovým telom“ (Kristus-Telo) (alebo ešte výstižnejšie: neustále sa vteľujeme do Krista).

VŠETCI by sme si mali povinne uvedomovať stav a úlohu POKRSTENÝCH (že sme začlenení do Krista, že máme účasť na jeho troch úlohách: kňazskej, prorockej a kráľovskej).

VŠETCI sme v tomto jedinečnom posvätení zahrnutí spoločne, na ňom všetko ostatné stojí a od neho všetko závisí: svätý krst. Všetci.

Táto *ontológia milosti*, toto naše vnútorné začlenenie do Krista a skrze Krista v Duchu svätom aj do Boha Otca (skrze neho máme spoločnú účasť a spoločný život na tom istom živote, na tej istej milosti) nás robí kresťanmi a v Synovi rovnakými synmi povolanými k účasti na tom istom Kristovom kňazstve.

Práve tu sa rodí EKLEZIOLÓGIA CELKU, EKLEZIOLÓGIA SPOLOČENSTVA: všetci sme boli vyvolení, všetci máme účasť na *prorockom, kňazskom a kráľovskom* poslaní Krista.

Táto základná, *ontologická* jednota všetkých kresťanov nikoho nevylučuje, ale naopak: predpokladá, že sa v Cirkvi budú rozvíjať osobitné úlohy, poslanie, ktoré si Boh vzbudzuje pre dobro všetkých (Ef 4).

Napríklad: My – *laici* - musíme stále s chvením rozmýšľať a stále nanovo spoznávať, o aké veľké tajomstvo ide v prípade kňazstva. O onom neslýchanom, neuchopiteľnom tajomstve Boha, ktorý sa konkrétne medzi nami sprítomňuje v rukách kňaza.

František sa so všetkou pokorou a bážňou skláňal, úctivo adoroval toto tajomstvo, bozkával ruky tým, čo Najsvätejšie Telo a Krv nášho Pána vysluhovali a uchovávali.

Je to veľké, nesmierne tajomstvo povolania (preto by sme sa mali sýtiť životodarnou láskou a hlbokou vďačnosťou – tak ako František). On darúva svoj vlastný život bratom, a necháva sa takto sám premeniť na jeden veľký zázrak: na reálnu prítomnosť Boha medzi nami, na autentické sprítomnenie Vtelenia. Zázrak pre nás, Božia „regulérnosť“, ktorá sa nám chce večne darovať a spojiť sa s nami *bytosťne*, vnútorne sa s nami, „milovanými“ zjednotiť!!!

Sú to všetko veľké tajomstvá lásky. Pri úvahách nad týmito vecami nemôžeme zabúdať na Františka, ktorý dlhé hodiny dokázal vzdychať: „Kto si Ty“?, „Kto som ja?“, aby napokon pochopil, že on sám je nič, nehodný a neužitočný červík na zemi.

Kým som ja, brat a sestra? Kto sme?

Sme rovnako ako František nehodní. A istotne sme oveľa biednejší ako on. No aj my sme milovaní, *nevysvetliteľne* milovaní, sme volaní, sme Kristovi a sme zároveň františkáni. On nás napriek všetkému miluje a dal na preto veľkého Otca, Františka.

Vráťme sa však k pôvodnej téme tejto prednášky.

Na tejto predstave jednoty (Božieho ľudu), ktorá predchádza všetky rozdiely medzi ľuďmi sa zakladá to, čo nazývame EKLEZIOLÓGIA CELKU.

Vo vnútri tejto myšlienky – EKLEZIOLÓGIE AKO CELKU - nachádza svoje pevné miesto aj samotný *laický stav*.

Ak jednota vychádza od Otca skrze Krista v Duchu svätom, je medzi nami skôr, než akékoľvek rozdiely a odlišnosti. Tie jednotu nerušia. Laik je predovšetkým *homo christianus* – podobne ako ordinovaný kňaz a rehoľník. Je teda predovšetkým pokrstený, ten, kto sa prostredníctvom krstu stal údom Kristovho tela (slovo *kresťan* pochádza od Krista) a bol pomazaný Duchom (Kristus pochádza od chrio = pomazaný) a tak utvára Boží ľud.

To však znamená, že VŠETCI pokrstení sú Cirkvou, že majú účasť na bohatstve a zodpovednosti, ktorú so sebou krstné zasvätenie prináša, aj keď majú odlišné charizmy a služby.

V tomto zmysle vatikánsky koncil odhaľuje charizmatický rozmer celého Božieho ľudu - bohatstvo a rôznorodosť darov, ktoré Duch vylieva na každého pokrsteného kvôli všeobecnému úžitku (porov. LG 4; 7; AA 3).

II. vatikánsky koncil vykonal istý autentický „ekleziologický obrat“ – objavil totiž nanovo PRIMÁT CELEJ CIRKVI.

Dôsledkom práve týchto myšlienok, koncil odsunul a odmietol trojicu členov „klerik-rehoľník-laik“.

V tomto smere si môžeme všimnúť, že aj kapitola „O svätosti“, ktorá sa nachádza v Lumen Gentium, bola presunutá ešte pred kapitolu „O rehoľníkoch“ a po kapitolách „O hierarchii“ a „O laickom stave“. Týmto sa jasne dosiahol dvojaký efekt:

- ukázať, že *povolanie k svätosti je spoločné* všetkým pokrsteným, a
- charakterizovať *rehoľný stav* ako formu života, ktorá je otvorená laikom i klerikom a tí môžu slobodne uskutočňovať toto svoje povolanie.

Odmietnutím tejto trojčlenky koncil vlastne zadefinoval tieto nové dvojice vzťahov:

- HIERARCHIA – LAICI
- REHOĽNÍCI – NEREHOĽNÍCI

Avšak práve tieto dvojice, ktoré zadefinoval koncil, sú dnes - ako sa zdá – nedostačujúce. Hlavne vo svetle tejto koncilovej teológie.

Skúsme si uviesť prečo.

HIERARCHIA – LAICI

Táto dvojica „hierarchia – laici“ sa odvoláva na podstatný (nielen hierarchický) rozdiel medzi *všeobecným a služobným, hierarchickým kňazstvom* a poukazuje na vzájomné zameranie oboch (porov. LG 10). Koncil nás bez zbytočných slov učí, že jedno kňazstvo sa sústreďí na to druhé.

Kristus-hlava *zjednocuje celé svoje cirkevné telo*, je symbolicky vyjadrený služobným kňazstvom, ktoré ustanovil, „aby veriaci boli zjednotení v jednom tele, v ktorom nie všetky údy majú rovnakú funkciu“ (Rim 12, 4).

V tejto službe sa však nevyčerpáva služobný aspekt Cirkvi, symbolicky teda nevyjadruje celého Krista – *Christus totus*. Práve tým, že sa služobné kňazstvo vykonáva *in persona Christi capitis*, čiže nakoľko je to služba jednoty, poukazuje aj na ostatné údy tela obdarené rôznymi darmi a službami, ktoré v nich vzbudil Duch svätý.

Služba, ktorá nás spája by sa nemala stáť len *spojením*, kumulovaním služieb – avšak službou rozlišovania a koordinovania jednotlivých prvkov v spoločných charizmách a ich služobných prejavoch.

Dvojica termínov „hierarchia - laický stav“ sa teda snaží ako tak vyjadriť základnú jednotu oboch pólů: a to poukázať na bohatstvo ich vnútorných prejavov.

Na jednej strane rozlišuje príliš veľa, pretože si nevšíma ontológiu milosti, ktorá je spoločná pre všetkých pokrstených. Na druhej strane rozoznáva príliš málo: plytko vyjadruje sviatosť Cirkvi len cez služobné kňazstvo a o ostatných rozmýšľa dosť negatívne (laici – to sú vlastne neklerici).

Práve preto sa v postkoncilovej teológii začína skôr preferovať iná dvojica termínov. Tá má výhodu, že predstavuje hlavne Cirkev ako celok jednoty a potom *poukazuje na rôznorodosť služieb v jej vnútri*. Touto dvojicou termínov je „KOMUNITA – MINISTÉRIÁ“.

V tejto dvojici termínov sa spoločenstvo založené na krste a Eucharistii a oživované Duchom, ktorý z neho vytvára celé Kristovo telo rôznymi členmi, javí ako skutočnosť, v rámci ktorej dostávajú ministériá miesto služby v tom zmysle, čo má samotná komunita byť a robiť.

Na základe toho môžeme jasnejšie pochopiť, že *vzťah medzi ministériami* (či už tými kňazskými, hierarchickými alebo tými laickými, nie kňazskými) *nie je vzťahom nadradenosti jedného ministéria nad druhým, ale vzťahom vzájomne sa dopĺňujúcim* v odlišnosti, vzájomnou službou, aj keď v úplnej odlišnosti.

Cirkev vyzerá ako plná ministérií – celá sa totálne venuje službe, zatiaľ čo vzniká naliehavá úloha objaviť hodnotu týchto služieb, ktoré sa líšia od hierarchického kňazstva, založeného na krstnom zasvätení a slobodnej a otvorenej iniciatíve Ducha svätého.

REHOĽNÍCI – NEREHOĽNÍCI

Tu je ďalšia dvojica mien, ktoré používa II. vatikánsky koncil – tento krát poukazuje na štruktúru v rámci Cirkvi. Existujú v nej rehoľníci a nerehoľníci: obidva póly sa môžu skladať z laikov i kňazov. Rozdiel sa teda nezakladá na odlišnom vzťahu ku Kristovi (hlave a tele), ale *na odlišnom stave života* a na dosiahnutí spoločného cieľa – svätosti.

Základ rehoľného života zostáva v krstnom zasvätení – tak ako pre každého rádrového kresťana: aj v tomto bode jednota predchádza rozdielnosť. Táto jednota má hodnotu na rovine funkcie pri nasledovaní Krista, podľa povolania, ktoré sa každému dostáva od Ducha svätého.

Táto dvojica nechce prízvukovať prioritu rehoľného života nad primárnou, pôvodnou jednotou: antropológia milosti zostáva bokom, aby sa skôr zvýraznila odlišnosť rôznych stavov života a čiastočné rozdiely ustupujú krstnému zasväteniu a dosiahnutiu svätosti.

Preto aj v tomto bode pokoncilová teológia svoju pozornosť zameriava k odlišnej podobe cirkevných vzťahov v jej vnútri. V nich sa lepšie zviditeľňuje.

*spoločný kresťanský životný stav,
slobodná a rôznorodá iniciatíva Ducha svätého,
charismatický charakter každého stavu života a
jeho cirkevné završenie.*

Dvojica termínov „SPOLOČENSTVO – CHARIZMA A MINISTÉRIÁ“ odpovedá na tieto požiadavky: vynovený Boží ľud ukrýva veľké bohatstvo darov, ktoré Duch svätý rozmáha pre všeobecný úžitok a ktoré sa pretavujú do konkrétnych foriem v osobnom i spoločnom živote podľa vlastného stavu života (napríklad manželského, celibátneho, rehoľného či nerehoľného).

Mohli sme teda vidieť, že tieto dvojice termínov, ktorými II. vatikánsky koncil popisuje laickú situáciu v Cirkvi, sú dosť nedostatočné: Postupne objavuje *ministériá celej Cirkvi* a ešte širšie charismatické bohatstvo, ktoré v nej tkvie. Toto bohatstvo v spojení s objavom EKLEZIOLÓGIE CELKU bráni tomu, aby sme sa sústredili a silno zdôrazňovali len vzťah k ministériu (hierarchia-laici) alebo sa zamerali len na životné poslanie späť s charizmou (teda na rehoľníkov alebo nerehoľníkov).

Preto by sme mali predovšetkým nanajvýš presadzovať *primát, aký II. vatikánsky koncil rozpoznal v ontológii milosti vzhľadom na každú ďalšiu odlišnosť v rámci rodiny*: Použitie tejto dvojice termínov KOMUNITA – MINISTÉRIÁ A CHARIZMY predstavuje radikálny obrat v poňatí Cirkvi i v jej praxi.

Mali by sme teda prejsť od Cirkvi vnímanej na spôsob pyramídy, hierarchicky, kde pristupuje Kristus k pokrsteným prostredníctvom hierarchie - K CIRKVI SPOLOČENSTVA, *kde na prvom mieste stojí pneumatologický rozmer. Duch svätý pôsobí v celej komunite, v tomto vyhladnutom Kristovom tele a vzbudzuje v ňom rôznorodé charizmy. Tie sa potom prejavujú mnohokrát ministériami, ktoré napomáhajú vzrast samotnej komunity.*

Celú Cirkev v nás bude takto rezonovovať veľmi dynamicky:

- Cirkev nie je pevne stvárnená raz a navždy.
- Cirkev si sama nevystačí až do konca časov len na základe hierarchickej inštitúcie, ktorá sa sama o všetko stará,

Ale:

- Cirkev si neustále, nanovo vzbudzuje Duch svätý svojou vernosťou, naďalej v dejinách pôsobí a „skrze túto nemalú podobnosť, analógiu“ (LG 8) sa Cirkev prirovnáva k tajomstvu vteleného Slova.

A práve v tomto zmysle by sme mohli o laickom stave povedať nasledujúce závery:

NEMALI BY SME VÔBEC HOVORIŤ V CIRKVI ČI EKLEZIOLÓGII O LAICKOM STAVE.

Táto myšlienka sa odvoláva na dvojicu termínov, ktoré – ako sme videli – sú veľmi neprimerané tomu, čo sa snaží povedať ekleziológia celku.

OVEĽA VHODNEJŠIE BY BOLO, KEBY SME HOVORILI VÝLUČNE O KREŠŤANOCH, O POKRSTENÝCH.

V rámci tejto základnej kategórie (kresťania, pokrstení) poukazujúcej na ontológiu milosti spoločnú všetkým veriacim v Cirkvi, sa nám potom ozrejmia rozličné charizmatické vlastnosti a poslanie, ktoré navyše ukážu i vôbec hlboko cirkevný charakter.

Ked' zanecháme rozlišovanie Božieho ľudu na dve triedy, ktoré bolo typické pre stredovek, nemusí to hneď znamenať chaos a zahmlievanie: keď navrhujeme premýšľať o Cirkvi nielen ako o hierarchii-laikoch, nemáme v úmysle zjednodušovať a ochudobňovať teologický náčrt týchto dvoch stavov, prípadne života. Naopak: *chceme ho obohatiť tým, že všetkým pokrsteným jasne priznáme zodpovednosť za Cirkev. Za to, že musia žiť svoj život v aspekte služby, ku ktorej je Cirkev povolaná a žiť ho v jasnom, efektívnom zväzku so všetkými ostatnými možnými prejavmi.*

Ked' sme sa teda vysporiadali s kategóriou laického stavu, zbavili sme sa prácného hľadania akej-takej pozitívnej stránky v slove „laický“, hoci sa stále podporuje a hľadá tvorivá definícia rôznych foriem ministrov.

V Cirkvi sú a musia stále existovať rôzne formy ministrov, v ktorých sa uskutočňuje dar i záväzok každého pokrsteného veriaceho. A laický stav - ako protipól voči kléru a rehoľnému životu – *existuje len ako negatívna abstrakcia, ktorá ochudobňuje dynamizmus cirkevného života.*

PRETO JE NEVYHNUTNÉ ABY

- SI LAICI UVEDOMOVALI SVOJE KRSTNÉ ZASVÄTENIE A POSLANIE A ÚČINOK DUCHA SVÄTÉHO, A ABY
- VŠETKY MINISTÉRIA ZALOŽENÉ NA HIERARCHII BY SI MALI VŠTEPOVAŤ, ŽE NIE SÚ V CIRKVI VŠETKÝM, ABY SA TAK JEDNA AKO AJ DRUHÁ STRANA CÍTLA PRIJATÁ V SPOLOČENSTVE, KDE JE KAŽDÝ POVOLANÍ PRÍSPIEŤ SVOJÍM ORIGINÁLNYM A NENAHRADITEĽNÝM PRÍSPEVKOM.

TOTO JE PRAKTICKÁ, OTVORENÁ CESTA. CESTA, AKO DOKÁŽEME PREKONAŤ KATEGÓRIU LAICKÉHO STAVU:

JE TO CESTA, KTOROU MÔŽU POKRSTENÍ NANOVO DOZRIEŤ. JE TO CESTA ZALOŽENÁ NA VEDOMÍ VLASTNEJ DÔSTOJNOSTI A ZODPOVEDNOSTI, CESTA ROZLIŠOVANIA CHARIZIEM, ABY SME ICH POTOM VEDELI VKLADAŤ DO SLUŽBY VŠETKÝM ĽUĐOM:

Týmito myšlienkami, ktoré tvoria akoby prelúdium toho, čo budeme v najbližších dňoch rozprávať *o charizme a františkánskej trilógii*, by som chcel oceniť cirkevnú veľkosť svätého Františka. Skutočne:

Súčasťou Františkovej *novitas* je práve to, že nanovo prináša do Cirkvi rozmer *celku, Cirkvi ako spoločenstva*, čím František skutočne prorocky predišiel II. vatikánsky koncil práve v tomto jedinečnom kresťanskom rozmere. František prináša do Cirkvi túto charizmatickú dimenziu, akú Duch dýcha kam chce a dáva všetkým veriacim každej sociálnej vrstvy a každého životného stavu (klerici, rehoľníci a svetskí bratia) dôstojnosť kresťana (*christifideles*), ktorý je v slobode Božieho dieťaťa schopný získavať skúsenosť viery nehľadiac na svoje ťažkosti.

Už okolo 2. a 3. storočia po prvých svätcoch – mučeníkoch, si „*dokonalá svätosť*“ vyhľadávala ďalšie formy, a tie vyústili do monasticizmu (stabilitas loci – stálosť miesta) – a toto úsilie o dokonalosť sa prenieslo aj za múry kláštora.

František takto vdýchol život novému apoštolskému hnutiu, otvoril dvere nasledovania Boha aj svetským laikom, čo radikálne zmenilo pohľad na nich, pretože dostali svoj vlastný status a život či smäd po dokonalosti nebol už výlučne vyhradený kláštorom, ale určený pre všetky Božie deti.

Túto prednášku si pripravil Benedetto Lino a v mnohom prevzal viaceré odseky z knihy „Laickosť“ od Bruna Forteho. Nuovo Dizionario di Teologia. Ed. Paoline, 1985, s. 2004. Texty miestami upravil, pridal, prípadne zhrnul do záverov.

Veľmi dôležitý je aj iný text od B. Forteho: „Laici v Cirkvi a v občianskej spoločnosti. Piemme 2000.

KONVERZIA SV. FRANTIŠKA

*P. Martin Pablo Bitzer OFMConv*⁸⁴

To, čím sa teraz chceme zaoberať, je veľmi delikátne, pretože to súvisí nielen s chudáčikom z Assisi, ale aj s naším životom a povoláním.

Logika programu, ktorý máme pred očami, je nasledovná:

- *Kenosis* Boha (jasličky, kríž, Eucharistia) umožňuje pokánie a konverziu.
- *Pokánie a konverziu*⁸⁵ umožňuje radikalizmus evanjeliového života (sine glossa).

Svoj výklad by som chcel zamerať na tému *pokánia a premeny*. Okrem týchto sú tam ešte iné spoločné témy: na jednej strane princípy a základy, na druhej strane ich dôsledky.

Prezentácia má 2 časti:

1. Konverzia v Biblii
2. Konverzia sv. Františka

1. KONVERZIA V BIBLII

Ak chceme pochopiť konverziu podľa zvesti, sprostredkovanej Ježišom Kristom, je potrebné si všimnúť predovšetkým Starý Zákon.

Chcem sa držať práce, ktorú pripravil a odprednášal br. Francesco Cocco OFMConv. 22. novembra 2005 vo Foligno. Br. Francesco práve dokončuje svoju dizertačnú prácu zo Svätého písma.

1.1 Konverzia v Starom Zákone

Skôr než pristúpime k úvahe o konverzii v Starom Zákone, je potrebné si uvedomiť dôležitú okolnosť: my, západní ľudia, sme poznačení špekulatívnou mentalitou, ktorá má svoj počiatok v gréckej filozofii, sme zvyknutí myslieť v pojmoch a používať abstraktné termíny často a dobrovoľne. A to preto, že vytvárame vzdialenosť medzi myslením a konaním, medzi ideou veci a samotnou vecou. Semitská mentalita, ktorá utvárala Sväté písma a my ich dnes uznávame za Bohom inšpirované, je veľmi bezprostredná a konkrétna: Preto používa okrem iných prostriedkov obrazy opisujúce pojmy, ale aj abstraktné idey, ktoré sa dajú len ťažko pochopiť.

Tento dôležitý hermeneutický (interpretačný) predpoklad musí byť aplikovaný aj v našej úvahe o konverzii: nejde o abstraktný, metafyzický pojem, ale veľmi konkrétne stanovisko. Je to o to väčšia pravda, že sloveso, ktoré sa obyčajne používa na opísanie obrátenia je dynamické sloveso **sub**, ktoré môžeme doslovne preložiť ako “obrátenie kola dookola, otočenie dookola,

---

⁸⁴ Táto prednáška sa zakladá na texte br. Francesca Cocco, OFMConv: *Obrátenie v Biblii* a na knihe br. Pietra Maranesiho OFMConv: *The conversion of St. Francis*.

⁸⁵ *Pokánie* znamená stav permanentného obrátenia.

vrátiť sa späť“. Preto nie je len duševným, vnútorným, alebo morálnym procesom, ktorý nemá nič do činenia so životom toho, ktorý ho začne žiť; je to naopak reálny, fyzický proces, ktorý má za následok okamžité dôsledky.

Ak ostaneme na rovnocennej úrovni, vidíme, že máme do činenia so slovesom implikujúcim dynamiku, aktivitu, chcem povedať, že sloveso **sub** má za následok **dve činnosti**:

- prvá pozostáva z odklonu od zlého správania (idea obrátenia dookola);
- druhá je navyše návratom k Bohu, keď ho uznáme za jediné dobro a prameň života (idea obrátenia ako návratu).

Skúsme si uviesť konkrétny príklad a ako konkrétny odkaz použijeme dve miesta, ktoré v prorockom kázaní stelesňujú dve protichodné skutočnosti: JERUZALEM a BÉTEL. Ako vieme Jeruzalem bolo vynikajúce mesto, ktoré si Boh vyvolil za svoj príbytok, bolo určené za miesto odpočinku pre Božie nohy v chráme. Sion, Dávidova skala, bol orientačný bod pre každého Izraelitu, pretože pripomínal ľudu jeho prináležanie Bohu prostredníctvom zmluvy. Naproti tomu proroci poukázali na *Bétel* ako na miesto zvrhlosti, pretože tam sa praktizoval kult synkretickej prírody, mnohí z toho malo do činenia s plodnosťou a pozeralo sa naň ako na miesto bujarej posvätnéj prostitúcie, čo veriacim umožňovalo zjednotiť sa.

Skutočnosť, že proroci naliehali na odsúdenie tejto praxe ukazuje nepriamo, že Izraeliti boli ňou priťahovaní a skôr než obrátenie (srdcom, ale aj tiež konkrétne, ako uvidíme) k *Jeruzalemu*, ktorý sa nachádza na juhu Palestíny, mierili do Bételu, ktorý sa nachádza na severe: preto pozvanie ku konverzii - **sub !!!** – slúži hlavne ako pripomienka pootočiť fyzicky smer, zmeniť smer a obrátiť sa k juhu (Jeruzalem = YHWH) a nie k severu (Bétel = Modly). Na druhej strane ide o vnútorné pozvanie odvrátiť tvár od modiel a obrátiť sa k opravdivému Bohu. Ale ako môžete vidieť obe sú dôverne spojené a nemôžu sa oddeliť v tom zmysle, že jeden sa nemôže vnútorne obrátiť, ak pokračuje v ceste ktorá vedie z Jeruzalem do Bételu...

Teraz si proroci uvedomujú fakt, že činnosť takejto povahy je mimo možnosti človeka aj keď je pripravený a rozhodnutý vo svojom srdci pozeráť na Boha, v praxi sa cíti prinútený robiť kompromis s hriechom. Prorok Jeremiáš hovorí symbolicky (13, 23):

*Či aj Etióp zamení kožu, leopard svoje pásy?
Či vy tiež budete môcť konať dobro, privyknutí na podlosť?*

Ale prorocké poslanstvo sa nezastavuje v pesimistickej vízií človeka: ale naopak, pozorovanie ľudskej hranice otvára cestu účinku Božej milosti, takže samotný Jeremiáš s plesaním a nádejou prehlási (31,18):

*Prived' ma späť (sloveso sub!!!) a navrátim sa (sloveso sub!!!),
Ved' si Pán, môj Boh!*

Boh dá človeku nové srdce a nového ducha, aby bol schopný obrátenia (por. Ez 11,19-20)

1.2 Obrátenie v Novom Zákone

Ježiš nás učí, že neprišiel zrušiť Zákon ani prorokov - byť presným v spisoch Starého zákona – ale priviesť ich k naplneniu, dovŕšiť ich (por. Mt 5, 17). On sa prehlásil za cestu, pravdu a

život a za toho, kto ukáže Otca, za toho, kto ukáže človeku najintímnejšie zákutia a tajomstvá Božieho srdca.

Teda posolstvo Nového Zákona, ktoré sa vzťahuje na obrátenie, hoci je doplnené o plnosť, ktorá vychádza z Krista, je niečo, čo pokračuje v tej istej línii ako starozákonné poňatie: táto plnosť sa prejavuje už v terminológii, ktorá sa používa a ktorá sa točí okolo slovesa *metanoéo*. Používanie, ktoré NZ robí z tohto gréckeho slovesa nie je v súlade s profánnou literatúrou (kde má prevládajúci zmysel „zmena mienky“), v skutočnosti je absolútne v súlade s hebrejským pojmom vyjadreným slovesom **sub**, ktoré v niektorých prípadoch je synonymom slovesa – *epistréfo* – a to má konkrétny význam „obrátenie“.

Nechceme tu z toho robiť nejakú filologickú štúdiu, nechceme uvádzať neplodné akademické úvahy. Hodnota tohto skúmania je veľmi dôležitá a má konkrétny dopad na našu vieru. Najprv pozvanie Jána Krstiteľa (por. Mk 1, 4), ale predovšetkým Ježiša na začiatku jeho účinkovania – *metanoéite* – nie je to výzva na zmenu myslenia alebo idey v určitej veci, ale silné volanie zmeniť svoj život, konkrétne svoje skutky, ktoré ukazujú obrátenie vo vzťahu medzi človekom a Bohom. Chcem v krátkosti spresniť toto Ježišovo posolstvo.

Uvádzam predovšetkým podobnosť medzi ohlasovaním Jána Krstiteľa a Ježišovým, pretože terminologicky a prinajmenšom sčasti – sa posolstvo pojmovovo zhoduje: ale Ján Krstiteľ sám povedal, že nemôžeme porovnávať manžela a manželovho priateľa! Ježišovo pozvanie k obráteniu je podstatne odlišné, pretože sa podieľa na tvorivej práci Otca a kladie do srdca človeka predpoklad k prijatiu posolstva spásy. Ak sa v SZ hovorí o obrátení, vidíme, že bez Božej pomoci ide o daromnú prácu: Ježiš oznamuje plnosť mesiášskeho očakávania a príchod Božieho kráľovstva, uspôsobuje človeka na prijatie tejto dobrej zvesti. Teda veľmi dobre vieme, že ohlasovanie obrátenia (rozumie sa v zmysle, ktoré sme videli – odmietnutie hriechu a prinavrátenie k Bohu) nie je jedným z cieľov Ježišovho poslania vo svete, je to cieľ jeho príchodu medzi ľuďmi, cieľ spásy. Lukáš hovorí (5, 32):

Neprišiel som volať spravodlivých, ale hriešnikov, aby sa kajali (metànoia!)

Obrátenie teda otvára srdce hriešnika, aby prijal Božiu lásku a vedie ho k viere. Obrátenie, o ktorom hovorí Ježiš je veľmi náročné, je to viac, než navrhovali proroci v SZ: Ježiš nie je spokojný s vonkajším gestom odvrátenia od hriešnej minulosti, ale chce skutočnú a radikálnu zmenu. V tomto zmysle obrátenie podľa Ježiša pozostáva v tom, že „sa stane inou osobou“, „znovu sa narodí“: môžeme myslieť v tomto prípade na rozhovor Ježiša s Nikodémom a výzvu narodiť sa zhora (Jn 3, 1-21).

Ak si uvedomujeme tieto veci, nájdeme možno tú bytostnú novosť Ježišovej výzvy k obráteniu: v SZ ho Boh vyžadoval ako vernosť k zmluve, ktorú urobil s človekom. Ježiš vo svojej kázni miesto toho predstavuje obrátenie ako návrat syna k Bohu (por. podobenstvo o Božom milosrdenstve, Lk 15). Zdôrazňuje dôstojnosť, ktorá očakáva každého, kto prijíma proces obrátenia a pritom ho uznáva za Božieho syna.

2. OBRÁTENIE SVÄTÉHO FRANTIŠKA

Úvod

Skúsme si v skratke, ale o to pozornejšie prečítať Testament sv. Františka.

Chceme ukázať na očividnú jednoduchosť tohto textu, ťažiť z jeho zákutí, jeho vnútornej sily, ktoré sa opierajú o rozhodujúce udalosti vo svätcovom živote.

Čo bolo rozhodujúcim okamihom v obrátení sv. Františka? Čo bolo rozhodujúcou udalosťou v jeho stretnutí s Pánom?

Životopisy odpovedajú niektorými hrdinskými, nádhernými, zázračnými a obdivuhodnými udalosťami: stretnutie s Ukrižovaným v San Damiano (2 Cel VI 10,a), hlas, ktorý k nemu prehovoril na ceste do Spoleta (2Cel II 6,b), bozk malomocnému (2Cel VII, 17b; 2CelV, 9c); toto všetko boli obzvlášť presné udalosti.

Pietro Maranesi vo svojej zaujímavej štúdii⁸⁶, ktorej sa budem držať, píše, že sme svedkami **životopisnej marginalizácie** tejto skúsenosti s malomocným.

Hoci sa o tomto období, ktoré František strávil medzi malomocnými dozvedáme, ostáva dosť bokom. Nie je to najdôležitejšia udalosť⁸⁷. Predstavuje len príklad asketického cvičenia, vykonaného poníženým zapretím seba (1Cel VII, 17a). Predstavuje predbežnú prípravu na jeho stretnutie s vôľou Boha a zmenu svojho života. Preto sa príhoda o začutí evanjelia a predovšetkým zjavenie Ukrižovaného v San Damiano stávajú oveľa dôležitejšími.

V krátkej naratívnej časti, rozprávání, ktorým začína *Testament*, dáva František veľmi presnú, ba až prekvapivú odpoveď. Pozrime sa na prvé tri verše *Testamentu* (1-3).

Po odsunutí práve udalosti s malomocnými, sa pridáva druhá táto činnosť ešte v životopisoch. Tieto prinášajú impozantnú a hrdinskú obmenu celej udalosti: úvodné prerozprávania času, ktoré František strávil medzi malomocnými (*Test, 1 Cel*) je postupne nahradené heroicko-epicky opísanou, nádhernou udalosťou o Františkovom pobožkaní malomocného (*2Celano, Bonaventúrova Legenda Maior*).

Dnešní bádatelia sa zhodnú v tom, že v prípade svätcových spisov ide o výnimočnú hodnotu, hovoria o ňom ako o „vhodnom prameni, ktorý nám pomôže pochopiť silné jadro Františkovej náboženskej skúsenosti“⁸⁸. Je však pravdou že rôzne rozsiahle práce hagiografického životopisného charakteru o Františkovi znamenajú cenný prínos k tomu, aby sme porozumeli udalosti, ktorá sa ešte aj jeho súčasníkom zdala byť výnimočná a očarujúca⁸⁹.

Niektorí hovoria priamo „o strategickej hodnote *Testamentu*, aby sme porozumeli Františkov kresťanský projekt“ (G. Miccoli).

Pozrime si teraz text.

Skúmanie spomínaných troch veršov bude postupovať podľa troch častí, ktoré ako sa zdá, sumarizujú text.

---

⁸⁶ PIETRO MARANESI, *Facere misericordiam*. La conversione di Francesco secondo il Testamento, in *Frate Francesco. Rivista di cultura francescana* (Roma, Aprile 2003 – n.1) 91-125.

⁸⁷ Zajtra v Assisi si ukážeme, že táto Františkova scéna s malomocnými je úplne bočnou, marginálnou udalosťou v maliarskej Giottovej predstave v Bazilike svätého Františka

⁸⁸ FELICE ACCROCCA, « *Viveva ad Assisi un uomo di nome Francesco* ». *Un introduzione alle fonte biografiche si san Francesco* (Padova 2005), s. 6.

⁸⁹ Tamtiež, s. 6.

A - Načrtnutie dvoch hlavných aktérov príbehu a opis situácie „odchodu“.

B - Nečakaná udalosť a

C - Kladný záver celej udalosti, ktoré spôsobili radikálnu zmenu v živote jedného z dvoch protagonistov.

2.1 Dvaja hlavní protagonisti príbehu (1a)

a. Pán (Dominus)

Aký obraz Boha sa ponúka v texte? Je toto sloveso „dedit“, ktoré sa vzťahuje na Boha, Boží „dar“ Františkovi príkazom, alebo darom? Prikazuje Boh, aby „začal konať pokánie“, alebo mu udeľuje dar „začať a konať pokánia?“

Len 11-krát sa toto sloveso vyskytuje vo Františkových spisoch, 5-krát v *Testamente* a v každom prípade to má určite svoje lingvistické využitie:

„Dominus dedit mihi: talem fidei in ecclesiis...,
a Pán mi udelil takú vieru v kostoloch,

tantam fidei in sacerdotibus...,
tak premnoho viery v kňazoch,

de fratribus...,
dal mi (udelil mi) bratov,

Sed sicut dedit mihi Dominus simpliciter et pure dicere et scribere regulam et
ista verba,

Ale Boh mi dal mi, aby som jednoducho nadiktoval a zapísal len túto Regulu a tieto slová.

Vo všetkých týchto prípadoch stojíme zoči-voči daru, zoči-voči Božiemu daru voči Františkovi, zoči-voči dobrotivej veľkodušnosti a Božej iniciatíve.

V tomto zmysle môžeme čítať úvodné znenie takto:

V svojej добрote a veľkodušnosti Pán pripustil, dovolil, daroval mne, bratovi Františkovi, aby som začal konať pokánie.

b. Brat František

Kto je tento brat František?

Text je o mužovi, ktorý má silné povedomie seba samého a sebapoznanie, ale čo je počiatkom takej sebaistoty?

Pán ma zavolať po mene, aby so mnou vykonal svoj plán.

Text je o mužovi, ktorý má meno nie preto, že „dostal meno“, ale pretože niekto ho týmto menom nazval.

Pozrime sa na 2 hlavné prvky tohto uvedomenia seba:

- Na jednej strane vedomie, že je ponížený sluha
- Na druhej strane plné povedomie zodpovednosti za príkaz, ktorý dostal.

Tieto prvky, ktoré charakterizujú Františkove vedomie nie sú protikladné, ale vzájomne sa dopĺňujú.

2.2 Základná podmienka odchodu (1b)

a. Podľa životopisov

František sa v nich znázorňuje ako márnomyseľný mladý muž, ako narcistický mladík vyššieho sociálneho stavu.

b. Podľa Testamentu

Čo hovorí František sám o sebe? Ako vidí svoju situáciu odchodu? Čo znamená výraz „žiť v hriechoch“ pre Františka?

Jeho opis je veľmi syntetický.

Dôkaz a dôsledok života „v hriechoch“ spočíva podľa Františka v jeho neschopnosti zniesť pohľad na malomocných.

Práve toto môže viesť k tomu, že vo Františkovi absentuje akákoľvek moralistická povaha hriechu, lebo také niečo sa nachádza v stredobode tam, kde sa Boží zákon porušuje skutkami, ktoré sú zavrhnuté hodné.

„Pretože kým som bol v hriechoch, urážal som Boží majestát“.

Takúto moralistickú víziu hriechu u Františka (v týchto veršoch) nenájdeme.

Východiskovým bodom v hodnotení hriechu je existenciálna situácia, v akej sa nachádza, seba zážitok precitýny ako úbytok života. Takýto zážitok vychádza z pocitu vlastného vzdialenia sa od Boha.

Okrem toho, že k hriechu máme náklonnosť a sme krehkí, skutočný „život v hriechoch“ je odmietnutím Božej prítomnosti v našom živote.

Môžeme si prečítať aj Františkovo druhé Napomenutie:

„Pán povedal Adamovi: “Zo všetkých stromov raja môžeš jesť, zo stromu poznania dobra a zla však nebudeš jesť!” (Gn 2,16-17). Zo všetkých stromov raja mohol jesť, takže kým nešiel proti poslušnosti, nezhršil. Zo stromu poznania dobra je totiž ten, kto si privlastňuje svoju vôľu a vyvyšuje sa dobrami, ktoré v ňom prejavuje a koná Pán; a tak z našepkávania diabla a prekročením príkazu vzišlo ovocie poznania zla. Preto je správne, aby znášal trest.“

Pre Františka žiť v hriechu znamená mať základný koreň svojho Ja zameraný na dosiahnutie a presadenie svojej vlastnej vôle a každé želanie je namierené na seba.

Ja je stredobodom vesmíru. Centrom, ku ktorému smeruje všetko.

Prečítajme si 8. Napomenutie:

„Apoštol hovorí: “Nik nemôže povedať: Ježiš je Pán, iba ak v Duchu Svätom“ (1 Kor 12, 3); a „Nikto nerobí dobre, veru, celkom nik.“ (Rim 3,12). Ktokoľvek teda závidí svojmu bratovi nejaké dobro, ktoré Pán cez neho hovorí a koná, dopúšťa sa hriechu rúhania, lebo závidí samému Najvyššiemu (Mt 20, 15), ktorý hovorí a koná každé dobro.

Priamo s touto snahou „prisvojiť si“ svoju vlastnú existenciu, nastáva aj zlom vo vzťahu k môjmu blížnemu, čo je automatický dôsledok.

Práve hriech závidi sa rodí z postoja sebaprostrednosti, ktorým nie sme schopní prosieť Boha o dobro vykonané v iných ľuďoch, ale chceme ho mať pre seba a tak sa rúhať voči Bohu.

Je dôležité pripomenúť, že podľa dvoch úryvkov z Napomenutí nie je sebecko len výsadou „zhýralej“ osoby, ktorá pôžitok prehlasuje za princíp svojho života. Je výsadou aj osoby, ktorá používa dobré veci od Boha, ako dobré charakterové vlastnosti, aby vychválila seba samu za toto dobro, ktoré dokázala vykonať, alebo výsadou človeka, ktorý upadá do depresie či závidi pre dobro, ktoré uskutočňujú ti druhí.

Taliansky preklad textu *Legendy troch druhov* je zaujímavý v tomto zhrnutí na konci príbehu:

„A od tejto hodiny, František prestal velebiť sám seba“.

Toto bol stav hriechu, v akom sa nachádzal František: zbožňoval, velebil sám seba, seba samého robil objektom každej túžby, v nepretržitom a bezduchom hľadaní vlastnej slávy.

2.3 Ústredná udalosť jeho života (2)

a. Konanie Boha (2a)

„A Pán sám viedol ma medzi nich“.

Text hovorí: „ipse Dominus“, *Pán sám*.

Ďalej hovorí znovu: „ipse Altissimus revelavit mihi“:
„Najvyšší mi vyjavil, že mám žiť podľa Evanjelia“ (v.14)

František vidí, že Boh pôsobí najprv počas jeho fyzického a potom i duševného presunu z Assisi do údolia a zostúpil na miesta, kde žili malomocní.

Len mocná ruka Boha bola schopná umožniť Františkovi dokončiť tento fyzický a najmä duševný pohyb:

Z mesta, prostredia moci a blahobytu,
K chudobe údolia, k miestu a útulku zavrhnutých,
Tam okúsil, že jeho potreba byť v centre záujmu stroskotáva.

b. Františkova odpoveď (2b)

František neukončil raz navždy tento ojedinelý a nádherný pohyb, ktorý sa v ňom uskutočňoval.

„Dominus et ego“. Boh a František, spolu na ceste.

Myslí sa na slobodné a štedré Františkovo priľnutie k hnutiu, ktoré ho vedie darovať seba v tejto svojej „úbohosti“. Dať svoje „srdce“ (cordis), aby mohol byť *miseri-cordis* (prejavovať milosrdenstvo).

Všimnime si, že v tejto príhode nám František hovorí nasledovné:

„Začal som konať pokánie, pretože som začal prejavovať medzi malomocnými“.

Pre neho „facere poenitentiam“ (konať pokánie) znamená to isté ako „facere misericordiam“ (prejavovať, konať milosrdenstvo).

Hlbšie skúmanie tohto pojmu „milosrdenstvo“ nám môže dobre pomôcť v tom, aby sme pochopili, čo František mieni „robením pokánia“. Ale v tomto momente nie je možné, aby sme zadosťučinili tejto úlohe.

Vo svojom príbehu nám František bez odvolávky na typické náboženské momenty, ponúka presný sled udalosti: na prvom a základnom mieste stojí trpiaca osoba či marginalizovaná osoba, ktorá vdýchla život všetkému aj v iných oblastiach Františkovo života, dokonca aj náboženského.

Zmena tohto naratívneho, rozprávačského sledu, aby sme potvrdili absolútnu jedinečnosť Františkovej rozpravy, ktorý vidí, že radikálne zjavenie Boha nastáva v „tom druhom človeku“ a v milosrdenstve s vlastnou úbohosťou. Nie je to hlas, ktorý počul na ceste do Spoleta, alebo tvár, ktorú videl na kríži v San Damiano – nie tie mu otvorili cestu, aby počúval hlas malomocných a hľadel na ich tvár. Opak je pravdou: upiera svoj pohľad milosrdenstva na ich biedu a odkrýva všetko, čo bol schopný vidieť v svojom egocentrizme.

Nejde teda ani o nejakú sociálno-politickú situáciu, netúži poskytnúť nejakú socio-náboženskú odpoveď, ani nepraktizuje nejaký druh asketického cvičenia. Aj to by bolo len iným spôsobom, ako sa znova zameriavať na seba.

Milosrdný pohľad očí srdca smerom k biednym ho skutočne vedie medzi malomocných a núti ho stretnúť sa s trpiacim a sám sa stať malomocným.. Toto objavenie ukrižovaného Krista, prichádzajúceho medzi nás v milosrdnom akte svojho sebaponíženia predstavuje definitívny a absolútny dôkaz, že zmysel existencie spočíva v paradoxnej logike, ktorú dostal do daru skrze malomocných. A všetko aj mení. Život Františka už nie je schopný byť takým, ako bol predtým, pretože jeho duševný vesmír sa obrátil hore nohami (zničil).

DUCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ASISTENCIA FRANTIŠKÁNSKEMU SVETSKÉMU RÁDU

I. ČASŤ

POVAHA ASISTENCIE, *ALTIUS MODERAMEN* A KOLEKTÍVNA ASISTENCIA

Br. Felice Cangelosi, OFMCap
Benedetto Lino, OFS

Františkánske svetské hnutie predstavuje v rámci Cirkvi verejné združenie (CIC 301 §3; 312; 313) – Generálne konštitúcie OFS, čl. 1.5

OFS ako **Medzinárodné verejné združenie** je **osobitným zväzkom** spojené s **rímskym veľkňazom, pontifexom**, ktorý mu **schválil Regulu** a **potvrdil poslanie** v Cirkvi a vo svete – Gen. Konšt. OFS, čl. 99, 2).

Generálne konštitúcie OFS, ktoré by sme podľa povzbudenia blahej pamäti pápeža Jána Pavla II. mali *študovať, milovať a žiť*, sa prakticky začínajú i končia dvomi veľmi podstatnými tvrdeniami, ktoré charakterizujú cirkevný charakter OFS.

Keďže Františkánsky svetský rád je verejným združením veriacich:

- existuje ako jasný akt vôle Cirkvi (je to samotná Cirkev, ktorá prijala jeho existenciu, nakoľko **OFS slúži Cirkvi**),
- ustanovuje Svätá stolica,
- je vnútorne napojené na život Cirkvi, od ktorého **prijíma osobitné poslanie, ktoré má uskutočňovať v jeho mene**.

V prípade OFS ide o združenie veriacich. CIC v kánonoch 305 a 317 tvrdí, že združenie by malo byť pod patronátom a starostlivosťou kompetentnej cirkevnej vrchnosti a mal by byť k tomu menovaný nejaký asistent:

“Všetky združenia veriacich podliehajú dohľadu kompetentnej cirkevnej vrchnosti, ktorej úlohou je starať sa, aby sa v nich zachovávala neporušenosť viery a mravov a dozerať, aby sa do cirkevnej disciplíny nevkradli zlovyky, a preto jej prislúcha povinnosť a právo podľa normy práva a štatútu ich vizitovať...” (CIC 305 §1).

*“Ak sa v štatúte nepredvída niečo iné, **cirkevná vrchnosť**, o ktorej sa hovorí v kán. 312 §1 má právo (...) vymenovať duchovného správcu čiže cirkevného asistenta (...) i vyšších úradníkov združenia” (CIC 317).*

Kánon 312 hovorí o tom, kto je príslušnou cirkevnou autoritou: **pre OFS je ním Svätá stolica**. Kán. 315 ďalej stanovuje, že Cirkev vykonáva prostredníctvom cirkevnej autority svoju jurisdikciu na verejných združeniach. Toto je požiadavka na Verejné združenia veriacich, ktoré dostávajú misiu – ako už bolo povedané – a vykonávajú svoje poslanie *in nomine Ecclesiae*.

OFS nie je len obyčajným Verejným združením veriacich. Má svoje, veľmi osobité a výnimočné vlastnosti, ktoré z neho robia svojho druhu *jedinečné* združenie, ktoré ukrývajú svoje korene kdesi dávno v dejinách a znova sa objavujú priamo u svätého Františka, v lone františkánskej trilógie (Prvý Druhý a Tretí rád).

Z tohto dôvodu, hoci podliehajú pastoračnej starostlivosti a kompetencii Najvyššieho Veľkňaza (kán. 312 § 1.1) a biskupom (kán. 305 §2) v zmysle apoštolského privilégia, ktoré bolo zverené OFS a celej Františkánskej rodine, podľa normy práva OFS sa o pastoračné a duchovné vedenie OFS má starať Prvý františkánsky rád a TOR.

Bratstvá aj napriek tomuto privilégiu zostávajú pod patronátom biskupov čo sa týka aktivity, ktorú vykonávajú na území príslušných diecéz (Gen. Konštitúcie OFS 101.2).

Z toho teda vyplýva, že generálni a provinciálni ministri Prvého rádu a TOR vykonávajú miesto biskupov i v mene Svätej stolice svoju **úlohu** a dohľad nad duchovnou a pastoračnou asistenciou OFS

Cirkev uznáva, že všetky **tieto tri Rády tvoria Františkánsku rodinu a dostávajú rovnaké poslanie: vzájomne a nerozlučne vykonávať poslanie, vzájomne si posluhujúc ako depozitá charizmy**, a tým chce Cirkev naznačiť, aby medzi nimi nedochádzalo k rozbrojom a aby sa zaručilo toto charizmatické spoločenstvo v lone františkánskej rodiny, a to aj prostredníctvom osobitnej úlohy asistencie a vzájomnou pomocou. Práve v sile tohto vzťahu medzi Prvým a Tretím rádom sa **v zmysle normy práva i Konštitúcií OFS vykonáva *altius moderamen*** garantujúc pritom potrebný dohľad Cirkvi a nadobúda vlastné, špecifické vlastnosti, na ktoré sa budeme snažiť v tejto práci upriamiť svoju pozornosť.

Po týchto dôležitých, úvodných slovách by sme mali teraz prejsť k hlbším úvahám o duchovnej a pastoračnej asistencii, ako ju podáva legislatívna stránka OFS a čo sa týka ďalších kompetencií aj legislatíva františkánskej rodiny.

Konferencia generálnych ministrov Prvého rádu a TOR schválila 25. marca 2002 *Štatút duchovnej a pastoračnej asistencie Františkánskeho svetského rádu*, čo sa udialo po revidovaní a následnom schválení Generálnych konštitúcií Františkánskeho svetského rádu (8. decembra 2000) zo strany Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a Spoločnosti apoštolského života (CIVCSVA).

Svoju pozornosť chceme venovať Štatútu asistencie a ďalším legislatívnym textom Františkánskeho svetského rádu, Prvého františkánskeho rádu a TOR, aby sme mohli navrhnúť isté body pre úvahy nad OFS.

Hlavne by sme mali svoju pozornosť sústrediť na **živú vzájomnosť**, z ktorej vyplýva a na základe ktorej sa uskutočňuje služba, akú Prvý rád a TOR poskytuje františkánskeho svetského bratstvu. Takáto služba sa konkrétne prejavuje v duchovnej a pastoračnej asistencii, v službe *altius moderamen*. Z toho vyplýva, že jednak duchovnú asistenciu a jednak *altius moderamen* musíme priviesť k spoločnému koreňu, ktorým je živá vzájomnosť a hľadiet na ne v perspektíve bratstva nerozlučne spájajúceho tri Rády do jedinej františkánskej rodiny. Z tejto dôležitej vzájomnosti potom vyplýva *vzájomná duchovná závislosť a pomoc*.

1. ZAČIATKY DUCHOVNEJ ASISTENCIE

„**Spoločenstvo a spoluzodpovednosť** sa konkrétne prejaví tým, že podľa konštitúcií **rady** na rozličných úrovniach budú žiadať vhodných a dobre pripravených rehoľníkov na duchovnú asistenciu. Žiadosť predostreú predstaveným štyroch františkánskych vetiev, s ktorými je svetské bratstvo po storočia **zviazané**“.

Takto vyslovenými myšlienkami Regula OFS (b. 26) poukazuje na:

- **subjekt** (bratské rady OFS na rôznych úrovniach) **žiadajúci** od rehoľníkov asistenciu⁹⁰.
- základný **dôvod**, z ktorého vyplýva požiadavka “**spoločenstvo a spoluzodpovednosť**”.

Žiadosť rehoľníkov o asistenciu vychádza od OFS, no táto ich požiadavka zodpovedá záväzku predstavených Prvého rádu a TOR, že musia vhodnými, pripravenými rehoľníkmi zabezpečiť asistenciu bratstvu OFS.

Ak sa zameriame len na toto tvrdenie, môžeme z neho vydedukovať *právo i povinnosť* zo strany OFS a *povinnosť* Prvého rádu a TOR. To je naozaj pravda, preto Štatút pre asistenciu musí nutne skonštatovať: „*Rehoľní predstavení musia všetkým bratstvám OFS zabezpečiť duchovnú asistenciu*“ (1, 3). Ako tvrdí P. A. Boni: „Nie Prvý rád (kán 312, §1,3), ale Tretí rád dosiahol toto privilegium *altius moderamen* zo strany Prvého rádu, aby mal účasť na živom spoločenstve pretrvávajúcom medzi tromi františkánskymi rádmi“⁹¹.

Spoločenstvo a spoluzodpovednosť postavené na začiatok asistencie OFS

Netreba podceňovať iniciatívu OFS: keď šlo o otázku a odpoveď v súvislosti s duchovnou asistenciou. Znak spoločenstva a spoluzodpovednosti zaviedol *predovšetkým* OFS, respektíve bratské rady OFS na rôznych úrovniach, ktoré voči bratom a sestrám majú svoju vlastnú a primárnu zodpovednosť.

Je historicky dokázané, že **Tretí rád**, ktorý sa zrodil zo vzťahu medzi kajúcnikmi a svätým Františkom, teda z myšlienok, ktorých sa im dostalo, vznikol ako **plnoprávne autonómny** rád v porovnaní s Prvým a Druhým rádom. Základ týchto vzájomných vzťahov medzi tromi františkánskymi rádmi spočíva v „telesnom“ spoločenstve. Ide totiž o rôzne údy toho istého tela (*eiusdem corporis membra existentes*)⁹². Vlastne aj slovo **collegare** získava v Regule schválenej Pavlom VI. práve ten základný význam, ktorý sa nachádza v Regule OFS:

„Medzi duchovnými rodinami, ktoré si Duch svätý vzbudil v Cirkvi, františkánska rodina zhromažďuje všetkých tých členov Božieho ľudu – laikov, rehoľníkov a kňazov, ktorí sa cítia byť povolani nasledovať Krista v šľapajach svätého Františka z Assisi. Vo vzájomnom, živom spoločenstve, aj keď rôznymi spôsobmi a formami chcú sprítomňovať spoločnú charizmu serafínskeho Otca v živote i poslaní Cirkvi“.

Z týchto slov vyplýva, že:

- existuje **jediná františkánska rodina**, ktorú založil jeden a ten istý serafínsky Otec;
- skladá sa z troch údov (troch františkánskych rádov);
- sú medzi sebou spojené **živým, vzájomným spoločenstvom**;
- všetky údy dostali **tú istú charizmu a rovnaké poslanie** v Cirkvi a vo svete. Každý má uskutočňovať to, čo mu umožňuje stav a jeho možnosti.

Toto presvedčenie, ktoré nachádzame v Regule OFS, je presvedčením aj Prvého rádu, presvedčením aj TOR lebo ho nachádzame v ich konštitúciách.

⁹⁰ Na to nech svetskí bratia nezabúdajú!

⁹¹ A. BONI, OFM, *Tres Ordinis hic ordinat...* (Collectio Assisiensis 26). S. Maria degli Angeli – Assisi, Edizioni Porziuncola, 1999; 178.

⁹² Porov. A. BONI, *o. c.* 178-180.

Rehoľníci, čo sa počas dlhých dejín venovali bratstvu OFS, dostávali rôzne názvy, napríklad: *vizitátori*, *delegáti*, *riaditelia*, *komisári* a pod. Je teda jasné, že každému tomu pomenovaniu zodpovedali rôzne významy či odlišné inštalácie, nie len odlišné úlohy či funkcie. Dnes sa najčastejšie hovorí o *asistencii*, *asistentovi* o *asistovaní*: tieto termíny poukazujú na bratskú službu, ktorá znamená „pomáhať a byť nablízku“. Takáto terminológia, ktorá sa v súčasnosti považujú za niečo maximálne adekvátne, má veľký význam: vyviera z požiadavky na vzájomné spoločenstvo, ktoré existuje medzi rehoľníkmi a svetskými františkánmi; a pre františkánskych rehoľníkov asistencia vyplýva nie ani tak z práva, ale skôr z vernosti vlastnému povolaniu a iným.

2. DUCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ASISTENCIA OFS

Takto znie názov V. časti z III. Kapitoly Generálnych konštitúcií OFS (čl. 85.1), ktoré v súlade s Regulou (b. 1) začínajú nasledujúcim tvrdením:

„Ako integrálna časť františkánskej rodiny a povolaný žiť Františkovu charizmu vo svetských podmienkach OFS má osobitne úzky vzťah s prvým rádom a s TOR“

Na základe tohto princípu § 2. toho istého bodu 85 hovorí o „duhovnej a pastoračnej starostlivosti o OFS, ktorú Cirkev zverila Prvého františkánskeho rádu a TOR“ a táto starostlivosť je povinnosťou predovšetkým ich generálnych a provinciálnych ministrov“. Niet pochybnosti o tom, že všetky nasledovné myšlienky musíme čítať vo svetle názvu, kde sa hovorí o „duhovnej a pastoračnej asistencii OFS“ alebo o „duhovnej a pastoračnej starostlivosti“.

Z tohto dôvodu je dôležité, aby sme si uvedomili niektoré základné momenty:

1. **Usporiadanie termínov** má svoj jasný význam (*asistencia a/alebo starostlivosť*: 1) *duhovná*; a 2) *pastoračná*). V prvom rade nejde ani tak o inštaláciu, ktorá ponúka ministériovú a klerikálnu asistenciu (ako sme videli, túto nemôžeme odmietiť, pretože jej potreba je neodškriepiteľná). Skôr poukazuje na duchovný záväzok: podporovať život v Duchu a život v súlade s (vlastnou) spiritualitou. Vlastne „je to hlavný záväzok asistenta, aby im podával, sprostredkoval františkánsku spiritualitu a spolupracoval s nimi na počiatočnej a permanentnej formácii bratov“.

2. **Asistencia a/alebo duchovná a pastoračná starostlivosť predstavuje primárnu a základnú kategóriu**, z ktorej potom vyplývajú a na ktorej závisia ostatné kategórie a ako sa vôbec chápe úloha *altius moderamen*.

Z toho vyplýva, že:

- *altius moderamen* sa nemôže oddeľovať od tejto asistencie;
- *altius moderamen* sa teda vykonáva v tom zmysle, ktorý vystihujú termíny ako *asistencia*, *asistent*, *asistovať*, čiže vnútorný význam služby a *ministerium humilitatis*.

Zistili sme teda, že:

1. Cesta, po ktorej kráča celá Františkánska rodina nám pomáha odkryť pôvodnú situáciu tejto rodiny i miesto OFS v nej (=objavili sme, čo je to naša charizma a čo tvorí našu vlastnú identitu);

2. Tento objav a návrat k počiatkom boli zámerné, podporované, avizované a šírené Cirkvou, ktorá z pozície autority schválila jednak Regulu, ale aj aktuálne Generálne konštitúcie OFS.

3. V tomto zmysle musíme prízvukovať, že z pozície Prvého rádu alebo TOR vo vzťahu k OFS nemá nijakú právomoc vládnuť. Majú však možnosť pokorne slúžiť bratom – *ministerium fratrum*, a to pochádza zo spoločného volania napredovať vedľa seba po Pánových cestách.

V tomto zmysle Generálne konštitúcie OFS sú neuveriteľne jasné:

„Táto služba rehoľných ministrov je platnou pomocou, ale nenahradzuje ministrov a svetské rady, ktorým patrí úloha viesť, koordinovať a oživovať bratstvá na rozličnej úrovni“ (Generálne konštitúcie 86, 2).

3. POVINNOSŤ DUCHOVNEJ A PASTORAČNEJ ASISTENCIE

Či už asistencia alebo duchovná a pastoračná starostlivosť OFS **je povinnosťou** Prvého Rádu a TOR, ktorú im zverila Svätá stolica.

Vyplýva z konštitutívneho spoločenstva, na základe ktorého sa skrze svätého Františka najprv rodí Prvý rád a potom Tretí rád. Práve v sile tohto počiatočného spoločenstva, na základe charizmy a poslania dostáva Františkánsky svetský rád privilégium duchovnej asistencie, ochrany a záštity nie zo strany biskupov, ale najvyšších predstavených Prvého rádu a TOR. Zväzky, ktoré spájajú Prvý rád a OFS siahajú ďaleko hlbšie a prinášajú lepších predstavených, než akých stanovuje právo. Preto Generálne konštitúcie OFS potvrdzujú:

„**Na základe živej reciprocity medzi rehoľníkmi a svetskými členmi františkánskej rodiny** a pre zodpovednosť vyšších predstavených, všetkým bratstvám OFS má byť zaistená duchovná asistencia ako základný prvok spoločenstva“ (89,1).

Na tieto myšlienky Konštitúcií nadväzuje Štatút duchovnej asistencie:

„Duchovná a pastoračná starostlivosť o OFS, vďaka **svojej príslušnosti k rovnakej duchovnej rodine**, je zverená Cirkvou Prvému františkánskemu rádu a Tretiemu regulovanému rádu (TOR), s ktorými bolo Svetské bratstvo zjednotené celé storočia“ (1, 1).

V tomto zmysle by sme mali si znova prečítať bod 85, 2 z Generálnych konštitúcií OFS, kde sa konštatujú tri tvrdenia:

1. Duchovná a pastoračná starostlivosť pre Františkánsky svetský rád, Cirkvou zverená prvému rádu a TOR, je predovšetkým povinnosťou ich generálnych ministrov a provinciálov.
2. Im patrí „*altius moderamen*“, o ktorom sa hovorí v kánone 303.
3. „*Altius moderamen*“ **smeruje k tomu, aby sa zaručila vernosť OFS františkánskej charizme, vernosť spoločenstvu s Cirkvou a jednota františkánskej rodiny**, hodnoty, ktoré predstavujú pre svetských františkánov životný záväzok.

Tieto myšlienky obsiahnuté v troch vetách majú logickú postupnosť a mohli by sme ich zhrnúť do dvoch záverov:

1. na jednej strane majú generálni ministri povinnosť duchovnej a pastoračnej starostlivosti (= asistencie) o OFS – z nej ale vyplýva to, že im pripadá zodpovednosť aj za *altius moderamen*;

2. na druhej strane, keďže svetskí františkáni majú povinnosť zostať verní františkánskej charizme, spoločenstvu s Cirkvou a s františkánskou rodinou – práve k zabezpečeniu tejto vernosti je nevyhnutný *altius moderamen*.

Ako vidíme, cieľom tohto všetkého je trojitá vernosť: vernosť charizme, vernosť Cirkvi a vernosť františkánskej rodine. Prostriedkom k dosiahnutiu tohto cieľa je *altius moderamen*, ktorý je postavený do širšieho kontextu jednak povinnej asistencie a jednak pastoračnej a duchovnej starostlivosti.

V tomto svetle by sme mohli čítať aj bod 86, 1 z Generálnych konštitúcií OFS:

„Generálni ministri a provinciáli vykonávajú svoj úrad voči Františkánskemu svetskému rádu zriaďovaním bratstiev, pastoračnou návštevou, duchovnou asistenciou v bratstvách na rozličných úrovniach“.

4. KOLEKTÍVNA ASISTENCIA

Aby sme si túto našu úvahu nad kolektívnou asistenciou OFS mali ako zaradiť, musíme najprv povedať, že asistenti v prísnom zmysle slova, odlišní od generálnych a provinciálnych ministrov a ich zástupcov, predstavujú len možnosť a nie záväznosť: povinné je teda len to, že musí byť zabezpečená asistencia, prípadne duchovná a pastoračná starostlivosť o bratstvá OFS. To však môžu vykonávať generálni a provinciálni ministri „osobne alebo prostredníctvom delegáta“⁹³.

Z tohto dôvodu, keď hovoríme o kolektívnej asistencii OFS, nemôžeme primárne a výlučne myslieť len na vymenovaných asistentov, ktorí vykonávajú svoju službu kolektívne. Asistencia OFS je predovšetkým úlohou ministrov (či už generálnych alebo provinciálnych) a táto úloha asistovať zahŕňa aj vykonávanie *altius moderamen*.

Tým chceme povedať, že tí, ktorým prislúcha táto povinnosť *altius moderamen*, keď vykonávajú svoje funkcie, vykonávajú zároveň duchovnú a pastoračnú asistenciu OFS.

Ako sme už povedali, Prvý rád a TOR majú primárne túto duchovnú a pastoračnú povinnosť. S touto povinnosťou sa spájajú ešte aj právne aspekty, ale vyslovene právne kompetencie vyšších rehoľných predstavených v súlade so znením vlastného, partikulárneho práva sú obmedzené na **ustanovenie miestnych bratstiev, na vymenovanie asistentov, na pastoračnú návštevu**. Tieto výsady vykonávať *altius moderamen* neznamenať nejakú kolektívnu formu vládnutia, ale sú skôr výrazom osobnej autority vyšších rehoľných predstavených.

Štatút duchovnej a pastoračnej starostlivosti Františkánskemu svetskému rádu, ktorého „poslaním je definovať, jednotným a konkrétnym spôsobom, službu duchovnej a pastoračnej starostlivosti o OFS a **berie do úvahy jednotu tohto rádu**“ (b. 4, 1), tvrdí, že táto služba „musí byť vykonávaná spoločne, kolektívne na všetkých úrovniach vyšších od miestnej úrovne“ (b. 3, 2).

Pravdivosť tohto tvrdenia je evidentná, preto nepotrebujeme toto tvrdenie podopierať nejakým iným. Musíme si však uvedomiť ťažkosti a spory, ktoré v tejto otázke nedávno vznikli, čo nás koniec koncov núti, aby sme si vštepovali do pamäti legitímnosť kolektívnej asistencie *altius moderamen*.

Musíme znova zdôrazniť, že tak ako Cirkev v prípade *altius moderamen* priznáva OFS bez okolkov tzv. *vulnus legis*⁹⁴ za „apoštolské privilégium“, ktoré bolo zverené generálnym

⁹³ Porov. Generálne konštitúcie OFS 86,2; Štatút 5,2.

⁹⁴ Podľa právneho čítania Cirkvi sa privilégium (napríklad to, ktoré bolo udelené OS) teší právnej legitimitate, ale právna veda ho definuje ako *vulnus legis*, nakoľko nedodržiava všeobecný zákon. A. Boni – “Fedeli Laici Francescani” - Quaderni COMPI, n. 6, 1990, pag. 58.

a provinciálnym ministrom Prvého rádu a TOR a nie biskupom⁹⁵, tak by sme mohli a mali akceptovať (hoci to vyplýva len implicitne, a nie je to verejne prehlásené⁹⁶) *vulnus legis* aj v prípade kolektívneho uskutočňovania *altius moderamen*.

Nemôže to byť v týchto dvoch prípadoch odlišné – ak chceme brať na vedomie realitu jedného a jediného Františkánskeho svetského rádu.

V tomto svetle Štatút hovorí o **kolektívnej** úlohe, ktorá sa obzvlášť dotýka len generálnych ministrov. Ako hovorí – oni „spoločne uskutočňujú *altius moderamen* a pastoračnú starostlivosť pre všetkých, ktorí vytvárajú OFS ako celok“ (čl. 8, 1).

Práve čo sa týka provinciálnych ministrov Generálnej konštitúcie OFS a Štatút asistencie sa vyjadrujú nasledovne:

Konšt OFS 88.1	Štatút 11.1 e 2
Ministri provinciáli a ďalší vyšší predstavení rozličných vetiev nech na území vlastnej právomoci zabezpečia duchovnú asistenciu <u>miestnym bratstvám</u> , ktoré prislúchajú ich jurisdikcii. Nech zveria vlastných rehoľníkov OFS a vytýčia k duchovnej asistencii vhodných a pripravených ministrov.	Provinciálni ministri a ostatní vyšší predstavení, v medziach svojej vlastnej jurisdikcie, zaručujú duchovnú starostlivosť <u>miestnym bratstvám</u> . Na základe ich jurisdikcie im prislúcha a) kanonicky zriaďovať nové <u>miestne bratstvá</u> a zaručiť im duchovnú starostlivosť; b) duchovne animovať, navštevovať a stretávať sa s miestnymi bratstvami, asistovanými ich vlastným rádom; c) byť informovanými o duchovnej starostlivosti poskytovanej OFS a Františkánskej mládeži; d) menovať duchovných asistentov.
Konšt OFS 88.5	Štatút 10.2
Ministri provinciáli rozličných vetiev s právomocou na tom istom území nech kolegiálne hľadajú najvhodnejší spôsob, ako vykonávať svoju misiu voči Františkánskemu svetskému rádu	Vyšší predstavení, ktorí majú jurisdikciu na tom istom území, nech najvhodnejším spôsobom zvolia kolektívne uskutočňovanie úloh voči regionálnym a národným bratstvám OFS
Konšt OFS 91.2b-c	Statuto 10.3
Národná rada si žiada národného asistenta u vyššieho predstaveného, ktorého kolegiálne na to určili vyšší predstavení s jurisdikciou na území národného bratstva; Regionálna, oblastná rada sa dožaduje svojho asistenta u vyšších predstavených, ktorého kolegiálne zvolili vyšší predstavení s právomocou územia regionálneho, oblastného bratstva.	Rovnako majú spoločne zostaviť predpisy pre menovanie národných a regionálnych asistentov a určiť, od ktorých vyšších predstavených by mali národné a regionálne rady OFS žiadať o asistenta

Na základe týchto synopticky⁹⁷ zostavených textov môžeme povedať:

⁹⁵ A. BONI, *L'assistenza spirituale all'OFS nella legislazione canonica attuale* ... 58.

⁹⁶ La Sentenza della Segnatura Apostolica, Prot. N. 31858/00 CA, del 28 giugno 2003 al punto 14 afferma: “Il collegamento perciò viene stabilito dal Sommo Pontefice non con l'uno o l'altro Ordine, ma con l'intera Famiglia religiosa francescana, con un'implicita deroga del prescritto del can. 702 § 1 del CIC17, dove era previsto unicamente un legame con un Ordine religioso concreto.” Il riferimento al precedente CIC del 1917 era doveroso in quanto la Regola fu data prima dell'entrata in vigore del nuovo CIC del 1983. Tuttavia, nel nuovo CIC il prescritto del can. 702 § 1 del CIC17 è scomparso, e quindi non si configura alcun *vulnus legis*.

- hovorí sa v nich o „jurisdikcii, právomoci“ vyšších predstavených na „svojom území“, nehovorí sa o jurisdikcii, právomoci v celom OFS;
- územie regionálneho bratstva OFS (a rovnako aj územie národného bratstva) sa nie vždy zhoduje s právne ohraničeným územím štyroch rehoľných inštitútov vykonávajúcich *altius moderamen* voči OFS;
- tým, že sa odvolávajú na b. 88, 1 Generálnych konštitúcií OFS a nie na legislatívne normy Prvého rádu a TOR, Štatút asistencie hovorí o **miestnych bratstvách OFS**, ktoré boli *zverené pod jurisdikciu provinciálnych ministrov a iných vyšších predstavených*;
- na úrovni legislatívy OFS **sa berú do úvahy jednotlivé miestne bratstvá OFS**, až potom sa dostávajú pod jurisdikciu každého jednotlivého provinciálneho ministra či vyššieho predstaveného;
- rozsah tejto jurisdikcie **v jednotlivých miestnych bratstvách OFS**, nie je ani kolektívny, ale skôr osobného charakteru, čo presnejšie vyjadruje Štatút asistencie v bodoch 11, 1-2 odvolávajúc sa na Generálne konštitúcie OFS.
- pod jurisdikciu jednotlivých provinciálnych ministrov či vyšších predstavených sa nedostávajú regionálne a národné bratstvá OFS, ani vyšší rehoľní predstavení nemajú právo ustanoviť bratstvo OFS na úrovni vyššej od miestneho bratstva.
- na týchto regionálnych a národných úrovniach sa vyšší predstavení *musia zhodnúť* medzi sebou na vlastných právomociach a na vlastnostiach toho ktorého územia i na najvhodnejšom spôsobe kolektívnej služby. Neexistujú v podstate o tom nejaké osobitné normy, ani nemôžu. Musia sa totiž rozhodovať vždy podľa miestnych špecifik a toho, čo začujú ako potrebu, aby dokázali poskytovať čo najlepšie svoje služby OFS, hlavne čo do možností rehoľníkov.
- Vyšší predstavení s jurisdikciou na jednom takomto teritóriu majú toľko bratstiev, koľko majú. To znamená: v prípade, že sa neprekrývajú hranice rehoľných provincií s regionálnymi a národnými bratstvami OFS, môže ich byť aj viac ako 4 naraz. Preto súčasť konferencie asistentov môže byť oficiálne (Štatút b. 16, 1; 17, 2; 19, 2; 21, 2) aj viac ako štyri, podľa slobodného rozhodnutia príslušných vyšších predstavených, alebo môžu vymenovať vlastného asistenta alebo spomedzi asistentov už jedného nominovaného iným provinciálom, ktorému by sčasti prislúchala práve takáto kompetencia.

Generálne konštitúcie OFS, b. 91, 2b-c a Štatút asistencie (b. 10, 3) zverujú provinciálnym ministrom a vyšším predstaveným túto dvojitú úlohu (každému jednotlivo podľa štyroch rehoľných rádo):

1. spoločne sa v kolektíve dohodnúť na spôsobe a postupe menovania národných a regionálnych asistentov;
2. kolektívne sa dohodnúť, na ktorých predstavených sa majú národné či regionálne rady OFS obrátiť, keď chcú požiadať o asistenta.

---

⁹⁷ Synopsis – z gréckeho – súčasne, paralelne postavené texty (pozn. prekl.).

Vzhľadom k tejto prvej úlohe treba poznamenať, že kolektívna dohoda o vymenovaní národných a oblastných (regionálnych) asistentov **nie je to isté** ako kolektívne vymenovať asistentov.

V súvislosti s druhou úlohou môžu podľa Generálnych konštitúcií OFS a Štatútu asistencie provinciálni ministri a vyšší predstavení len označiť príslušného referenta pre národné a regionálne rady OFS, aby tieto rady mohli žiadať o asistentov.

Inými slovami, provinciálni ministri a vyšší rehoľní predstavení rádov by mali podľa toho kolektívne stanoviť, kto má prijímať tieto požiadavky zo strany rôznych rád OFS.

Nehovorí sa tu však o tom (a vôbec z toho nevyplýva), či zodpovedná osoba prijímajúca tieto žiadosti, má súčasne aj právnu kompetenciu vymenovať národného či regionálneho asistenta.

Z tohto teda môžeme vydedukovať, že provinciálni ministri, prípadne vyšší predstavení rôznych inštitútov Prvého františkánskeho rádu a TOR, ktorí majú jurisdikciu na území príslušného národného (alebo regionálneho) bratstva OFS **a kolektívne ju vykonávajú**, vôbec **nevymenúvajú** asistenta alebo národných (prípadne regionálnych) asistentov.

V žiadnom texte Konštitúcií alebo Štatútu pre asistenciu sa nehovorí, že by provinciálni ministri či vyšší rehoľní predstavení mali takúto kolektívnu právomoc.

Nominácie asistentov ako výlučne osobná kompetencia je rezervovaná „príslušnému vyššiemu predstavenému“. Štatút práve preto túto kompetenciu vysvetľuje: „Každý generálny minister má voči svojmu vlastnému rádu (..) podľa nutnosti **schváliť alebo menovať** národného asistenta z vlastného rádu“ (Štatút 9, 2).

Na základe toho teda môžeme teda usúdiť, že:

- neexistuje nejaká kolektívna vláda na národnej či regionálnej rovine a neexistuje ani nejaká kolektívna služba *altius moderamen* práve na týchto úrovniach.
- keď Generálne konštitúcie OFS a Štatút Prvého rádu a TOR o asistencii OFS používajú príslovku „*kolegiálne*“ či kolektívne v súvislosti s provinciálnymi ministrami a inými vyššími predstavenými, než sú generálni ministri, tento termín nemá nejakú právnu validitu, ale ukrýva len mravný a organizačný význam, pretože chce potvrdiť potrebu *bratskej spolupráce* medzi provinciálnymi ministrami a rôznymi rehoľnými inštitútmi, ktorí sa pastoračne starajú o službu OFS. Táto požiadavka kolektívnosti používa termíny, ktoré sú primerané, ale postrádajú právnu validitu, skôr sú tu preto, aby uznávali pluralitu Prvého rádu a TOR a nie preto, aby potvrdili existenciu nejakej *potestas collegialis*⁹⁸ vo vzťahu k OFS.
- provinciálni ministri alebo vyšší rehoľní predstavení s rôznymi jurisdikciami na území národného (alebo regionálneho) bratstva OFS, nemajú voči OFS žiadne kolegiálne, kolektívne kompetencie alebo kompetencie *in solidum*⁹⁹, ale len tie, ktoré im vyplývajú z Generálnych konštitúcií a Štatútu, ako boli spomenuté vyššie.

5. ŠTRUKTÚRA KOLEGIÁLNEJ ASISTENCIE

Ako sme už povedali, úvahy o kolegiálnej asistencii prebiehajú na vyššej úrovni ako je úroveň miestneho bratstva¹⁰⁰. No na miestnej úrovni **neexistuje** niečo také ako **kolegiálna asistencia**,

⁹⁸ Kolektívna moc (pozn. prekl.)

⁹⁹ Kompetencie ako celok (pozn. Prekl.)

¹⁰⁰ Porov. *Konšt OFS* 87,1; 88,5; 90,3. Štatút v závislosti od týchto citácií z Konštitúcií upresňuje, že služba asistencie OFS „musí byť vykonávaná spoločne na všetkých vyšších úrovniach nad miestnou úrovňou“ (3,2).

pretože „každé miestne bratstvo, ako prvá bunka jedného OFS, je zverené do pastoračnej starostlivosti františkánskej rehoľnej rodiny, ktorá bratstvo kanonicky ustanovila“¹⁰¹.

Preto podľa Generálnych konštitúcií OFS a Štatútu asistencie:

- na *medzinárodnej* úrovni

Konšt OFS 90.3a	Štatút 17.2
Duchovná asistencia národnému bratstvu sa koná a koordinuje v rámci konferencie národných asistentov (alebo národným asistentom) podľa Konštitúcií a vlastných stanov.	Generálni asistenti (...) slúžia Predsedníctvu medzinárodnej rady OFS, vytvárajú Konferenciu a spolu zabezpečujú duchovnú starostlivosť o OFS ako celok

- a na *národnej* úrovni:

Konšt OFS 90.3b	Štatút 19.2
Na národnej úrovni pre duchovnú asistenciu treba určiť smernice dohodnuté s Úniou provinciálov rôznych vetiev a s národnou radou OFS. Národní asistenti sú menovaní patričnými konferenciami predstavených (alebo predstaveným, ak je v národe iba jediný) po vypočutí národnej rady.	Národní asistenti (...) poskytujú svoju službu Národnej rade a dohliadajú na duchovnú starostlivosť o Národné bratstvo. Ak je ich viac ako jeden, vytvárajú Konferenciu a budú uskutočňovať svoju službu spoločne.

- na *oblastnej, regionálnej* úrovni:

Konšt OFS 90.3c	Štatút 21.2
Duchovná asistencia regionálnemu bratstvu sa koná a koordinuje konferenciou regionálnych asistentov (alebo regionálnym asistentom) podľa Konštitúcií a vlastných stanov.	Podporujú Regionálnu radu a dohliadajú na duchovnú starostlivosť o Regionálne bratstvo. Ak je ich viac ako jeden, vytvoria Konferenciu a budú uskutočňovať svoju službu spoločne.

Štatút asistencie sa zmieňuje aj o úlohách Konferencie asistentov na všeobecne, národnej a regionálnej úrovni¹⁰². Nechceme sa zbytočne zmieňovať o týchto úlohách. Oveľa vhodnejšie na tomto mieste by bolo načrtnúť štruktúru kolegiálnej, spoločnej asistencie.

Keď Štatút opisuje úlohu asistenta, spresňuje jeho poslanie:

„V rade bratstva a počas riadnych a volebných kapitúl bude asistent brat' ohľad na zodpovednosť a poslanie svetských františkánov a ponechá im prednosť v riadení, koordinácii a animácii bratstva“ (Štatút 13, 2).

Ešte než sa hovorí o právnych aspektoch, o kategórii kolegiality, spoločnej asistencie týkajúcej sa *altius moderamen* a asistencie, zmieňuje sa o ešte vyššej a základnejšej inštancii: o inštancii bratstva a bratskosti.

Ak je naozaj pravdou, že asistent OFS je povolaný svedčiť o františkánskej spiritualite a o bratskom vedomí zo strany rehoľníkov k svetským františkánom, o pute spoločenstva medzi

¹⁰¹ Konšt OFS 47,1.

¹⁰² Porov. Štatút 17,3; 19,3; 21,3.

jeho rádom a OFS, je taktiež pravdou, že skupina asistentov, ktorá asistuje radám OFS *in solidum* na rôznych úrovniach (generálnej, národnej a regionálnej), má v prvom rade úlohu svedčiť o tom, že:

- existuje jedna jediná františkánska rodina;
- existuje jediný Prvý františkánsky rád, hoci sa skladá z troch rôznych, autonómnych inštitútov;
- existuje jediný Františkánsky svetský rád;
- jediný OFS v rámci svojho rádu nepozná a ani nesmie akceptovať nejaké rozdelenia či rozdiely medzi bratmi.

Jednak vyšší predstavení s právomocou na tom istom území, o ktorých hovoria Konštitúcie OFS a Štatút, jednak bratia vytvárajúci Konferenciu asistentov by mali svedčiť hlavne o svojej bratskej identite a prejavovať si bratstvo navzájom, aby tak potvrdili záväzok služby voči OFS – tento záväzok jednak čo sa týka asistencie vo všeobecnosti, jednak v osobitnom aspekte *altius moderamen*. Nie je to dedičstvo jedného či druhého inštitútu, neexistuje vôbec taký inštitút Prvého františkánskeho rádu alebo TOR, z ktorých by mal jednotlivo každý svoj vlastný Tretí rád. Asistencia OFS vyviera z prvej skutočnosti františkánskej rodiny. Je to podmienka a povinnosť „rodiny“. Staví na vzájomnom, živom základe, ktorý spája všetky Františkove deti.

Tu by som chcel ešte raz a s veľkou úctou upriamiť našu pozornosť na slová brata Pasquala Rywalskeho¹⁰³. Bratom kapucínom napísal tieto nádherné slová:

„Zväzok, ktorý spája františkánskych laikov so sestrami a bratmi prvých dvoch rádov je tak silný, že nemôžeme spomenúť jedných a nespomenúť druhých... Františkánsky laik, členovia Prvého rádu a sestry Druheho rádu boli jedným osudom zliati na širšej rieke bratstva vyvierajúceho zo srdca nášho Otca, sv. Františka. Buď teda budú žiť **pospolu** jedným, planúcim životom alebo budú viesť život, ktorým sa **spolu** umoria“¹⁰⁴.

Ak je to naozaj tak, musíme súhlasiť v tom, že asistencia je **kolegiálna, spoločná preto, že je bratská a len ak je bratská**; preto, že sa nám asistencia dostáva od bratov z inej rodiny a pretože asistencia má za cieľ dosvedčiť, že existuje koniec koncov len jedna jediná františkánska rodina. A pretože táto františkánska rodina ako jedna má údy, ktoré sú *eiusdem membra corporis* (údmi toho istého tela, Urban IV.)

Františkovu charizmu môžeme aktuálne žiť a obnovovať len v tejto perspektíve života – ak sa charizma prežíva v rodine, pospolu, keď sme presvedčení, že nikto nemá túto charizmu celú a že žiadna z rodín nemá charizmy viac, nakoľko je vplyvnejšia alebo numericky väčšia ako ostatné zvyšné časti rodiny. Hodnota tejto charizmy sa nedá merať číslami, kvantitou. Dá sa merať len vitalitou, dynamikou konkrétnej, dnešnej aktivity. Preto si ani žiadna vetva františkánskej rodiny, žiadna vetva Prvého rádu nemôže namýšľať (a nebolo by to objektívne ani legitímne)s, že ich život predstavuje typické, konkrétne a autentickéjšie stvárnenie františkánskej rodiny.

Celá Františkova charizma sa plne nachádza v celej františkánskej rodine.

Život v spoločenstve, ktorý sa rodí z tajomstva Cirkvi ako komúnia a zo spoločnej charizmy, nám pomáha pochopiť „uniformitu“, do ktorej cirkevný život upadá. Samotné spoločenstvo v lone

---

¹⁰³ Fr. Pasquale Rywalski, Ministro generale dell'Ordine Cappuccino dal 1970 al 1982, ha fatto ritorno alla Casa del Padre l'8 gennaio 2002.

¹⁰⁴ Fr. PASQUALE RYWALSKI, *L'assistenza spirituale all'Ordine Francescano Secolare*. Lettera ai Ministri provinciali e a tutti i Frati dell'Ordine (4 ottobre 1978). Introduzione.

františkánskej rodiny nám ukazuje bohatstvo charizmy, mnohorakosť prejavov, za akých sa prejavuje; Rodí sa z tvorivej sily Ducha, ktorý vnukol svätému Františkovi, aby vniesol do sveta formu evanjeliového života a tú nazval bratstvom – podľa vzoru Kristovho života a jeho učeníkov.

„Z tohto hľadiska duchovná asistencia ako animácia prijíma život misie, prítomnosti a otvorenosti voči novým cestám spolupráce na znak spoločenstva. Aj v tomto zmysle sa spolupráca medzi rehoľníkmi a svetskými bratmi určite vylepší a prinesie celej rodine lepšiu formáciu svetských i rehoľných bratov“¹⁰⁵.

Toto sú myšlienky Valentína Redonda, ktorý ďalej píše:

“Asistencia smeruje k vzájomnosti, táto vzájomnosť však neodmieta odlišnosti, skôr ich vyžaduje. Vzájomnosť medzi Prvým rádom a TOR a Františkánskym svetským rádom, medzi františkánskymi rehoľníkmi a svetskými bratmi je charizmatická. Snaží sa prekonať jestvujúce nedostatky a nerovnosti na rôznych úrovniach a zdôrazňuje osobitnú formu života charizmy. Apoštolská exhortácia *Christifideles laici* užíva slová pápeža Pavla VI. a pripomína, že 'Cirkev má svoj autentický svetský rozmere, ktorý patrí k jej najvnútornejšej prirodzenosti a poslaniu, ktorý zapúšťa svoje korene v tajomstve Vteleného slova a ktorý sa uskutočňuje rôznymi formami vo všetkých svojich členoch’”¹⁰⁶.

Živá vzájomnosť, živé spoločenstvo medzi františkánmi vyviera z rovnakého projektu života, z osobitnej rehoľnej a svetskej formy, ktorú prežívajú.

Text Reguly OFS b. 1 rovnako docenňuje Prvý rád, sestry Druhého rádu i TOR. Z toho nutne vyplýva vzájomné uznanie a potreba rozvíjať autentické, bratské vzťahy, upozorňujúc pri tom na fakt, že na tejto rovine (na úrovni medzirádových vzťahov) vždy ide o bratstvo budované *ad intra*, o puto, ktoré spája všetkých, čo sa zrodili vo vnútri tejto rodiny. Zo živej vzájomnosti vyviera aj vzájomné zdieľanie života, spoločné aktivity, aby sme mohli spoločne, aj napriek obohacujúcim a tak potrebným rozdielom získať účasť na poslaní Cirkvi.

---

¹⁰⁵ V. REDONDO, o. c. 5.

¹⁰⁶

Christifideles laici, b.15; V. REDONDO, o. c. 5.

DUCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ASISTENCIA FRANTIŠKÁNSKEMU SVETSKÉMU RÁDU

II. ČASŤ

Br. Felice Cangelosi, OFMCap

6. ASISTENCIA, ANIMÁCIA A FORMÁCIA

V tejto súvislosti sa mi zdá dôležité povedať, že nech už má asistent akúkoľvek formačnú úlohu, vždy platí, že **asistent OFS nie je „formátorom“ OFS** alebo bratstiev OFS alebo formátor rôznych rád OFS¹⁰⁷.

Podľa termínov, ktoré sa naňho vzťahujú, asistentovi neprislúcha nijaký ten technický rozmer formácie, nemá ani výlučnú funkciu učiť. Toto primárne prislúcha skôr svetskému formátorovi, zatiaľ čo rehoľný asistent ju vykonáva v rámci komplementárnosti a zodpovednosti, ktorá mu istým spôsobom bola zverená zo strany svetských formátorov (či už ministrov, rád, formačných majstrov, atď.)¹⁰⁸.

Mohli by sme nástožiť na aspekte animácie (čo znamená = *dávať život, dušu, oživovať*), ktorá je „jedným aspektom asistentovho poslania. (On) spolupracuje pri animácii príslušných sekulárnych bratstiev a príslušnej rady. Úlohou asistenta je vnášať svetlo. Nesmie sa však dožadovať toho, prečo nie je práve on tým, kto má posledné slovo, skôr tvorí radu na čele s ministrom. Animácia tvorí podstatný priestor života bratstva: formáciu, reflexiu, modlitbu, apoštolát rôzneho druhu, či už apoštolát bratstiev ako takých, ale aj jednotlivých bratov, ktorých vysielá a podporuje bratstvo zodpovedajúce za ich aktivity“¹⁰⁹.

Asistent, nakoľko je asistentom, pomáha pri formácii, pomáha členom OFS, aby lepšie poznali františkánsku tradíciu a spiritualitu, aby sa vzťahovali vo svojom františkánskom a svetskom povolaní. Spolupráca asistenta vo formácii umožňuje, aby táto solidárnosť so svetskými františkánmi rástla a súčasne poskytuje možnosť, aby sa sám asistent od nich učil. Asistent je akoby spojitou nádobou, vďaka ktorej sa prenášajú talenty a schopnosti františkánov – rehoľníkov na svetských františkánov a schopnosti svetských františkánov zasa na rehoľníkov. Charizma sa tak dopĺňa a obohacuje prostredníctvom členov oboch rádov, či už v spôsobe života, ale aj v spôsobe, akým sa prejavuje ich poslanie¹¹⁰.

Budúcnosť OFS závisí od toho, či a koľko sa investuje práve do formácie členov. Nielen zo strany Františkánskeho svetského rádu, ale aj z pozície Prvého rádu a TOR, pretože s nimi nažíva v spoločenstve a solidarite. Asistent je znakom práve týchto hodnôt. Formácia nám pomáha rásť

¹⁰⁷ Por. *Štatút* 3,1,

¹⁰⁸ Por. *Štatút* 13,1-3. Pri tomto aspekte sa nezastavíme kvôli rôznym predošlým témam, o ktoré sa postaralo hlavne Predsedníctvo Medzinárodnej rady OFS (Rím 1992).

¹⁰⁹ V. REDONDO, *o. c.* 3.

¹¹⁰ V. REDONDO, *o. c.* 3.

v tom, aby sme načúvali, prijímali niečo od iných a spolupracovali vo vlastnej rehoľnej rodine, ale aj vo vzťahu k Františkánskému svetskému rádu a jeho poslaniu.

7. VZÁJOMNÁ VÝMENA DAROV A SPOLUPRÁCA

V apoštolskej exhortácii *Vita Consecrata* Svätý otec hovorí o povolaní laického života, ako o povolaní zameranom k ministériu, ako o vzorovom povolaní¹¹¹. Keď pozmeníme túto myšlienku a použijeme ju na b. 1 z Reguly OFS, môžeme hovoriť o troch vzorových rozmeroch františkánskej charizmy: o odlišení a rozpoznaní charizmy v apoštolsko-rehoľnom razení (Prvý rád), v kontemplatívno-rehoľnom spôsobe života (Druhý rád) a svetskom podaní (Tretí rád).

Všetky tieto tri rozmery považujeme za *paradigmatické* (vzorové), nakoľko každé z nich je prejavom a vlastnou, aj keď nie výlučnou interpretáciou jednej a tej istej charizmy: nielen bratia Prvého rádu a TOR, ale rovnakým vnútorným charakterom aj sestry Druhého rádu a svetskí františkáni nesú plnú zodpovednosť za život, za zachovávanie charizmy, za prehlbovanie a rozvíjanie charizmy svätého Františka¹¹².

Tak ako tri paradigmatické povolania kresťanského života „slúžia jedno druhému pre vzťahovanie sa Kristovho tela v dejinách a pre jeho poslanie vo svete“¹¹³, podobne aj tri paradigmatické rozmery františkánskej charizmy slúžia jeden druhému, pretože všetky tri majú za cieľ „sprítomňovať charizmu spoločného Serafínskeho Otca v živote a poslaní Cirkvi“¹¹⁴.

Z toho vyplýva, že pre františkánsky život má hodnotu aj to, o čom hovorí b. 54 apoštolskej exhortácie *Vita Consecrata*:

„Jedným z plodov náuky o Cirkvi ako o komúnio bolo to, že sa v ostatných rokoch sformovalo vedomie, že rôzne spoločenstvá, ktoré ju tvoria, môžu a majú spojiť svoje sily v postoji *spolupráce a výmeny darov*, aby sa plodnejšie podieľali na jej poslaní. Prispeje to k vytvoreniu bohatšieho a plnšieho obrazu samej Cirkvi a harmonickým spolupôsobením rôznych darov k účinnejšej odpovedi na výzvy dnešnej doby.“

To, čo dnes Duch hovorí Cirkvi, musí priviesť františkánov všetkých troch rádo k objaveniu charizmatického pôvodu svojej duchovnej rodiny a pohnúť ich k ďalšiemu prehlbovaniu vzájomného života v rámci jednej františkánskej rodiny.

Živé spoločenstvo sa konkrétne prejavuje výmenou darov. To priznáva svetským františkánom, že priamo okúsili ducha evanjeliových rád a dostali tak povzbudenie žiť a svedčiť o duchu blahoslavenstiev a radikálnosti či úplnosti evanjeliových požiadaviek v snahe zmeniť svet na obraz Božieho srdca¹¹⁵. Na druhej strane výmena darov vedie rehoľníkov k presvedčeniu, že Františkova charizma nemôže byť pre nich vlastným monopolom. Prekračuje totiž momentálne miestne či provinciálne/medzinárodné bratstvo v rámci rehoľného inštitútu i samotného Prvého rádu v trojitom, rovnocennom a rovnako podstatnom spôsobe života.

Svetskí františkáni na základe hodnoty svojho svetského života a za osobitnú službu, ktorú vykonávajú, budú môcť animovať rehoľníkov Prvého rádu a TOR, aby si hlbšie uvedomili „niektoré aspekty charizmy, aby prijali jej duchovnejšiu interpretáciu a to ich primälo nájsť smer pre nové apoštolské dynamiky“¹¹⁶.

V jednom i druhom prípade ide napokon o komunikovanie toho, čo je v jeho vnútri hlboké, vzácne a živé, čím si sami, navzájom vyslúžia „ducha a život“.

¹¹¹ Por. *Vita Consecrata*, n. 31.

¹¹² Por. F. CANGELOSI, *Autonomia e unità...* 32-35.

¹¹³ *Vita Consecrata*, n. 31.

¹¹⁴ *Regula OFS*, b. 1.

¹¹⁵ Por. *Vita Consecrata*, n. 55; *Regola dell'OFS*, n. 11.

¹¹⁶ *Vita Consecrata*, n. 55.

Kultúra spolupráce obsahuje práve požiadavku radikálneho obrátenia, aby sme už opustili nejaké to skrytý predsudok o nadradenosti rehoľného stavu voči stavu a životu jednoduchého veriaceho laika. Čo sa naopak nás týka, predpokladáme touto kultúrou, že sa rovnako stratí poňatie, ktoré je v ňom zrejme a ktoré stavia „Tretí rád“ na nižší stupeň dôstojnosti a považuje ho za frakciu Prvého rádu a TOR.

Presvedčenie o takejto rovnakej dôstojnosti všetkých veriacich v Kristovi a všetkých troch rádoch františkánskej rodiny, ak je skutočne pravé, nemôže sa nijako minúť dôsledkom tohto efektívneho uznania.

Kultúra spolupráce okrem toho predpokladá, že sa všetky jej zložky, všetky príslušné časti prežívajú na rovine vzájomnej pomoci, že budú voči sebe prechovávať vzájomnú úctu a nezdôrazňovať odlišnosti. V tomto zmysle je pre Prvý rád a TOR potrebné, aby *začali sami počúvať a vnímať*: spolupráca je predovšetkým investíciou poznania, poznaním a potom spoločným konaním. Spolupráca nemôže vychádzať od niekoho, kto má rôzne stratégie. OFS by mal poslúžiť ako rezervné vojsko, ktoré povolajú na čelo, keď sa prvá línia (Prvý rád a TOR) bude nachádzať v štrukturálnej kríze.

Vzájomný život ukrýva vlastný slovník, ktorý pramení z tohto života (napríklad termíny bratstvo, spoločenstvo, zdieľanie atď.), čo si už vopred vyžaduje, aby sme skúmali túto gramatiku spolupráce. Ak sa nedostatočne naučíme slovíčka, zostanú nám také, aké sme sa naučili a termíny budú len *flatus vocis* - súhrou slov. Nedostaneme do nich hĺbku života a neobsiahnu autentickú múdrosť.

Spolupráca však znamená obrátenie – zmeniť svoje myslenie a na úrovni jednej duchovnej rodiny i na úrovni cirkevnej plánovať a budovať spoločné vzťahy¹¹⁷.

8. NA POČIATKU VŠETKÉHO BOL SPOLOČNÝ ŽIVOT

V rámci františkánskej rodiny sa musí všetko pohybovať a rozvíjať na spoločnom, živom základe a vo vzájomnej duchovnej závislosti všetkých prvkov. Vo františkánskej rodine prevláda „stav charizmatickej potreby“. V sile tejto charizmy každý z troch rádoch je nielen potrebný pre zvyšné dve vetvy alebo ďalšie dva rády, ale musí sa za takého považovať a za takého ho treba pokladať.

Z tohto povedomia potom pramení zmysel pre aktívnu spoluprácu v širšom horizonte, ako nám to navrhujú názorné podnety CISM¹¹⁸.

To však bude možné len vtedy, ak si včas všimneme pokušenie zostať nezávislým, dostačovať sám sebe na všetkých úrovniach a keď uznáme, že nielen OFS potrebuje Prvý rád, ale rovnako že potrebuje Druhý aj Tretí rád.

Rovnaké návrhy nás nútia zopakovať svoje presvedčenie o tom, že ani *altius moderamen* nie je podrobený dynamike vzájomného života a vzájomnej duchovnej závislosti. Pri cieľoch, ktoré sa spomínajú v prípade *altius moderamen* (ako napríklad: zaručiť vernosť františkánskej charizme, spoločenstvo s Cirkvou a jednota s františkánskou rodinou) úplne jasne vyplýva, že ide o cieľ, ktorý sa dosahuje spoločne, v bratskom spoločenstve a navzájom a že aj OFS – tak ako napokon sestry Druhého rádu – je vyzvaný dohliadať a bdieť nad vernosťou charizme, františkánskej rodine a Cirkvi zo strany Prvého rádu a TOR.

¹¹⁷ Por. *Laici e Religiosi...* 220-224.

¹¹⁸ Talianska konferencia vyšších predstavených.

František nikdy nehovoril o nejakej svojej jurisdikcii alebo o jurisdikcii Prvého rádu či ostatných dvoch. Vždy sa snažil hájiť *altius moderamen* postojom *ante litteram*, ktorý oveľa jasnejšie prekonával suchopárnosť čisto právneho horizontu.

Veľmi jasne a výrečne to dosvedčuje *Forma života*, ktorú napísal pre Kláru a chudobné ženy v San Damiano¹¹⁹. Im Poverello jasne prehlasuje: „Sľubujem za seba i za mojich bratov, že budem vždy cítiť starosť o vás a prejavovať vám osobitnú starostlivosť“.

Aj napriek *Forme života* môžeme vidieť, že František jasne potvrdzoval svoje aktivity v úlohe „zákonodarcu“ chudobných žien. Práve vyššie spomenutá myšlienka nehovorí o tom, že by sa František chcel vmiesiť do správy kláštora v San Damiano alebo mu niečo stanovovať. *Forma života* však obsahuje duchovný rozmer, teologicko-spirituálny charakter Druhého rádu, ako si ho František predstavoval a túžil uskutočniť s jasným, nepostrádateľným odkazom na Lukášovo evanjelium a správu o zvestovaní 1, 26-37¹²⁰. Vyjadruje sa v ňom „prísľub bratskej blízkosti, prísľub záväzku a jednoty medzi Františkom a bratmi (per me et fratres meos) a jednoty medzi Klárou a sestrami (de vobis): je to skutočný výraz jednoty, ktorým František vidí a miluje svojich bratov, Kláru i všetky jej sestry (de vobis tamquam de ipsis)

Dôvod takéhoto silného puta nie je v tom, že by si František vyvolil Kláru, ale v tom, že Klára a jej sestry si vyvolili Boha. Práve v tom treba vidieť teologálny dôvod jednoty, láskyplnej starostlivosti, samoty a tohto nezvyčajného puta.

Tento krok, ktorým sa vysvetľuje spojenie večnej jednoty (tohto „semper“) medzi Františkom a Klárou, je teda veľmi dôležitý a hlboký: sľávnostná formulácia, ktorú František používa („volo et promitto“), závisí čo sa týka vetnej skladby i doslovného znenia. František používa príčinnú vedľajšiu vetu, ktorou text začína: „quia“ – čo znamená *pretože* (...) ja František chcem a sľubujem“¹²¹.

Forma vitae napokon vyjadruje bratskú starosť zakladateľa, Františka o povolanie jednak sestier, ale aj o povolanie bratov: František sa chcel zaujímať **o toto rovnaké povolanie**, ktoré jeho menší bratia žili a stvárnili odlišným spôsobom a odlišne zo strany klarisiek¹²². František napokon sám aj hovorieval: „jeden a ten istý duch vyviedol týchto bratov a tieto chudobné ženy z tohto biedneho sveta“¹²³.

Ak dôvodom, pre ktorý si František všíma svoju zodpovednosť za klarisky, je práve motivácia povolania a ak je povolanie menších bratov a klarisiek identické, to isté, nazdávam sa, že by sme mohli z toho vydedukovať myšlienku, ktorú František síce adresuje chudobným sestrám a Kláre, ktorých úloha je dosť odlišná (pre Kláru je František zákonodarca Druhého rádu), ale rovnako by sme ju mohli vziať a aplikovať na Františka a menších bratov. Ani Klára nemá právo sa miešať do orgánov Prvého rádu, ale aj ona zodpovedá za Františkovo úsilie o vernosť a rovnako za podobné úsilie bratov, či sa zhoduje s formou evanjeliového života, ktorý mu zjavil Pán.

Čo sa hovorí o Druhom ráde, platí rovnako aj pre Tretí.

¹¹⁹ „Pretože ste sa Božím riadením stali dcérami a služobnicami Najvyššieho Kráľa, nebeského Otca, a stali ste sa nevestami Ducha svätého, keď ste si vybrali život dokonalosti podľa evanjelia, chcem vám za seba a mojich bratov sľúbiť, že mám o vás starosť tak ako o nich a osobitne sa o vás strachujem“ (FF 139; 2788).

¹²⁰ CH. A. LAINATI, OSC, *Una “lettura” di Chiara d’Assisi attraverso le fonti in Approccio storico-critico alle Fonti Francescane*. Roma, Edizioni Antonianum, 1979; 162-163.

¹²¹ J. SANZ MONTES, OFM, *Francesco e Chiara di Assisi icona e parola di amicizia*. Roma, Movimento Religioso Francescane, 1990; 81-82. Cfr. anche C. PAOLAZZI, OFM, *Francesco per Chiara* (Presenza di San Francesco 40). Milano, Edizioni Biblioteca Francescana, 1993; 25-45.

¹²² Por. R. BARTOLINI, OFM, *Lo Spirito del Signore. Francesco d’Assisi guida all’esperienza dello Spirito Santo* (Collectio Assisiensis 18). Assisi, Studio Teologico “Porziuncola”, 1982; 101

¹²³ 2 Cel 204; FF 793.

František daroval kajúcnikom Regulu života¹²⁴ a samotní kajúci bratia a sestry či svetskí františkáni uznávajú za primárny zdroj charizmy¹²⁵ tieto dokumenty: *Exhortatio ad fratres et sorores de Peonitentia*, ale aj list *Epistola ad Fideles I*¹²⁶ a jeho neskoršie vydanie *recensio posterior* s názvom *Epistola ad fideles II*.¹²⁷ František v ňom naliehavo, úplne prirodzene žiada o niečo viac, než len život priemerného kresťanstva v buržoáznej spoločnosti. Bojuje o radikálnu formu kresťanského života laikov, ktorí ho chcú nasledovať a usiluje sa dosiahnuť u týchto kresťanov obnovu života *secundum formam sancti Evangelii*¹²⁸.

Len zriedkakedy bol františkánsky život spájajúci menších bratov, “chudobné ženy” a “fratres et sorores de Poenitentia” (kajúcich bratov a sestry) predložený a definovaný tak jasne, hlboko a obsiahlo, ako práve v tomto Liste. V tomto diele Pánovho ducha sa radikálne menia hodnoty ľudského života, dosiaľ prežívaného len naturalisticky. S prekvapivou prirodzenosťou František na miesto “spiritus carnis”, čiže na miesto môjho ľudského, egoistického „ja“ stavia “Spiritus Domini” – „Pánovho ducha“, čiže rozmýšľať, túžiť, žiť a konať len podľa autentického evanjelia.

Tento spôsob života sa volá „metánoia“, znamená „agere poenitentiam“ - konať pokánie ako svätý František!

Toto je prameň skutočného pokánia vo františkánskom zmysle¹²⁹.

Preto sa Regula Pavla VI. z roku 1978 oprávnene správa ako Prológ k *Povzbudeniu svätého Františka kajúcim bratom a sestrám*, kde môžeme objaviť základnú, prvú inšpiráciu či pôvodné evanjeliové jadro OFS.

Musíme takisto prízvukovať, že štúdie o *Opuscula sancti Francisci* ukazujú isté prieniky medzi prvou časťou (*O tých, čo konajú pokánie*) tohto textu, ktorý sa v druhom vydaní *Listu veriacim* dostane až do hlavného a gradujúceho stredobodu¹³⁰ na jednej strane a *formou života* na druhej. Jedno i druhé sa potom úplne zhodujú s antifónou „Svätá Panna Mária“¹³¹ z *Hodíniek umučenia* a aspoň po ideovej stránke na nej závisia¹³².

---

¹²⁴ Por. I Cel 37: FF 385.

¹²⁵ Niektorí považujú za historicky isté, že tieto dve vydania Listu veriacim boli adresované Rádu kajúcnikov. Ja osobne zastávam presvedčenie, názor Kajetána Essera, ktorý sa domnieva, že “povaha vzťahov prevládajúcich medzi Františkom a adresátmi tohto spisu, alebo vzťahy adresátov medzi sebou, nemôžu poukazovať na všetkých kresťanov vo všeobecnosti, ale musí ísť o jednotlivcov a o osobitné, na Františka napojené skupinky, lebo on im daroval *forma vivendi*, ktorá je veľmi blízka, podobná forme menších bratov. (K. ESSER, OFM, *La Lettera di san Francesco ai Fedeli* in *L'Ordine della Penitenza di san Francesco d'Assisi nel secolo XIII* a cura di O. Schmucki. Atti del Convegno di Studi Francescani. Assisi, 3-4-5 luglio 1972. Roma, Istituto Storico dei Cappuccini, 1973; 71-72. 759).

¹²⁶ Povzbudenie bratom a sestrám od kajúcnosti (pozn. prekl.) Por. FF 178/1-178/7.

¹²⁷ List Veriacim I a II. (pozn. prekl.) Por. FF 179-206. Da ora in avanti parleremo di *Lettera ai Fedeli* con riferimento sia alla prima che alla seconda recensione.

¹²⁸ Život podľa formy svätého evanjelia (pozn. Prekl.)

¹²⁹ Por. K. ESSER, o. c. 65-66; 74-75; D. DOZZI, OFMCAP., *Penitenza, Pace e Fraternità nelle Regole dell'OFS in Il Signore ti dia pace. Celebrazioni centinarie dell'Ordine Franciscano Secolare: dalla Regola di Nicolò IV ad oggi 1289 - 1989*. Bologna, Edizioni Francescane, 1991; 41.

¹³⁰ Por. FF 200-201.

¹³¹ “Santa Maria Vergine, non vi è alcuna simile a te, nata nel mondo, tra le donne, figlia e ancella dell’altissimo sommo Re il Padre celeste, madre del santissimo Signore nostro Gesù Cristo, sposa dello Spirito Santo...” (FF 281).

¹³² Por. R. BARTOLINI, o. c. 100-111; L. AGO, OFM, *La « Salutatio Beatæ Mariæ Virginis » di san Francesco d'Assisi* (Monumenta Italica Mariana. Studi e Testi 3). Roma, Edizioni Monfortane, 1998; 281-311.

Všetko toto svedčí o veľkosti povolania svetských františkánov. Vďaka „novým zákonom pokánia“¹³³, ktoré dal František kajúcnikom, sa povolanie týchto kajúcnikov pozdvihlo do stavu „nie priemernej dokonalosti“¹³⁴. Začína sa chápať ako veľké, na vrchole, nakoľko už ide o povolanie menších bratov a sestier Druhého rádu.

Aj napriek rôznym interpretáciám rôznych životných stavov, vo františkánskej rodine prevláda v otázke povolania zásadná rovnosť a v otázke zodpovednosti za vernosť všetkých bratov jednej základnej charizme zasa vzájomnosť. Aj bratia a sestry OFS sú povolaní uskutočňovať túto úlohu v spojení s dvoma ďalšími františkánskymi rádmi na základe svojej charizmy, vyššej dôstojnosti povolania i na základe svojho miesta v rámci jednej duchovnej rodiny.

Spoločný, vzájomný život predstavuje vnútorný zákon života a ten vyplýva z rovnakého bytia františkánskej rodiny. V tomto momente stojíme pred hodnotou, ktorá je princeps - **primárna i počiatková**. Preto vzájomný život máme, ba musíme považovať za niečo **nadradené** a v každom zmysle **prvoradé**.

Františkánska rodina je dnes viac ako kedykoľvek predtým povolaná ohlasovať svojím životom jednu myšlienku: *Na počiatku všetkého bol vzájomný, spoločný život*. Týmto výrazom chceme svedčiť o vlastnej vernosti **prvotnej hodnote**, z ktorej postupne vzišla *komplementárnosť* či *spoločná duchovná závislosť* a, ako múdro potvrdzujú Konštitúcie menších bratov (b. 60, 2) **spoločná asistencia**, ktorá sa konkrétne prejavuje v bratskej bdelosti, láskyplnej starostlivosti, zodpovednosti a spoluzodpovednosti, očakávaní a úsilí o dosiahnutie cieľov, ktoré sa spájajú s *altius moderamen*.

Ak tieto ciele majú svoj zmysel, svoju hodnotu, nemôžeme nepredpokladať, že v prípade *altius moderamen* dôjde k vzájomnej starostlivosti tak, ako to dovoľujú schopnosti duše, postoje a už spomínané pocity. Prejavujú a zviditeľňujú sa v bežnom živote, vo všetkých možných životných aktivitách: v štúdiu, v práci, modlitbe, formácii atď.

V tomto zmysle sa nazdávam, že jednak predstava o asistencii OFS, ale aj funkcie asistentov by mali byť nanovo a hlboko zrevidované, aby sme neumenšili ich hodnotu, ale práve naopak: ako sme už povedali vyššie – aby vo svetle práve tohto princípu spoločného života požadujúceho **spoločnú asistenciu**, sme potvrdili ich úlohu.

Duchovnú asistenciu vnímame ako „**základný prvok spoločenstva**“¹³⁵, zatiaľ čo asistent je povolaný predovšetkým „**byť (...) svedkom bratského vzťahu medzi rehoľníkmi a svetskými františkánmi a byť putom spoločenstva medzi rehoľným rádom a OFS**“¹³⁶.

Úloha duchovných asistentov OFS sa chápe hlavne v rovine bytia, kde získavajú prvotný, *sviatostný* charakter. Každý asistent je znakom, ktorý nás bezprostredne odkazuje k bratskej skutočnosti prežíanej v miestnej, provinciálnej i generálnej skupinke bratov, ku ktorej aj sám asistent prislúcha. Prvou a nezastupiteľnou formou asistencie nie je asistencia bratov jasne delegovaný na túto úlohu, ale asistencia rehoľnému bratstvu, ktoré si uvedomuje hĺbku zväzku, čo spája toto bratstvo s každým jednotlivým svetským bratom i v rámci Františkánskeho svetského rádu. Prvou formou asistencie je teda plný bratský vzťah, ktorý by mali františkáni – rehoľníci prežívať vo svojich spoločenstvách a priamo, spontánne obracať k svetským františkánom.

Takáto **asistencia** vo všeobecnosti **nemôže nebyť kolegiálna, spoločná. Je kolegiálna, nakoľko je bratská, pretože vyjadruje primárny vnútorný záujem o bratstvo** a neumožňuje

¹³³ Svätý Bonaventúra píše v tomto zmysle: „Mnohí ľudia rozpalení jeho kázaním, sa zaviazali novými zákonmi pokánia spôsobom, ktorý im ukázal tento Boží muž. Kristov sluha ustanovil, aby sa forma ich života odvtedy nazývala Rád kajúcních bratov“ (*Legenda Maior* 6: FF 1073).

¹³⁴ GIULIANO DA SPIRA, *Vita sancti Francisci* 23 in *Fontes Franciscani* a cura di Enrico Menestò e Stefano Brufani... (Medioevo Francescano. Testi, 2). S. Maria degli Angeli, Edizioni Porziuncola, 1995; 1045.

¹³⁵ Por. Konšt. OFS 89,1.

¹³⁶ Por. Konšt. OFS 89,3.

nikomu, aby sa zbavil tejto zodpovednosti inými povinnosťami a úlohami, že tieto povinnosti zostávajú, hoci by dotýčny brat dostal iné, právne stanovené úlohy a nominácie.

Asistent je rovnako povolaný k tomu, aby bol účinným nástrojom bratského spoločenstva či už v rámci vlastnej rehoľnej komunity alebo v rámci bratstva OFS *na znak* toho, že skutočne prežíva bratskú lásku. Má byť týmto znakom tak, aby sa toto puto spoločenstva medzi rehoľnými a svetskými františkánmi prehlbovalo a čoraz viac zintenzívňovalo. Musí byť moderátorom spoločenstva, tvorcom bratstva a všetkými možnými spôsobmi a prostriedkami podporovať vzájomnú komunikáciu medzi rehoľníkmi a svetskými bratmi.

Ak sa teda veci majú tak a podarí sa nám prevziať istú myšlienku z Generálnych konštitúcií menších bratov, ktoré – ako som si viackrát všimol – sa dožadujú, aby **menší bratia podporovali tento vzájomný spoločný život s OFS a vzájomnú asistenciu**¹³⁷, potom z toho môžeme vydedukovať, že tak **Prvý rád ako TOR musia samy od seba podporovať vzájomný život s OFS a prijímať vzájomnú asistenciu od OFS.**

Mali by sme teda jasne a zreteľne rozlišovať vo svetle Ducha svätého, aké sú tie najvhodnejšie a najprimeranejšie spôsoby, aby sme sa nevyhýbali iným základným požiadavkám života; práve v tejto chvíli sa nachádzame zoči-voči *prirodzenému právu* františkánskej duchovnej rodiny. To preto, že vzájomný, spoločný život (a spolu s ním aj komplementárnosť a integrácia) sú hlboko zakorenené v srdci františkánstva. Až tak, žeby sme si nevedeli ani predstaviť františkánsku rodinu, v ktorej by chýbala niektorá jej časť (Prvý – Druhý – Tretí rád).

Žiaden františkán nemôže nikdy povedať, že je verný svojmu povolaniu, ak nie je verný všetkým ostatným sféram tejto rodiny, keď nepestuje skutočné a autentické vzťahy so všetkými zložkami tejto rodiny.

Je úplne evidentné, že františkánska rodina neexistuje, ak nie je organicky prežívaná v jednotlivých členoch (troch rádoch). Preto je potrebné povedať, že práve tým narastá zmysel príslušnosti k vlastnému rádu a viac sa aj prispieva k dobru a dynamike celej našej rodiny.

Podobne je zrejmé, ale musíme na plné ústa prezradiť toto svoje presvedčenie, že príslušnosť k jednej duchovnej rodine má väčšiu hodnotu ako príslušnosť k vlastnému rádu. Priorita celku nad časťami by mala prenikať povedomie každého františkána a inšpirovať jeho život i správanie.

V tomto zmysle sa mi zdá vhodné nanovo poukázať na *Forma vitae* a na *List veriacim*, na jeden i druhý výraz, ktoré znamenajú Františkovu „osobitnú starosť“ o Druhý i Tretí rád. Takto vyzískame z Františkových spisov vzor života pre všetky tri františkánske rády, ktoré sú rovnako povolané v sile spoločných začiatkov i v sile charizmy vyjadriť a rozvíjať bratské vzťahy, jednotu a lásku. Zdá sa mi, že vo svetle *Forma vitae* a *Listu veriacim*, ktoré budujú priateľstvo a bratstvo len s tými, čo boli „božsky inšpirovaní“, môžeme dosiahnuť jednotu v Duchu a byť jeden „duch“ (v pavlovskom zmysle). Len oni nás môžu pohnúť k tomu, aby sme si sľúbili raz navždy „láskyplnú starostlivosť“ a postavili ju na silnej a posvätnnej jednote.

V tomto svetle musí aj *altius moderamen* stáť na nižšej úrovni ako zákon vzájomného života. Musí teda ísť o ***altius moderamen prežívaný vo vzájomnosti*** – alebo inými slovami – musí ísť o ***vzájomné altius moderamen***. Týmto spôsobom musíme prejsť od počiatočného štádia – od primeranej právnej normy – k základným hodnotám spoločného života: k spoločnej závislosti a k spoločnej asistencii. Ak navyše budeme uznávať tieto spoločné hodnoty, dosiahneme *altius*

---

¹³⁷ *Fratres minores ita Ordinem Franciscanum Saecularem, speciali cura eum adiuvent et reciprocam vitalitatem atque mutuam assistentiam foveant, ut genuino spiritu francescano magis ac magis imbuatur, et in mundo, praesertim inter iuvenes, promoveatur* (Cost OFM 60,2).

moderamen vyvierajúci z vernosti evanjelióvému povolaniu podľa vzoru a charizmy svätého Františka, ktorú on sám priamo prežíval a odovzdal všetkým trom rádom, ktoré z neho vychádzajú.

Sám som osobne presvedčený, že františkánska rodina v tejto hodine svojich dejín zaťažených rôznymi problémami, ale pod vedením prozreteľnosti sa chce skutočne „chopiť kormidla“. Preto **je dôležité, aby sme nehovorili ani tak o moderamen ako skôr o altius**, to znamená zdôrazňovali „väčšiu mieru“ tohto *magisterium vitae*¹³⁸, ktorý vyplýva z autentického evanjelióvého života a jeho svedectva, z hlbkej a reálnej spolupráce všetkých úrovní, aby život každého z troch františkánskych rádov prenikal ostatné dva. Len týmto spôsobom sa tri františkánske rády dokážu animovať a vzájomne budovať – keď sa budú efektívne zapájať do budovania Kristovho tela.

9. ZÁVER

Chcel som vám ponúknuť niečo, čo neustále zamestnáva moje myšlienky a úvahy, aby sme sa spoločne zaujímali o niektoré momenty a prehľbovali ich hlavne na príslušných sedeniach Prvého rádu, TOR ale aj OFS: na rozličných kapitulách, bratských stretnutiach, zhromaždeniach a pod. Každé takéto bratské stretnutie Prvého rádu a TOR a každé zhromaždenie svetských františkánov by malo vždy predstavovať laboratórium spoločného života, laboratórium spolupráce, vzájomnej animácie a obohatenia, ideálne miesto, kde sa dá prehĺbiť citlivosť voči *vzájomnej duchovnej potrebe* troch františkánskych rádov, aby sme si čoraz viac uvedomovali nevyhnutnosť spoločnej pomoci a *vzájomnej duchovnej asistencie*.

V tomto kontexte života dostali bratia osobitnú službu pomáhať bratstvám OFS či už jednotlivo - ako asistenti miestnych bratstiev - alebo spolu s ostatnými v rámci Konferencie asistentov bratstiev na vyššej úrovni. Preto sú povolani stat' sa tvorcami a budovateľmi prvotných hodnôt a základných aspektov františkánskej rodiny.

V tomto svetle som pevne presvedčený, že nadíde nová éra františkánskej rodiny, nový beh dejín naviazaný síce na tradíciu, ale nový v tom, že v hĺbke svojho pochopenia bude autentickjší, otvorený voči novým métam a odvážny tvrdiť, že asistentom a kolektívnej asistencii bola zverená úloha **prorokovať**. Na začiatku nového milénia sú asistenti OFS povolani stat' sa prorokmi novej františkánskej éry. Týmto spôsobom poskytnú svoju službu jednak OFS a prejavia naplno svoju svetskú charizmu, takto aj poslúžia Prvému rádu a TOR, aby nanovo získali a uchovávali Františkovu charizmatickú intuíciu a keď konečne prestanú zdôrazňovať svoju klerickú či laickú povahu, budú naplno prežívať svoju identitu v bratstve a minorite.

Týmto spôsobom bude Františkánska rodina schopná stelesňovať prorocké myšlienky, intuíciu a sen brata Františka i sen kajúcnikov, ktorí sa okolo neho zhromaždili preto, aby im napísal Regulu života!

Preklad: Rastislav Nemec, Bratislava 2010

Spolupráca: Sidónia Gáborová, OFS

---

¹³⁸ Magisterium vitae (múdrosť života)